

KRIGARE

JOHANNE HILDEBRANDT

KRIGARE

Ett personligt reportage om de svenska soldaterna i Afghanistan

FORUM

Tidigare utgivning

Blackout
Freja
Idun
Saga från Valhalla
Fördömd

På annat förlag

Älskade krig
Förbannade fred

*Namnen på några personer i boken har
ändrats för att skydda deras identitet*

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Johanne Hildebrandt 2011
Svensk utgåva enligt avtal med Nordin Agency
Omslag Kerstin Hanson
Omslagsfoto Joel Thungren
Tryckt hos ScandBook, Falun 2011
ISBN 978-91-37-13614-1

Till Kenneth

”Sine pretio sumus sed cum commisso et moribus crescimus.”
(Vi är värdelösa, men växer med uppdraget och vår vilja.)

SKYTTEKOMPANIETS VALSPRÅK

”Skicka oss vart som helst, vi behövs överallt.”

OMLT (OPERATIONAL MENTOR AND LIAISON TEAM)

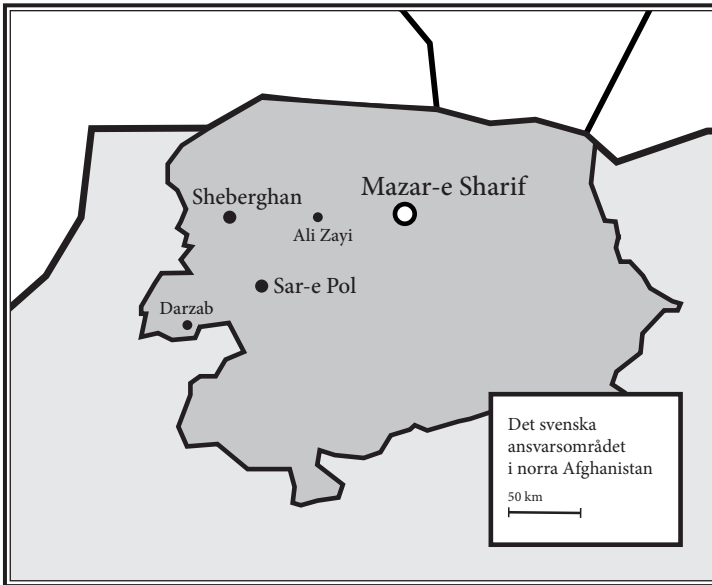
Personterrängbil 6, "Galten"

Pansarterrängbil 203 A, Patria

Stridsfordon 90

”Nu ska vi fan överleva.”

SKYTTEKOMPANIET, FS 17

Området väster om Mazar-e Sharif

Den 23 juli 2009

Magnus körde den bepansrade jeepen, galten, längs ringväg fem, en spikrak väg som löper mellan Mazar-e Sharif och Sheberghan.

Ljusen från patrian, det stora pansarfordonet, som de var ute tillsammans med, syntes framför honom i mörkret.

De svenska soldaterna var på väg för att möta några fordon som skulle eskorteras tillbaka till Mazar-e Sharif, ett rutinuppdrag, även om de fått rapporter om att en polisstation i området eventuellt skulle anfallas.

Stämningen i fordonet var därför vaksam. Även om soldaterna i FS 17 inte hade utsatts för något sedan de anlände till Afghanistan i maj var det inte frågan om det skulle ske, utan när.

Magnus höll runt 60 kilometer i timmen och följde bakljusen på patrian som körde framför honom på vägen kantad av en sönderrostad gasledning som en gång i tiden byggdes av rysarna.

Vid hans sida satt gruppchefen, i baksätet signalisten på ena sidan och tolken på den andra. Mellan de båda stod skytten som bemannade kulsprutan på taket.

Plötsligt skar spårlyset genom mörkret.

Sekunden senare började kulor slå in i galten. Hårda smållar hördes när de smattrade mot fordonets bepanstring.

”Sammanstöt!”

Soldaterna började ropa i munnen på varandra.

”Vad i helvete!”

Takskytten skrek och öppnade eld med kulsprutan. Signalisten sköt genom skottgluggen i fönstret. För varje skott bildades det ett övertryck i bilen som dunkade mot soldaternas kroppar. Krutröken fyllde kupén, adrenalinet pumpade. Det var på allvar nu – och det kändes helt överkligt.

Skotten slog in i fordonet. Det blixtrade till under galtens motorhuv, batteriet hade träffats och exploderat. I nästa stund såg Magnus en eldsflamma i ögonvrån och ett högt dån skakade bilen.

Något stort hade träffat dem, en RPG, ett skott från ett raketgevär eller så hade de kört på en vägbomb. Nu var de tvungna att komma bort från platsen så fort som möjligt, ta sig ut ur *kill zone*.

Magnus tryckte gasen i botten men ingenting hände. Galten var trasig, den rullade allt långsammare fram på vägen. Att vara kvar i fordonet var inget alternativ, den var ett mål och de skulle snart bli beskjutna igen. Gruppchefen försökte få kontakt med patrian framför dem för att be om hjälp, men radion fungerade inte. Gång på gång anropade han kamraterna men de hörde ingenting utan fortsatte att köra. Magnus och de andra såg fordonets baklyktor försvinna längs vägen. De var ensamma kvar i mörkret, tillsammans med fienden.

”Till slut insåg vi att, skit i det, vi fick försöka klara av det själva”, berättar Magnus.

Soldaterna tog sig ut ur bilen, träcklade sig ut genom dörarna med skyddsväst, stridssele och vapen och hoppade ner på vägen och såg sig omkring.

De var omgivna av åkrar. Där fanns inga trädgångar eller kulor att ta skydd bakom. Men det fanns ett dike precis vid vägkanten.

När Magnus hoppade ner i det sjönk han till midjan i lerigt vatten, en chock för kroppen. Han snubblade och föll, tog sig upp på fötter med den 25 kilo tunga utrustningen och vadade sedan tillsammans med kamraterna genom det smutsiga vattnet, bort från fordonet och angriparna.

Efter några minuter stannade de, andfådda och nedkylda.

De beslöt att ta eldställning på åkern som bredde ut sig bredvid dem, där kunde de försvara sig om angriparna attackerade dem igen.

Det var svårt att ta sig upp från diket, kanten var brant och lerig. Soldaterna fick kämpa och hjälpa varandra tills de slutligen lyckades komma upp på fast mark. Tolken lämnades kvar i vattnet, trots att han frös var det den säkraste platsen.

De fyra soldaterna tog eldställning vid en liten vall. På ena sidan hade de diket och vägen, på den andra ett stort fält.

Gång på gång försökte gruppchefen få kontakt med kamraterna i patrian och basen i Mazar-e Sharif men radion fungerade fortfarande inte. Till slut ringde han sambandscentralen på Camp Northern Lights på sin mobiltelefon och meddelade vakthavande att de blivit anfallna.

Han fick besked om att undsättning omedelbart skulle skickas till platsen.

”Sedan låg vi där ensamma i det disiga mörkret och väntade, dyngsura men upprymda över att vi hade klarat oss och var vid liv”, berättar Magnus.

Det dröjde 20 minuter tills de fick kontakt med patrian som vände och kom till deras hjälp. Kulspruteskytten skickades iväg för att möta upp fordonet och visa var soldaterna befann sig. Magnus tog hans plats och låg sedan och spanade över fältet

med mörkersiktet. Nu var de bara tre som låg vid den lilla vallen, samt tolken som huttrade i det vattenfyllda diket.

Efter tio minuter sa signalisten i internradion: ”Mange. Vilka är det som går på fältet?”

Magnus vred på huvudet och drog sedan ett djupt andetag.

”Elva silhuetter kom gående rätt mot oss, de var bara sjuttio meter bort. Jag ville inte tro att det var sant, vi hade ju överlevt smällen och jag trodde det var över. Männen var klädda i tunikor och bar sjalar så först hoppades jag att de var bönder som skulle ut och jobba på åkrarna i natten. Men frontmannen hade en RPG, ett raketgevär, i handen och de gick i patrullformation. Det hela var fullständigt överkligt.”

Männen kom gående rätt mot dem. Sextio meter, femtio meter, avståndet krympte. De tre soldaterna hade absolut ingestans att ta vägen.

”Hela tiden siktade jag på frontmannens bröst med det infraröda siktet. De var så många och vi var bara tre. Men jag var inte rädd, bara arg och beslutsam. Överlevnadsmekanismen hade gått igång. Nu är de jävligt nära. Nu ska vi ta mig fan överleva det här.”

Soldaterna var helt tysta. Nu var de bara trettio meter från soldaterna. Magnus sa till de andra i internradion:

”Jag skjuter.”

Han öppnade eld med kulsprutan, två korta eldskurar mot frontmannen, sedan en längre mot gruppen bakom honom. Två motståndare föll. Sekunden efter öppnade gruppchefen och signalisten eld.

Eftersom hela fältet lystes upp av spårljus, och alla kunde se var Magnus befann sig, bytte han position.

”Jag tog min kulspruta och hasade ner på vallen och flyttade mig till ett annat ställe där jag öppnade eld igen.”

Strax därefter besvarade motståndarna elden.

”Jag kröp i skydd och beordrade fram patrian som nu hade anlänt och öppnade eld”, berättar gruppchefen.

Motståndarna sköt två skott från raketgeväret. Det första träffade däckets på patrian och det andra slog ner strax framför de tre soldaternas eldställning. Krutröken och dammet gjorde att det var svårt att urskilja några mål. De kunde bara se några meter.

”När den värsta röken hade lagt sig kröp jag åter upp i eldställning och såg då ytterligare några silhuetter, öppnade eld på nytt och en insurgent föll”, berättar gruppchefen.

”RPG-skottet gick nära oss, ett svoschande ljud, sedan en explosion. Jag var så fokuserad på det jag gjorde att jag inte tänkte eller kände så mycket. Jag sköt, bytte ställning, sköt igen. Det kändes som en evighet men i själva verket varade striden bara ett par minuter. Därefter drog vi oss tillbaka, ner i diket, bort mot patrian.”

Tillsammans med tolken försökte de ta sig uppför den branta dikeskanten mot vägen. Det var ännu svårare. De halkade och kämpade frustrerat för att komma uppför de leriga kanterna. Fienden kunde komma när som helst och då kunde de bli nedskjutna. Till slut lyckades de ta sig upp, sprang bort till patrian och kastade sig in i fordonets bepansrade stridsutrymme.

De körde från platsen. Någon kilometer bort mötte de Delta, plutonen med stridsfordon 90 som skickats till deras hjälp.

De passerade och fortsatte till fältet där de genast hamnade i strid.

”Tre afghaner dog den natten, en skadad omhändertogs. Han sa att hundratals talibaner skulle ge sig på oss, så vi stannade där hela natten och väntade men inget mer hände”, berättar Magnus.

”Egentligen är det helt otroligt att vi klarade oss. Men det känns bra att veta att träningen fungerade och att jag agerar rätt i svåra situationer. Det ger mig ett lugn.”

”Det är värst för familjen.”

SKYTTEKOMPANIET

Livgardet, Kungsängen

Mars 2010

”Vem ska du träffa?” frågade den uniformerade vakten i kuren vid de stora stålgrindarna och såg misstänksamt på min legitimation.

”Överste Fahl.”

Vakten sträckte sig efter telefonen, ringde och förde sedan ett långt mumlande samtal innan han till slut lutade sig fram mot den lilla glasrutan.

”Någon kommer och hämtar dig. Du kan vänta här så länge”, förklarade han.

Bakom de höga grindarna bredde Livgardet ut sig, en outsägligt tråkig plats utanför Stockholm fylld med öststatsinspirerade förråd och kaserner.

Där utbildades de 500 soldater som var på väg till kriget i Afghanistan. Missionen, som döpts till FS 19, Fortsättningsstyrka 19, skulle befinna sig i Afghanistan mellan maj och december 2010, en period som förväntades bli dramatisk. Under denna tid skulle jag följa med dem, som inbäddad författare, en högteknologisk kvinnlig reporter som tänkte vandra i Homeros gamla upptrampade fotspar.

Det var ingenting jag egentligen såg fram emot. Livet i Stockholm var bekvämt och efter nitton års krigsrapportering kändes

det sannerligen som om jag gjort mitt på den fronten. Men soldaterna som kommit hem från FS 17 berättade om en verklighet fylld med attacker och strider som aldrig hade nått offentligheten. De var frustrerade över att ingen berättade om det som de tvingades hantera i Afghanistan.

I Sverige hade många åsikter om soldaternas närvaro men få visste vad de utträttade, vad de utsattes för och hur det egentligen var att befinna sig i strid och döda motståndare.

Politikerna som skickat dit soldaterna försökte tona ner vad som hände i Afghanistan. Insatsen var omdiskuterad och att svenska soldater dödade talibaner gav inga politiska poäng på hemmafronten. Efter tvåhundra års fred hade Sverige tappat kontakten med det militära och mindes inte längre varför soldater ibland behövdes och vad de gjorde.

Media, som hade kunnat berätta och ge en bredare bild av situationen, hade skurit ner på utlandsbevakningen och skickade bara ut reportrar när något exceptionellt hände. Då fanns bara tid och pengar för snabba nedslag i verkligheten och alltför sällan fanns det utrymme att sätta in saker i kontext så att de blev till fullo förståeliga.

Detta innebar att soldaterna möttes av okunskap och misstro när de kom hem från en mission, vilket var ett svek av det land som skickat ut dem i krig.

Jag hade själv bara en vag aning om vad som egentligen hände i Afghanistan, och visste inte om soldaterna gjorde någon verklig nytta eller om deras närvaro bara var en onödig bricka i ett politiskt spel. Däremot visste jag alltför väl hur det var att komma hem från en krigszon när ingen kunde relatera till det som hänt och hur ensamt det är när det inte finns någon som förstår eller orkar bry sig.

Redan 1993, när de svenska soldaterna kom hem från den första missionen i Bosnien och tiotusentals människor från det

forna Jugoslavien flytt hit, hade jag sett vad som hände med dem som bar med sig kriget och som ingen lyssnade på och vilken oerhörd frustration det födde. Då var Försvarsmakten usel på att ta hand om de soldater de skickat till kriget, nu sades de ha blivit bättre vilket var ännu en sak som behövde undersökas.

Därför hade jag bestämt mig för att följa med FS 19, vilket var svårare än det låter. Ingen journalist hade tidigare tillåtits att följa soldaterna så nära och det hade varit ett byråkratiskt maraton att få tillstånd från Försvarsmaktsledningen att vara inbäddad. Det militära är en långsam koloss fylld av bestämmelser och om det inte finns en order på något är det omöjligt att utföra. En inbäddad reporter var något nytt, och beslutet att släppa in mig hade diskuterats på alla nivåer.

Men till slut hade jag fått klartecken och stod därför och frös utanför vaktkuren på Livgardet medan jag såg Sunna, en skäggig kapten i beige ökenuniform, komma gående mot grinden med långa kliv.

”Välkommen”, sa han och lutade sig sedan mot vakten bakom fönsterrutan.

”Jag ansvarar för henne.”

Grinden öppnades med ett surrande ljud.

Steg ett var avklarat, jag hade blivit insläppt på Livgardet.

Nu återstod att se om soldaterna också skulle låta mig komma in i deras liv.

Kapten Sunna var andreman i skyttekompaniet, den enhet på 150 soldater som skulle utföra grovarbetet på marken i Afghanistan.

Han var 45 år gammal, hade varit officer i merparten av sitt liv och varit i Afghanistan förr. Men det var ändå med viss vanda han hade tackat ja till uppdraget att åka med FS 19.

Å ena sidan ville han komma iväg från vardagen och hade

känt skyttekompaniets chef, Mathias, länge. Han hade till och med utbildat honom så att tacka nej när han frågade skulle ha känts som ett svek. Å andra sidan var Sunnas familj, Annika, som han varit gift med snart tjugo år, och deras tre döttrar, inte direkt entusiastiska över att han skulle vara borta i nästan ett helt år, vilket det blev när utbildningen inkluderades.

”Mellandottern har gått och piercat sig. Det ser för jävligt ut och jag tror det var i ren protest över att jag ska fara. Och skulle jag få för mig att åka på en mission efter denna så får jag nog hitta mig en ny fru”, sa han bekymrat när vi gick över den snöiga parkeringsplatsen mot de tvåvåningsbyggnader där skyttekompaniet bodde.

En grupp unga soldater iklädda militärens blå overaller joggade förbi på väg till idrottshallen.

”Hur går det med träningen?” frågade Sunna.

Alla inom FS 19, inklusive kontorspersonalen, var tvungna att genomgå fälttestet. Det inkluderade att springa 2 000 meter i full stridsutrustning under 11 minuter och 30 sekunder samt att därefter göra armbävningar, sit-ups, armhäng och diverse andra övningar.

Trots att jag inte på något sätt var anställd av Försvarmakten, eller skulle bära uniform eller vapen, hade överste Fahl insisterat på att jag skulle uppfylla samma fysiska krav som alla andra. Efter nitton år som krigsreporter hade jag därmed tvingats börja träna.

”Det går framåt”, svarade jag, vilket var en grov lögn. Varje sekund på löpbandet var en plåga.

”Om man inte känner att man är fullständigt slut har det varit en dålig träning”, sa kapten Sunna muntert i vad jag antog skulle föreställa någon form att peppning.

Liksom merparten av soldaterna i skyttekompaniet kom han från jägarförbandet i Arvidsjaur. I den för närvarande osanno-

lika händelsen av krig i Sverige skulle de i små grupper ta sig in bakom fiendens linjer och sabotera deras verksamhet. De fysiska kraven på jägare var därför mycket höga och de tränade nästan jämt.

”Och rökningen, den har du väl slutat med?” frågade Sunna, nu med viss skärpa i rösten.

”Självklart”, svarade jag.

Han såg tvivlande ut.

”Är det sant?”

”Ja, nästan.”

Kapten Sunna gjorde ett ogillande ljud, och det var uppenbart att det inte skulle gå att tjuvröka mer.

Jag var fast i friskvårdshelvetet och var tvungen att träna för att få följa med soldaterna och därmed riskera att bli skjuten eller sprängd.

Det var, om något, en motsägelse.

Allt var Usama bin Ladins fel.

USA inledde invasionen av Afghanistan den 7 oktober 2001 för att gripa Usama bin Ladin och krossa al-Qaida som låg bakom terrorangreppet mot World Trade Center den 11 september samma år.

bin Ladin skyddades av talibanregeringen som tagit makten i Afghanistan. President Bush krävde att de skulle utlämna al-Qaida-ledarna och alla terrorister som gömde sig i deras land till USA, frige alla fängslade utlänningar och stänga terroristernas träningsläger – annars skulle man invadera.

Talibanregeringen, som enbart var erkänd av Pakistan och Saudiarabien, ansåg att det inte fanns tillräckliga bevis mot bin Ladin och avslog ultimatumet. USA invaderade och störtade talibanregimen.

Med tanke på att talibanerna ledde en brutal religiös diktatur

var det inte dåligt att de förlorade makten.

Under talibanernas tid piskades män om de inte lät skägget växa fritt. Kvinnor var tvungna att bära heltäckande burqa, fick inte lämna hemmet utan manlig ledsagare och stenades till döds om de misstänktes ha varit otrogna. De brott som begicks mot de mänskliga rättigheterna var välkända men omvärlden hade passivt sett på. Nu invaderades Afghanistan i terrorbekämpningens och jämlikhetens namn med hjälp av de krigsherrar som haft makten innan talibanerna. Problemet var att de inte var så mycket bättre.

Afghanistan hade varit i krig sedan 1978 då ledaren för det afghanska kommunistpartiet tog makten genom en kupp. Då han inte kunde ta kontroll över hela landet fick han hjälp från dåvarande Sovjet som ockuperade det mellan 1979 och 1989.

De sovjetiska trupperna mötte hårt motstånd från gerillan, Mujaheddin, som finansierades av CIA eftersom USA inte ville att landet skulle kontrolleras av motståndaren.

När ryssarna till slut tvingades dra sig ur Afghanistan hade en miljon civila och sjuttiotusen Mujaheddinkrigare dött. Fem miljoner, en tredjedel av befolkningen, hade flytt utomlands. Många av dem bodde i flyktingläger i grannlandet Pakistan.

I det maktvakuum som uppstod började krigsherrar slåss om kontrollen över landet, och civilbefolkningen utsattes för terror, våldtäkter och mord.

I detta kaos vann talibanerna mark. De stöttades till största delen av pashtunerna, den folkgrupp som utgör 10 miljoner av Afghanistans 22–25 miljoner invånare.

Rörelsen som först bildats i koranskolorna i flyktinglägren i Pakistan och tagit fast form 1994 etablerade sig först i Kandahar och spred sig sedan över landet. De finansierades på omvägar av USA eftersom de ansågs kunna skapa stabilitet.

I september 1996, intog talibanerna Kabul. Detta fick de två konkurrerande krigsherrarna, Ahmed Shah Massoud, som samlade tadzjikerna, och Abdul Rashid Dostum, uzbekernas ledare, att gå samman och bilda Norra alliansen med Mazar-e Sharif som högsäte.

Dostums styrkor ska ha mördat tretusen tillfångatagna talibaner. Talibanstyrkorna massakrerade i sin tur civila. År 1998 intog talibanerna Mazar-e Sharif, vilket innebar att de hade kontroll över hela landet.

När USA invaderade 2001 samarbetade amerikanerna med krigsherrarna i Norra alliansen och inledde invasionen i Mazar-e Sharif där motståndet mot talibanerna var stort.

”USA finansierade bin Ladin, de skapade honom. Nu hjälper de Norra alliansen, men de är likadana som talibanerna. Om de tar makten så kommer inget att förändras och det är folket som kommer att fortsätta att lida”, sa Sahar, en ledare i RAWA, *Revolutionary Association of the Women of Afghanistan*. Det var en rörelse som enbart bestod av kvinnor som i hemlighet drev flickskolor, hälsokliniker och hem för änkor. Jag träffade henne i ett av RAWA:s flyktingläger i Pakistan där jag bodde några dagar 2001.

Lägret låg utanför Peshawar, på gränsen till Afghanistan, och var en välskött liten by med hus byggda av lera. Fattigdomen var inte lika påtaglig som i de andra lägren där hundratusen människor kunde bo i tält. Till dessa läger, där nöden var som störst, vågade sig inte hjälporganisationerna eftersom deras lastbilar blev översvämmade av desperata människor. Där frodades nöden och sjukdomarna, liksom fundamentalismen bland de unga arga männen som växte upp i hopplöshet och förnedring.

I RAWA:s läger var dock allt prydligt och välorganiserat.

”Vi måste arbeta i hemlighet, vara försiktiga och kan till exempel inte använda våra riktiga namn”, förklarade hon.

Kvinnor som krävde att få rättigheter, utbildade flickor och hade mobila hälsoteam ansågs vara farliga i Afghanistan, som var känt för sitt kvinnoförtryck redan under antiken.

RAWA:s grundare, Meena, hade mördats i staden Quetta den 4 februari 1987. Hennes livvakt var en infiltratör från afghanska KGB som ströp Meena och sedan grävde ner kroppen.

”Efter det är vi naturligtvis försiktiga. Men när vi valde denna väg så visste vi att det krävde uppoffringar. Det handlar om att förändra attityder och jag tror att världen hade blivit en bättre plats om kvinnor hade styrt den”, sa Sahar och log.

RAWA-kvinnorna var imponerande modiga. De hade filmat kvinnor som avrättades i Kabul och sedan smugglat ut filmerna samt demonstrerat mot talibanerna i staden Peshawar.

Händelsen fanns på video: män slog kvinnorna med käppar, de i sin tur slog talibanerna i huvudet med plakat och kastade sten. Först när polisen satte in targas skingrades demonstrationen.

I kampen för mänskliga rättigheter var kvinnorna i RAWA imponerande krigare, men de var få. Organisationen hade bara tvåtusen medlemmar – en droppe i havet av förtryck.

Även om RAWA var negativa när USA och deras allierade gick in i Kabul i november 2001 frodades en viss optimism bland de krigströtta afghanerna.

Drygt tusen afghaner återvände till sitt hemland varje vecka, männen rakade sig och kvinnor fick ett friare liv. Det verkade som om landet hade en framtid.

När jag åkte i Kabul ett par månader senare fanns den stora förödelsen utanför staden, där område efter område hade pulveriserats till ett öde slättlandskap där blott enstaka väggar reste sig ur ruinerna.

Inne i centrum hade få av de smutsgrå byggnaderna bombats sönder men husen var som människorna och det politiska läget: man behövde inte titta särskilt noga på fasaderna för att se spårren av det krig som pågått så länge.

Det fanns mestadels män på gatorna, få bar vapen öppet, bara poliserna som vakade i gathörnen visade sina automatvapen.

Någon enstaka konvoj av ISAF-jeeper svepte förbi med kul-sprutor på taket. Solgula taxicorollar trängdes med bilar utan registreringsskyltar i de skira dieseldimmorna.

Affärernas hyllor var fyllda med frukt, nötter och grönsaker. Köttstycken svajade sakta i vårkylan utanför slaktbodarna. Skägglösa män med västerländska kläder och afghanska sjalar drog sina tråkärror med frukt och grönsaker längs gatorna.

Ett nytt liv började långsamt ta form.

22-åriga Marina hade drivit en hemlig skönhetsalong i hemmet för att försörja sig under talibantiden. Det var en riskabel verksamhet, smink var helt förbjudet och den kvinna som bar nagellack kunde få fingrarna avklippta.

”En gång kom fem talibaner hem till mig när jag arbetade på att göra en brud vacker inför hennes bröllop. De skickade hem kunden och sa att jag skulle fängslas om jag la en kvinnas hår igen för det var emot islam”, berättade hon.

Så fort talibanerna drivits bort öppnade Marina sin egen skönhetsalong ”Brudarnas paradiset”. Hon hoppades att en dag kunna kasta burqan men än så länge behöll hon den när hon gick ut, för säkerhets skull.

På BB i Kabul träffade jag sjukhusets chef doktor Rahima, 32, en högeffektiv kvinna som i hemlighet utbildat kvinnliga studenter i sitt hem under talibantiden för att sedan anställa dem på sitt sjukhus.

”Det var så fänigt, vi fick inte tala med manliga läkare eller

konsultera dem. Det enda som var bra med talibanerna var att gatorna var säkra och att det inte slog ner några raketer”, sa hon och berättade om när USA bombat staden och det legat bortsprängda kroppsdelar utanför sjukhusgrindarna.

”Afghanistan är som en människa med dåligt immunsystem, alla länder ska hit och rota. Vi kan inte skydda oss mot dem. Nu är det USA som bestämmer, tidigare var det ryssarna. Men det vi behöver är säkerhet i hela Afghanistan. Vapnen måste samlas in och människorna behöver utbildning.”

Sant var att både människorna och landet var i ett bedrövligt skick.

Enligt en rapport som sammanställts av Abdul Ghafoor Ljwal för CAA, en organisation som arbetade för mänskliga rättigheter, hade 80 procent av kvinnorna i Afghanistan fått psykiska besvär av krig och talibanstyret då de suttit inspärrade i sina hem under fem år.

Deras beteende mot barnen var förändrat. De kunde känna skuld och börja sörja när de födde flickor.

”De afghanska kvinnornas symtom är samma som kvinnorna i Europa led av efter andra världskriget. Vi måste organisera ett program som tar tag i detta. I dag finns bara en handfull psykologer i Kabul, vi behöver många fler”, berättade Abdul Ghafoor Ljwal.

Vart man än vände sig fanns oceaner av problem. Där fanns åttatusen gatubarn, trettiotusen änkor och efter tre års torka var de flesta afghaner tungt skuldsatta.

”Vi tror att vi kan börja bygga upp landet, men Afghanistan kommer vara i krisläge i ett år till”, sa Neamat Nojumi, författare och specialist på Centralasien.

Han berättade att minst två tredjedelar av Afghanistans invånare levde på lite ris varje dag – de hade varken råd med grönsaker, frukt eller kött. Om de fick mat från biståndsorganisatio-

nerna så sålde de så mycket de kunde för att betala sina skulder.

”USA, Sverige och de andra donatorländerna måste tänka om. Det är fel att skicka mat, vi måste stimulera ekonomin istället, se till folk får arbete”, förklarade Nojumi.

Under dessa dagar i Kabul i början av 2002 stötte jag på SSG, Särskilda skyddsgruppen. De var bara ett tjugotal soldater och eftersom de var Sveriges hemligaste elitförband var de inte det minsta intresserade av att tala med en journalist.

SSG-soldaterna var Sveriges första militära bidrag till Afghanistan, men snart växte det till ett hundratal militärer varje år. De ingick i ISAF, *International Security Assistance Force*, som befann sig i landet på mandat från FN:s säkerhetsråd och bestod av 120 000 soldater från 47 länder.

De som bidrog mest var USA med 80 000 soldater och Storbritannien med drygt 9 000.

Deras uppgift var att motarbeta det väpnade motståndet mot den afghanska regeringen, utbilda och instruera den afghanska armén och upprätthålla säkerheten till fromma för myndigheternas arbete, ekonomins utveckling och humanitära insatser. USA genomförde samtidigt Operation Enduring Freedom som enbart ägnade sig åt att jaga och bekämpa terrorismisstänkta.

Hösten 2005 beslutade den svenska riksdagen att den svenska insatsen skulle utökas.

Samma höst dödades två soldater från SSG: Jesper Lindblom och Tomas Bergqvist, av en vägbomb strax utanför den camp som höll på att byggas i Mazar-e Sharif.

Den 15 mars 2006 tog Sverige befälet över PRT Mazar-i-Sharif. *Provincial Reconstruction Team*, PRT, var en regional enhet för säkerhet och återuppbyggnad som omfattade fyra provinser som tillsammans var mer än dubbelt så stora som Norrbotten.

Samma år invigdes Camp Northern Lights, det svenska hög-

kvarteret i Mazar-e Sharif där också Finland hade ett hundratal soldater.

Antalet svenska militärer i Afghanistan hade då växt till 276 per mission.

Den 13 november 2008 beslutade riksdagen att utöka insatsen ännu en gång, nu till 500 soldater samt möjlighet att förstärka till 855 soldater vid oförutsedda händelser.

Då rasade hårda strider i södra delen av Afghanistan där USA, briter och danskar hade trupper. Ju hårdare talibanerna ansattes i söder, desto mer av deras verksamhet flyttade de till norra Afghanistan där svenskarna befann sig. Säkerhetsläget i det svenska området blev allt sämre.

När Magnus och hans kamrater blev anfallna på ringvägen utanför Mazar-e Sharif den 23 juli 2009 och dödade tre insurgenter i strid, blev uppståndelsen stor i media och debatten om Sveriges närvaro i Afghanistan flammade upp.

För soldaterna i FS 17, som befann sig i landet mellan maj och december 2009, var dock detta bara början på en lång rad strider.

Soldaterna inledde patrullering i det område som började tre mil väster om Mazar-e Sharif, där kriminella som samarbetade med talibanerna hade sin bas.

Motståndarna använde byarna i området som utgångspunkt för attacker vid ringvägen. De flydde sedan tillbaka på motorcyklar och för att fördröja förföljare grävdes bomber ner i vägarna.

Eftersom ringvägen var en viktig försörjningsled från grannländerna i norr var det viktigt för ISAF att hålla den öppen och säker.

Situationen för FS 17 blev inte bättre av att Afghanistan hade presidentval sommaren 2009. Talibanerna sprängde vallokaler, attackerade valarbetare och hotade att hugga fingrarna av de bybor som röstade.

Trots detta och tack vare ett omfattande valfusk lyckades president Karzai behålla makten.

När FS 17 åkte hem i december 2009 hade de varit inblandade i 42 strider, det var mer än något annat svenskt förband utkämplat tidigare i Afghanistan. Ändå inträffade bara en procent av hela landets våldsdåd i svenskarnas område.

Nästa mission, FS 18, förväntades få det lugnare eftersom det vanligtvis händer mindre under vintern. Men den 7 februari 2010 sköts officerarna Johan Palmlöv och Gunnar Andersson samt deras tolk till döds vid en polisstation vid ringväg 5.

De hade klivit ur sina fordon och var på väg att prata med polischefen när en man förklädd till polis öppnade eld med en kulspruta. De andra soldaterna blev överrumplade och öppnade eld mot polismannen. Kaos utbröt, rikoschetter studsade, människor skrek. Det tog tio sekunder, sedan låg de tre döda på marken.

Efteråt spekulerades det i media om officerarna dött av ett vådaskott, men det gick aldrig att fastställa saken. När alla soldater redovisat sin historia gick det inte att pussla samman det exakta händelseförloppet och avgöra vem som skjutit var. Dessutom förändrade det ingenting, officerarna var döda och det var afghanen i polisuniform som börjat skjuta.

FS 19 hade precis börjat sin utbildning när de båda officerarna dog och var medvetna om att deras mission med största sannolikhet skulle bli den mest våldsamma som svenskar deltagit i sedan Kongo på 1960-talet.

”Det har varit några som hoppat av, som kände att det här inte var något för dem och det är ingen som klandrar dem på något sätt”, sa kaptan Sunna när vi gick över parkeringsplatsen på Livgardet.

Han sa att han också var rädd för att åka, men inte för egen del.

”Det är värst för familjen, de blir oroliga när något händer och det skrivs en massa i tidningarna.”

Sunna öppnade dörren till tvåvåningsbyggnaden där skyttekompaniet bodde.

Några soldater stod och pratade i korridoren, vissa i uniform, andra i träningskläder. En kvinnlig soldat kom ut från duschrummet endast iförd handduk och tofflor. Ingen tog någon notis om henne när hon passerade kollegorna och gick in i sitt rum.

Sunna hälsade och gick sedan uppför trappan till det logement där han och resten av kompaniledningen bodde tillsammans med stab och soldater.

Det var minst sagt enkelt möblerat. Ett tiotal våningssängar stod längs väggen avskilda av smala, höga plåtskåp. Vid fönstret stod ett slitet skrivbord där en soldat satt och skrev på en dator. Tre soldater låg och läste på sina sängar, en stretchade efter ett träningspass iförd den blå overallen.

Kompanichefen, Mathias, en 38-årig major som var över två meter lång, satt på sin säng omgiven av pappershögar.

”Är allt bra? Har du fått någonstans att sova? Den där är visst ledig, ta den”, sa han vänligt och pekade på en ovansäng.

Därefter fortsatte han bekymrat betrakta högarna av papper.

”De här ska jag ha läst inom en halvtimme, då jag ska vara på en ny briefing. Det är inte klokt, det tar aldrig slut”, sa han och skrattade dystert.

Mathias var jägare, så klart, eftersom arméns jägarbataljon i Arvidsjaur fått ansvaret att sätta ihop skyttekompaniet till missionen.

Han hade fastnat i Arvidsjaur efter värnplikten, träffade sedan

sin fru och blev redan som 22-åring styvpappa innan paret skaffade ytterligare två barn. Mathias hade utbildats i USA, hade som hobby att orientera i fjällen och var ödmjuk på det sätt som människor som inte behöver bevisa något ofta är.

”Om du gillar papper blir du ännu gladare när du ser de här.”

Maria, kompaniets tredjebefäl, var reservofficer och arbetade i vanliga fall som polis i Norrland. Hon var runt en och sextio, blond och såg strålande sund ut, som om hon tillbringade all sin lediga tid utomhus och bara åt nyttig mat. Nu hoppade hon ner från sin säng och sträckte muntert över en ny bunt papper med ett brett leende.

Mathias skakade på huvudet.

”Just nu går vi bara en massa kurser som ska prickas av. Det blir bättre när vi åker och övar på Gotland, då får vi komma bort och skyttekompaniet får vara för sig själva.”

”Hörrudu, kan du titta på det här.”

Kvartersmästaren kom fram till Mathias som flinade och slog ut med armarna med en hjälplös gest över den överväldigande byråkratin.

”Det är en briefing klockan sju, den borde du kunna hänga med på”, sa kapten Sunna.

Mathias tittade upp från pärmen.

”Ja, min inställning är att om du ska följa med oss så måste du ju vara med på allt, annars kommer du inte att förstå vad det handlar om. Och du kan säkert massor som vi inte har någon aning om, så vi kan säkert lära oss av dig också”, sa han och återgick sedan till pärmen.

Det var en förvånansvärt öppen inställning. Officerare var ofta misstänksamma mot journalister. Hos en del fanns kalla krigets bunkermentalitet, då det spanats mot Ryssland och allt hållits hemligt, fortfarande kvar. Andra var skeptiska eftersom de tyckte att media bara lyfte fram negativa aspekter, vilket kun-

de vara förödande för deras karriärer.

Försvaret höll på att genomgå en enorm förändring, förband hade lagts ner och myndigheten höll på att omorganiseras. Officerare skulle inte längre utbilda värnpliktiga och vakta landets gränser. Istället skulle soldater anställas. En professionell insatsarmé höll på att byggas upp för att sättas in var som helst i världen. Förändringarna gjorde många officerare av den gamla stammen otrygga och en journalist som kunde avslöja pinsamma misstag och svagheter var det sista de ville ha i hasorna.

Mathias tillhörde helt uppenbart en helt annan, mer modern och självständig variant av officerskåren, vilket bådade gott inför framtiden.

Det enda jag behövde göra nu var att börja arbeta.

Den som ansvarade för att sätta samman FS 19 var överste Gustaf Fahl som i vanliga fall tjänstgjorde på Norrbottens regemente, I 19, i Boden. Han och hans underbefäl hade redan något år tidigare börjat anställa stab, sjukvårdare, kockar, förrådspersonal, IT-tekniker och allt annat som behövdes.

Intresset hade aldrig varit så stort. Sjutusen personer sökte till FS 19, vilket var rekord. Men det berodde nog snarare på lågkonjunkturen än en plötslig längtan efter soldatliv eller lust att hjälpa folket i Afghanistan.

Av de sökande valdes femhundra ut varav den äldsta var född 1943 och den yngsta 1989. Ett sextiotial var kvinnor. Målsättningen var tio procent kvinnor i förbandet och helst en i varje grupp.

Jägarbataljonen i Arvidsjaur, och Mathias, satte ihop skyttekompaniet som bestod av fem plutoner, fyra med skyttesoldater samt en ledningspluton där bland annat stabsgruppen ingick.

När plutoncheferna anställdes började de i sin tur sovra bland soldaterna som sökt tjänster.

Plutoncheferna ville helst ha folk som de hade utbildat eller

jobbat med tidigare, så kontakter var viktiga för dem som ville ut på mission. Erfarenhet värderades högt – många soldater som tjänstgjort på FS 17 fick erbjudande om att åka ner på FS 19 och flera av dem tackade ja.

En som däremot åkte för första gången var 28-åriga Viking, en same från Jokkmokk som hade vuxit upp med renskötsel, jakt och fiske och knappt varit utomlands.

Han var en JTAC, *Joint Terminal Attack Controller*, och hade till uppgift att leda flyg från marken och befogenhet att beordra dem att öppna eld eller släppa bomber.

Eftersom han jobbade på jägarförbandet i Arvidsjaur var det självklart att åka, för honom handlade det om att följa med arbetskamraterna ut på mission.

”Den djupaste drivkraften till att jag åker är väl att det finns ont och gott, det som är rätt och fel”, sa han eftertänksamt.

Viking såg sig omkring i korridoren där vi stod och pratade. Den var för närvarande tom på soldater sånär som en ung blond kille som satt på golvet och förde ett lågmält samtal i sin mobiltelefon.

”Jag hoppas att det inte är ytliga faktorer som pengar eller spänning som är den djupaste drivkraften hos mig. Jag ser fruktansvärt mycket fram emot att åka, däremot är det svårt att säga om jag kommer att göra någon skillnad. Jag är bara ett verktyg för dem som uträttar arbetet men jag vill verkligen hjälpa mina kollegor och underlätta för befolkningen.”

Dörrarna till logementen öppnades, korridoren fylldes med soldater som samlades i grupper. Viking kastade en blick på klockan. ”Måste gå, har en föreläsning som börjar om en kvart.”

Han försvann in i mängden av snaggade män i 25–30-årsåldern som bar beiga ökenuniformer och var förvirrande lika och ständigt var på väg till olika lektioner och föreläsningar. De log vänligt när de gick förbi och när de blev tillfrågade var de

förvånansvärt öppna om varför de ville åka till Afghanistan.

Skälen var de vanliga: Lusten att uppleva något annat, att komma till ett land dit få hade rest, jakt på äventyr, adrenalin-kickar, viljan att hjälpa dem som verkligen behövde, att bli hjälte eller helt enkelt försörja sig under ett år.

Soldater och officerare ville ut i verkligheten och på riktigt göra det som de övat på i månader.

”Man vill ju spela match, inte bara träna och sitta på läktaren”, som en av dem uttryckte det.

För andra var det ett naturligt steg i karriären. Martin hade en examen i statsvetenskap och läste på Försvarshögskolan, Frida tänkte bli officer, fallskärmsjägaren Glenn Jonny var det redan.

Andra drevs av mer prosaiska skäl. Mattias, 21, var en arbetslös kock och att åka var för honom ett sätt att försörja sig och se världen. Bosse jobbade i vanliga fall på en fabrik i Göteborg och verkade mest av allt se fram emot att slippa vardagsledan.

Mange, 32, åkte med jämna mellanrum på missioner för att finansiera sina studier i biologi, Emina, 21, hade som femåring flytt från Prijedor i Bosnien och för henne var det en självklarhet att åka ut i världen och rätta till det som var fel.

Efter två dagar träffade jag Pierre som hade ett betydligt krasare sätt att se på världen, och sig själv.

”Jag provade att vara civil, men det gick inte. Det var för tråkigt så jag sökte mig tillbaka hit, men jag ångrar mig redan”, sa han och skrattade.

Pierre var 36 år, egentligen för gammal för att vara skyttesoldat, ändå hade han sagt upp sig från jobbet som restaurangchef för att åka ut på sin femte mission.

”Fast det är inte bara adrenalin eller äventyr som lockar, det mest tillfredsställande jag gjort i mitt liv var att skruva ihop barnsängar vid fronten i Bosnien. Då kändes det verkligen som om jag gjorde någon verklig nytta i livet.”

Han stod och rökte utanför logementet, obekymrad över att det inte ansågs lämpligt, och påbörjade sedan en lång utläggning om att utbildningen på Livgardet var usel.

Soldaterna läste ämnen som hette *cultural awareness* och handlade om hur man skulle föra sig i Afghanistan, och *gender*, om hur könsroller påverkade den egna gruppen och samhället i stort.

De lyssnade på föredrag om Afghanistan och allt annat som de skulle behöva kunna när de var på plats.

”Den här utbildningen är den sämsta jag någonsin gått på. Vi fick lära oss att i djungeln behöver man inte lika mycket vatten som i öknen, och detta av en lärare som pekade på Turkiet när han skulle visa var Afghanistan låg. Vi fick rådet att inte se ut som om vi hade pengar och att undvika militärtransporter. Hur i helvete skulle vi kunna göra det?”

Värdegrund, de etiska riktlinjerna om hur soldaterna skulle uppföra sig, var inte heller hans favoritämne.

”Vi är ju inga idioter utan vuxna människor som kan uppföra oss. Jag skiter väl i om det är kvinnor eller män jag arbetar med bara de är bra soldater. Är det inte bättre om vi får öva strid istället för jämställdhet om vi ska åka ner till ett krig?”

Han skakade frustrerat på huvudet.

Pierre var en ”yx” och tillhörde den grupp män som varvade civila jobb med att åka ut på missioner. Eftersom den svenska Försvarsmakten inte kunde erbjuda dessa soldater någon anställning hoppade de därför mellan ströjobb och missioner.

Pierre var tjugo år när han åkte på sin första mission till Bosnien i början på 1990-talet och där vände han sig vid att leva i en vardag med granatnedslag och ständiga beskjutningar.

Han var med när överlevande från massakern i Srebrenica, där sjutusen muslimska män mördades av serbisk militär, flydde

till det stora läger som de svenska FN-soldaterna brådstörtat slagit upp utanför staden Tuzla. Tre unga kvinnor gick rätt ut i minfältet och hängde sig redan första natten.

Han såg döda serber kastas upp på lastbilsflak och sedan forslas bort. Liksom så många andra, mig själv inkluderad, lärde han sig mänsklighetens mörkaste aspekter på Balkan.

Nu skulle han till Afghanistan, singel och barnlös och dessutom hemlös, eftersom han sagt upp sin lägenhet.

”I helgen berättade jag för min fostermor att jag skulle åka och hon började gråta”, sa han och gjorde en skuldmedveten grimas.

Bakom varje soldat stod de anhöriga som betalade ett högt pris i oro under bortavaron. Inte ens den rotlösa ensamvargen kunde undgå att bli bestraffad för sin förälskelse i de äventyr och den flykt från vardagen som krig erbjuder.

”Hon är gammal och vet inte riktigt vad som händer där nere. Jag pratade med henne i timmar och jag tror att hon mår lite bättre nu.”

Han tände en till cigarett, erbjöd en ur paketet men det kändes inte som läge att tjuvröka när kapten Sunna var i närheten. Cigaretter var dessutom livsfarliga, de orsakade en långsam och plågsam död.

”Är du rädd för att dö?” frågade jag.

Det var en dum fråga. Döden är något abstrakt, insikten om dess närvaro är något som växer fram gradvis på de platser där den är mer påtaglig än i ett cigarettpaket. Pierre ryckte på axlarna.

”Att dö är en risk i det här jobbet och det är alla väl medvetna om för vi pratar ofta om det. Men jag är nog mest rädd för att bli invalidiserad, att ligga i en säng och vara helt hjälplös.”

Han drog ett djupt bloss på cigaretten och silade sedan ut röken mellan tänderna. Lukten var fruktansvärt lockande.

”Hitintills har bara fyra soldater dött under de år vi varit i

Afghanistan. Vi har haft tur, men den här missionen kommer att bli värre än någon annan så jag tror att fyra av oss kommer att dö”, sa Pierre.

Det lär finnas beräkningar på hur många soldater som förväntas dö när de skickas ut i strid, iskalla kalkyleringar om vad priset i människoliv skulle vara. Enligt en sådan beräkning skulle 5–8 soldater dö under FS 19, så han räknade lågt.

”Men det jag undrar mest över är hur jag kommer att reagera i strid, jag har ju aldrig varit i någon fört”, sa Pierre förvåntansfullt.

Strider var det äldsta och mest ultimata testet på liv och död, den mest extrema formen av personlighetsutveckling, avgrunden som måste korsas för att upptäcka styrka eller svaghet på den andra sidan.

Det var också det som soldaterna hade utbildats för och övat på, och många längtade efter att testa sina kunskaper för att få veta om de höll måttet.

Soldater var alltid så entusiastiska i början. Den som bara hade spelat dataspel och aldrig befunnit sig i krig visste inte vilket pris som måste betalas.

I Kroatien och Bosnien i början av 1990-talet fylldes soldaterna med mod, machodrämmar och illusioner om odödlighet när de desperat försvarade sina hem. Men med tiden kom uppgivenheten och utmattningen. Död och förlusten av vänner och familjemedlemmar bröt ner soldaterna till människor, eller fick dem att stelna i känslökyla.

För några tog det aldrig slut. Tysta män drack bort sitt liv för att få nerverna att stillna, en fest stannade av när några barn hade hittat sin far som hade hängt sig i vardagsrummet. En ung man från Gorazde som körde taxi i Stockholm berättade lågmält om mardrömmarna om kriget som skoningslöst slet honom i

stycken på nätterna, år efter år trots att det varit fred länge.

Liknande berättelser fanns överallt. Bakom den professionella stenhårda fasaden var de amerikanska soldaterna i Irak livrädda för att dö när de lämnade sina baser. De sköt av rädsla när ett fordon kom för nära, dödade ibland oskyldiga som inte alls var ute efter att skada dem.

Vapen, uniformer, skyddsvästar, bepansrade fordon och drömmar om hjältedåd kunde aldrig dölja mänsklig bräcklighet i längden.

År 2010 var ett år då 468 amerikanska soldater tog livet av sig och 462 av dem dog i strid.

Andra kom hem till ångest, rastlöshet, flashbacks och hade svårt att anpassa sig. Uppskattningvis hade 300 000 amerikanska soldater som tjänstgjort i Irak och Afghanistan fått PTSD, posttraumatiskt stressyndrom.

De anhöriga fick betala ett högt pris när deras söner, fäder och makar kom hem, förändrade, deprimerade och i vissa fall våldsamma. Många självmedicerade genom att åka tillbaka till kriget, den enda plats där de kände sig normala. Men värst drabbades självklart den civila befolkningen. I Bagdad förklarade en utarbetad militärpsykolog för mig att: ”Jag kan inte ens uppskatta vidden av det psykiska lidande och sjukdomar som drabbar människorna i detta land.”

Pierre fimpade cigaretten och suckade tungt.

”Jag längtar verkligen tills vi får åka på övning till Gotland och skjuta på riktigt.”

”Jag älskar det här.”

SKYTTEKOMPANIET

Tofta skjutfält, Gotland

April 2010

Övningsledaren kapten Falkemo stövlade fram på grusvägen med regnrocken fladdrande efter sig som en mantel.

Han tog ingen notis om soldaterna som övade strid på den leriga heden hundra meter bort. Han såg aldrig patrian som stannade, hur de tunga bakdörrarna slogs upp och soldaterna som hoppade ut och började bekämpa en osynlig fiende vid havet.

Han brydde sig inte om dimman som trots den hårda nordanvinden lyckades klamra sig fast vid marken och förvandlade soldaterna till dansande skuggfigurer på gränsen till eftervärlden.

Han bevärdigade inte de fyra stridsfordonen som stod uppställda bredvid vägen med leriga larvfötter en blick.

Istället marscherade han rakt fram till Viking som väntade vid en galt, en bepansrad jeep, tillsammans med sina soldater och väntade på instruktioner.

”Ni kommer att köra på en IED, en vägbomb, men det kommer inte att bli en explosion på riktigt. Nej, istället kommer en halvfet kapten att stå mitt på vägen och göra ett tecken som betyder att fordonet är utslaget”, förklarade kapten Falkemo.

Viking och soldaterna lyssnade allvarligt, hoppade sedan in i galten och körde bort mot en skogsdunge där de vände för att köra tillbaka samma väg.

Kapten Falkemo gnuggade händerna, stegade ut på vägen och såg riktigt upplivad ut när fordonet kom gungande mot honom på den gropiga grusvägen.

Den iskalla nordan slet i hans gröna regnrock när han sträckte upp händerna och skrek:

”Bang!”

Fordonet tvärstannade och soldaterna började skrika till varandra.

”Sammanstöt!”

”IED!”

De slängde upp dörren, krånglade sig ut ur fordonet med stridsutrustning och vapen och tog sedan skydd bakom det ”utslagna” fordonet, där de genast började bekämpa imaginära talibaner som dolde sig bakom en taggbuske.

”Pang, pang, pang!” ropade jägarsoldaterna frustrerat.

Dimman tvingade dem att köra ”torrt” – de fick bara låtsas skjuta.

De sprang växelvis framåt, kastade sig i eldställning och täckte varandra när de rörde sig mot taggbusken.

”Pang, pang, pang!”

Kapten Falkemo nickade belåtet.

”De här var det fart på, de är osvenska och tar terräng. Bum-melibum, ingen tvekan där, se på gruppchefen, han är så taggad att det löddrar mellan skinkorna”, sa han och pekade på Viking som ivrigt kastade sig ner på heden.

Kaptenen avbröt övningen, samlade de andfådda soldaterna och började gå igenom de olika momenten. Ett iskallt regn stack som nålar i kinden, vinden fick taggbuskarna på heden att buga och det var bedrövligt kallt. Men soldaternas ögon lyste av entusiasm.

Fyra dagar tidigare hade skyttekompaniet kört i konvoj till Nynäshamn. Där klev de på båten till Gotland, till de övriga passagerarnas förvåning eftersom soldaterna bar på sina AK5:or.

De kunde dock inte bry sig mindre om detta eftersom de var lättade, ja, på gränsen till ystra, över att äntligen få lämna Livgardet.

Sedan dess hade de, oberörda av iskalla vindar och piskande regn, tillbringat nästan all vaken tid på Tofta skjutfält där de stormat kullar, krupit i lera, anfallit byar i plywood, kört på låtsasvägbomber och övat alla tänkbara scenarier som de behövde vara bekanta med på plats i Afghanistan.

Skyttekompaniets plutoner hade döpts till Alfa, Bravo, Charlie och Delta och bestod av ett 30-tal soldater. Ledningsplutonen Ecco, där stabsgruppen ingick, var något mindre.

Delta var den pluton som åkte runt i fyra Stridsfordon 90, 28 tons monster utrustade med en kanon fram och ett stridsutrymme bak vilket förvandlade dem till en kombination mellan stridsvagn och bepansrad trupptransport.

”Delta är kompaniets klubba. Vi åker ut och avslutar striden med vår överlägsna eldkraft”, förklarade Pierre med ett glatt flin.

Han stod och väntade på ett dimmigt fält bredvid den vagn där han var gruppchef. Lerig som ett dagisbarn som släppts lös en regnig eftermiddag försökte han förklara skillnaden mellan Delta, vars soldater kom från pansarskytte, och de andra plutonerna som hade en hög andel jägarsoldater.

”Jägare opererar i små grupper bakom fiendens linjer. De får en bit bröd, femtio kilo sprängdeg och blir tillsagda att gå och spränga ett kärnkraftverk femton mil bort, och det enda de frågar är om de har tillåtelse att andas. De är MacGyver-typer som kan bygga radioapparater av ett gem. Vi är betydligt mer avslappnade.”

Han gjorde en gest mot ett par soldater med leriga uniformer

och med hjälmarna på sned, som satt på marken och stoppade kulor i ett ammunitionsband. Andra lufsade runt stridsfordonen som behandlades med ömhet och förtjusning.

”Därför borde du hänga med oss.”

Pierre gick fram till fordonets öppna dörrar och rotade fram en termos bakom en stol.

”Vi har alltid kaffe, och kakor”, sa han glatt och viftade med några kex och brast sedan i skratt.

Allt var en bekymmerslös lek då ingenting egentligen var riktigt på allvar. Ändå var det omöjligt att inte tänka på att någon eller några av dessa unga soldater som packade in ammunition i stridsfordonen och gjorde sig redo för nästa övning kanske skulle komma att dödas eller skadas. Kanske skulle de få ett ben bortsprängt och tvingas leva som invalider eller så skulle de ta en annan människas liv och bära med sig det för alltid.

Bara en gång kom verkligheten nära, då i form av Magnus, plutonchef för Delta under FS 17, missionen som var i Afghanistan förra sommaren.

Magnus hade åkt ut och avlöst soldaterna som blivit anfallna på ringvägen under den första striden som förändrat allt.

Nu var han övningsledare för soldaterna som skulle åka ner.

”Hur var det att komma hem?” frågade jag.

Han ryckte på axlarna.

”Ja du, vi kom i alla fall hem, så mycket kan jag säga.”

Magnus var en stor och stillsam man som sällan tog till överord.

Nu stod han och såg på soldaternas förberedelser. Han var tyst i några sekunder innan han fortsatte.

”Folk från Försvarmaktens personalavdelning kom ner och intervjuade oss om vad som hänt. Alla berättade och de antecknade. Men när vi kom hem fick vi fylla i en blankett och börja

om. De här hemma hade ingen aning om att det redan varit folk där nere.”

Han tystnade och skakade på huvudet, det var tydligt att han hade mer att säga men inte tyckte att det var lönt.

”Det är många som är bittra efter missionen”, sa han och tystnade sedan.

Soldaterna gjorde sig redo för att påbörja övningen och gick mot stridsfordonen, ivriga och förväntansfulla. Pierre vände sig om och vinkade: ”Sa jag att jag älskar det här?” ropade han glatt med lysande ögon.

Det var sex veckor kvar tills de skulle åka till Afghanistan och snart skulle han inte längre älska sitt jobb.

”Ni ska inte skämmas om ni råkar få stånd.”

OMLT

Livgardet

April 2010

De 38 soldaterna och officerarna i OMLT, *Operational Mentor and Liaison Team*, hade en uppgift som var helt annorlunda än skyttekompaniets.

De skulle följa fem afghanska kompanier ur 209:e kåren för att utbilda dem. Ett uppdrag som var viktigt eftersom det var meningen att den afghanska armén och polisen snart skulle ta över säkerhetsansvaret i Afghanistan. OMLT var med andra ord nyckeln som skulle göra att ISAF kunde lämna Afghanistan med någon form av heder i behåll.

ANA, den afghanska armén, hamnade ofta i strid så det var uppenbart att uppdraget skulle innebära risker för svenskarna, hur stora var det dock ingen som kunde föreställa sig i april.

Gruppens chef, överstelöjtnant Martin, arbetade i vanliga fall på ATS, armétaktiska staben, arméns ledningsgrupp på högkvarteret.

Han hade förberett sig länge för att anställa tre officerare till vardera tre mentorsteam, plus skyttegrupper som skulle skydda mentorerna, samt stab och sjukvård.

Han reste land och rike runt, handplockade sin personal och gick noga igenom de sökandes akter innan han bestämde sig för vilka han skulle anställa. De han letade efter var duktiga, lite

äldre officerare som hade stabila hemförhållanden. Sådana som åkte ut på mission gång på gång för att de inte hade något liv hemma valde han bort. Pierre hade med andra ord inte ansetts lämplig för OMLT.

Det var däremot major Torbjörn, 48, som jobbade med säkerhet och utbildning på Skaraborgs regemente. Han lyssnade på Martin när han kom och höll föredrag och beslöt sig genast för att söka.

”De soldater jag utbildade hade börjat använda uttryck som jag inte visste vad de betydde. Då förstod jag att jag var tvungen att komma ut på fältet och uppdatera mina kunskaper. När jag hörde vad OMLT gjorde sökte jag direkt.”

Det här skulle bli den andra omgången OMLT som åkte ner för att utbilda på kompaninivå, och de var de första som skulle befinna sig i Afghanistan på sommaren då striderna var som mest intensiva. Få hade några illusioner om att det skulle bli en lugn mission.

Under utbildningen fick de lära sig att uthärda tortyr och hantera brutala situationer som att bli våldtagen. ”Ni ska inte skämmas om ni råkar få stånd, det är helt naturligt och har inget med sexuell upphetsning att göra”, hade läraren förklarat.

Dramatiken startade redan under slutövningen på Utö i Stockholms skärgård då en rökgranat självantände i fickan på en av soldaterna. Han fick tioprocentiga brännskador, främst på arm och ben.

Det var en påminnelse om uppdragets allvar, ändå kunde ingen föreställa sig att de om några månader skulle skriva svensk militärhistoria.

”Det är först nu man förstår
hur dåligt allting är.”

SKYTTEKOMPANIET

Mazar-e Sharif

Maj 2010

Det var bara någon timme kvar innan planet skulle landa i Mazar-e Sharif.

Soldaterna satt fastspända i långa rader i en C-17 Globemaster, så stor att flera bussar hade kunnat få plats. Men under denna flygning bestod lasten enbart av bagage på lastpallar, platta kartonger med skrivbord från Ikea samt unga svenska kvinnor och män som snart skulle landa i en krigszon.

”Det här är andra gången jag är utomlands, förra gången var jag i Polen. Så ur min synvinkel består världen av öststatsland och krigszoner i Mellanöstern”, förklarade Nils på brett dalmål.

Den 20-åriga bondpojken hade sovit ett par timmar på metallgolvet. Han rev bort en del från pappkartongen med vattenflaskor, la bitarna på golvet och kurade sedan ihop sig som en uteliggare.

Andra soldater hade försökt nicka till i de obekväma fällstolarna av tyg, vilket inte var helt enkelt. Natten hade varit sömnlös för de flesta och många hade dygnsgammal skäggstubb på kinderna och ögonen rödkantade av trötthet.

Essi, en 26-åring med rötter i Iran, satt vid Nils sida.

Han stirrade tomt ut i luften och såg lite ledsen ut. Förmodligen tänkte han på avskedet från tvillingbrodern för femton tim-

mar sedan. De stod vid bilen på den regniga parkeringsplatsen utanför Livgardet på Kungsängen, Essi hade redan väskan i handen men brodern höll honom kvar och vädjade:

”Åk inte.”

Familjen kunde inte förstå varför han ville göra det här. Varför han, som hade sluppit växa upp i Iran, frivilligt åkte till ett krig.

”Kom igen nu, stanna, vi fixar det”, vädjade tvillingbrodern.

”Det går inte, jag måste.”

Han bröt sig loss med ett sista farväl och skyndade genom stålgrinden med ansiktet stelt av skuldkänslor.

”Det känns verkligen tungt att åka när de oroar sig så mycket, men jag måste göra det här. Jag måste för min egen skull.”

Det var många sorgliga avsked den förmiddagen på parkeringen utanför Livgardet. En soldat kysste sin tårögda flickvän, kastade sedan upp väskan på axeln och lämnade henne med en sista smekning på kinden. Annika, som var luttrad av ett långt äktenskap med en make som ofta var bortrest, vinkade en sista gång till kapten Sunna innan hon satte sig i bilen och körde hem till ett halvår fyllt av oro och en vardag då hon ensam skulle ta hand om tre barn.

Militärerna åkte bort, de var på väg någonstans, mot en uppgift, mot ett äventyr. Kvar i Sverige fanns hustrur, makar, flick- och pojkvänner, barn, föräldrar och vänner. Från och med nu skulle de ständigt vänta på telefonsamtal och leva med en gnagande ångest över att något skulle hända. Oron växer med avståndet, okunskap fylls ut med värsta tänkbara scenarier, separation gör ont.

Globemastern krängde till av luftgroparna när planet passerade över bergen runt Mazar-e Sharif.

Verkligheten slöt sig runt soldaterna på planet, nu fanns det ingen återvändo.

En ung man som adrenalininstint hävdade att nu skulle han kriga på riktigt, men som började må allt mer illa ju närmare avresan kom och till slut spydde av nervositet på en av Livgardets toaletter, satt med sammanbitna käkar och såg nervös ut.

Han som hade varit nere på FS 17 och redan var en veteran såg mest av allt uttråkad ut.

Nils knäppte säkerhetsbältet och lutade sig tillbaka i tygstolen. Micke, hans stridsparskamrat som satt vid hans sida, gjorde det samma. Båda var fast beslutna att tackla vad som än väntade dem.

Under en mellanlandning hade de berättat historier från sin barndom på landet. Micke grävde tunnlar i skogen, för att han tyckte det inte fanns något annat att göra och för att han tyckte det var roligt.

”Farsan blev tokig när han upptäckte mitt tunnelsystem och la igen det med traktorn. Jag som hade en massa grejer där, skatter som jag samlat ihop”, berättade han. Bilden av den tioåriga mullvadspojken som sörjde sina tunnlar var riktigt rörande.

Nils berättade på sitt breda dalmål att han blev full första gången när han gick i sexan.

”Upptäckte inte dina föräldrar det?”

Nils skrattade till. ”Det var två mil att cykla hem så jag hann ju liksom nyktra till på vägen.”

Planet sänkte sig med ett vrål mot landningsbanan.

Iver och oro doldes noga under sammanbiten tjurighet när planet tog mark med en tung duns. Efter några minuters väntan reste sig ett hav av ökenuniformer från sina trånga fällstolar och gick nedför flygplanstrappan, ut i gryningen där den blodigaste månaden i Afghanistan sedan invasionen 2001 bredde ut sig framför dem.

I filmer börjar granater slå ner så fort en soldat sätter foten i ett krigshärjat land, gärna i motljus och till dramatisk musik.

Det Nils och de andra möttes av när de klev ner från flygplans-trappan var militärbasen Marmal, ett gråtrist område uppbyggt av containrar, tält och hangarer.

I denna lilla stad, med en diameter på fem kilometer, finns bland annat en kyrka, en norsk och en tysk affär där kläder och souvenirer såldes samt sjukhuset dit de skadade soldaterna fördes. Där påstods också finnas 24 barer som ofta frekventerades av de amerikanska, norska, svenska och tyska enheterna som bodde på basen och främst arbetade med logistik och underhåll.

På Marmal fanns också det svenska förrådet som låg i det norska området som döpts till Camp Nidaros, dit samtliga svenska soldater forslades.

Nils såg inte särskilt imponerad ut när han såg sig omkring bland de hangarliknande tälten med for nordiska namn som Freja, Idun och Saga. Han kliade sig i skäggstubben och kisade mot den gråa skyn.

”Alla har pratat oavbrutet om vilken hetta det skulle vara i det här landet, men det är ju inte ens varmt. Man blir ju nästan besviken.”

Klockan var bara halv sex på morgonen och solen hade knappt hunnit visa sig på himlen. Ett grått sanddis som täckte skyn dämpade den krypande värmen.

”Vi lär få tillräckligt med värme, vi ska nog inte klaga än”, sa Micke och stoppade in en stor snusprilla under läppen.

Nils nickade och ställde sig i kön till förrådet för att hämta ut sin AK5:a, pistol och ammunition.

Där fick han också plattorna till skyddsvästarna.

Det finns plattor av kevlar som väger ett kilo styck och ger ett bra skydd mot nästan all ammunition. De som Försvarsmakten gav till soldaterna var av äldre modell och vägde tillsammans med skyddsvästen åtta kilo.

Stridsselen, en anordning med reglerbara fickor som bars

utanför västen, var en historia för sig.

Reglementet krävde att soldaterna skulle bära en grön Stridsväst 2000. På den hängs fickor på ryggen och sidorna där ammunition, magasin, batterier, nödbloss och allt annat som behövde has med på patrull kunde stoppas ned.

Men om soldaterna bar denna stridsväst hade de väldigt svårt att ta sig in i och ut ur galtarna. Om de försökte ställa sig upp i skyttetornen när de bar västen fastnade den och de kunde inte komma ner igen. Det var tråkigt om de behövde ducka för kulor.

Stridsselens gröna färg gjorde dessutom att den såg ut som ett ”skjut-mig-här-kors” på soldaternas beiga ökenuniformer.

Eftersom ingen soldat hade någon större lust att gå omkring med en sele som inte fungerade hade de köpt bättre, beiga selar för nästan 1 600 kronor i grundutförandet.

Terräng, den affär i Stockholm som säljer dylik utrustning, hade sålt saker för drygt 300 000 kronor till soldaterna i FS 19 innan de lämnade Sverige.

Överste Fahl, chefen för FS 19, fick dock inte veta något om att soldaterna köpt de nya västarna. Och någon egentlig lösning, som att Försvarmakten köpte in materiel som kunde användas, verkade inte finnas i sikte.

Den stridsväst som Nils krängde på sig på en grusplan på Marmal var med andra ord inte tillåten. Tillsammans med vapen och magasin bar han på drygt 25 kilo, en vikt som han skulle vänja sig vid att släpa på i 40–50-gradig värme. Hans motståndare var däremot vana vid klimatet, slogs i tunika, gypaskor och hade ett par magasin i fickan.

”Det är kanske inte logiskt, men det är det mycket i Försvarmakten som inte är. Det är ingen mening att fundera på det, då blir man tokig”, muttrade Nils.

Det var med viss möda Nils klättrade in i patrian som skulle ta honom till Camp Northern Lights.

Det bepansrade fordonet har åtta platser som består av nedfällbara stolar, två skyttar står upp i varsin lucka i taket men det finns inga fönster i fordonet, bara små tittgluggar.

Därför kunde inte Nils se någonting av omgivningen när konvojen med militärfordon körde ut genom Marmals grindar och genom Mazar-e Sharif.

Han missade det myllrande stadslivet där några av de 300 000, mestadels tadjjikiska invånarna, trängdes på marknaden för att göra dagens inköp, hastade till dagens arbete, skolan eller köade i den kaotiska trafiken som hade mycket improviserade trafikregler.

Mazar-e Sharif var med afghanska mått mätt välmående och hade klarat sig relativt lindrigt undan trettio års krig.

På 1980-talet var staden en strategisk bas för Sovjetarmén, och när de drog sig tillbaka i början av 1990-talet tog krigsherrarna Massoud och Dostum över staden.

Det rådde fred i Mazar-e Sharif mellan 1990 och 1997, trots all oro i resten i landet. När Dostum förråddes av en av sina generaler och flydde omringade talibanerna staden och erövrade den till slut. Båda sidor påstods ha begått massmord under striderna.

Krigsherrarna återtog staden tillsammans med amerikanska specialstyrkor den 9 november 2001.

Två tusen talibaner som gav upp dödades och det finns många obekräftade uppgifter om etnisk rensning och massmord.

Av denna del av stadens historia fanns dock inte en spår kvar. Numera pågick en byggboom i Mazar-e Sharif, enorma lyxvillor med torn och gnistrande kakel på fasaderna byggdes för gud vet vilka pengar.

Det finns gott om affärer, till och med köpcentrum. Staden är

uppbyggd i distrikt med tyggator, där bara tyger säljs, köttgator, bildelsgator och utanför sjukhuset ligger självklart apoteksgatan.

Centrum är den Blå moskén, en mycket vacker byggnad klädd i blå mosaik där en kusin och svärson till profeten Muhammed påstås vara begravd.

Militärkonvojen med de svenska soldaterna körde långsamt genom den täta trafiken, där en armada av vita Toyotor trängdes med cyklist, bussar och hästdragna kärror.

Flickor med vita sjalar över håret gick i fnittrande klungor till skolan. På marknaden styckade slaktaren ett får och hängde sedan upp bitarna till flugornas förtjusning.

Nils satt i patrians dunkla innanmäte, stirrade på soldaten mitt emot honom och kunde bara känna den främmande lukten av ett helt annat land, fjärran från allt han tidigare upplevt.

När de tunga dörrarna öppnades med ett gnisslande och det bländande solljuset flödade in i patrians innanmäte befann han sig redan bakom Camp Northern Lights höga murar.

Nils tog sin väska, klättrade ut och såg sig omkring bland myllret av tröttableka soldater som försökte orientera sig i den nya omgivningen.

De stod på campens stora asfaltsplan, till vänster låg den höga taggtrådskrönta muren byggd av grusfyllda jättesäckar som staplats på varandra. Till höger låg den hangarliknande matsalens lastbrygga och framför honom stod sju flaggstänger framför ett tvätteri av gråvit plåt med ett träbord med bänkar och ett askfat utanför ingången.

Bakom honom fanns en parkeringsplats under tak där ett par sjukvårdspatrior och galtar stod uppställda.

Om det inte vore för värmen och den främmande lukten kunde han lika gärna ha hamnat på ett industriområde i Säffle.

Pierre skyndade förbi och vinkade glatt åt mig. Han och de andra gruppcheferna hade åkt ner tidigare för att vara förberedda när soldaterna anlände. Nu letade Pierre upp sin grupp med en vallhunds effektivitet och föste dem sedan mot matsalens lastplats.

Där delade kvartersmästaren ut nycklar till rummen samt schemat med lektioner som var en del av inslussningsprogrammet.

Den första, en rundvandring på campen, var om fyra timmar, det var med andra ord bråttom om man skulle få lite sömn. Jag tog mina väskor och gick mot barack 011 som skulle bli mitt hem de närmaste månaderna.

Camp Northern Lights, CNL, är en småstad som byggts upp av gråtrista plåtlängor. De stenlagda gångarna som binder samman bostäder och kontorsbyggnader får området att likna ett tredje-klass-spa, fullständigt avskärmat från världen utanför.

I en av längorna ligger TOC:en, *Tactical Operation Center*, hjärtat som allt utgår från. Utanför finns en halvcirkelformad bänk och en liten ”trädgård” där diverse upphittade minor och raketer lagts ut för beskådan.

Några meter bort finns kapellet med vita minnesstenar över de soldater och tolkar som stupat på framsidan och med en kyl-container på baksidan. Bredvid kapellet ligger de finska soldaternas område, avskärmat med ett lågt trästaket. Där finns en grill, några bänkar och framför allt den bastu som är oerhört viktig för de 150 finska soldaterna.

Ovanpå de strategiskt utplacerade skyddsrummen fanns soldäck. Där bättrade några av de hemvändande soldaterna från FS 18 på solbrännan. Deras skrikiga hawaiiishorts stod i en absurd kontrast till de afghanska arbetarna som sopade gångarna och plockade upp skräp på marken iförda overaller som fick dem att likna fångar.

Baracken var överfull med unga soldater. De som skulle åka hem spelade bordtennis i ”kryset”, ett utrymme mitt i byggnaden där ett pingisbord, en sliten grå soffa och några städsåp var uppställda.

AC/DC pumpades ut från bärbara högtalare medan soldaterna i Alfa-plutonen bar in sina ryggsäckar och väskor i rummen som skulle bli deras hem i ett halvår.

”It’s a long way to the top if you want to rock’n’roll.”

Alfa var den yngsta plutonen i skyttekompaniet. Deras chef, Erik, var en 28-årig rättfram fänrik från Arvidsjaur. Han skulle egentligen ha åkt ner som ställföreträdande chef i plutonen men hade snabbefordrats när plutonchefen slutade.

Nu skulle han för första gången ha personalansvar och leda en pluton, dessutom i krig, vilket var en utmaning han tog med jämnmod.

”Det löser sig nog”, förklarade han med norrländskt lugn.

Hans soldater hade redan börjat möblera om sina rum och ”kittade”, vilket kunde innebära allt från att bygga om stridsvästen till att leta upp saker som man kunde ha användning för.

Emina släpade muntert en stol till sitt rum. Kongo, en hårdrocksgitarrist från Göteborg vars proggföräldrar döpt honom efter landet han avlats i, vinkade glatt innan han började flytta på en säng. Kenneth pratade med soldaterna som skulle åka hem. Stridsvästar bytte ägare, likaså en mängd annan utrustning. Här gällde det att komma över allt man kunde innan det var för sent och intresset för prylar var stort, nästan på gränsen till fanatiskt.

Mitt rum var långsmalt, tio kvadratmeter stort och luktade gammal smuts. Möbleringen bestod av två sängar, fyra långsmala grå plåtskåp samt ett litet träbord med en stol.

Maria, skyttekompaniets stridsledningsofficer, bodde i den

bortre delen av rummet. En bild av pojkvännen och hunden var fasttejpad på väggen, rosa foppatofflor stod prydligt under sängen tillsammans med undanstuvade väskor. Hennes träningskläder hängde på en krok på väggen.

Den smala järnsängen vid dörren knarrade till när jag satte mig ner och sömnbristen fick de smutsgrå väggarna att gunga. Ljudet av stojande soldater i korridoren utanför hördes plötsligt olidligt högt, tvivlen vaknade långsamt till liv.

Hur skulle det här gå? Var det värt det? Skulle jag kunna ta reda på vad de svenska soldaterna egentligen sysslade med? Tänk om ingenting hände, boken blev usel eller om jag blev skjuten eller sprängd?

Det bekväma livet hemma i Stockholm kändes plötsligt oerhört lockande.

”Äh, det kommer att gå hur bra som helst”, sa Pierre några timmar senare då vi satt på den halvcirkelformade bänken utanför TOC:en.

”Det vet du inte, faktum är att ingen vet någonting”, sa jag.

”Äh, du har ju skrivit om krig hur många gånger som helst, det är klart att du fixar det den här gången också.”

Han började berätta vad som skulle hända den närmaste tiden, inneslöt mig i sin grupp. Denna omsorg hade börjat redan på Livgardet. ”Du kommer att få många bekanta, men du behöver också ha en vän”, hade han förklarat.

Eftersom alla tillhörde grupper och plutoner var det lätt att hamna utanför så jag var glad över att ha någon form av fast punkt i detta myller av soldater.

Vi satt och såg på strömmen av soldater som var på väg till och från matsalen, det enda kvällsnöjet som fanns på campen.

”Här finns alldeles för många *pretty boys*, som haft alldeles för mycket tid att träna”, sa Pierre och nickade mot en grupp hem-

vändande soldater som släntrade förbi, solbrända och med sväl-
lande muskler.

Sant var att den svenska varianten av *Generation Kill* var ganska fåfång. Soldaterna trängdes på soldäck för att skaffa sig en snygg bränna och det stylades hår och putsades framför speglarna med en entusiasm som inte ens tonårstjejer kunde upp-
båda. På Facebook var profildbilderna utbytta till det som självi-
roniskt kallades mytobilder, soldater i uniform som ofta hade vapen i hand.

Det tränades oavbrutet, pumpades skrot i gymmet och tidigt på morgonen, innan det blivit för varmt, gav sig ett lämmel-
tåg ut på "tjockisvandring" runt campen. De flesta hade på sig skyddvästarna, andra joggade och eftersom campen bara var en kilometer i omkrets så blev det emellanåt ganska trångt med trä-
ningsentusiaster på gångstigen.

Pierre hade dock aldrig ägnat sig åt dylika övningar, och ing-
en kunde anklaga honom för att vara fåfång.

"En skyttesoldat ska vara senig och utmärglad eftersom han varit igång i månader, bott i en håla i marken och knappt fått någon mat", förklarade han och tände en cigarett.

"Jag har pratat med flera från FS 18 som är grymt bittra för att de tvingats sitta på campen och inte fått åka ut. De ville men fick inte för befälen."

"Soldater brukar alltid vara bittra och klaga över något. Hör bara på dig själv", sa jag.

Pierre hade tidigare haft en lång rasande utläggning om hur sur han var för att hans grupp inte fått sina vapen och nu tvinga-
des klara sig med en enda kulspruta.

Faktum var att alla soldater, oavsett nationalitet, alltid klagade över något: dålig utrustning, befäl, vädret, uppdraget, tillståndet i världen, maten, frun där hemma. Ju mindre de hade att göra, desto värre blev det.

”Ni är riktiga gnällkärringar”, sa jag.

Pierre nickade glatt.

”Helt sant, och det finns inga som skvallrar lika mycket som soldater. Jo, möjligtvis hårfrisörskor.”

Han tog ett bloss på sin cigarett, följde sedan en grupp från staben med blicken.

”Det där begriper jag inte heller. Av 500 i FS 19 är över hälften stabspersonal medan vi i skytte, som verkligen uträttar något, bara är 150 stycken. Varför skickar de pappersvändare när det är riktiga soldater som behövs?”

Han såg sedan på klockan.

”Förresten ska du vara på en briefing om fem minuter.”

”I går hamnade afghansk polis i strid med kriminella grupperingar i staden Balkh. Fyra poliser skadades, men en av insurgentledarna greps.”

En finsk officer från underrättelsetjänsten stod längst fram i mötesrummet och beskrev situationen med en torrhet som var i skarp kontrast till den mörka verklighet han målade upp, fjärran från allt som beskrivits i medierna.

”Väster om Mazar-e Sharif har falska vägspärrar satts upp och där samlar insurgenterna in religiös skatt från lokalbefolkningen.”

”I Sar-e Pol har motståndarna ökat sin aktivitet”, sa han och pekade på ett nytt ställe på kartan.

Det var uppenbart att det inte fanns någon anledning att vara optimistisk när det gällde läget i Afghanistan.

I det svensk-finska ansvarsområdet ökade hela tiden antalet attacker.

I området runt Sar-e Pol åkte ett hundratal rebeller runt på motorcyklar, predikade och hotade, attackerade ISAF-trupper och afghansk polis och militär.

Talibanerna hade tagit över fyra distrikt i området och strider utkämpades mellan dem och den afghanska armén som följdes av svenskarna i OMLT.

Dalgången mellan Qush Teppa och Darzab var särskilt utsatt. En bas som höll på att byggas i Darzab hade blivit anfallen, fyrtio afghanska polismän hade blivit omringade och fick slåss för sina liv i timmar innan de fick hjälp av tyskt flyg. Det fanns också rapporter om att IED-experten från Pakistan anlät till trakten.

Den finska officeren fortsatte att berätta om strider som oftast utkämpades av afghansk polis och militär.

Tre områden återkom gång på gång under genomgången: området väster om Mazar-e Sharif, Darzab och Sar-e Pol.

Underrättelseofficeren klickade obesvärat fram en ny bild på sin powerpoint-presentation.

”I Kosovo fanns 50 000 internationella soldater på en yta som var en fjärdedel av det finsk-svenska ansvarsområdet i Afghanistan. Här ska hela 650 tappra svenska och finska soldater skapa fred och säkerhet i ett område som är fyra gånger så stort som Kosovo.”

Soldaterna log och någon fnittrade till. Ändå fanns det absolut inget att skratta åt.

USA hade börjat skicka trupp till norra delen av Afghanistan för att försöka slå tillbaka den talibanoffensiv som pågick i det tysta. Femtusen amerikanska soldater från *10th Mountain* skulle utbilda afghanska säkerhetsstyrkor och ägna sig åt ren operativ verksamhet som att jaga talibanledare.

USA hade också placerat stridsflyg och 48 helikoptrar i området.

”Under hela förra året var den svensk-finska enheten inblandad i 42 strider, i Helmand har de 45 strider per dag, det är med andra ord fortfarande lugnt här i norr”, förklarade den kärva underrättelseofficeren.

”Man behöver alltså inte bekymra sig över att man inte ska hamna i strid”, muttrade Nils sammanbitet när vi lämnade rummet för att gå till nästa lektion.

Det visade sig vara en två timmars genomgång om vägbomber, där en kvinnlig officer visade bilder och filmer på söndersprängda fordon om och om igen för att inpränta vikten av att alltid stanna och leta efter vägbomber.

Den pluton som åkt ner först, Bravo, hade redan varit ute på sin första patrull väster om Mazar-e Sharif och hittat en vägbomb, eller IED, *Improvised Explosive Device*.

Det var helt tyst i salen då en skakig film visade hur en amerikansk Humwee körde på en grusväg medan en röst mässade: ”Allahu akbar.” En explosion kastade upp ett moln av damm som slukade det söndersprängda fordonet och slet sönder soldaterna.

Filmen hoppade, kunde knappt behålla fokus. Efteråt var det tyst i salen under en lång stund.

”De där talibanerna borde lära sig att filma bättre. Hur svårt kan det vara att hålla kameran stilla?” sa någon till slut.

Ingen svarade och oavsett om det berodde på trötthet, jetlag eller bilderna som precis visats så såg soldaterna ganska skakade ut när de lämnade lektionssalen och gick ut i den varma kvällen.

”Det är först nu man förstår hur dåligt allt är”, sa Mathias, chefen för skyttekompaniet.

Han satt vid ett av långborden i den slamriga matsalen som döpts till Valhall, och åt pytt i panna med sallad. Några meter bort köade soldaterna vid den långa buffén med mat som flugits hit från Sverige.

Mathias var dämpad. Han och resten av kompaniledningen, kapten Sunna och min rumskompis Maria, hade varit på plats i ett par veckor och försökte nu orientera sig i ett administrativt kaos.

För någon timme sedan hade FS 18 haft ett överlämningsmöte där de fått reda på det verkliga läget i deras område, och det var tydligen inte muntert.

”Man kan undra vad vi kan uträtta egentligen. Just nu känns det mest som om vi bara vaktar oss själva”, sa Mathias.

Ett skyttekompani i ett område stort som Norrbotten motsvarade en soldat på en yta stor som Stockholms kommun. De 150 soldaterna i kompaniet skulle dessutom resa hem på ledighet tre gånger, så det var sällan de var fulltaliga. Dessutom skulle kompaniet sköta transporter med personal till och från flygplatsen i Marmal en gång i veckan, vilket slukade resurser i form av soldater och fordon. Att skjutsa folk fram och tillbaka genom staden verkade nästan vara en huvuduppgift för de svenska soldaterna.

Det gick också åt en massa tid att komma igång. Personalen från FS 18 höll på att lämna över sina uppgifter, de åkte med ut till olika områden och förklarade hur landet låg. Eftersom detta var det militära fanns det självklart en förkortning på engelska: HOTO, *Hand Over Take Over*.

Sunna berättade att underrättelseavdelningen ville ha information om flera platser i området och ville skicka ut skyttesoldater för att samla in den. Han hade vägrat eftersom han själv besökt platserna när han tjänstgjorde i Afghanistan för ett par år sedan och var säker på att informationen redan fanns.

”Vi letade och letade och till slut hittade vi några pärmar i ett låst skåp på vårt kontor, där fanns all information och ingen hade berättat det för oss”, sa Sunna och skakade på huvudet.

”Du hör ju själv hur det är”, sa Mathias roat.

Skyttesoldaterna som precis anlant befann sig däremot fortfarande i ett ivrigt smekmånadstillstånd där de försökte att hitta sina roller i de grupper de tillhörde. De höll på att acklimatisera

sig i sin nya miljö och gick ut på patruller i Mazar-e Sharif för att bekanta sig med omgivningen och vänja sig vid värmen.

Omgång efter omgång stridsutrustade soldater lämnade den hårdbevakade grinden och vandrade ut i grannskapet.

Sunna hade varit ute med en grupp från pluton Bravo på morgonen.

Den leddes av Claes, en ung officer vars far hade samma yrke och som tyckte att sonen var en idiot som hade åkt ner, vilket han glatt berättade när vi lämnade campen klockan fem på morgonen. Patrullen gick genom "deras" ruta på kartan, Mazar-e Sharifs motsvarighet till Djursholm. Invånarna lyfte knappt på ögonbrynen och ignorerade mestadels soldaterna som vandrade förbi med vapen och skyddsvästar.

Men soldaterna verkade fascinerade av omgivningen, särskilt av de gigantiska lyxvillorna som höll på att byggas. Sunna skakade på huvudet när han gick förbi ett grönt monsterhus med sirliga balkonger och en rosa, halvfärdig femvåningsbyggnad.

"Man kan undra vilka pengar de bygger för här", muttrade han. Det var en mycket bra fråga.

Över 300 miljarder dollar hade betalats i bistånd till Afghanistan. Sverige stod för 590 miljoner kronor per år varav en fjärdedel av pengarna skulle gå till det svenska området och resten fördelas av de afghanska myndigheterna i Kabul. Eftersom landets styrande elit, vilken inkluderade president Karzai och hans bror, var rejält korrumperade försvann en stor del av pengarna.

Matthew Rosenberg skrev i Wall Street Journal den 25 juni 2010 att mer än 3 miljarder dollar flugits ut från Kabuls flygplats. Kontanter – i väskor, säckar och på hela lastpallar – hade öppet lastats på flyg till framför allt Dubai. Amerikanska myndigheter menade att det mesta av dessa miljarder kom från "västerländska biståndsprojekt".

Enligt en undersökning gjord av *Integrity Watch Afghani-*

stan, IWA, betalade 1,7 miljoner afghaner mutor år 2009, och totalt hade korruptionen fördubblats från 477 miljoner dollar 2007 till cirka 1 miljard 2009.

I detta land där medelinkomsten var 502 dollar om året var medelmutan per person och år 156 dollar. Översatt till svenska förhållanden skulle det innebära att varje hushåll betalade 85 000 kronor i mutor om året.

Polisen och rättsväsendet var de mest korrumperade samhällsinstitutionerna och det var de fattigaste som måste muta mest.

När jag besökte fängelset i Mazar-e Sharif förra året förklarade fångvaktaren i kvinnoavdelningen att det var de som inte haft råd att köpa sig fria som satt inlåsta. De flesta av kvinnorna som satt på betonggolvet i en stor cell, varav många hade med sig sina minsta barn, hade dömts för att de haft utomäktenskapligt sex. Det spelade ingen roll om de blivit våldtagna, tvingats prostituera sig eller bara råkat bli kära i någon trots att de inte var gifta – lagen tillät inte utomäktenskapligt sex.

Fångvaktaren sa att flera av dem var oskyldiga. Hon hade försökt få en kvinna frikänd så att hon kunde åka hem och ta hand om sina fyra barn på 8–13 år som drev vind för våg medan mamman satt i fängelse, men ingen ville lyssna på hennes vädjanden om rättvisa och nåd. Hade hon däremot haft pengar att muta domaren hade hon aldrig behövt sätta sin fot i fängelset.

Soldaterna vandrade vidare längs området huvudgata, förbi hus där några mäklare hade sina kontor. En av dem, en före detta överste, bjöd på te och berättade att ett hus kostade 45 000 kronor i månaden att hyra. På frågan vilka som hade råd att bo i lyxvillorna svarade han svävande.

”Alla sorters människor. De som har råd.”

Vid det här laget hade soldaterna börjat svettas ymnigt.

Klockan var nästan nio på morgonen och temperaturen hade redan passerat 30-gradersstrecket. Därför återvände de till campen där de fortsatte med vapenvård och lastning och packning av patrior, galtar och stridfordon 90 och väntade på att något skulle ske.

”Jag vill att vi ska komma igång och göra något som spelar roll”, sa Mathias och åt upp det sista av pytt i pannan på tallriken.

Larmet i matsalen växte för varje soldat som kom in genom dörren och den jetmotorliknande luftkonditioneringen förmådde inte stå emot den 40-gradiga hettan utanför.

Han ryckte sedan på axlarna.

”Fast samtidigt är det inte säkert att det man gör får önskad effekt. Man kan tro att man gör något bra och sedan visar det sig att resultatet blir tvärt emot det man ville.”

”Förra gången jag var här hade ett ungt par rymt tillsammans och haft sex. De greps och skulle dömas till fängelse för våldtäkt. Men parterna skyllde på varandra. Killens familj kom till oss och bad om hjälp. När vi gick till domstolen var det någon som följde efter oss in i byggnaden utan att vi såg honom. Det visade sig att någon från killens familj hade hotat att ta hjälp av ISAF och när han gick i vår närhet i domstolen så trodde alla att vi var på hans sida. Trots att inte vi inte visste att han fanns där. När vi fick reda på det pratade vi med tjejens familj som blev otroligt lättade. Sedan pratade vi med domaren och fick loss dem från straffet.”

Han skakade på huvudet, tog sin bricka och reste sig upp från bordet.

”Det är det jag menar med att man inte riktigt vet vad som händer när man försöker hjälpa till”, sa Mathias och gick sedan iväg genom den slamriga matsalen.

Han lämnade kvar en lång rad obesvarade frågor. Uträttade

verkligen de svenska soldaterna något i Afghanistan eller var de helt enkelt handelsvaror som skulle ge svenska politiker ett större inflytande i världen?

Uppgiften var att stävja det väpnade motståndet mot den afghanska regeringen, utbilda och instruera den afghanska armén samt polisen och upprätthålla säkerheten till fromma för myndigheternas arbete, ekonomins utveckling och humanitära insatser.

Det lät ju bra, men frågan var vad de svenska skattebetalarna egentligen fick för den miljard svenska kronor som den militära insatsen kostade per år. De soldater som inte utgjorde stabs- och underhållspersonal skulle vakta campen, eskortera sig själva till flygplatsen i Marmal och gav sig då och då ut på patruller under vilka de ibland hamnade i strid. Det hela lät inte särskilt meningsfullt.

Den kvällen var Maria nedstämd när hon kom till vårt gemensamma rum.

”Man kan ju undra vad vi egentligen gör här nere”, sa hon och lutade sig mot klädsåpet.

”Vi kan ju inte fortsätta att bara vispa runt på vägarna och vakta oss själva. Folk måste vara urless på att vi kommer dit, dricker te med byäldsten och bara pratar utan att något händer.”

Hon började göra sig i ordning för natten, Maria var sällan stilla utan gjorde alltid något, på ett mycket strukturerat sätt, och hon var alltid glad.

Att hon nu var nedstämd var oroväckande och helt väsensskilt från hennes personlighet.

”Någon nytta måste ni väl ändå göra här nere?” sa jag.

Maria ryckte på axlarna.

”Jag vet faktiskt inte”, svarade hon.

Talibanerna hade omgrupperat i Pakistan, återvänt till Afghanistan och vuxit sig starkare. President Hamid Karzais administration var korrumpierad, polis och armé var svaga och ISAF-trupperna hårt ansatta. Läget blev inte bättre av att de hatade krigsherrar och makthavare som talibanerna drivit bort hade återfått makten som de en gång förlorat.

I ett försök att vända utvecklingen i landet beslöt dåvarande befälhavaren general McChrystal 2007 att införa en ny strategi, COIN, *Counter-insurgency*. Det var samma strategi som hade använts i Irak och fungerat någorlunda bra så att USA kunde dra sig ur landet och istället fokusera på det sorgligt försummade Afghanistan.

COIN byggde på fyra steg: *shape, clear, hold* och *build*. ISAF och afghansk polis och militär skulle arbeta tillsammans och istället för att patrullera i de oroliga områdena bygga permanenta baser på platserna. Områdena skulle säkras och sedan växa sig större. Därefter skulle biståndsorganisationerna gå in och hjälpa befolkningen. På så sätt skulle afghanerna vinnas över så att de reste sig mot talibanerna, och regeringen i Kabul skulle kunna bygga en afghansk enad stat, trots att alla tidigare försök att bygga en sådan slutat i inbördeskrig.

Det gick sådär. Talibanerna lyckades klamra sig fast och sprida sig till områden där de afghanska säkerhetsstyrkorna sällan var. Kriget hade nått ett avgörande skede. Nu fanns det fler än 140 000 utländska soldater i landet, ändå ökade talibanernas framgångar.

Juni 2010 var den blodigaste månaden hittills för Natosoldaterna sedan invasionen. Enligt icasualties.org dog 79 utländska soldater denna månad och då hade redan 300 soldater stupat under året, jämfört med 521 under hela föregående år.

De civila dödsoffren var många fler. Under årets sex första månader hade 1 271 civila dödats och 1 997 skadats enligt en FN-

rapport. Det var en ökning med 31 procent. Talibanerna orsakade 76 procent av de civila dödsoffren. Antalet civila som hade dödats av utländska samt regeringstroga styrkor hade minskat med 30 procent, vid flygattacker var minskningen 64 procent. Totalt stod regeringstroga styrkor för 12 procent av de civila dödsfallen.

Hemmagjorda bomber orsakade 29 procent av dödsfallen.

Talibanerna meddelade dock att upproret skulle fortsätta med oförminskad styrka.

”Vår position är tydlig. Vi kommer att bekriга de invaderande styrkorna tills att dess de ger sig av”, sade talibanernas talesperson Yousuf Ahmadi till AFP.

Mörkret tätnade i Afghanistan, och de svenska soldaterna var på väg rätt in i det.

”Vi behöver en TIC.”

SKYTTEKOMPANIET

Området väster om Mazar-e Sharif

Juni 2010

Den varma vinden luktade damm och jord när den piskade mot ansiktet.

Konvojen med stridsfordon 90 lät som ett rytande odjur när larvfötterna rasslade fram över asfalten på ringväg fem.

Vägen byggdes en gång av ryssarna och var plågsamt rak. En pipeline rostade långsamt sönder på vägens västra sida som ett monument över en fåfång dröm om ett ständigt flöde av gas.

Pierre och Peter stod upp i de öppna luckorna med sina automatvapen, medan de såg ut över landskapet. Stridsfordonet krängde och slängde och fick hela kroppen att vibrera.

Mattias och Bosse halvsov på de obekväma fällstolarna i stridsutrymmet i väntan på att byta av kamraterna.

Det fanns ingenstans att göra av benen förutom att hålla dem uppdragna. Luftkonditioneringen var kopplad till en lång slang som kunde stoppas in i ärmarna och sättas mot kängorna för att ge några sekunders svalka. Ibland satte någon slangen mot en kamrats rumpa, ett trött skämt i den klaustrofobiskt trånga och kokande heta vagnen.

Pluton Delta hade äntligen fått lämna campen och de fyra stridsfordonen var ute på sin första patrull i området väster om

Mazar-e Sharif. Soldaterna var nervösa när de satt vid lunchbordet och talade om det som snart skulle ske.

”Vi får väl se om det blir något skjutande av”, sa Mattias, den yngsta soldaten i Pierres grupp och fortsatte sedan äta av köttfärsbiffen.

”Jag hoppas inte det”, svarade skytten Albin eftertänksamt.

Den pojkbandssöta 21-åringen var i vanliga fall kvälls- och helgansvarig på Ica i Tranås. Nu bemannade han stridsfordonets kanon, stor nog att slita sönder människor på mitten och rasera byggnader.

”Äh, vi behöver en TIC”, sa Pierre.

TIC, *Troops in Contact*, var benämningen på en strid som oftast var oplanerad.

”Den behöver inte vara stor, det räcker med några kulor i plåten så vi kan skjuta tillbaka. Sedan är det gjort och vi kommer inte längre att undra över hur vi reagerar”, sa Pierre.

”Fast det är ju ingenting man ser fram emot alls, men det är sant att det hade varit skönt att få det gjort”, sa Peter, som i vanliga fall studerade socialpsykologi.

”Jag hoppas i alla fall inte att det blir något”, sa Albin och reste sig upp för att hämta sin utrustning.

De andra följde efter, tysta och inneslutna i sina egna tankar.

Nu när de skakade fram i hettan på den spikraka vägen var verkligheten mycket närvarande.

”Fast de hade ju inte behövt skrämma skiten ur mina soldater precis innan vi skulle åka ut”, skrek Pierre för att överrösta dånet från stridsfordonet.

Soldaterna hade haft ännu en lektion i hemmagjorda vägbomber och tvingats titta på rörliga bilder av hur soldater sprängdes sönder. Ganska opedagogiskt med tanke på att de skulle ut på sin första patrull.

Men eventuell rädsla doldes noga under en sammanbiten sturskhet.

”Det är väl helt naturligt att vara rädd”, sa jag till Mattias, 21.

Han skakade på huvudet.

”Nej, inte i det här gänget.”

Konvojen med stridsfordon och galtar fortsatte köra genom ett landskap som sett arméer komma och gå under tusentals år.

Balkhs uråldriga murar reste sig bakom åkrarna där bönderna arbetade med hackor i eftermiddagshettan. Det var en av världens äldsta städer, ett forntidens New York där zoroastriernas grundare Zarathustra påstods ha haft sitt hem.

I Balkh slog Alexander den store läger med sin här, gifte sig med en flicka från trakten och grundade kolonin Bactria.

Denna stad som poeter en gång vallfärdade till lades i ruiner av Djingis khan när han invaderade Afghanistan, ännu en erövrare bland många andra.

Dammet piskade mot ansiktet och letade sig in genom sjalen så att ansiktet täcktes av ett svartgrått lager smuts.

Vid väggkanten satt en tonåring i vit tunika framför ett slarvigt hopsnickrat träskjul där han sålde läsk och vattenmeloner.

”Det var där Denny skadades”, vrålade Pierre och pekade mot en mur byggd av lera som stod bredvid en liten bro.

Denny var soldat på FS 17 och hade varit inblandad i en av de mer våldsamma striderna.

”Stridsfordonen kom körande i mörkret och de saktade in för att släppa förbi en lastbil. Några talibaner gömde sig vid muren och när svenskarna saktade in trodde de att de var upptäckta och slängde iväg allt de hade emot dem”, berättade Pierre.

Talibanerna sköt med raketgevär mot stridsfordonet, soldaterna öppnade eld och sköt mot talibanerna som befann sig bara några meter från vagnen.

Denny befann sig i stridsutrymmet när han träffades. Han kände först inte att han var sårad, bara att han blev varm vid sidan. Halva hans rumpa och rygg var uppsliten.

Hans kamrat Robin upptäckte att Denny var sårad och tryckte in sju första förband i såret för att stoppa blödningen medan de andra soldaterna slog tillbaka angriparna.

Denny svimmade. Han hölls sedan nedsövd tills han vaknade upp i en sjukhussäng i Sverige. Det tog honom ett år att lära sig att gå igen och han fick kämpa för att kunna återvända till sitt arbete som lastbilschaufför.

Men av denna händelse syntes inte ett spår när konvojen dundrade förbi. Man såg bara en solvarm mur vid en bro över ett vattendrag. Några barn i smutsiga kläder vinkade glatt. En sönderbränd stridsvagn från kriget mot ryssarna stod och rostade på ett grönskande fält.

Polisstationen som kallades sandslottet, eftersom det såg ut som ett sådant, passerade förbi på vänster sida. Där sköts de två svenska officerarna i februari av en man iförd polisuniform.

Varje plats på denna bördiga mark verkade genomdränkt av blod, men bönderna brydde sig inte utan arbetade oberört vidare med att ta in skörden.

Spänningen steg i vagnen när konvojen saktade in och svängde av mot byn Teumorak, några lerhus som låg utslängda bland åkrarna.

Talibanerna kom dit ibland och förbjöd byborna att lyssna på radio. Gangstergänget från de tre byar som ställde till mest problem i området väster om Mazar-e Sharif dök också upp med jämna mellanrum. Och nu kom alltså en svensk konvoj dånande fram över grusvägen, så tungt beväpnad att man kunde tro att deras avsikt var att erövra platsen.

Fyra stridsfordon, en bärgare och tre bepansrade jeepar parkerade utanför byn för en så kallad *social patrol*. Syftet var att prata med folk, vinna människors förtroende och ta reda på vad som hände i trakten.

Pierre var den första att kränga sig ut ur stridsfordonet, de andra soldaterna följde efter, vaksamma och osäkra på situationen.

Eftermiddagshettan låg som en kvävande filt över landskapet. Några kvinnor sprang bort till en trädunge och gömde sig för soldaternas blickar. Tre tonåringar som skördade vete med en halvmåneformad kniv såg uttryckslöst på besökarna innan de fortsatte sitt slitsamma arbete.

Några män satt i skuggan under ett träd.

”Om det händer något knuffar jag ner dig i diket”, sa Pierre med låg röst och gjorde en gest mot ett meterdjupt dike vid sidan om vägen.

Plutonens chef, kapten Stefan, 31, samlade ihop de stridsberedda soldaterna som skulle följa honom in i byn.

”Jaha, då framrycker vi mot byn för att utföra en *social patrol*.”

Situationen började bli lite komisk. Soldater från pansarskytte har många bra egenskaper men att någon skulle öppna sitt hjärta för dem när de trampade runt i sin stridsutrustning verkade osannolikt.

En av de afghanska tolkarna följde mig bort till en man som stod bland vattenmelonerna på sin åker och såg på soldaterna. Han hette Ali och sa att han var 36, men såg betydligt äldre ut, och berättade att han var sju år när Sovjet invaderade Afghanistan.

”Ryssen kom hit och förstörde byn, när vi flydde la de ut minor på marken.”

Han var borta från byn i fjorton år innan han kunde återvända.

”Jag var utblottad, hade ingenting att äta, men det var en väldigt bra känsla att kunna återvända till marken. Det var det enda jag ägde.”

Ali odlade sin mark och byggde upp sitt hus. Hustrun födde deras första barn, en son. Livet var en stund ganska bra.

”Då började talibaner och regeringstrupper slåss där borta”, sa han och pekade på åkrarna på andra sidan vägen.

”Vi fick fly igen. Det enda jag hann ta med mig var min hatt.”

Soldater som tjänade krigsherren Dostum flyttade in i hans hus. När Ali återvände efter femton dagar var allt borta och han var tvungen att börja om igen. När han under stor möda lyckats bygga upp hemmet dödades äldste sonen i en bilolycka vid åtta års ålder.

Hans röst var mjuk och ögonen sorgsna när han berättade sin historia.

”Känns det inte konstigt att se ISAF-trupperna komma till din by, du som har så sorgliga erfarenheter av soldater?” frågade jag.

Han skrattade till och ryckte på axlarna.

”Hur märkligt det än låter så har jag faktiskt vant mig.”

”Kom, kom hit och prata.”

En gammal tant stod vid en träddunge, vinkade uppfordrande och krävde att få uppmärksamhet.

Tolken höll sig försiktigt i bakgrunden när vi följde stigen bort till en åker vid träddungen.

Främmande män fick inte gå i närheten av afghanska kvinnor på landet. Den bastanta tanten struntade dock i honom. Hon skakade glatt min hand, pekade på ett hus i närheten och förklarade att det var där hon bodde.

”Vi arbetar hårt på fälten eftersom vi är rädda för att de ska börja kriga. De kör förbi vid floden på sina motorcyklar ibland. Vi är rädda för dem och nu är ni här. Om ni krigar och skörden

börjar brinna har vi inget att leva på”, sa tanten som förmodligen hade sett det hela ske både en och två gånger.

Hon gjorde en gest mot några träd där två yngre kvinnor stod och gömde sina ansikten bakom sjalarna. De tassade fram, skakade hand och stirrade på mig med en kombination av förvåning och skräckblandad förtjusning.

De såg ut att vara i början av tjugooårsåldern, den ena hade en bäbis på armen. Hon log stolt och blottade två gluggar där framtänderna suttit.

Den gamla damen föste sedan fram en leende man i tunika och tecknade att detta var hennes son och att de båda kvinnorna var hans hustrur. Hon pekade på ungarna som samlats och stirrade nyfiket, det var uppenbart den gamlas barnbarn. Vi log mot varandra, nöjda med att ha lyckats kommunicera.

I nästa stund ropade soldaterna att det var dags att åka.

Kvinnorna gömde sig genast bakom sjalar och flydde tillbaka bakom träden.

Bara den gamla stod kvar. Hon klappade min hand en sista gång och log så att det blev djupa rynkor runt ögonen.

Först när jag vänt henne ryggen och börjat gå tillbaka mot den svenska trygga jämställdheten där kvinnor hade ett självklart värde, insåg jag att det inte alls var omöjligt att tanten och jag var jämngamla.

Den kvällen, när vi var tillbaka på campen, satt Pierre och jag och drack kaffe på bänken framför TOC:en och pratade om besöket i byn som han visserligen tyckte var intressant men inte särskilt omvälvande.

Istället förklarade Pierre högtidligt att han tänkte skaffa sig en flickvän. Det var något oväntat eftersom det fanns så få kvinnor på campen och förhållanden mellan soldater oftast var förödande för gruppkänslan.

Kvinnor var i minoritet, och därmed mer påpassade av de manliga soldaterna, och eftersom det fortfarande fanns de som inte var helt positiva till kvinnliga soldater kunde tjejerna helt enkelt inte ligga runt eftersom det skulle skada både deras eget och alla andras rykte. Det var orättvist, men en realitet.

”Det är inget roligt att vara singel, och det är på tiden att jag stadgar mig.”

Soldaterna fick inte lämna campen och Pierre befann sig 450 mil från Sverige.

”Har du hittat någon på internet?”

Han skakade på huvudet.

”Nej, jag känner Bonnie sedan tidigare, hon är en bra tjej. Jag har bjudit med henne till Köpenhamn när jag är hemma på *leave*.”

Han nickade för sig själv, som om det redan var klart eftersom han bestämt sig.

”Så du dejtar henne redan, men hon är inte din flickvän?”

”Nä, men nu ska det bli så.”

Det var goda nyheter. Pierre behövde stabilitet i sitt liv, särskilt när han befann sig på den här platsen.

”Jag hoppas att det går bra”, sa jag.

”Det kommer det att göra”, förklarade Pierre med en avundsvärd tillförsikt.

Mathias, Sunna och Maria passerade förbi, djupt försjunkna i ett samtal, och fortsatte sedan in i den grå plåtlänga där skyttekompaniets ledning hade sitt kontor. De hade suttit inlåsta i flera dagar och trots att ingen sa något var det uppenbart att de planerade något.

”Vad de än håller på med så hoppas jag att det blir av snart”, sa Pierre.

Jag kunde inte göra annat än att hålla med. FS 18 hade åkt hem och dagarna släpade sig fram med förödande långsamhet.

Soldaterna var rastlösa och smekmånadsfasen, då alla varit uppmärksamma och vänliga, hade klingat av. Nu hade man en mer realistisk syn på varandra, vilket ibland orsakade gräl och friktioner.

Det enda som hade hänt var att campen fått besök av politiker. Anders Karlsson (S), Henrik von Sydow (M), Fredrik Malm (FP), Peter Rådberg (MP) och Peter Hultqvist (S) flög till Afghanistan för att lära sig mer om den svenska insatsen.

Det var självklart ett lovvärt initiativ, men för militären slukade besöket massor av resurser.

Hälften av soldaterna i pluton Delta fick under åtta timmar, i 40-gradig värme, städa och förbereda hangaren där stridsfordonen var uppställda och förbereda en timmes uppvisning. Bara denna punkt slukade sammanlagt drygt hundra arbetstimmar och det var bara en liten del av riksdagsmännens program.

Trots ansträngningarna var det bara Malm och von Sydow som verkade genuint intresserade och villigt tog på sig skyddsutrustningen och klev in i ett av stridfordonen för att åka på en liten tur.

Martin, gruppchefen med examen i statskunskap, visade sedan upp de vapen som fanns för politikerna och berättade vad de gjorde.

När besökarna lämnat Delta för att gå till nästa station var flera soldater ganska konfunderade över att politikerna inte ställt några frågor om de var nöjda med sin utrustning och utbildning och vad de egentligen ansåg om läget i Afghanistan.

”De trodde kanske inte att vi hade någon uppfattning”, sa Pierre sarkastiskt.

Det var tråkigt att politikerna och soldaterna inte kunde hitta varandra och diskutera vad den militära insatsen egentligen skulle uppnå i Afghanistan, eftersom detta var synnerligen oklart.

Regeringen hade visserligen slagit fast vissa övergripande mål och syftet med den militära närvaron i landet, men formuleringarna var fluffiga och gav inte några konkreta svar på vad som skulle utträttas eller uppnås.

Ibland verkade det nästan som om ingen hade riktigt koll på läget, varken regering eller riksdag. Med tanke på detta var det kanske inte så konstigt att förvirringen bland allmänheten var stor när det gällde Afghanistan. Militärerna var i mångt och mycket utlämnade till sig själva, vilket också innebar att det fanns ett stort utrymme för egna initiativ.

En kväll samlade Mathias kompaniets samtliga soldater till möte i det stora tält där Delta hade sina stridsfordon.

Det var trångt och soldaterna stod packade på golvet. Några satt på stridsfordonen, andra på pallar men de flesta stod med korslagda armar och lyssnade.

”För mig är orsaken enkel till varför vi är här, om ISAF drar sig ur blir det inbördeskrig och det är ett skäl som räcker för mig”, sa Mathias.

Soldaterna såg på honom med förväntan, hoppades att han skulle berätta vad han planerat.

”USA:s taktik är att gå in i den snälla byn som ligger bredvid byn med insurgenter och hjälpa de snälla med bistånd, infrastruktur och sådant. I dag pratade jag med en afghan och undrade om det här var rätt sätt. Han svarade att det skulle göra saken värre. Byborna med insurgenterna skulle bara bli avundsjuka på den snälla byn och attackera den. Det här är fattiga analfabeter, sa han, de förstår inte hur saker fungerar. Hans lösning var istället att samla båda byarna, prata med dem och sedan hjälpa båda.”

Mathias ryckte på axlarna.

”Det här går ju lite emot jänkarnas taktik, men det tål att fundera på”, sa han.

Soldaterna började bli rastlösa, de var trötta och dammiga efter att ha varit ute hela dagen och förstod inte alls varför kompanichefen drog upp detta.

”Jag vill göra något av värde medan vi är här, gå in i området väster om Mazar-e Sharif och se till att det blir lugnt där. Ni kommer snart att få mer besked om detta.”

Nu vaknade soldaterna till och trots att de inte fick reda på mer var de riktigt upplivade när de lämnade mötet.

Alla insåg att en stor operation var på gång, och att den skulle ske mycket snart.

”Hej, mamma.”

SKYTTEKOMPANIET

Området väster om Mazar-e Sharif

Juni

När FS 19 hamnade i sin första strid så var det inte skyttesoldaterna utan ett svenskt och ett finskt MOT, *Military Observation Team*, som blev beskjutna.

De två fordonen var ute på patrull väster om Mazar-e Sharif den 10 juni. De körde genom en by, inte långt från Teumorak, dit 6–7 män kommit kvällen innan och hotat befolkningen.

Männen var fortfarande kvar i byn och byborna hade flytt ut på fälten i rädsla för att det skulle bli strid.

De bepansrade jeeparna körde långsamt genom byn längs den gropiga, usla vägen. Vägen gjorde en skarp sväng och fortsatte sedan över en wadi, en uttorkad flodfåra. Där körde den svenska sju ton tunga galten ner sig i sanden och satt sedan ohjälpligt fast.

Soldaterna försöka gräva loss fordonet. När det inte gick försökte de bogsera.

Föraren, Elin, satt kvar i bilen medan det finska fordonet försökte dra loss henne ur sanden.

Hon var så fokuserad att hon först inte registrerade att två RPG:er, raketdrivna granater, slog ner bredvid bilen.

När Elin väl förstod att de var under beskjutning och att hon satt mitt i det som var granaternas mål försökte hon ta sig ut, men

hon fick inte upp den tunga dörren. Galten lutade så mycket att det var omöjligt att öppna den. Hon var fast och trots att galten var besvansrad skulle den aldrig klara en direktträff.

Elins gruppchef rusade fram till fordonet medan finnarna besvarade elden och lyckades till slut öppna en dörr utifrån.

Elin klättrade ut och tillsammans sprang de bort till de finska kollegornas fordon, hoppade in och körde från platsen. Strax efteråt hörde de en hög explosion. När de stannade, åtta kilometer därifrån, såg de svart rök stiga upp från den plats där galten kört fast.

På Camp Northern Lights hade Pierre och de andra soldaterna i Delta precis somnat i sina sängar efter en nattpatrull, då plutonchefen bankade på deras dörrar.

”Uppställning!”

Pierre satte sig upp i sängen och såg yrvaket på klockan, övertygad om att det var ett skämt.

Klockan var strax efter tolv, han hade sovit i tre timmar efter en stekhet artontimmars patrull i öknen.

Återigen bankade det på dörren.

”Stridsberedda om tio minuter.”

Han sträckte sig efter uniformsbyxorna, kände hur pulsen stegrades. Helvete också, det var inget skämt, det var på riktigt.

Tillsammans med de andra yrvakna soldaterna tog han på sig sin utrustning och rusade mot stridsfordonen.

När Delta kom till platsen hade Mathias och hans grupp precis anlänt till den lättade Elin och hennes kollegor. Viking, kompaniets JTAC, och hans soldater hade kallat in flygunderstöd och för första gången fick de göra något på riktigt. Två F-16, amerikanska stridsflygplan, svepte in på låg höjd över byn. När de nådde fram till den brinnande galten steg de brant mot skyn och

släppte ljusfacklor som brinnande föll mot marken, en *show of force*, som skulle skrämman motståndaren.

Mathias var tvungen att ta beslut om hur situationen skulle lösas och hur den brinnande galten skulle räddas. Den innehöll hemlig information, kodnycklar, saker som talibanerna absolut inte fick komma över.

Men det var oklart var fienden befann sig och dessutom höll solen på att gå ner och det skulle snart vara mörkt. Han var tvungen att bestämma sig för vilken taktik han skulle använda.

Delta stod i öknen och såg på de mogna, guldfärgade vetefälten som omgav byn. Bakom en mörkgrå hög mur steg röken från den brinnande galten upp.

De fick order om att anfalla, vilket betydde att de skulle köra fram till byn. Stridsfordonen körde i 60 kilometer i timmen genom öknen. Dammet virvlade. Soldaterna studsade runt i stridsutrymmet där bak som kallades bollhavet. Pierre tog fram sin kamera och filmade sig själv.

”Hej, hej, mamma. Allt är bra!” skrek han täckt av damm och med sjalen knuten över munnen.

De stannade trehundra meter från byn, tog fram sin mörkerutrustning och förberedde sig sedan på strid.

Bortanför den gultorra marken där bara några buskar klamrade sig fast låg ett trettiotal lerhus bakom murar. De flesta hade rundade tak, fönstren var inte mer än små öppningar för att släppa in ljus. Några av byggnaderna verkade övergivna, murarna runt dem hade rasat.

Soldaterna såg hur någon rörde sig därinne.

”Vad fan anfaller vi inte för”, sa Pierre med adrenalinet pumpande.

De andra ryckte på axlarna. Efter en stund fick de, till sin stora frustration, order om att vänta.

Allt de kunde göra var att betrakta de låga lerhusen medan mörkret slöt sig runt dem.

Samtidigt hade en helt annan strid rasat på en mer stillsam front under dagen.

Så fort galten sköts sönder skickade gärningsmännen sms till lokala journalister i Mazar-e Sharif där de hävdade att de dödat fem ISAF-soldater som befunnit sig i det brinnande fordonet.

Samma information lades ut på talibanernas hemsidor. Fem dödade ISAF-soldater var en stor seger i propagandakriget, att det inte var sant spelade ingen roll.

De flesta av de afghanska reportrarna ringde dock till Camp Northern Lights och kontrollerade om informationen var korrekt, vilket gjorde att spridningen av just denna historia begränsades.

Annars var talibanerna mycket skickliga på att sprida propaganda.

Någon vecka tidigare hade Glenn Jonny på pluton Bravo gått in i en skola för att fråga om de hade fått de skolböcker de bett om. När han fick ett jakande svar tyckte han att allt var som det borde och lämnade därför området med sina soldater och fortsatte patrullen på en annan plats.

Det dröjde inte många minuter efter att svenskarna lämnat platsen förrän en man ropade från minareterna att ISAF-trupperna inte vågat vara kvar i byn eftersom talibanerna var så starka. En slumpartad händelse vändes blixtnabbt till en propagandaseger.

Eftersom så få kunde läsa kom den mesta informationen från moskén och mullorna, så det var deras version av verkligheten som uppfattades som sanning.

Svenskarna hade inget att sätta emot detta. De hade visserligen ett Psyops-team, *Psychological Operations*, som sysslade

med psykologisk krigsföring och informerade, men de hade ingen chans mot talibanernas blixtsnabba desinformationskampanjer. ”Vi är alltid tvåa på bollen”, som en av dem bittert konstaterade.

Utanför den omringade byn höll Mathias på att bestämma sig för vilken taktik han skulle använda. Det fanns uppgifter om att ett sjuttioal insurgenter befann sig en bit därifrån och i en annan by, inte långt bort, fanns det uppgifter om att hardcoretalibaner från Kandahar gömde sig.

När skymningen föll kom några män fram och berättade om sju män som kommit till deras by och hotat dem, och att de därför flytt med sina familjer av rädsla för att det skulle bli strid mellan insurgenter och ISAF.

Männen var rädda att skörden skulle brinna upp. Dessutom hade ett par av stridsfordonen kört över en åker med vete. Kunde de få ersättning för detta?

Mathias lovade att någon skulle kontakta dem när det gällde pengarna och funderade på hur han skulle lösa situationen utan att byborna råkade illa ut.

När mörkret föll stod sammanlagt ett trettiotal fordon runt byn. Soldaterna börjar bli rastlösa och väntade på ordern om att de skulle anfalla. Till slut somnade Pierre och Peter på rygg i sanden, utmattade efter att ha varit vakna i ett och halvt dygn.

De vaknade av att Mathias sparkade lite lätt på dem.

”Ni borde inte ligga direkt på sanden med alla insekter, ni kan bli bitna.”

Yrvakna kravlade de sig upp och la sig istället på stridsfordonen där de sov vidare. Skytten Albin satt vid kanonen och såg ut över byn med sitt synnerligen sofistikerade sikte.

Figurer siktades på taken, någon tyckte sig se ett RPG. Det

fanns insurgenter där, de skymtade förbi på taken men soldaterna kunde inget göra.

ROE, *Rules of Engagement*, eller insatsreglerna som det heter på svenska, förbjöd dem att skjuta på någon som inte hade vapen i hand. Att någon befann sig i närheten av den brinnande galten räckte inte och om männen som hotat byborna la ifrån sig sina vapen och promenerade därifrån kunde svenskarna inte göra något. Svenskarna skulle helst bli beskjutna och kunna se skyttarna innan de fick öppna eld.

Så ingenting hände denna natt i öknen. Först i gryningen åkte Pluton Alfa och Charlie in i byn med sina patrior. När de stannade hoppade soldaterna ut stridsberedda och spända till bristningsgränsen. Därefter började de genomsöka byn.

Ett par fåraherdar som lagt sig att sova på golvet i ett övergivet hus vaknade av att en svensk soldat petade på dem och satte sig förvånat upp. Andra bybor iakttog hur främlingarna letade efter motståndsmännen.

Men de hittade dem aldrig. Förmodligen hade de slunkit iväg när gryningen kom och de såg hur många fordon som samlats runt byn. Galten var däremot orörd och den brann fortfarande. Elden kunde släckas och fordonet genomsökas innan den bogserades därifrån.

Klockan var halv sju på kvällen när Deltas stridsfordon rullade in på campen igen efter att ha varit borta i tjuugoåtta och en halv timme. En sur och stickande lukt spred sig över hela matsalen när de trötta och smutsiga soldaterna slevade i sig maten.

Samtidigt, i Helmandprovinsen i södra delen av landet, avrättades en sjuårig pojke av talibanerna eftersom han misstänktes spionera för de internationella styrkorna. Han hängdes inför en

stor publik. Det var ett av minst nio fall där talibaner avrättat barn för spioneri.

I en annan provins straffades två afghanska flickor, 13 och 14 år, med 45 piskrapp eftersom de hade klätt sig i pojkkläder och flytt från äktenskapet med två betydligt äldre män. Under en månad lyckades de hålla sig undan, korsade berg och landsvägar utan att bli upptäckta. De greps när de nådde fram till ett annat distrikt, blev igenkända som flickor och sändes hem.

Krigsherren Fazil Ahad Khan dömde dem till offentligt spöstraff och den lokala mullan piskade dem, men blev så trött i armen att en annan man fick ta över. När han slog för löst tog mullan över igen.

Händelsen filmades av en människorättsorganisation och visades över hela världen.

På Camp Northern Lights gick de dödströtta skyttesoldaterna i säng. Nästa dag påbörjade de utbildning där de fick lära sig de nya insatsreglerna, som gav dem helt nya befogenheter. Från och med nu behövde de inte tveka när de ville öppna eld.

”Världens bästa räddningspatrull.”

OMLT

Darzab

Juni

De flesta människor skulle göra allt för att undvika att åka till Darzab, men för Torbjörn var det en lättnad att få komma dit.

Han och de två övriga i gruppen, PJ och Walle, hade inte mentorat någonting sedan de anlände till Afghanistan och hade med tiden blivit extremt uttråkade.

Först bodde de på Mike Spann, en amerikansk bas utanför Mazar-e Sharif som döpts efter den CIA-agent som var den första amerikan som dödades i strid under invasionen 2001.

Efter ett tag flyttade de till den afghanska militärbasen utanför staden Shebrehghan tretton mil bort.

Där lärde de känna befälen och soldaterna i andra kompaniet i 209:e kåren som de skulle utbilda och stötta de närmaste månaderna. Torbjörn, 48, blev mentor åt kompanichefen Haffiz som var en kapten som hade stridit i 28 av landets 34 provinser.

Men medan de andra mentorsteamerna fick följa sina kompanier ut på olika uppdrag blev Torbjörns kompani kvar på den afghanska basen.

OMLT bodde i ett hörn av campen, hade egen mäss, toalett och ett hus där det fanns vägglöss i ett av rummen. Men det fanns ingenting att göra.

Därför var det en lättnad för Torbjörn och de andra i hans grupp när ordern slutligen kom att de skulle iväg.

Tre galtar från OMLT lämnade basen i Sheberghan i början på juni tillsammans med andra kompaniet.

Torbjörns mentorsbil körde först, soldaterna i skyttegruppen som skulle skydda dem följde efter och sist låg galten med sjukvårdare.

Det är nio mil fågelvägen mellan Sheberghan och Darzab. Vägen slingrar sig genom bergspass och dalgångar där talibaner tagit kontrollen.

Torbjörn hade med sig kartor där tidigare överfallsplatser och vägbomber var utmärkta och de var ganska spända och beredda på det mesta. Men ingenting hände under färden.

När konvojen rullade in i Darzab tänkte Torbjörn: ”Det här var väl ingenting. Hur svårt kan det vara?”

Staden ligger i en dalgång, omgiven av grå berg som reser sig 1 900 meter över havet. Där lever sjutusen familjer i enkla lerhus som trängs i dalen och klamrar sig fast på bergssidorna.

Det finns ett torg där det hålls boskapsmarknad en gång i veckan och ett par gator som kantas av slaktare, tyg- och klädesaffärer, frukt- och grönsaksstånd samt diversehandlare. Restaurangen har ett par rum på övervåningen som de hyr ut till resenärer, men det är oklart när det senast bodde några gäster där.

Få främlingar söker sig till Darzab, det är en av dessa bortglömda hålor som ligger utströdda över hela världen som civilisationens urtråkiga utposter.

De afghanska soldaterna bodde i ett par hus mitt i staden. Bara ett plastband markerade att det var ett militärt område. OMLT bodde under bar himmel. Bergen gjorde att de när som helst kunde beskjutas. Platsen var klaustrofobisk, afghanska soldater och polismän hade kämpat och dött för att försvara den.

Torbjörn ägnade mycket tid åt att ligga på sin Natosäng, en stabilare variant av tältäng, och vila, samtidigt som han funderade över hur den här missionen skulle bli.

”Jag hade faktiskt inte någon klar bild av hur det hela skulle utveckla sig just då. Det växte fram undan för undan.”

Men under de här första dagarna hände absolut ingenting. Soldaterna låg i skuggan och försökte uthärda värmen. De läste och väntade på att något skulle ske, väntade på att skynda.

Vad som helst kunde hända, på en timmes varsel kunde det afghanska kompaniet besluta sig för att göra en fotpatrull eller ge sig av någonstans. Men andra kompaniet tog det mestadels lugnt i värmen, ingen orkade göra något. Dagarna rann förbi i en ström av stillsam leda.

Efter ett par veckor fick Torbjörn och hans mentorsteam avlösning av Gus och hans team. De hade med sig skyttegruppen Golf X-ray, uppkallad efter sin anropssignal. Den leddes av Andy, som i vanliga fall var polisman i Stockholm.

Efter en kort överlämning lämnade Torbjörn och hans eskort platsen.

De nyanlända slog upp Natosängarna och slog sig sedan ner och åt MRE:s, *Meals Ready to Eat*, de amerikanska fältransonerna. Samtidigt lyssnade de på radiotrafiken för att höra om något hände med Torbjörn och de andra som precis lämnat basen.

Klockan tre minuter i sex fick den afghanska kompanichefen besked att gruppen som lämnat Darzab hamnat i strid. OMLT släppte allt de hade och rusade till sin galt för att undsätta kamraterna.

Klockan 18:06 körde de ut ur staden.

I skyttegruppens fordon började Daniel, som bemannade kulsprutan på taket, och Kalle, gruppens sjukvårdare, sjunga med höga röster:

*Här kommer Piff och Puff
är på språng nu
Här kommer Piff och Puff
varje gång nu
här kommer världens bästa räddningspatrull!*

Klockan 18:13 var de framme vid konvojen som stod stilla på den slingriga vägen. ANA, den afghanska armén, hade kört i förväg och blockerade vägen med sina fordon.

De två fordonen från OMLT blev genast beskjutna, kulorna slog ner i marken runt dem så de backade och tog skydd bakom en kulle.

Torbjörn befann sig 500 meter längre fram i konvojen. Det fanns ingen möjlighet att ta sig fram dit. Vägen var för trång och smal och helt blockerad av de afghanska soldaternas fordon.

De talade med honom på radion och han berättade att talibaverna skjutit en RPG mot dem, men den hade missat.

Istället hade den träffat en hydda där den dödade en tolvårig flicka och hennes far.

Gus, huvudentorn, steg ur sin galt och sprang fram till de afghanska soldaterna tillsammans med sin tolk för att försöka orientera sig om läget och ta reda på var fienden befann sig. Eftersom han var mentor så var det också hans jobb att ge råd under striden.

Kulorna slog ner runt honom innan han nådde fram till afghanerna som pekade på en kulle västerut och skrek: ”Dushman, dushman”, vilket var deras beteckning på fiender. Gus kunde först inte se något men snart skymtade han två gestalter som rörde sig på kullen. Chris, skytten på mentorsbilen, hade dem i siktet men väntade med att öppna eld vilket var tur. Snart visade det sig att det var afghanska soldater som klättrade uppför kul-

len för att därifrån bekämpa talibanerna.

Först när Chris hade lokaliserat säkra mål öppnade han eld med kulsprutan, men avstånden var långa och han var inte säker på att han träffade.

I skyttegruppen Golf X-rays galt stod Daniel vid kulsprutan på taket. Han sökte av terrängen, letade efter mål och hittade snart motståndare på andra sidan dalen.

”De sköt inte med RPG mot oss utan mest med handeldvapen. Jag mätte avståndet och öppnade eld men jag vet inte om jag träffade någon, de var så långt borta.”

Andy, som skötte radiosambandet, hade begärt flygunderstöd, den enda hjälp som fanns att få i det avlägsna Darzab, men han var väl medveten om att det skulle dröja innan hjälpen anlände.

Först klockan 19:10 kom två amerikanska stridsflygplan, F-15, till platsen.

Eftersom OMLT inte hade någon JTAC som kunde leda flyget från marken och beordra att de skulle öppna eld, gjorde stridsflygplanen istället en *show of force*. De svepte ner över motståndarna för att skrämma bort dem och cirklade sedan över striden.

Efter att flyget anlant och skymningen börjat falla lugnade striden ner sig. Konvojen med Torbjörn och det avlösta afghanska kompaniet fortsatte att köra mot Sheberghan.

Klockan 19:34 återvände Gus, Golf X-ray och det afghanska kompaniet till Darzab.

Svenskarna satte sig på sängarna under kamouflagenätet, rökte en cigarr och diskuterade vad de gjort bra och vad de kunde förbättra.

”Det är svårt att föreställa sig hur det är att bli beskjutet innan

det händer. Men när jag steg ur bilen och kulorna slog ner runt mig kände jag mig faktiskt lugn och tänkte: Jaha, var det inte värre än så här”, berättade Gus.

”Det var läskigt första gången. Det viktigaste var att vapnet fungerade och jag kontrollerade det gång på gång när vi åkte till striden. Men allt fungerade och det var en bra känsla”, sa Chris.

Därefter åt de av fältransonerna medan adrenalinet långsamt sjönk undan.

Det var deras första strid och de hade överlevt. Men de anade också, med all rätt, att detta bara var början på en mycket lång sommar.

Militärer med stridserfarenhet var inte särskilt vanliga hos Försvarsmakten, men de var en logisk följd av den stora transformering myndigheten höll på att genomgå.

Efter att under väldigt många år ha spanat efter ryssen började Försvarsmakten reformeras i början på 1990-talet.

Det behövdes, för förr kunde man visserligen vid behov skaka fram sammanlagt 623 000 personer som skulle försvara landets gränser, men deras utrustning var gammal och dålig, de var inte samövade och de uppgifter som de skulle utföra var inte längre realistiska. Den gamla krigsföringen stämde inte längre överens med den verklighet som uppstått efter murens fall då ett helt nytt Europa skapats och nya hot från cyberrymden eller terrorister kunde slå till.

Det behövdes en ny försvarsdoktrin och eftersom Sverige inte ansågs vara utsatt för något överhängande hot beslöt man att riva ner det gamla och bygga upp något nytt.

Försvarsmaktens stålbad började, förband lades ned, officerare sparkades. År 2009 fanns bara 26 764 anställda kvar och Sverige hade plötsligt Nordens minsta försvar.

Enligt 2004 års försvarsbeslut fokuserade man också allt mer på internationella insatser och försvaret av landets gränser tonades ned.

Att Sverige lojalt ställde upp med styrkor i internationella insatser gjorde också att man fick en bättre ställning inom storpolitiken. Soldaterna var ett kort som politikerna kunde spela ut för att få större inflytande och förhoppningsvis skulle de också leda till att Sverige fick hjälp av Nato om det någon gång skulle behövas.

Men omställningen från teoretiker som suttit i kalla kriget-bunkrar till praktiker som befann sig i nutidens rörliga verklighet och ägnade sig åt militär kärnverksamhet var inte enkel.

Mycket av det gamla levde kvar inom Försvarsmakten. Flera höga officerare saknade stridserfarenhet och därmed också den praktiska förståelsen för situationen för soldaterna i fält. De var inriktade på att utbilda värnpliktiga och planera sin verksamhet flera månader i förväg.

Men den här sommaren lades den allmänna värnplikten ner efter 101 år. Istället skulle professionella soldater anställas, skriva på kontrakt på 5–8 år och sedan arbeta antingen heltid eller deltid som soldater.

Pierre hade redan fått erbjudande om jobb, liksom flera andra på skyttekompaniet. Men att jobba som gruppchef för en lön på 18 000 i månaden innan skatt och dessutom behöva betala för mat och för att bo på ett logement var inte särskilt lockande för någon som var 36 år.

”Jag tjänar mer på att stämpla.”

En annan förändring var att alla inom Försvarsmakten var tvungna att skriva på ett papper där de förband sig att göra utlandstjänst. Det var en del i arbetet att tvinga ut personalen i verkligheten och skaffa sig praktiska erfarenheter på plats, exempelvis i Afghanistan. De som inte skrev på blev uppsagda,

vilket väckte protester. En del officerare ville stanna i Sverige, leva det liv de var vana vid och hade absolut inget intresse av att åka till ett krig i ett halvår. Att de var militärer och att krig kunde ingå i deras arbetsuppgifter verkade de inte reflektera närmare över. Skillnaden mellan teoretiker och praktiker var fortfarande stor.

”Vi slåss tillsammans
med er, sida vid sida.”

SKYTTEKOMPANIET

Området väster om Mazar-e Sharif

Juni

Stridsfordonen vrålade fram genom den sterila öknen, stannade och ställde sig sedan i en cirkel och stängde av motorerna. De tunga dörrarna till stridsutrymmet öppnades och soldaterna klättrade ut. Pierre gjorde ett fåfängt försök att torka av det tjocka lagret av damm som täckte honom innan han gav upp och såg sig omkring.

En grovhuggen bergskedja sträckte sig mot skyn i fjärran och ett par hundra meter framför honom, precis där öknens torrhet övergick till grönska, låg några av de mest fientliga byarna i området väster om Mazar-e Sharif.

Mörka moln i skyn sände några dyrbara regnstänk mot den torra marken, åskan mullrade fram dova varningar. Skyttekompaniet var på plats, operationen hade börjat och soldaterna förberedde sig på strid.

Pluton Charlie hade anlät tidigare och vilade vid sina patrior. Ledningsvagnen stod i mitten och längre bort fanns fler enheter som kommit för att delta i operation ”Rent vatten”, AB Tamiz.

”Lika bra att vi äter”, sa Pierre.

Soldaterna hade redan börjat plocka fram grönpåsar, den frystorkade mat som var deras fältransoner, som de höllde varmvatten i och sedan slevade i sig stående eller sittande på marken.

En lastbil lyfte av en container med förnödenheter.

När soldaterna från Delta hade kastat i sig maten gick de dit och började spänna upp kamouflagenät för att bygga någon form av nattläger. Pierre högg till pinnar och försökte få fason på nätet. Det gick sådär eftersom det hängde som en trasa mot marken.

Natosångarna monterades ihop, packning stuvades undan.

För någon timme sedan var detta en tom och steril öken, en bit värdelöst och ödsligt land som bara någon enstaka herde besökte i jakt på magert bete till fåren. Nu rådde febril aktivitet. Mindre enheter slog läger och gjorde sig redo för natten. Övers-te Fahl var också på plats med sina livvakter.

”Han borde inte vara här, alla blir bara nervösa”, muttrade Pierre och svor när han återigen misslyckades med att spänna nätet från containerns tak till marken.

”Strunt i det”, sa Bosse och började plocka fram de små tält av myggnät som höll insekter och skorpioner borta.

Åskan röt återigen till i fjärran. Soldaterna var ivriga och fyllda med nervös förväntan.

”Det kanske blir något i natt om vi har tur.”

”Det är på tiden att något händer.”

Mathias, Sunna och Maria, skyttekompaniets ledning, hade tagit initiativ och planerat operationen. I korthet gick den ut på att skyttekompaniet tillsammans med afghansk polis skulle gå in i Ali Zayi, den by där motståndet var som starkast.

Där skulle de slå läger på ”rysskullen”, en höjd med utsikt över hela trakten och bygga en bas som de skulle stanna på tillsammans med den afghanska polisen.

Mathias skulle gå in med soldaterna från Charlie under natten då de hade skydd av mörkret. När byborna i Ali Zayi vaknade skulle de vara på plats som ett obestridligt faktum.

På morgonen skulle Maria öppna vägen till byn tillsammans med ett amerikanskt vägröjarförband som skulle ta bort de vägbomber som lagts ut för att hålla ISAF-trupper borta.

Bakom dem skulle pluton Bravo följa efter tillsammans med diverse andra enheter som ammunitionsröjare samt en bulldozer som omedelbart skulle börja bygga basen på kullens topp.

Något liknande hade aldrig genomförts av svenska enheter.

Planen byggde på den amerikanska strategin COIN.

Efter nio års krig ansågs det nämligen inte längre effektivt att åka runt och vinka eller slåss med afghanerna för att sedan återvända till en bas.

Att stanna några dagar i en by var också verkningslöst. Så fort ISAF gick in drog sig talibanerna undan och när soldaterna försvunnit kom de tillbaka. De bybor som samarbetat med de utländska soldaterna fick besök på nätterna och en pistol mot huvudet.

De som samarbetade med talibanerna kunde däremot få bra betalt. I ett fattigt land där arbetslösheten var skyhögt kunde de erbjuda skillnaden mellan liv och död. En pappa som inte hade råd att föda sina barn över vintern tog självklart emot pengar för att lägga ut en vägbomb eller för att slåss mot svenskarna.

Det handlade om överlevnad, något som för den fattige var betydligt viktigare än ideologi. I många fall handlade det också om lojalitet mot släkt och vänner som man vuxit upp tillsammans med. Vad hade du själv gjort om du hade bott i en by där människor slogs mot soldater från ett annat land? Var hade dina lojaliteter legat?

En blixtnar skär genom de mörka molnen och lyste upp lägret i öknen.

Pierre och hans grupp hade lagt sig att sova. Deltas uppgift var att vakta campen och rycka ut om det behövdes och därmed tog de tillvara alla tillfällen att vila.

Själv försökte jag hitta ett dike som kunde användas som toalett, vilket inte var helt enkelt när man befann sig i ett platt ökenlandskap. Man ville ju inte heller skrämma fåraherden som vandrade förbi med sina djur en bit bort. Lösningen blev att svepa sjalen runt höfterna, för att åtminstone skapa en illusion av privatliv.

På väg tillbaka kom en motorcykel med två män sakta körande mot lägret som de noga studerade.

Deras ansikten var insvepta i sjalar och de körde tillräckligt nära för att vara provocerande och visa att de inte var rädda för främlingarna men höll samtidigt avståndet så att de snabbt kunde åka därifrån.

Det knattrande ljudet från motorcykeln bredde ut sig mellan de uppställda stridsfordonen, soldaterna såg hur den långsamt körde därifrån, utan att göra sig någon som helst brådska.

Mathias betraktade spanarna med korslagda armar.

”Nu vet de i alla fall att vi är här”, sa han obekymrat.

Han pekade på klungorna av ljus som blinkade i skymningen på slätten framför oss.

”Den närmaste byn är vänlig, den längre bort är osäker och bortom den ligger Ali Zayi, dit vi ska. Det är fem kilometer dit.”

Han släppte motorcykeln med blicken och satte sig istället på en plåtlåda vid JTAC:s galt där han åt en energybar, en sliskig kolhydratpinne som följde med fältransonerna.

Viking satt i framsätet på galten och stirrade på datorn i sitt knä. Dånnet från åskan hade ersatts av en F-16 som flög fram och tillbaka över området och skickade ner de bilder som han studerade på dataskärmen.

En figur syntes på gården i ett av de muromgärdade husen, någon som var på väg att hämta vatten. Han zoomade bilden åt ett annat håll och fortsatte sedan leta efter fiender.

Ett stenkast längre bort hade pluton Charlie vaknat och gjorde sig redo för marschen. De plockade med gigantiska ryggäckar, ställde in mörkerutrustningen och kontrollerade sina vapen.

Mathias pekade mot vägen.

”Där borta väntar poliserna. Jag var där för ett par timmar sedan, då var de ett fyrtiotal som skulle följa med. Vi får väl se hur många som är kvar när vi hämtar upp dem”, sa han med ett snett leende.

Han hade i dagar förhandlat och diskuterat med traktens polischefer för att samla ihop tillräckligt med poliser till operationen. Att svenskarna skulle gå in själva var uteslutet, allt skulle ske i samarbete med ANA eller ANP.

Mathias hade till slut fått ihop fyrtiofem polismän från trakten som var villiga att marschera genom mörkret till byn.

Problemet var att de afghanska poliserna ofta var opålitliga och korrupta. Ibland var de kriminella som tagit på sig en uniform eller så var de oduglingar som blivit anställda för att de var släkt med någon chef. Eftersom de arbetade i de byar de var födda i så var de också släkt eller barndomsvänner med talibaner och de maffialiknande organisationer som smugglade knark och vapen och som de egentligen borde gripa.

När jag ett par dagar tidigare intervjuade den nytillträdde polischefen i Balkh-distriktet förklarade han att korruptionen och brottsligheten i den egna kåren var ett stort problem som måste åtgärdas. Amerikanerna satsade mycket på att utbilda polisen, liksom man gjort med armén, och detta var en nyckel till att förbättra kårens hederlighet. Men han påpekade också att det var ett stort arbete de hade framför sig.

En polischef i ett litet samhälle i området väster om Mazar-e Sharif tog för något år sedan emot pengar för att placera ut en vägbomb. Nu hade han skickat några av sina poliser för att följa med de svenska soldaterna in i byn.

De var med andra ord inte en stabil ordningsmakt som i mörkret väntade på att gå in i byn. Men ISAF var där för att stötta afghansk polis och militär. Detta var de samarbetspartners de hade, så det var bara att gilla läget.

Det var dock inte helt otänkbart att någon av polismännen som väntade i skyddsvärnet vid vägen hade fått en slant för att berätta när truppen gav sig av. Soldaterna kunde lika gärna ledas rätt in i ett bakhåll.

”Det är mycket som kan gå fel”, sa Mathias och ryckte på axlarna.

Soldater kunde dö i natt, hela operationen kunde gå åt skogen men ändå verkade han inte orolig.

”Jag har försökt tänka på allt, men det är säkert något som glömts bort eller som kommer att gå fel. Så är det alltid. Men nu är vi här och kan bara göra vårt bästa.”

Han vek ihop omslagspapperet på den energybar han ätit upp och drack sedan lite vatten.

Runt omkring oss gick soldater fram och tillbaka i mörkret medan spänningen växte så mycket att den nästan gick att ta på. Viking satt kvar i framsätet på sin galt och stirrade på skärmen och pratade i radion med flygplanet som svepte fram och tillbaka i skyn.

Vad tänkte människorna i byarna när de hörde dånet? Låg de hopkrupna på sina bäddar och hoppades att det inte skulle bli några strider så att skördarna brann upp? Hämtade de unga arga männen sina vapen och förberedde sig på att attackera de utländska soldaterna?

Lamporna blinkande i husen på slätten, klockan var kvart i tio och soldaterna skulle snart ge sig in i det oförutsägbara.

”Det här är helt otroligt!”

Nils kom gående genom mörkret och ställde ner en gigantisk ryggsäck på marken bredvid Mathias.

”För två och en halv vecka sedan satt jag på planet hit, nu ska lilla jag marschera in i den mest fientliga av alla byar väster om Mazar-e Sharif”, sa han och såg riktigt upphetsad ut.

”Jag kommer att fylla år när vi är där, bli 21 år gammal. Förra året satt jag i vakten på regementet när jag fyllde år, nu kommer jag att befinna mig i Ali Zayi. Det här blir något att berätta hemma i byn, fast ingen kommer väl att bry sig. Börjar man berätta något förlorar folk intresset efter tio sekunder, så det är väl ingen mening att ens försöka.”

Han pratade mycket, förmodligen på grund av nervositet. Men stoltheten över att ha blivit utvald för att följa med på marschen var påtaglig.

Efter Nils kom Essi, med en lika stor ryggsäck. Han tillhörde egentligen Delta men när Mathias hade upptäckt att han talade dari hade han omedelbart flyttat honom till sin grupp.

Nu såg han mest av allt fundersam ut, fast han sa att han inte kände sig nervös utan bara var fokuserad.

Ljusen glittrade på slätten. Det hade svalnat och temperaturen hade sjunkit till 25 grader. Nils började fråga ut Mathias om tiden när han bergsorienterade och vann varenda tävling han ställde upp i.

Alla betedde sig precis som vanligt. Anspänningen doldes noga eftersom ingen ville visa sprickor i fasaden nu när det verkligen gällde.

Ännu hade inget förstört den oskuldsfulla entusiasmen och övertygelsen om att de skulle göra gott. Ännu bar de på den skräckfyllda iveren inför att hamna i strid där de skulle genomgå den yttersta provningen.

Kapten Sunna klättrade ut från ledningsvagnen, såg på klockan som snart var tio.

”Det börjar bli dags.”

”Då är det lika bra att vi går”, sa Mathias.

Han reste sig upp, tog på mörkerutrustningen, ett rör som satt på en ställning på huvudet och som vreds ner över ena ögat. Därefter krängde han på sig ryggsäcken och tillsammans med Essi och Nils gick han bort till pluton Charlie.

Soldaterna liknade utomjordingar med sina stora ryggsäckar och mörkerutrustning. Tysta hjälpte de varandra med utrustningen. Två kramade tafatt om varandra, en annan dunkade en kamrat i ryggen.

Därefter gav de sig iväg mot vägen och de väntande poliserna. En efter en slukades de upp av natten.

Mathias tog några steg, vände sig sedan om och sa till Sunna:
”Vi ses sen.”

”Jo”, blev det ytterst norrländska svaret.

Ett par sekunder senare var alla försvunna, bara ljudet av deras kängor dröjde sig kvar för att slutligen dö ut.

Då steg en röd ljusraket upp från byn, en varningssignal från talibanerna.

”Nu vet de verkligen att vi är på väg”, sa Sunna.

Soldaterna var utom synhåll men på Vikings datorskärm kunde man se dem röra sig i slingrande led. Det var redan två grupper, poliserna gick först och soldaterna hängde inte med.

”Det kommer att dröja ett par timmar innan de är framme”, sa Viking.

Det fanns inte så mycket annat att göra än att vänta, och försöka vila.

Natosängarna med snarkande soldater från Delta stod tätt samman under kamouflagenätet. Alla sov med skyddsvästarna på och de hade fem minuter på sig att ta sig till fordonen och vara stridsberedda. Kvällstoletten bestod i att skölja av damm och svett med lite vatten från en flaska och därefter lägga sig ner med kläderna på och sovsäcken som huvudkudde. Med liggun-

derlag var det betydligt bekvämare än man kunde tro.

Pierre låg på Natosängen bredvid och vred och vände på sig innan han plötsligt sprang iväg.

Han hade fått magsjukan, jalla, som alla soldater verkade drabbas av. Det var illa nog att åka på den inne på campen där det fanns rinnande vatten. Att bli magsjuk i öknen där toaletten bestod av ett hål i marken måste vara fullständigt vidrigt. Jag hade tänkt framföra mitt medlidande, men somnade ifrån allt innan han hann tillbaka.

”De avbröt”, sa Sunna.

”Varför det?” frågade jag och gäspade stort.

Klockan var strax efter fem och jag hade skyndat bort till ledningsvagnen för att få veta om soldaterna hade tagit kullen.

Sunna stod utanför vagnen, och var med sitt skägg och sin palestinasjal inte helt olik en stråtrövare.

”Poliserna pratade sinsemellan och bytte från dari till pashtu så fort Mathias och tolkarna kom i närheten och de skickade sms hela tiden. Det hela kändes inte bra, för otryggt. Dessutom hade de så tung packning med sig att soldaternas stridsvärde var lågt. Därför beslöt Mathias att avbryta.”

”Vad händer nu då?” sa jag och torkade svetten ur pannan.

Det var ofattbart varmt trots att det var så tidigt.

”Vi fortsätter med plan B. Maria och det amerikanska vägröjningsteamet ska öppna vägen in till byn och gå in tillsammans med pluton Bravo. Afghanska armén ville anfälla området med två bataljoner. Jag undrar var de har lärt sig den taktiken, inte är det av svenska ISAF i alla fall”, sa Sunna och skakade på huvudet.

”Hur tar jag mig dit?”

Han pekade på stridsfordonen.

”Delta ska ditåt, åk med dem.”

Vägen var smal, nästan för trång för de stora stridsfordonen som försiktigt letade sig fram mellan de terrakottafärgade husen och murarna som byggts av lera och avföring. Soldaterna var nöjda över att äntligen komma vidare efter ett par timmars väntan på att en vägbomb skulle sprängas. Till slut hade den gått upp i rök med ett högt dån, så att fordonen kunde fortsätta in i nästa by som enligt uppgift var vänligt inställd.

Trots att alla i området var pashtuner och deras lojalitet var insnärjd i klan- och familjeband var det uppenbart att de inte delade samma syn på omvärlden.

En man i vit tunika och byxor stod i skuggan under de stora träd som växte överallt, tillsammans med en gammal man med vitt skägg och betraktade stillsamt hur stridsfordonen körde förbi. En pojke i tioårsåldern stirrade förvånat från en gränd.

Stridsfordonen fortsatte ut ur byn och följde vägen förbi ett par åkrar där skörden redan tagits in.

En skola med skyltar som berättade att den var byggd med japanska, svenska och några andra länders pengar låg vid vägkanten i den första fientliga byn, bara ett par kilometer från Ali Zayi.

Några barn syntes inte till, däremot många poliser som satt och slöade i eftermiddagshettan.

De satt i skuggan på skolans trapp och vid en liten å kantad med lummiga träd. Det första stridsfordonet körde försiktigt förbi skolan, förbi ån.

När vagnen jag åkte i följde efter gav vägkanten plötsligt vika. Den 28 ton tunga vagnen vippade över och gled ner i vattnet.

Joel, soldaten bredvid mig, hoppade blixtnabbt ut. Själv fattade jag det ologiska beslutet att hålla mig inne i vagnen för att inte bli krossad.

Soldaterna i stridsutrymmet slängdes ner åt sidan när vagnen stannade och la sig på sidan. Som genom en välsignelse slog den inte runt och la sig på rygg. Alla klarade sig undan med blotta

förskräckelsen och kunde oskadade hoppa ut. Bärgarvagnen, som alltid följer med, började genast arbetet med att dra upp fordonet från vattnet.

Några minuter senare kom Mathias till platsen.

”Trist att något sådant här skulle hända, men det gick ju bra. Ingen blev ju skadad och det är alltid något som går fel.”

Han satte händerna i sidorna och skakade på huvudet.

”Men vi är på kullen nu och det har gått bra, allt gick lugnt till.”

Glenn Jonny hade tillsammans med den amerikanska plutonchefen från *10th Mountain* gått i främsta ledet mot kullen när vägen röjdes på vägbomber. När de nästan var framme fick de besked om att de var på väg in i ett bakhåll.

Den amerikanska plutonchefen vände sig till Glenn Jonny och sa:

”If they shoot us we’ll fucking kill them. Are you with us?”

Glenn Jonny noterade motsägelsen men svarade snällt:

”Well, sure.”

Men de blev aldrig beskjutna utan kunde istället storma kullen som visade sig vara tom sånär som på en ensam afghansk polisman som jublade när han fick syn på soldaterna.

”Nu åker jag runt och pratar med folk så att de förstår varför vi är här och inte blir rädda. Några har också fått sina hus skadade lite grann när fordon har skrapat fasaderna, men det finns folk som jobbar med det, så de får ersättning för skadorna”, förklarade Mathias.

Borta vid skolan drog bärgaren upp 90-vagnen ur ån och vattnet forsade ut ur fordonet. Men motorerna startade och soldaterna kunde återvända till sin bas i öknen. Delta fick inte köra till kullen med sina tunga fordon, deras uppgift var att hålla vägen dit öppen så det fanns inte heller någon anledning för dem att köra dit.

”Vi måste laga vägarna så fort som möjligt, det är viktigt”, sa Mathias och skyndade mot sin väntande galt.

Det fanns oerhört mycket mer att göra.

Ali Zayi var kanske den farligaste platsen väster om Mazar-e Sharif men byn liknade ett förlorat paradiset.

Husen låg bakom höga murar byggda av sandfärgad lera, stora träd gav skugga och i diken växte blommor som doftade friskt. På åkrarna arbetade bönderna i hettan med att ta in skörden, magra små åsnor släpade korgar längs vägen.

Rysskullen såg onaturlig ut när den reste sig upp ur det platta jordbrukslandskapet, en ljusgrå jordhög, cirka tio meter hög med hål i sidorna. Runt kullen låg åkrar med svällande skördar och muromgärdade gårdar.

Den gropiga vägen svängde in på en stor gräsplan där de svenska soldaternas patrior och galtar stod prydligt parkerade. Kamouflagenät hade spänts upp mellan fordonen för att ge lite skugga från den ständigt brännande solen.

Den afghanska polisens pickuper stod parkerade mitt på gräsplanen, poliserna själva slöade i skuggan av sina fordon med de blå uniformerna oknäppta och sjalar virade runt huvudet.

Där stod också, helt oväntat, en väghyvel.

Den ursprungliga planen var att så fort kullen hade sökts igenom efter vägbomber skulle en bulldozer platta till toppen så att den FOB, *Forward Operation Base*, där polisen och soldaterna skulle bo, omedelbart kunde börja byggas.

Men chefen för byggfirman hade missuppfattat det hela så han dök istället upp med en väghyvel. Nu stod han och slog ut med händerna och såg ut som han inte förstod någonting.

”Alltid är det något som inte funkar”, muttrade Sunna ilsket.

Några soldater kämpade sig uppför den branta stigen mot kullens topp, det dammade runt deras fötter medan de klättrade

upp för att avlösa sina kamrater som spanade ut över landskapet.

Det här var insurgenternas område, en av gårdarna som låg vid kullen tillhörde ”Vincent”, en av de mest eftersökta ledarna.

”Vi har flyttat rätt in i deras hjärta”, sa Sunna belåtet och sträckte över en vattenflaska.

Insurgenterna, samlingsnamnet för knarkhandlare, talibaner och andra motståndsmän, hade förmodligen dragit sig undan från området när skyttekompaniet gick in. Men de fanns hela tiden där och iakttog och väntade. De skulle gå till motanfall. Det var uppenbart att de skulle slå tillbaka, frågan var bara när. Skulle det ske snart, om några timmar, dagar, en vecka eller en månad? Ingen visste säkert, men det skulle förmodligen inte ske de närmaste timmarna då hettan var som värst.

Temperaturen låg runt 45 grader. Den sög ut all kraft ur kroppen, fick svetten att forsa längs kroppen och förvandlade tankarna till en trög och dimmig sörja.

Det var en välsignelse att sjunka ner på en Natosäng i skuggan och dricka det varma vattnet ur en vattenflaska.

På gräsplanen hängde den brokiga ansamlingen av poliser i skuggan av sina blå pickupbilar. Sjukvårdarna småpratade med varandra, Nils låg och halvsov, soldaterna på kullen spanade ut över nejden.

Den bedövande stillheten gjorde att det var omöjligt att tänka sig att något skulle kunna ske.

Självklart var det hela en illusion, något alla närvarande var medvetna om. Militärhistorien är fylld av erövrade kullar där främmande soldater först välkomnats och sedan har läget gradvis förvärrats tills det hela har utmynnats i blodiga slag. Det skulle bli intressant att se om samma sak hände här, om soldaterna skulle lyckas förändra något i området.

Helt klart kunde mycket gå väldigt fel.

När hettan blivit lite mer uthärdlig denna märkliga eftermiddag vandrade jag runt i byn tillsammans med den afghanska tolken, Jason. Han var en man i 40-årsåldern som flytt från Afghanistan till USA som barn. Pappan hade varit minister och när regimen störtades fann han det bäst att ta sig ut ur landet. Familjen gick över bergen till Pakistan. Jason mindes hur han rädd han hade varit, vilken lättnad det hade varit att klara sig. Familjen tog sig till USA där Jason gick i skola och startade ett limousinföretag som han nu sålt för att istället åka till Afghanistan och arbeta som tolk för amerikanska armén.

”Det var det enda sättet jag kunde hjälpa mitt land på.”

Han hamnade i södra delen av landet, såg soldater och militärtolkar dödas och dog nästan själv. Till slut fick han nog och bad om att bli förflyttad till norra delen av landet där det var lugnare.

”Jag är ensamstående far till en femtonårig dotter. Jag måste leva, för hennes skull.”

Vi gick omkring och pratade med de få bybor som var utomhus. De var vänliga. En gammal man var orolig för att han skulle bli skjuten om han arbetade på fälten på nätterna. Jason förklarade att det absolut inte skulle hända.

Den gamle nickade eftertänksamt och berättade sedan att skörden var dålig i år. Insekter hade ätit på vetet.

En annan man, 42-åriga Barum, insisterade på att bjuda på te i sitt hus. Han ledde oss till ett litet rum i männens avdelning och berättade att han hade två fruar och tretton barn, nio flickor och resten pojkar. Min enda femtonårige son imponerade inte särskilt mycket.

”Varför har du inga fler barn?”

”Det kom inga fler”, ljög jag för att slippa diskutera frågan.

Han gav mig en beklagande blick, som om det var synd om

mig och visade sedan in oss i ett litet rum. På en liten upphöjning fanns en kudde, hedersplatsen, som Barum erbjöd. Jag avböjde artig och höll mig bokstavligen på mattan.

”Det är inte första gången främmande soldater är här. Jag är van”, sa Barum och satte sig ned. En liten pojke ställde fram glas och en tonåring serverade te ur en kannan.

Barum förklarade att ryssarna aldrig hade varit på den så kallade rysshöjden. Kullen hade varit där redan när de pashtunska klaner han tillhörde flyttade hit från Kandahar för tre generationer sedan och började odla upp marken.

”Det bodde ingen här när vi kom, det fanns ingenting här då”, förklarade han och drack av teet.

Tre generationer sedan måste ha varit för runt 100–150 år sedan, kanske någon gång under de tre krigen som då pågick i Afghanistan.

Under 1800-talet var Afghanistan klämt mellan Ryssland som expanderade i norr och brittiska Indien som växte i sydöst. Landet blev därför en bricka i *The Great Game*, det spel om herraväldet som stormakterna utkämpade i Centralasien.

År 1839 gick britterna in i Afghanistan, tog Kabul och störtade Dost Mohammed eftersom de trodde att han förhandlade med ryssarna. De satte istället den avsatte ledaren, Shah Shuja, på tronen. Det var ett stort misstag eftersom han var rejält avskydd. Snart hade ett stort missnöje spridit sig i landet.

År 1841 reste sig afghanerna mot engelsmännen. Läget blev allt mer desperat, särskilt med tanke på att engelsmännen hade sina kvinnor och barn med sig. De lämnade garnisonen i Kabul och försökte slå sig tillbaka till Indien, men blev anfallna dag och natt under reträtten.

Till slut överlämnade britterna kvinnorna och barnen till den afghanska befälhavaren Akbar Khan, son till Dost Mohammed, som lovade att föra dem oskadda till Indien, ett löfte som han höll.

Men de 3 000 brittiska soldaterna dödades, faktiskt i samma område där brittiska styrkor befinner sig i dag. Bara en läkare tilläts leva för att han skulle kunna berätta om nederlaget.

Efter att briterna sparkades ut lyckades Dost Mohammed ena landet. Britterna försökte dock försöka erövra landet två gånger till, under det andra Afghanistankriget 1878 och under det tredje 1919 men slogs tillbaka.

Barum sa att han inte visste varför hans släkt lämnat de södra delarna av landet och begett sig till denna trakt. Kanske fick de land som belöning för något de gjort under kriget, eller så blev de fördrivna och tog det, men det var bara mina egna spekulationer.

Barum kliade sig i skägget och sa att han visste mer om den sovjetiska invasionen. Han hade själv kämpat mot ockupanterna när han var tolv tretton år. Tillsammans med kamrater låg han i bakhåll för soldaterna och anföll dem. Under en strid sårades han i foten av en kula, äret var fortfarande kvar, en mörk rund skugga under fotknölen.

”Jag hade bara lite skägg på den tiden”, sa han lågmält.

Två små pojkar satt vid hans sida och lyssnade noga med uttryckslösa ansikten.

”De svenska soldaterna beter sig på ett helt annat sätt än rysarna, de misshandlar ingen utan är artiga och respektfulla. Men de kommer inte att stanna, de kommer vara här några dagar och sedan åka igen.”

Tolken försäkrade att ISAF skulle stanna länge vid kullen men Barum skakade leende på huvudet.

”De stannar aldrig länge.”

Barum och hans familj tillhörde inte de rikaste i trakten och var inte alls positiva till att kriminella och talibaner styrde i trakten och terroriserade folk utan ville istället att biståndsarbetare

skulle komma till byn. Framför allt ville de att brunnar skulle borras.

”Vattnet är dåligt och barnen blir sjuka. Det behövs en doktor. Vi har en, men han är dålig och häromdagen dog en kvinna för att hon inte fick vård.”

Byborna plågades av malaria och gula febern och eftersom det bara fanns tre bilar i området där 40 000 människor bodde, var det svårt att kunna ta sig de nästan fyra milen till sjukhuset i Mazar-e Sharif.

Det behövdes hjälporganisationer, men de ville inte åka hit eftersom området ansågs för farligt.

”Talibanerna kommer hit ibland på motorcyklar. De är fem sex stycken och vill ha mat och vatten. De stannar aldrig mer än en kvart”, sa Barum.

Han var pashtun, som alla andra i byn, det folkslag som stödjer talibanerna. I denna feodala medeltidskultur var släktförbindelser starka och okränkbara och gästfriheten helig. Barum hade inget annat val än att låta talibanerna ta vad de ville ha.

Men det var uppenbart att han hade mycket att vinna på att maktstrukturen i byn slogs sönder. Hans gård var inte särskilt stor, och det var de kriminella nätverken som hade mest pengar och därmed störst inflytande i trakten. Kanske skulle han och hans familj stödja de svenska soldaterna, eller så skulle de inte göra det. Det skulle snart visa sig.

Vid kullens fot höll soldaterna på att organisera ett något mer permanent läger. Natosängar hade monterats och ställts i musedomer, tält av myggnät. Nils och Micke krängde på sig sin stridsutrustning och greppade sedan varsin fältspade.

”Vi ska gräva en bajsgrop uppe på kullen”, förklarade Nils med dämpad entusiasm.

Det var kanske inte lika glamoröst som att ge sig av mitt i nat-

ten för att inta en by, men var likväl nödvändigt. Det fanns redan kissgröpar, hål i marken där alla, kvinnorna inkluderade, förväntades urinera. Men det saknades en plats för nummer två, vilket började bli ett problem.

”Någon måste ju göra det”, sa Micke och la in en gigantiskt stor snus innan de båda vandrade upp till kullens topp.

Tio meters brant uppførsbacke var ansträngande i hettan. Det tunna dammet letade sig in i varje skrymsle i kroppen.

Kullens topp var flat, soldaterna låg i skyddsvärn i varje väderstreck och hade en bedårande utsikt där bördiga åkrar inbådade i grönska sträckte sig så långt ögat kunde se.

”Där borta har de siktat insurgenter”, sa Nils och gjorde en gest mot Balkhfloden som slingrade sig genom landskapet likt en glittrande orm, innan han resolut vandrade bort till den plats där gropen skulle grävas.

Han trampade på krukskärvor. De låg överallt, stora, små, några med mönster på. En bit från vad som skulle kunna ha kommit från en vas stack upp ur marken. Bitarna hade olika ytor, mönster och strukturer.

Det här kunde betyda att kullen var flera tusen år gammal. Många liknande byggnadsverk låg vid städerna Balkh och Sar-e Pol, uråldriga byggnadsverk som mödosamt uppförts av människor som för länge sedan glömts bort. En av dem hade grävts ut och visat sig vara en bosättning som var cirka 2 500 år gammal.

”Det här kan ju vara ett fornminnesmärke”, sa jag.

Nils såg helt oförstående ut inför dessa dyrbara ekon från det förflutna.

”Vi befinner oss mitt i fiendeland, kan bli anfallna när som helst och du hetsar upp dig över några krukskärvor.”

Han skakade på huvudet och började gräva bajsgropen, en tämligen normal reaktion från en grabb som var helt ointresserad av forntidshistoria.

Själv var jag förundrad. Människor började odla marken i Afghanistan för 6 000 år sedan. Oräkneliga generationer, alla med sin egen berättelse, hade vandrat och brukat dessa marker. En bit av en urna med vågformade mönster låg nedbäddad i jorden. Vem hade ristat in märkena i den våta leran, och när hade det skett?

Barum hade berättat att hålorna i kullen var gjorda av byborna som hämtade jord från höjden som de sedan strödde ut på åkrarna eftersom den var så näringsrik. Barnen brukade följa med när man grävde i kullen eftersom de hoppades på att hitta guld och rikedomar. Men det enda som grävdes fram var krukor och urnor som slogs sönder, vilket var orsaken till alla skärvor.

Det var hjärtskärande, men hur skulle människor som inte kunde läsa och kämpade för sin dagliga brödföda förstå det dyrbara i en gammal lerkruka?

För drygt tjugo år sedan när några bönder höll på att hämta jord på kullen, hade de hittat en grav. Ett skelett låg begravt i en grop i marken. Det fanns inga tecken på kläder eller gåvor.

Av respekt för den döda hade bönderna begravt honom igen och en mulla hade läst över den okända döda.

Graven fanns kvar, en liten jordhög på den del av kullens topp som vätte mot Balkhfloden. Långa pinnar hade stuckits ner i den och tygbitarna som knutits fast högst upp fladdrade i vinden. Krukskärvor och benbitar som verkade komma från djur stack ut från jordhögens sidor.

Kullen var kanske en forntida bosättning, gravplats eller både och, jag hade ingen aning. Men det faktum att toppen skulle hyvlas av och en militärbas byggas på platsen borde få vilken arkeolog som helst att brista i gråt.

Svenskarna hade velat bygga sin bas i en annan by, men den afghanska polisen hade bestämt att basen skulle ligga på denna plats. Det var lätt att förstå med tanke på att det var en fantastisk

utsiktspunkt i det platta landskapet. Inga fiender kunde osedda smyga sig på platsen och det var förmodligen också därför kullen hade byggts någon gång under förhistorien.

Jag var tvungen att prata med någon, Mathias eller Sunna, och försöka förklara för dem att platsen kanske var väldigt gammal.

På andra sidan graven fanns en djup grop, ett skyttevärn, där den afghanska polisen höll till. Av någon oklar anledning hade de kört upp sin pickup på kullens topp och ställt den i gropen.

En av de svenska soldaterna och tolken pratade med poliserna, som förklarade att de ville skjuta på ett av husen vid kullen eftersom "Vincent" och hans familj som bodde där stöttade talibanerna.

Svenskarna förklarade att de inte fick öppna eld, men poliserna viskade sinsemellan att de minsann skulle skjuta i alla fall.

En av polismännen, en kille i 20-årsåldern, fick syn på mig och gick fram och petade på mitt bröst med antennen på sin radio. När jag ilsket frågade vad han höll på med ryckte han på axlarna och sa att han inte gjort någonting. De andra poliserna flinade, en av de svenska soldaterna ställde sig skyddande framför mig.

Det var väldigt svårt att i den stunden känna någon som helst sympati för den afghanska ordningsmakten.

Det som poliserna saknade när det gällde disciplin och vanligt hyfs hade soldaterna från den afghanska armén i överflöd.

"Problemet är att man skickat folk från samma by. De har en egen agenda och är grannar med höjdarna i trakten. Vi är inte från samma område, vi har kommit hit för att hjälpa till."

Det förklarade Mohibullah, chefen för det minröjningsteam som beordrats att stanna kvar tillsammans med de svenska soldaterna och som hade slagit läger bara några meter bort från ledningsvagnen.

Han var en 30-årig tvåbarnsfar från Kabul. Frun arbetade som lärare och han berättade stolt att hon hade universitetsutbildning.

”Det är ingen skillnad mellan kvinnor och män. Vi har en pluton kvinnliga soldater som snart blir utexaminerade och deras resultat är väldigt goda.”

Nu var det mycket möjligt att han bara smörade och berättade detta för att han kände till Sveriges syn på kvinnor, men Mohibullah verkade uppriktig.

”Kvinnorna i byarna har bara aldrig haft en chans att utbilda sig och gå i skolan. De gifts bort unga, föder barn och lever bakom murarna och känner inte till något annat. Tar man dem till staden blir de rädda.”

Städerna befann sig på 2000-talet med shoppingcenter, tv-program som ”Idol”, restauranger och blinkande neonskyltar. Här på landsbygden var det fortfarande medeltid, ett feodalsamhälle där krigsherrar kämpade om makten och tillhörigheten till klanen och folkslaget var betydligt viktigare än vem som råkade vara president i Kabul.

Mullorna, varav många inte ens var läskunniga, styrde via religionen och talade om vad folk skulle tycka och göra under fredagsbönen.

Det fanns ingen el, vattnet måste bäras från brunnar och få kunde läsa. Tog man bort mobiltelefonerna och bortsåg från de få bilarna och skolan var det som att göra en tidsresa till det svenska 1200-talet.

Men Sverige hade gjort sin resa med strider mellan småkungar och slutligen smält samman till ett enda rike. Jordbrukssamhället hade ersatts av industrialism, teknik och kommunikationssamhälle. Feminismen hade gett svenska kvinnor rättigheter. Kyrkan hade under 1900-talet förlorat sin makt över människorna, inga präster kunde bestämma över människor i Guds namn, staten var sekulariserad.

Ellen och Frida, två av de kvinnliga soldaterna, gick bort till några killingar som vaktades av ett par barn. De satte sig på huk med pistolerna i sina hölster och pratade med hjälp av tolken med en liten flicka med mörklockigt hår.

Gapet mellan de två världarna öppnade sig ytterligare.

Ellen och Frida hade en frihet, rikedom och rättigheter som den lilla mörkhåriga flickan aldrig skulle få.

Hon skulle gifta sig ung, föda barn och bevisa sitt värde genom att föda många söner och lyda sin man som hans första, andra, tredje eller fjärde hustru.

”Det är bra att svenskarna pratar med folket i byn, att de inte betar sig som amerikaner”, sa Mohibullah och räckte över en flaska vatten när vi satt bredvid minröjarnas fordon.

”Jag har varit med när amerikanska soldater gick in i en by och sedan utfärdade utegångsförbud på natten. Men bönderna får bara vatten till åkrarna ett par gånger i veckan och det är alltid på natten så förbudet innebar att de inte kunde vattna och skörden blev förstörd.”

Han skakade bekymrat på huvudet. Det sa sig självt att ISAF aldrig skulle vinna befolkningens ”hearts and minds” om amerikanerna betedde sig på det sättet.

Jänkarna var skickliga militärer med enorma resurser. De var duktiga på att kriga och var beredda att ta förluster, men när det gällde att bygga fred gick det inte lika bra.

När USA först bombade Serbien och sedan gick in i Kosovo 1999 var kosovoalbanerna överlyckliga över deras stöd och välkomnade dem som befriare. Men entusiasmen dämpades snart när befolkningen behandlades med arrogans.

I Irak var de amerikanska styrkorna hårt ansatta av självmordsbombare och hade stora skyltar på sina fordon där de hotade att döda alla som kom närmare än hundra meter.

En gång åkte jag med en amerikansk konvoj genom en stad

med tät trafik när en bil råkade komma för nära. En soldat sköt ett varningsskott i luften och var beredd att använda kulsprutan om bilen inte hade stannat.

De amerikanska soldaterna var på helspänn, fyllda med dödsångest och utmattade efter att ha tjänstgjort i en krigszon i över ett år då de bara hade haft två veckors ledighet. Deras motståndare gömde sig bland civilbefolkningen, såg ut precis som vem som helst på gatan, och eftersom enheten mist över tjugo man under några få månader tänkte soldaterna inte ta några risker.

En av dem berättade att han skjutit sönder en irakisk bil med kulsprutan eftersom den kommit för nära. Han satte flera kulor i motorblocket, men berättade aldrig om föraren överlevde eller dog. Andra civila irakier hade dödats för att de inte hade stannat eller saktat in vid vägspärrar.

I Afghanistan hade hela familjer utplånats när amerikanerna bombat dem. Ofta, men inte alltid, gömde sig talibanerna bland civilbefolkningen när de anföll soldater. Flyg skickades dit och bombade de hus där talibanerna befunnit sig i, men ofta hade de då hunnit lämna platsen så bara civila fanns kvar. Talibanerna hade förmodligen kunnat ta strid på platser där civila inte riskerade att dödas, men civila afghanska offer gynnade deras sak och de använde offren i sin propaganda. ISAF skyllde å andra sidan civila dödsfall på att talibaner befunnit sig på de platser som bombades av misstag.

En av de värsta händelserna var när en by i nordvästra Afghanistan attackerades av bombplan på jakt efter talibaner som dödat tre afghanska regeringstjänstemän. Under striden fällde piloterna bomber och dödade 97 civila varav 65 var barn, 21 kvinnor och 11 män.

Sextiofem döda barn – det var inte konstigt att hatet mot USA växte, även bland de afghaner som också avskydde och fruktade talibanerna.

Efter händelsen beordrade den nya befälhavaren i Afghanistan, Stanley McChrystal, att de amerikanska insatsreglerna skulle ändras. Man skulle nu göra allt för att undvika att civila dödades, vilket förvisso var tacknämligt men alldeles för sent.

Någon vecka tidigare hade jag åkt till en demonstration i Mazar-e Sharif tillsammans med Hamid, tolken jag alltid arbetade med när jag var i staden.

Vi åkte till Blå moskén där en grupp unga män demonstrerade och krävde att några konvertiter skulle avrättas.

Kvällen innan hade tv sänt ett inslag om att Norsk Kirkehjälps och den amerikanska hjälporganisationen Christian Monitor Team omvänt sjuttio muslimer till kristendomen. Huruvida det hela var sant var oklart, de båda organisationerna nekade till anklagelserna, men raseriet var redan väckt hos de unga männen.

Enligt islam kan muslimer avrättas av tre skäl: mord, äktenskapsbrott och avfall från islam. Därför skrek demonstranterna, studenter från stadens universitet, ut sin avsky mot dem som låtit sig omvändas, och krävde att regeringen skulle avrätta dem.

Religionsfrihet var inte så stort i Afghanistan.

Eller som Hamid, min 28-åriga tolk från övre medelklassen brukade säga: ”Jag ser inte ner på dig för att du inte är muslim, jag tycker bara synd om dig för att du kommer att hamna i helvetet.”

På demonstrationen träffade vi Siawash, en 20-årig student klädd i jeans och randig skjorta. På frågan om det var rätt att avrätta människor för att de bytt religion svarade han kort:

”Ja, det är emot islam.”

För en sekulariserad svensk var religionens grepp över människorna i den islamistiska republiken Afghanistan förvånansvärt stort.

Allt genomsyrades av islam och för bara ett år sedan infördes sharialagar, en eftergift av president Karzai till de starka, konservativa krafterna i landet. Det innebar bland annat att en hustru inte kunde neka sin man sex, något som de flesta kvinnor ryckte på axlarna åt. ”Sharialagar är detsamma som våra seder. Det är detsamma.”

Siawash förklarade att även om Afghanistan behövde hjälp fick det inte ske till vilket pris som helst.

”Om hjälpporganisationer kommer hit och omvänder muslimer måste de lämna landet, utlänningarna måste respektera våra seder”, förklarade han.

”Om jag ska välja mellan USA och talibanerna så väljer jag talibanerna för de är muslimer. I södra delen av landet dödar USA hela familjer med sina bomber. Talibanerna växer sig starkare på grund av detta, många unga väljer därför att stödja dem. På mitt universitet har två, tre stycken sagt att de vill bli självmordsbombare.”

Han förklarade det hela som om det vore något fullständigt självklart, som om det handlade om att göra lumpen eller byta utbildning.

”Skulle du kunna spränga dig själv”, frågade jag.

Han tvekade lite innan han svarade.

”Jag vet inte, kanske om det blir värre än vad det är nu. Men USA kommer snart att känna av att afghanerna inte längre accepterar deras attacker och självmordsbombarna kommer att bli fler.”

Om Siawash hade rätt skulle kriget trappas upp ytterligare vilket i sin tur skulle drabba de svenska soldaterna som befann sig i området väster om Mazar-e Sharif.

Skymningen la sig över kullen som ett skimrande dis och en vind svepte bort den kvävande hettan.

Nils satt på sin Natosäng, hällde kokande vatten i grönpåsarna och åt håglöst av sörjan.

Mathias var i ständigt rörelse och pratade med alla, polismän, bybor och de egna soldaterna för att förklara vad som hände och varför.

”Har ni det bra? Du undrar kanske vad vi gör här, just nu? Behöver ni någonting? Vi måste laga vägarna, vi kan inte komma inkörande i deras by och sedan förstöra deras vägar. De måste lagas omedelbart så att vi visar att vi bryr oss. Poliserna uppe på kullen får inte känna sig utanför och bortglömda, det är lätt hänt när grabbarna från afghanska armén bor här nere med oss. Har de mat? Essi, se till att vi ger dem något att äta men kolla noga så att de inte får något med griskött.”

Han var faktiskt ett föredöme när det gällde kommunikation och omsorg.

Först när det blivit mörkt och ”TIC-hour”, den tidpunkt vid skymningen då talibanerna oftast anfaller, passerat klev han in under kamouflagenätet och slog sig ner på sin säng.

”Egentligen borde vi fortsätta och göra exakt samma sak i de två andra byarna i området där motståndet är starkt. Då hade vi rört till det ordentligt”, sa Mathias och drack lite vatten.

Han såg riktigt upplivad ut, inte konstigt med tanke på att det han hitintills hade åstadkommit inte var vanligt. Mathias, trebarnspappan från Arvidsjaur, bollade med stora resurser som förhoppningsvis skulle skapa stabilitet i en by i långtbortistan, eller det motsatta.

”Polischefen säger att de bara kan avvara de sex poliser som nu är på kullen, fast han utlovat tjugo. IED-teamet från ANA, de afghanska minröjarna, hade fått veta att de skulle följa med oss någon dag men nu har de fått order att stanna kvar. Hur länge vet de inte.”

Han skakade på huvudet.

”I morgon kommer alla byäldstar för en sura, ett möte. Vi ska prata med dem då och höra hur de tänker. Det kommer att bli intressant, kanske går det att få över dem på vår sida. Är allt bra med dig, har du fått vad du behöver?”

Jag nickade och berättade sedan om krukskärvorna och miss-tanken att kullen kunde vara en forntida boplats. Eftersom alla var utmattade efter de senaste dygnens händelser anade jag att ingen skulle orka bry sig om krukskärvor i ett land som var fullt med liknande kullar och arkeologiska fynd.

Mycket riktigt blev Mathias mest orolig över att jag skulle börja gräva på riktigt, med en spade, och kanske spränga mig själv eftersom minröjarna inte hade undersökt hela kullen.

Jag försäkrade att jag inte skulle ägna mig åt något sådant.

Nils såg mest av allt förundrad ut.

”Det är helt ofattbart att du orkar bry dig.”

Jag ryckte på axlarna. Nu var det i alla fall sagt.

Några meter bort hade de afghanska minröjarna sitt läger vid en låg mur som slutade vid infarten till gräsplanen. De låg på tältsängar under bar himmel och pratade med höga röster. Sjukvårdarna satt och tittade på stjärnorna som låg utkastade över skyn i tjocka stråk.

Fullmånen fick den hemlighetsfulla kullen att skimra i silver.

Vaktposterna vandrade fram och tillbaka och vakade över de sovande.

Deltas motorer hördes långt borta i fjärran, stridsfordonen stod vid skolan och skyddade kullen under nätterna, som vakande monster.

Som krigsreporter var detta den bästa av världar. Jag hade full insyn, följde med på en unik operation och alla var öppna och hjälpsamma.

I vanliga fall bodde jag tillsammans med en fotograf på ett

hotell och var tvungen att sköta all logistik, planering, underrättelser, hitta tolkar och sedan åka ut, intervjua någon och därefter återvända till hotellet för att skriva en artikel. Eftersom det var dyrt för tidningen att ha reportrar på plats var det alltid ont om tid, dessutom skulle artiklarna vara korta och snärtiga.

Nu satt jag på min Natosäng och antecknade medan historien skrev sig själv framför mina ögon. Eftersom jag arbetade på en bok kunde jag skriva hur långt som helst och jag hade inga begränsningar utan kunde komma och gå som jag ville.

Det enda jag saknade var att intervjua talibaner och höra deras version, men sådana intervjuer var riskabla.

Terese Cristiansson, Expressens oerhört duktiga reporter som var baserad i Kabul, hade tagit enorma risker för att ta sig till en by, iförd burqa, och intervjua talibaner och deras kvinnor som hjälpte sina män.

”De rör inte på oss. De hittar oss aldrig och vi är segare än dem. De kommer att åka hem en dag och då är vi kvar”, berättade en av dem för Cristiansson. Året innan intervjuade frilansjournalisten Jesper Huor en talibanledare inte långt från kullen.

”Tron brinner i våra hjärtan och vi kommer aldrig att foga oss under utländsk vapenmakt. Hellre dör vi martyrdöden”, sa talibanen som också förklarade att de skulle hämnas de tre som dog under striden vid ringvägen.

Den typen av intervjuer var riskabla, reportrar hade blivit kidnappade när de skulle göra sådana jobb. Antalet kidnappade i landet bara ökade, oavsett om det var afghaner, biståndsarbetare eller andra västerlänningar. Lösensummor var en lönsam extrainkomst för insurgenterna, ett sätt att finansiera kriget.

För mig var rädslan för att sitta inlåst i skräckfyllda månader i väntan på avrättning större än att bli skjuten eller sprängd.

Efter nitton års krigsrapportering då jag sårats av splitter, varit

nära att träffas flera gånger av både kulor och granater, fått vapen riktade mot huvudet och blivit omringad av beväpnade män som hotade att ha ihjäl mig, kändes det dessutom som att jag hade förbrukat merparten av min tur. Det var de svenska soldaterna som min berättelse handlade om och därför var det bara dumt att ta några riskabla avstickare.

Timmen innan solen gick upp var den mest behagliga under dagen. Sunna låg och sov på taket till patrian och Nils vaktade radion inne i ledningsvagnen.

Han hälsade dystert när jag öppnade dörren och höll sedan upp en liten låda med MRE, den amerikanska fältprovianten som alla ville ha eftersom grönpåsarna smakade vedervärdigt i hettan.

MRE:s var fyllda med kakor och snask och hade man tur låg det en påse M&M i förpackningen. Matpåsarna i förpackningen tillagades genom att man hällde lite vatten i en plastpåse vilket startade en kemisk reaktion som alstrade värme. Man slapp därmed jaga upp kokande vatten, så en MRE var ett fynd. Trots detta var Nils dyster.

”I dag är det min födelsedag och i natt när jag satt på pass så hittade jag en MRE med en brownie. Jag tänkte att när jag går på mitt morgonpass så skulle jag äta kakan för att fira att jag fyller 21, men någon har redan ätit upp den.”

Han kliade sig på skäggstubben och såg så ledsen ut att det var omöjligt att inte brista i skratt.

”Skratta du, själv började jag nästan gråta. Det här var det enda som jag hade att se fram emot i dag.”

Det skulle visa sig att Nils inte var den enda som hade en dålig dag. Några timmar senare gick kapten Sunna omkring och svor av ilska.

Ett finskt MOT-team hade blivit beskjutet från ”sandslottet”,

polisstationen i Gor Tepa där de två svenska officerarna dödades i februari. Och det var inte första gången ISAF blivit beskjutna när de kört förbi polisstationen.

”Jag vet faktiskt inte vad de röker där inne”, sa en finsk officer.

”Man borde kalla in flyg direkt, låta en B-52:a visa vad vi tycker om dem som först dödar våra egna och sedan vågar skjuta mot oss”, svor den rasande Sunna.

Dessutom hade en finsk jeep fastnat i ett träd med kulsprutan den hade på taket. Kulsprutan var obemannad men när den fastnade i grenarna började den skjuta, mitt i en by. Nittionio skott träffade en mur vid ett bostadshus. Det var en välsignelse att den inte var riktad åt andra hållet. Då hade den träffat en skola och skjutit rätt in på barnen.

”Det var ren tur att ingen blev skadad”, svor Sunna.

Deltaplutonen befann sig fortfarande i lägret i öknen, Camp No Light som de hade döpt den till.

De låg och försökte sova i hettan efter att ha patrullerat med fordonen hela natten när de hörde skotten från den finska kulsprutan.

Delta trodde att någon hade hamnat i strid, och kastade sig iväg och körde mot platsen.

Sunna satt i ledningsvagnen och försökte stoppa dem via radion, men plötsligt var det omöjligt att få kontakt.

Det tog honom en stund att räkna ut vad som hade hänt. Överste Fahl, hans livvakter och flera andra besökare hade anlant och parkerat sina fordon så nära att deras radioapparater störde ledningsvagnens kommunikation. Det tog några dyrbara minuter innan problemet löstes och Sunna kunde få kontakt med Delta och säga till dem att vända.

”Man skulle kunna göra en film om det här dårhuset”, muttrade han och såg på cigaretten jag höll i handen eftersom jag gett upp försöken att dölja rökandet.

”Har du en?”

Jag nickade förvånat och halade upp paketet ur benfickan. Han tog en cigarett och tände den.

”Lova bara att du inte säger något till Annika.”

”Hon vet redan att du smygröker här nere.”

Annika hade skämtat om att han var dålig på att dölja det.

Sunna gjorde en skuldmedveten grimas.

”Åh, fan. Sa hon det till dig?”

Hans ilska smalt undan och gav vika för ett stolt leende.

”Hon är inte dum, min hustru.”

Suran, det andra mötet som hölls med byäldstarna i trakten sedan svenskarna kom till kullen, gick inte heller särskilt bra.

Armaruddin, ägaren till huset mitt emot kullen var värd. Han var en vänlig gammal man med vitt skägg som talat mycket och länge med Mathias och Sunna om situationen som uppstått. Det var han som skickat ut folk och kallat till möte, men i det sista var det tveksamt om någon skulle komma.

Till slut kom männen ändå gående över gräsplanen, en efter en, klädda i tunikor och några med turbaner på huvudet.

De gick bort till kortsidan av Armaruddins hus där det låg en skuggig dunge bredvid en liten damm.

Där slog de sig ner på mattorna som lagts ut och drack av teet som serverades. Polischefen och befäl från ANA var på plats tillsammans med överste Fahl, Mathias och några andra svenska officerare. När ett tjugotal byäldstar samlats inledde Mathias mötet.

”Först och främst vill jag be så oerhört mycket om ursäkt för att vi har förstört vägarna. Vi ska laga dem så fort det går”, sa Mathias.

”Ni kan bygga era vägar, vi vill inte ha dem om de så vore gjorda av guld. Vi vill inte ha er här”, sa en man i 30-årsåldern föraktfullt.

Han var en de tre fyra starkaste ledarna i trakten och sysslade med knark, smuggling samt talibansupport och det var uppenbart att han hatade att ha svenskarna i byn. Om asfaltsvägar byggdes gick det inte att gräva ner vägbomber i dem, vilket gjorde att ISAF kunde köra in och ut i området som de ville. Det skulle störa hans verksamhet och kosta honom pengar. Självklart ville mannen inte att detta skulle ske.

Grannarna som bodde runt kullen var däremot mer bekymrade över vardagliga saker. De var vanliga, enkla bönder som var rädda för att soldaternas ankomst skulle vara farlig för deras säkerhet.

”Vi är rädda att bli skjutna när vi arbetar på fälten på natten.”

”Jag garanterar att de inte kommer att skjuta på någon om han inte har vapen i sin hand”, förklarade Mathias.

En farbror protesterade mot att soldaterna kunde se in på hans gård.

”Det är inte lämpligt att soldaterna kan se in på bakgårdarna på våra kvinnor när de inte bär burqa. De måste kunna utföra sina dagliga göromål utan att främmande män tittar på dem.”

Det var så många som höll med att tolken knappt hann med att översätta deras protester.

”Det är generalen som beordrat oss att vara på kullen”, sa Mathias och syftade på polischefen i Balkhs distrikt.

Han slog ut med händerna och såg på männen.

”Hur kan vi hitta en lösning? Regeringen har bestämt att vi ska vara här så vi måste försöka hitta en lösning.”

En av männen gav honom en föraktfull blick.

”Vi tycker inte om regeringen eller ISAF. Detta är vårt land, vi bor här och regeringen kan inte bestämma över oss.”

Flera av mötesdeltagarna mumlade sitt bifall.

I den stunden trodde Mathias att kriget var förlorat och att alla skulle vända sig mot svenskarna. Men han visade inte med

en min vad han tänkte utan fortsatte istället att resonera med afghanerna.

”Vi är gäster i det här landet och är inbjudna för att hjälpa till. Jag har fru och barn hemma, men har åkt hit för att jag vill hjälpa er.”

Men de unga arga var svårflörtade, kanske var de talibaner, kanske bara supportrar.

”I morgon kommer vi att gå till guvernören i Mazar-e Sharif och prata med honom om er närvaro”, sa en av dem.

Guvernör Atta var en spelare som hade lyckats behålla makten länge över sina provinser. Ett tecken på att han hade kontakter i alla läger och tydligen ägde han mark i detta område. Allt var hoptvinnat i det här landet.

Tre män reste sig upp och gick. Det var ett mycket dåligt tecken, men efter att de lämnat mötet förändrades stämningen bland de andra.

”Vi är trötta på krig och vill också hitta en lösning. Vi tycker inte heller om talibanerna som tvingar sig in i våra hem”, sa en gamling och fick medhåll från flera av männen.

”Hur ska vi hitta en bra lösning?” frågade Mathias.

”Vi är rädda för att gå ut och att det ska bli krig, att de ska skjuta in i huset och döda barnen. Det är svårt för er också, ni känner inte till landet och vet inte var man krigar. Men ni måste ner från kullen”, sa en yngre man som såg uppriktigt bekymrad ut.

En lång diskussion bröt ut om vad som skulle göras. En av Amaruuddins söner fick ett samtal på mobilen och skrattade flera gånger under samtalet som snabbt avslutades.

”Det var en släkting som bor i Iran som ringde. Han hade hört att ISAF hade bombat byn och undrade om vi levde. Jag förklarade att det inte alls var så illa”, sa han glatt.

Att ryktet om svenskarnas närvaro hade spridit sig så långt och dessutom fått så överdrivna proportioner var fascinerande.

Mötet avslutades efter långa diskussioner om soldaternas närvaro, men nu handlade det mest om att soldaterna kunde se kvinnorna utan burqa. Motståndet mot just detta var massivt och det bestämdes att ett nytt möte skulle hållas om ett par dagar. Därefter lämnade deltagarna skuggan vid dammen och återvände hem. Mathias återvände till ledningsvagnen med en bekymrad min.

Byn var delad i två läger och allt fler hade börjat lämna platsen vilket var ett mycket dåligt tecken. Barn med små ryggsäckar flydde tillsammans med sina burqaklädda mödrar bort från den strid de trodde skulle bryta ut. De gick längs vägkanten, små grupper med flyktingar eskorterade av minst en man. Bortskickade så att de inte skulle dödas.

Talibaner hade också varit vid skolan och propagerat mot svenskarnas närvaro.

”Allt står och balanserar på en knivsegg, allt verkar förändras minut för minut. På dagen stödjer de oss, på natten talibanerna”, sa Mathias.

Den kvällen kom en av byborna gående över gräsplanen och berättade att han talat med byns rikaste man som sagt att ISAF måste bort från kullen. Han skulle samla ihop femhundra pash-tuner och krävde att besökaren skulle ansluta sig.

Men han hade vägrat. Eftersom han ville att byn skulle få bistånd hade han förklarat att han inte hade någon anledning att stötta ledaren så att de kunde behålla makten över området.

Nu var besökaren rädd för vad som skulle hända om talibanerna kom för att hämnas. De kanske gick in i hans hus. Skulle soldaterna skydda hans familj om de tog sin tillflykt hos svenskarna?

Mathias undvek den outtalade frågan: Kommer ni att beskydda

oss? Kommer ni att rädda våra liv om de kommer för att hämnas?

Mannen var inte dum, han betraktade svenskarna med knivskarp blick och bestämde sig sedan.

”Om de kommer i natt slåss vi tillsammans med er, sida vid sida. Jag är redan död, för om ni försvinner kommer de och dödar mig och min familj. Nu har jag satsat allt på er.”

Han gjorde en gest mot fälten som bredde ut sig bakom gräsplanen.

”De kommer att komma därifrån.”

Han lämnade lägret, gick långsamt iväg med värdiga steg.

Sunna följde honom med blicken, påtagligt rörd över afghanens mod.

”Vi måste ta hand om de här människorna”, sa han och svalde.

”Vi får helt enkelt inte svika dem.”

Spänningen i lägret var nu påtaglig. Den syntes tydligt i ansiktena på de stridsberedda soldaterna som vaktade ängarna och åkrarna medan kvällen svepte in kullen i ett mjukt ljus.

Klockan nio på kvällen siktades en grupp motorcyklar vid Balkhfloden. Det fick Mathias att ge order om att värn skulle byggas och en febril aktivitet utbröt. Nils och de andra soldaterna började fylla sandsäckar och bygga en mur i glipan mellan ledningsvagnen och sjukvårdspatrian som vette mot fälten.

De afghanska soldaterna flyttade närmare och började bygga värn på sin sida. När allt var klart återstod bara att sitta ner på Natosängarna och vänta.

Stämningen var spänd och sammanbiten, posteringarna hade dubbel bemanning, alla väntade på att de skulle komma.

”Vet du vad du ska göra om vi blir anfallna?” frågade chefen för sjukvårdspatrian.

Soldaterna hade fått order om att ta sig upp på kullen om de inte längre kunde försvara lägret.

”Jag gör väl som alla andra och försöker ta mig upp dit”, sa jag och hoppades innerligt att jag skulle slippa.

Dessutom var det från min icke-stridande synpunkt, betydligt bättre att kasta sig i skydd på marken om det blev skottlossning. Att springa runt som ett synligt mål stred mot allt jag lärt mig som krigsreporter.

”Vad gör du om det bryter loss”, frågade jag Jason, den amerikanska tolken.

Han pekade på marken.

Jag nickade.

”Samma här.”

I ledningsvagnen satt Sunna och följde rapporterna om en strid mellan talibaner och den afghanska armén några mil från staden Sar-e Pol. En enhet från OMLT deltog i striderna.

”De verkar ha det kärvt där borta”, sa Sunna bekymrat.

Timmarna rann långsamt iväg, Nils snarkade högljutt där han låg på rygg på Natosängen. Vakterna gick fram och tillbaka men några talibaner dök aldrig upp denna natt.

Solen steg långsamt upp över den stillsamma gräsplanen där en pojke vaktade några betande getter och en ko.

Soldaterna låg fortfarande och sov i pluton Alfas läger ett stenkast längre bort. Plutonchefen Erik var en av de få som var uppe och han kokade kaffe som han fått av sin mamma.

”Vi får väl se hur det här utvecklar sig, fast jag tror inte att de kommer att göra något nu. Men de är där ute och iakttar oss, det vet jag”, sa han och såg ut över åkrarna som skimrade i gryningsljuset.

”Äter du något? Inte? Här, ta lite nudlar, det är lättare att få i sig mat nu när det inte är så varmt.”

Han tog fram en förpackning, höll i vatten och rörde om.

Den ständiga omtanken var ovanlig för mig men helt naturlig för soldaterna. Alla höll koll på varandra och såg till att man drack, åt och mådde bra.

Man levde så tätt inpå varandra att minsta skiftning i sinnestämning noterades. Verkade någon dyster frågade någon ofelbart vad som var fel, fanns det några problem så togs de upp och diskuterades utan dröjsmål. Syftet med detta var att enheten var tvungen att fungera, alla hade en funktion att fylla och man måste kunna lita på att alla gjorde sitt jobb.

Varje enskild soldat hade en stridsparskamrat, nio soldater bildade en grupp med gruppchef samt en ställföreträdande chef. Tre grupper bildade en pluton där också plutonchefen, en ställföreträdande chef samt två andra ingick i ledningen. Fyra fem plutoner bildade ett kompani. Det var många kuggar som var tvungna att gå in i varandra för att allt skulle fungera och det var viktigt att alla hade det som kallades stridsvärde.

En effekt av denna omsorg, där jag tydligen inkluderades, var att en ung soldat plötsligt kunde fråga hur min mage fungerade, vilket var lite annorlunda. Men just avföring diskuterades ingående, vilket ledde till att man ibland fick lite mer information än man behövde.

Erik höll sig lyckligtvis till att bjuda på mat och kaffe. Den robusta 28-åringen berättade att han precis köpt ett hus på den norrländska landsbygden tillsammans med sin flickvän. De hade en hund och han tyckte om att vara ute i skogen och jaga. Han var en karbonkopia av mina manliga släktingar i Västerbotten, samma intressen, samma kärvhet.

Erik var fänrik, den yngsta plutonchefen och hade de yngsta soldaterna och det var första gången han ledde en pluton. Det hade kunnat vara överväldigande för vem som helst men han tacklade uppgiften med stoiskt lugn.

”Det går bra”, sa han på kärv norrländska. ”Men det är lite mer

personalfrågor än väntat, mycket prat om känslor och det är jag inte så bra på. Jag är nog en ganska fyrkantig person.”

Han log snett och fortsatte sedan klaga över vad som inte fungerade i Förvarsmakten, något som de flesta soldater och officerare ofta ägnade sig åt under devisen ”världens bästa jobb, världens sämsta arbetsgivare”.

”De ägnar sig åt så mycket annat än att fokusera på kärnverksamheten. Svenska soldater befinner sig i krig här i Afghanistan och på högkvarteret sitter det en massa befäl som aldrig satt sin fot i en stridszon och bestämmer att vi ska syssla med konstiga saker som värdegrund, när soldater på marken slåss för sina liv.”

Värdegrunden var den samling etikregler som Förvarsmaktens anställda var tvungna att följa för att få och behålla sina jobb. Det innebar att de till exempel inte fick vara rasister, att kvinnor skulle behandlas som jämlika och att man skulle arbeta med att anställa fler av dem. Den utarbetades bland annat med hjälp av konsulten Bi Puranen som via sitt företag Bikupan fick 101 miljoner kronor mellan 2006–2008 för att undersöka vad personalen tyckte och vilka attityder de hade.

Med tanke på uppsägningarna och nedskärningarna som just då pågick inom Förvarsmakten föll inte detta i särskilt god jord utan spädde snarare på bitterheten bland soldater och officerare. Kanske var deras öppenhjärtighet skälet till att boken om undersökningen inte publicerades.

Erik berättade att han utsatts för påtryckningar att ge en kvinnlig värnplikting bättre betyg än han tyckte att hon förtjänade. Det var självklart fel, varken försvar eller polismakt blev mer jämställda av att något kön curlades. Dessutom var det orättvist mot de kvinnor som klarat av kraven och bokstavligen bar sin egen vikt.

”Det kan inte vara rätt att särbehandla kvinnor bara för att det ser bra ut på papperet, det är orättvist att sänka kraven på någ-

ra soldater på grund av deras kön. Det här är krig, man måste kunna lita på sina soldater. Och jag måste ju kunna få bedöma dugligheten på de soldater jag utbildar.”

”Men alla har ju klarat fälttestet”, sa jag.

”Som innebär de absolut lägsta kraven på soldaterna.”

Varje pluton hade minst en kvinna, utan dem kunde inte soldaterna komma i kontakt med de afghanska kvinnorna. Jag hade aldrig ens reflekterat över att de skulle vara sämre eller bättre än de manliga soldaterna, och de behandlades inte annorlunda även om det fanns några få som muttrade om inkvoteringar.

Men det var klart att det fanns ett motstånd mot kvinnliga kollegor i denna den manligaste av världar. Jag kunde ju bara jämföra med hur en del, dock inte alla, manliga kollegor reagerade när jag började som krigsreporter 1991. Det var det klassiska skitsnacket, scoop jag gjort bortförklarades med att jag legat med allt som inte hunnit upp i träden. Jag ansågs konstig för att jag valt krig som specialinriktning, dömdes hårdare än manliga kollegor. Allt som bryter mot en norm möter motstånd och det fanns ingen anledning att tro att det var annorlunda inom Försvarsmakten.

”Så du tycker inte att kvinnor kan bli soldater?”

Erik såg plötsligt trött ut, som om han gett sig in i en jobbig diskussion alldeles för tidigt på morgonen.

”Jo, men de ska inte tas för att de är kvinnor utan för att de är lämpliga soldater, på samma sätt som männen väljs ut. Men det är inget stort problem. Det är värre att det sitter för många på högkvarteret och tycker en massa saker. De borde komma ner hit och se hur vi har det i verkligheten istället.”

Faktum var att trots att den svenska Försvarsmakten var minst i Norden hade man fler höga officerare än Danmark och Finland.

I Sverige finns 37 generaler och amiraler, 143 överstar och

kommendörer, 1 001 överstelöjtnanter och kommendörkapte-
ner samt 1 765 majorer och örlogskaptener.

Danmark, som förfogar över nästan dubbelt så många solda-
ter som Sverige, 84 000 stycken, hade 17 generaler eller motsva-
rande, 101 överstar, 280 överstelöjtnanter och 901 majorer.

Det innebar att i Danmark var 1,6 procent höga officerare
medan motsvarande siffra i Sverige var 8,1 procent.

Finland klarade sig med en tredjedel höga officerare jämfört
med Sverige trots att de hade över en kvarts miljon i sin väpnade
styrka. Finska försvarsmakten klarade sig också med ett anslag
på drygt 20 miljarder, hälften så mycket som Sverige, trots att de
var så många fler.

”Det är alldeles för många hövdingar och för få indianer”,
muttrade Erik.

Han drack av kaffet och såg ut över gräsplanen där pojken
satt och såg på de betande korna. Soldaterna började långsamt
vakna till på liggunderlagen de lagt direkt på marken, någon
satte sig upp och sträckte på sig, andra låg kvar som beiga högar
i dammet.

”Det är ingen mening att klaga. Vill du ha mer kaffe?” frågade
Erik vänligt.

”Nej tack, jag tänkte gå och sanera mig.”

Det enda stället där det gick att tvätta sig i avskildhet var i huset
på andra sidan gräsplanen. Jag ställde mig utanför ingången
till den del som var kvinnornas avdelning och väntade bredvid
rabatten som var fylld av doftande blommor och kryddor.

Snart kom en av männen gående från åkern och lotsade mig
in.

Fyra kvinnor, varav två i 20-årsåldern, befann sig i den mur-
omgärdade trädgården tillsammans med sina barn. De hälsade
rakryggat och betraktade mig med avvaktande misstänksam-

het. En av dem såg inte ens upp utan fortsatte att tvätta kläder medan barnen sprang runt i ett enda stort myller. En annan, en något äldre kvinna, följde mig förbi rummen som låg i bostadslängan, bort till tvättrummet.

Två kannor vatten från dammen stod på golvet. Kvinnan väntade utanför och vaktade medan jag sköljde av mig svett och damm.

Jag hade innerligt gärna velat prata med dem, men språkbarriären gick inte att överbrygga. Tolken Jason var man och tilläts inte prata med kvinnorna eller ens se dem. Det enda jag kunde göra var att lämna en flaska schampo och en sjal som tack.

Familjens män var däremot betydligt mer nyfikna och frågvisa. De satt på gräsplanen och ställde hundratals frågor.

Är du gift? Har du barn? Varför har du bara ett? Saknar du inte din man och ditt barn? Sverige, var ligger det? Varför är du här?

Jag svarade så gott jag kunde med hjälp av Jason, förklarade att jag var journalist och inte soldat.

”Om ni har något att klaga på när det gäller de svenska soldaterna så måste ni berätta det för mig. Jag vill veta om de gör något fel.”

De nickade sinsemellan och verkade nöjda över detta, så jag började fråga ut dem.

”Är det inte svårt att ha två fruar?”

”Nej.”

”Blir de inte avundsjuka?”

”Nej.”

”Vad tycker de själva om att dela på en man?”

”De tycker det är bra.”

”Har du frågat dem?”

”Nej.”

En av de afghanska polismännen kom och satte sig bland

männen. Han följde alltid med överallt, lyssnade och noterade, vilket var irriterande.

Snart kom också en av de afghanska minröjarna och satte sig ner. Det var uppenbart att de inte alls litade på polismännen.

Kvällen innan hade polismän börjat prata med Maria, kompaniets stridsledningsofficer, och ställt en massa frågor. De ställde sig för nära henne och det tog bara någon minut innan de afghanska soldaterna dök upp och ställde sig runt henne som en mänsklig mur.

Jonas, plutonchef för Charlie, satte sig hos oss men männen ignorerade honom fullständigt.

En av sönerna frågade istället hur de kvinnliga soldaterna kunde bo bland männen.

”De är som bröder och systrar”, svarade jag.

”Fråga honom om de kvinnliga soldaterna”, sa jag och pekade på Jonas, trött på att ha svarat på frågor i en halvtimme.

”De är precis lika bra som männen”, svarade den svenska löjtnanten med en sådan övertygelse att Jämo hade brustit i gråt av stolthet.

Männen betraktade honom, djupt skeptiska.

”Så om tio fiender skulle komma mot er nu, skulle kvinnorna slåss lika hårt som talibanerna?”

”Absolut”, sa Jonas.

”Det tror jag inte på”, sa mannen och fick medhåll av de andra som fnissade åt tanken.

Det var synd att de inte pratade med Maria, kanske hade hon kunnat övertyga dem. Men hon tillbringade det mesta av tiden till att åka runt och prata med de bybor som hävdade att de fått sina hus skadade av svenskarnas fordon.

”Det är inte helt enkelt att veta om det verkligen är vi som

orsakat skadorna”, sa Maria som tillbringat ett par dagar med att prata med de bybor som fått sina hus skadade av svenskarnas fordon.

”Lyckligtvis är det inte jag som avgör om de ska ersättas. Jag dokumenterar bara.”

Hon drack en flaska vatten och slog sig sedan ner på en av de tre Natosängar som fungerade som sittplatser. Nils halvlåg på en av dem och hade en sovsäck som huvudkudde, Mathias hällde färgad sockerlösning ur den påse som följde med fältransonerna i en flaska där vattnet färgades rött.

”Ja du, vi får väl se vad det blir av allt detta”, sa Maria och såg upp mot kullen.

”Vi måste ut mer bland vanligt folk och berätta varför vi är här, inte bara prata med byäldstar”, sa Mathias.

Maria nickade.

”Du har rätt, egentligen borde vi ha skickat ut patruller varje dag. Vi måste sätta igång med det genast.”

Det blev Glenn Jonny, den muntra fallskärmsjägaren från Skåne, som fick uppdraget att tillsammans med några soldater ge sig ut på en *social patrol* och tala med civilbefolkningen.

Han hade tagit av sig stridsvästen och allt annat som kunde se hotfullt ut och bar bara skyddsväst och sitt vapen.

”Jag vill ju prata med folk, inte skrämma dem.”

Glenn Jonny småpratade med alla han mötte och förklarade varför svenskarna var där. Så småningom kom patrullen fram till själva byn och stannade utanför en liten affär. Det var inte mer än ett hål i väggen med några säckar mjöl, gryn och några tvålar som låg uppradade på en smutsig hylla. Fyra läsk kostade sju kronor. En sorgsen man stod utanför och när Glenn Jonny stegat fram och hälsat berättade mannen att hans far hade dött och att begravningen skulle hållas i morgon. En gammal gubbe

kom fram och började prata om skörden medan Glenn Jonny förklarade soldaternas närvaro. Patrullen fortsatte vidare, förbi de nyfikna byborna som stod på gatan, red förbi på magra hästar och såg ut genom de fönsterlösa öppningarna i husen byggda av lera. Glenn Jonny vinkade vänligt till dem alla.

Vid backen upp till ett hus vid kullen, just vid den breda, grunda Balkhflodens strand, stod en man i 30-årsåldern som tveksamt gick fram till Glenn Jonny.

Han berättade om hur afghanska polismän kört förbi och skrikit fula ord, hur de slagit sönder fönster, gått in i hans hus och tagit kvinnornas smycken och hans brors dyra skor från Tyskland.

”De sökte inte ens efter vapen. De var inne i mångas hem, jag kan visa er sönderslagna rutor”, förklarade han upprört.

En gammal man gick förbi med två kameler.

”Honom slog polisen så mycket att han hamnade på sjukhus. Sedan kom ISAF och polisen började bete sig som folk. Men det är därför folk flyr. De är rädda att poliserna ska börja göra så igen.”

Det han berättade stämde överens med misstankarna om att afghanska polisen höll på med något skumt. De följde efter alla, lyssnade på det som sades, noterade varje rörelse.

Om polisen hade varit inne i husen och misshandlat och stulit var det inte konstigt om människorna i byn var misstänksamma. ISAF var polisens samarbetspartners. Det var ju dessutom meningen att polismännen skulle ta över kullen och vaka över den by där de betett sig så illa.

”Det är för jävligt”, sa Glenn Jonny. ”Här gör vi vårt bästa och så fular polisen ut sig och förstör”, sa han när vi vandrade tillbaka till kullen i skymningen.

Senare skulle det visa sig att den upprörda mannen samarbetade med talibanerna och att den misshandlade gubben var en

av traktens stora skurkar, men det ursäktade knappast polisens handlingar.

Det skulle också visa sig att en av kullens grannar fått besök av polisen som misshandlat en av hans söner.

”Vad ska de tro om oss när vi samarbetar med sådant drägg”, muttrade Glenn Jonny när vi kom tillbaka till lägret vid kullens fot.

”Jag hoppas verkligen vi kan uträtta något av värde för de här arma människorna, att vår närvaro kommer att betyda något”, sa han och gick sedan för att skriva en patrullrapport.

Samtidigt i Sverige skrev Aftonbladets kulturchef Åsa Linderborg: ”Försvarsmakten borde bekymra sig för demokratins status på hemmaplan istället för att gå bärsärkargång i Asien under Natoflagg. För det krävs dock en folkarmé, och inte en uppsättning legoknektar.”

På Aftonbladets ledarsida skrev Helle Klein: ”Försvaret söker vita ariska stridspittar som inte för en sekund ska reflektera över om militariseringen i världen verkligen är rätt sätt att främja freden.”

Kampen om kullen, folket och opinionen hade börjat, på alla fronter.

”Spring för helvete!”

OMLT

Vägen mellan Darzab och Sheberghan

Juli

De hårdaste striderna som svensk militär hitintills utkämpat i modern tid började den 18 juli. Då lämnade 38 fordon militärbasen i Sheberghan för att köra till Darzab.

Konvojen bestod av ett kompani afghanska soldater, OMLT samt afghanska poliser som skulle söka igenom flera byar i jakt på talibaner, vapen och ammunition.

Den afghanska ställföreträdande bataljonschefen, XO, hade också bestämt sig för att följa med tillsammans med sin mentor Claes.

Konvojen körde västerut och passerade flera kullar liknande den i byn Ali Zayi innan de svängde av från asfaltsvägen och fortsatte på en smal grusväg som slingrade sig fram genom bergens dalgångar.

När de kom fram till byn Terragli som var ett okänt tillhåll för motståndsmän stannade konvojen.

De afghanska soldaterna sprang upp på kullarna för att ta terräng medan polisen gick in i byn och började leta igenom husen.

Skyttegruppen Golf X-ray befann sig långt bak i konvojen, strax bakom den mentorsbil de skulle skydda. Daniel stod, som vanligt, vid kulsprutan i tornet och tittade ut över kullarna och byn med de enkla lerhusen.

Inne i galten satt sjukvårdaren Kalle, gruppchefen Andy och Patrik, deras nya förare som hoppat in på en vakans och kommit till Afghanistan för ett par veckor sedan.

Det var dock inte första gången Patrik hade åkt längs denna väg. Han hade varit soldat i FS 17 och under presidentvalet förra året hade han tillsammans med sina kollegor åkt till Gardan, några kilometer från Darzab. Där hade ett av deras fordon åkt på en vägbomb. Eftersom de trodde att det fanns ytterligare en IED på vägen hade de kallat på hjälp, men den dröjde och mörkret föll. Svenskarna blev attackerade och höll på att bli omringade. Prickskytten Patrik och hans gruppchef klättrade upp på ett berg där de höll på att träffas av de RPG:er som sköts mot dem. De lyckades överleva, och tillsammans med de andra soldaternas slogs angrifarna tillbaka så att de kunde klara sig tills hjälp anlände långt senare.

Nu var Patrik tillbaka i Afghanistan och var åter på väg mot Gardan, men hitintills hade uppdraget varit odramatiskt.

Golf X-ray stod stilla i hettan i ett par timmar och väntade på att poliserna skulle bli färdiga. Det fanns inte mycket att göra förutom att se på de gulbruna fälten, lerhusen och bergen som tornade upp sig runt dem, medan tiden långsamt rann förbi. Till slut var polismännen färdiga.

”Det enda som hittades var en låda med ammunition. Vi fick också rapporter om att 5–10 motorcyklar lämnat byn när vi kom till platsen”, berättar Daniel.

”När allt var klart gjorde vi uppsittning och konvojen körde söderut på vägen som slingrade sig genom dalgångarna, omgivna av höga berg.”

De hann bara köra några hundra meter innan de hamnade i strid och blev beskjutna från båda sidor av dalgången.

RPG:er ven genom luften och skakade marken när de exploderade runt fordonen. Daniel sökte efter mål på bergstopparna

med kulsprutan, men avstånden var för långa så han koncentrerade sig istället på att skydda mentorsbilen.

Konvojen rörde sig sakta framåt och med lite tur skulle de snart ha kört bort från striden.

Plötsligt körde den afghanska polisen som befann sig framför svenskarna snabbt framåt och försvann i ett dammoln.

Golf X-ray höll sig på sin plats och körde vidare. Efter en stund upptäckte de till sin stora förvåning en ensam polisman komma gående längs vägen, trots kulor och detonationer. Tydligen hade han glömts bort av sina kollegor när de flydde från platsen.

De stannade och plockade upp den lättade polismannen, gav honom vatten och de fortsatte några hundra meter tills de nådde fram till konvojen som nu stod helt stilla.

Någon ropade på radion att en polisman var skadad 150 meter längre bort. Kalle, som var sjukvårdare, beslutade sig för att hjälpa till.

”Jag tyckte att de hade slutat skjuta och att det bara var någon enstaka RPG och kulor som slog ned”, berättar han.

Han krängde på sig den tunga ryggsäcken med sjukvårdsutrustning och började springa mot den plats där den skadade befann sig.

Daniel öppnade eld i tornet för att skydda sin kamrat. Kalle sprang och fick snart syn på bilen där den skadade polismannen befann sig. Polismännen stod och hukade bakom fordonet för att skydda sig mot kulorna som slog ner runt dem.

Det var varmt, runt 45 grader, svetten forsade över kroppen och ryggsäcken var tung. Han saktade ner för att rätta till ryggsäcken och beslöt sig sedan för att gå den sista biten.

Kalle la inte märke till kulorna som slog ner i marken runt honom utan gick obekymrad mot polisbilen. Kamraterna i galten kunde inte förstå vad han höll på med. De såg hur kulorna ven runt honom och rev upp små dammoln.

”Spring för helvete!” ropade de i radion.

I samma stund detonerade en RPG ovanför Kalle. Explosionen slet sönder luften med ett dån och skickade sylvasst splitter åt alla håll. Först nu förstod han situationens allvar och sprang, så fort han kunde, mot polisbilen.

Han nådde fram, andfädd och genomblöt av svett. Det var så många polismän som kurade i skydd bakom fordonet att han fick slå sig in mellan dem.

När Kalle frågade efter den skadade sa de att han flyttats till ett hus i närheten och inte alls var sårad. En kula hade gått igenom ärmen på hans uniformsjacka men han hade inte en skråma på kroppen.

Kalle kunde stillsamt konstatera att han sprungit genom ett kulregn och nästan dödats för ingenting.

Samtidigt fortsatte striden runt omkring dem, nu med ökad intensitet.

Patrik hoppade ut ur galten med sitt prickskyttegevär och ställde sig vid motorhuven. Framför honom fanns ett fält, därefter en by som var helt tömd på människor och bakom den en höjd.

Den kvarglömnda afghanska polisen som de plockat upp ställde sig vid Patriks sida och tillsammans besvarade de elden.

När Patrik hörde en hög smäll var han säker på att någon av kollegorna skjutit med Carl Gustaf, det svenska granatgeväret som blivit en exportsuccé över hela världen.

Patrik skrattade och gjorde tummen upp mot polismannen, men han skakade på huvudet och visade med gester att det var de som var beskjutna, inte tvärtom.

I samma ögonblick slog tre fyra RPG:er ner vid bilen och kulor började smattra mot marken. En RPG har ett distinkt vinande ljud när den kommer nära och explosionen låter som åska. Det är ett otäckt vapen som kan slå ut en galt så Patrik och de andra soldaterna i Golf X-ray hade all anledning att känna sig

illa till mods. Men efter två tre timmar klingade striden av till mindre skärmytslingar och konvojen kunde fortsätta.

Den afghanska bataljonens XO beslutade att de skulle hoppa över genomsökningen av nästa by och istället åka direkt till polisstationen i Qush Teppa. Den var omgiven av höga murar så det var en säker plats för vila, mat och sömn. Det var med viss lättnad som soldaterna slog upp sina Natosängar, åt sina fältran-soner och vilade.

Mentorn Claes och XO gick till ett möte där de träffade en mulla och en polischef som var upprörda över striden. Någon ville att ISAF skulle bomba byarna. ”Bara ni släpper en bomb skriver vi på ett papper där vi tar ansvaret.”

Talibanerna växte sig allt starkare i området. De gick in i byarna, krävde att få byäldstens stöd och de som gick med på att hjälpa dem var tvungna att ställa resurser till förfogande eller bidra med en ung man.

Det fanns med andra ord fattiga bondpojkar som blivit beordrade av sina familjer att kämpa tillsammans med talibanerna. Andra gjorde det för pengarna, för att de hatade utlänningarna i landet eller var drivna av politiska och religiösa skäl och var beredda att dö för att ett kalifat skulle skapas. Oavsett vilket skäl de hade till att slåss användes både lockelser och hot för att få över befolkningen på deras sida.

De som inte ville samarbeta utsattes i bästa fall för övertalningskampanjer och i sämsta fall för kidnappning, utpressning eller så blev de avrättade.

En afghansk officer hade berättat om en ung man från Qush Teppa som arbetade för en afghansk hjälporganisation som tittrade på när några afghanska soldater spelade volleyboll. De frågade om hjälparbetaren vill vara med och under någon timme spelade de tillsammans. Några grannar såg detta och berättade det för talibanerna. Ett par dagar senare greps hjälparbetaren,

blev torterad, fick ögonen utstuckna och dödades sedan. Allt för att skrämma befolkningen så att de inte skulle ha något samröre med de afghanska soldaterna.

Talibanerna fanns överallt och eftersom de afghanska säkerhetsstyrkorna sällan var närvarande hade de mer eller mindre tagit över distrikten runt Darzab. Därför var det inte svårt att förstå frustrationen hos de byäldstar och mullor som fortfarande stod emot talibanerna och nu ville att de skulle bombas bort.

Claes förklarade dock stillsamt att ISAF inte kunde beordra bombningar av byar där kvinnor, barn och andra oskyldiga befann sig.

Det blev ett långt möte och när Claes återvände till sin sovplats sov de flesta. Han var själv mycket trött efter att ha deltagit i sin första strid. Det hade varit intensivt, tio tjugotalibaner hade dödats och när han la sig ner på sängen och slöt ögonen tänkte han att nu kunde det väl inte bli värre. Självklart hade han fel.

Konvojen lämnade polisstationen i Qush Teppa på förmiddagen för att köra den dryga milen till Darzab. Efter bara några minuter blev de beskjutna och hamnade i strid. ANA stannade, tog sig upp på kullarna medan svenskarna understödde från fordonen.

Claes såg från galten hur ett par barn i 4–5 års ålder kom gående längs vägen för att sedan stanna och intresserat betrakta striden som utkämpades i deras by.

”Det var en överklig syn, helt surrealistisk.”

Det tog timmar att slå sig fram till Darzab men de lyckades till slut ta sig till förläggningen i staden. Medan OMLT åt lastade de afghanska soldaterna av de förnödenheter som tagits med till kompaniet som var stationerat på platsen.

När de var färdiga, ett par timmar senare, lämnade de Darzab. Daniel och de andra i skyttegruppen i Golf X-ray stannade kvar tillsammans med en grupp mentorer.

När konvojen passerade byn Gardan blev de återigen beskjutna från alla håll. De hade väntat på dem, lagt sig i bakhåll och sköt från 30–100 meters håll.

”När man sitter i en galt och hör hur granaterna svischar förbi, då är de jävligt nära”, sa Claes.

Striden pågick i en halvtimme, sedan körde de därifrån. Efter allt som hade hänt ville alla återvända till Sheberghan så snabbt som möjligt.

För snabbt visade det sig, föraren till en afghansk militärlastbil tappade kontrollen över sitt fordon och körde ner i en ravin. Han klarade sig undan med hjärnskakning men lastbilen var tvungen att bärgas.

Man försökte få upp fordonet men misslyckades. Till slut började det bli mörkt. Konvojen hade stått stilla i flera timmar och de blev beskjutna med jämna mellanrum.

XO bestämde att lämna kvar en pluton afghanska soldater som skulle skydda lastbilen under natten. Att överge den var inget alternativ. Då skulle talibanerna kunna bränna upp lastbilen vilket afghanerna betraktade som ett nederlag.

Konvojen vände och körde tillbaka till polisstationen i Qush Teppa där de skulle tillbringa ytterligare en natt.

När de anlände till platsen bröt våldsamma diskussioner ut. Soldaterna var tilltufsade av att ha stridit i dagar och de började tro att deras tur var på väg att ta slut. Moralen var låg, de var trötta och hade ont om mat, vatten och ammunition.

Afghanerna sa att de vägrade att köra vidare utan en JTAC som kunde leda stridsflyg från marken.

OMLT hade visserligen begärt och fått flygunderstöd under striderna, men de hade inte samma befogenheter att beordra eld som en JTAC och därför hade afghanerna bestämt sig för att de behövde en sådan.

Claes gjorde som de önskade, begärde en JTAC men hade inte

särskilt stora förhoppningar om att en sådan skulle flygas in.

Det bestämdes också att ett afghanskt kompani tillsammans med Torbjörn från OMLT skulle framrycka från Sheberghan med en bärgningsbil, möta upp dem, bärga lastbilen och sedan skulle de tillsammans åka tillbaka. De skulle anlända nästa dag, så allt som återstod var att gå till sängs och vila.

Att sova länge på den afghanska landsbygden var svårt. Redan innan gryningen började åsnor att skria och tuppar att gala. Afghanerna stiger upp tidigt och redan vid fyratiden på morgonen är dagen igång.

Eftersom de afghanska soldaterna inte hade fått någon mat skickades folk ut i byn för att köpa de runda, mörka bröd som är basföda i landet. När de hade ätit så blev stämningen lite bättre.

Bärgningsbilen och dess eskort där Torbjörn ingick var på väg och runt klockan ett kom en Blackhawk och en Apache flygande. Blackhawken landade i ett moln av damm och till allas förvåning steg två amerikanska JTAC ut och såg sig omkring medan helikoptrarna lämnade området.

Alla på polisstationen drog en lättnadens suck, nu skulle de kanske trots allt kunna klara sig igenom det här.

”Vi var trötta, det var otäckt att röra sig där ute och vi visste att det skulle bli ett helvete om det blev strid”, berättar Claes.

Torbjörn och resten av hans grupp, Romeo Golf, var nästan framme tillsammans med andra kompaniet och bärgningsbilen.

De två sistnämnda hade dock på klassiskt manér kört i förväg och lämnat OMLT i ett moln av damm.

Torbjörn försökte få tag på afghanerna på radion, men när det inte gick fortsatte de tre galtarna från OMLT ensamma, väl medvetna om att de förr eller senare skulle hinna i kapp dem.

Efter två kilometer kom de fram till ANA som stod stilla. De

hade fått besked om att det fanns en vägbomb framför dem. Torbjörn hoppade ut ur sin galt för att prata med dem och han var nästan framme när fordonet framför honom körde på vägbomben.

Explosionen slet bort hjulaxeln på den afghanska Humween och den studsade upp på flaket på en pickup bakom dem där det satt två afghanska soldater. En av dem dog efter tio minuter, den andra blev svårt skadad men överlevde.

De två andra mentorerna i Romeo Golf såg hur Torbjörn slukades av ett stort dammoln.

”Han är borta”, sa Walle i radion och de var alla övertygade om att han var död.

Men efter någon minut kom Torbjörn gående mot dem, dammig men helt oskadd sänar som ett litet jack i pannan. Han hade lurat döden, klarat livet med en hårsån.

Efter vägbomben lyckades till slut Torbjörns och Claes grupper strida sig fram till varandra. Då hade de afghanska soldaterna redan lyckats få upp lastbilen ur ravinen på något mirakulöst sätt.

Men den var inte i körbart skick utan var tvungen att lastas på bärgaren, vilket tog tid så man tillbringade ännu en natt på polisstationen i Qush Teppa.

På morgonen kunde till slut konvojen köra mot Sheberghan. De besköts när de passerade de fem fiendliga byarna på vägen men någon stor strid utbröt inte.

Nu, när de äntligen hade fått en efterlängtd JTAC, den magiska talismanen som kunde besegra fienderna i bergen, så behövdes de inte längre. De kom tillbaka till Sheberghan på eftermiddagen, lättade och lyckliga över att vara vid liv. XO körde genom staden med sina soldater och markerade att han var obesegrad.

Soldaterna från OMLT och ANA omfamnade varandra, alla

tackade alla och den kvällen var de oändligt glada över att vara vid liv.

Men det här var bara inledningen på det som senare skulle kallas sexdagarskriget.

I Darzab väntade Daniel och hans kollegor i Golf X-ray på att bli hämtade. De skulle snart åka hem till Sverige på ledighet och tredje kompaniet som hade befunnit sig i staden i två månader skulle få avlösning. De hade fått veta att en stor eskort höll på att samlas ihop som skulle komma och hämta dem om några dagar.

Daniel och de andra i Golf X-ray satt tillsammans med Gus och mentorerna i Sierra Golf på sina Natosängar under kamouflagenätet och såg upp mot de omgivande bergen medan de undrade hur det skulle gå att sig tillbaka till Sheberghan.

Det såg inte särskilt ljust ut. Underrättelser sa att det kom fler och fler talibaner till Gardan, några kilometer bort, den plats där den förra konvojen råkat ut för ett bakhåll och Patrik nästan dödats förra sommaren. Talibanerna höll uppenbarligen på att förbereda en attack mot dem där.

Två dagar innan de skulle lämna Darzab började dock läget se lite ljusare ut. Då anlände den legendariska krigsherren Dostum till Sheberghan och trots att han befann sig nio mil bort fågelvägen så flydde många av talibanerna från Gardan.

Abdul Rashid Dostum var ledare över uzbekerna och hade bytt sida så många gånger i Afghanistans krig att ingen längre orkade räkna. Trupperna han förde befäl över i Kabul anklagades för plundringar och folkmord på civila. När han styrde Mazar-e Sharif blomstrade staden visserligen, men kriminella blev överkörda av stridsvagnar eller slets i bitar. År 1998 blev han bortkörd av talibanerna men gjorde comeback när USA invaderade landet 2001. Hans styrkor hjälpte till att driva bort talibanerna men han var anklagad för Dasht-i-Leili-massakern

då ett stort antal tillfångatagna talibanska krigsfångar avrättades genom att bli instängda i plåtcontainrar i öknerna.

Dostum ansågs, liksom de flesta krigsherrar, vara djupt involverad i opium- och heroinhandeln, och det ryktades att han både var sjuk och alkoholiserad. Han hade haft ett nära förhållande till president Karzai som dock hade varit tvungen att distansera sig från honom efter anklagelserna om massakrer. Men Dostums namn var så fruktat att talibanerna flydde bara han var i närheten.

Daniel och de andra hoppades därför att krigsherren skulle stanna kvar så länge som möjligt, men efter bara en dag åkte Dostum vidare och talibanerna återvände till Gardan. Den kommande striden verkade oundviklig.

Daniel försökte att inte tänka på saken, så fort tankarna på att han snart kunde dö dök upp i huvudet slog han undan dem. Han hade allt ordnat där hemma, som alla andra soldater hade han skrivit testamente, planerat sin begravning samt lämnat ett brev till sin bror där han förklarade sina val. Om det värsta skulle hända var han redo, men han hoppades att det inte skulle bli så illa som alla tecken tydde på.

Nu var Daniel inte någon som hetsade upp sig i onödan. Han var född och uppvuxen i Norrland och hade varit i Afghanistan en gång förr, men då hade han arbetat på Camp Northern Lights datoravdelning och nästan aldrig varit utanför murarna utan varit det som betecknades som ”camprätta”.

Daniel bästa vän var sjukvårdaren Kalle, en kaxig före detta biståndsarbetare som rest över hela världen. Trots att de två var helt olika hade de funnit varandra och följde varandra i allt, som två siamesiska tvillingar.

Gruppens tredje medlem, ledare och ordningsman var Andy som i vanliga fall arbetade som polis, och den sista medlemmen var föraren Patrik, en ung kustjägare.

Mentorerna de skyddade hade varit i Darzab i 31 dagar och var så dödströtta på stället att de inte kunde komma därifrån fort nog.

Ändå var det med viss oro de tog emot beskedet om att eskorten var på väg.

Torbjörn och hans grupp Romeo Golf var bland dem som körde mot Darzab. OMLT hade skrapat ihop så många de kunde, även stabspersonal.

”Vi skulle hämta hem våra grabbar.”

De hade den afghanska plutonen *heavy weapons* med sig som skulle avlösa sina kollegor i Darzab, samt en rad specialenheter som också följde med konvojen.

De var alla beredda på strid och väntade på att det när som helst skulle bryta ut. Men den långa kolonnen fordon kunde mer eller mindre ostört köra till Qush Teppa.

Där lämnades några enheter kvar medan OMLT fortsatte de sista milen till Darzab tillsammans med de afghanska soldaterna. De såg kvinnor och barn lämna byarna. Barn hängde i sina mödrars kjolar, kvinnor täckta i burqa hastade fram med sänkta huvuden.

”De kom i hundratal längs vägen. Då fick man en riktigt dålig känsla i magen. Vi såg också byar som var helt tömda på folk och där kvinnor och barn hade samlats ihop i *compounds*. Känslan att möta människor som flydde och det faktum att det började bli sent på dagen var inte alls bra”, berättar Torbjörn.

De körde till basen i Darzab och man höll en kort överlämning. Det var sen eftermiddag, klockan var nästan sex och solen höll på att gå ner och alla ville komma iväg så snabbt som möjligt.

Då fick sjukvårdsbilen punktering och även om däckbytet

bara tog fjorton minuter försenades avfärden. Något som senare skulle visa sig vara tur.

När konvojen äntligen kom iväg körde andra kompaniet först och efter dem följde mentorerna med sin sjukvård och sina skyttegrupper, tre grupper med tre galtar i varje.

Sammanlagt var det ett fyrtiotal fordon som träcklade sig ut från den lilla basen och började köra mot Qush Teppa.

Daniel och kollegorna i Golf X-ray körde sist i den långa kön, den absolut sämsta platsen. Framför dem fanns galten med mentorn Gus och hans grupp Sierra Golf.

”När man kör ner i Gardan är det som en svacka och där finns en wadi där vägen slingrar sig fram som ett utdraget S. När vi körde ner i den såg vi fiender uppe på kullarna och blev beskjutna med *small-arms fire* och RPG. Sedan blev det stopp”, berättar Daniel.

Den afghanska officeren som åkte i Humween framför OMLT hade stannat och sprungit ut med sina soldater för att slåss och ta höjder. Eftersom vägen var så smal var det omöjligt för resten av fordonen att passera. OMLT tvingades stå stilla.

Daniel och hans kollegor i skyttegruppen blev allt mer irriterade.

De ville köra rätt igenom byn så fort som möjligt, köra rätt igenom striden, men de var fast i en trång bergsskrevna där hus av lera klamrade sig fast på bergssluttningarna.

Daniel stod i galtens torn och svängde runt den tunga kulsprutan medan han sökte av terrängen. På hans vänstra sida fanns en tre meter hög brant så husen var jämsides med honom, så nära att han nästan kunde röra vid dem med handen.

På höger sida fanns en trädunge och sjuttio meter bakom dem stod det en lastbil vid vägkanten som verkade övergiven.

Plötsligt var det helt tomt och stilla, inte en rörelse syntes någonstans.

”Det dröjde någon minut, sedan drog det igång. Det första jag såg var att de kröp ut under lastbilen och att det kom mynningsflammor därifrån. När jag svepte runt såg jag talibaner i skogsdungen, inne i husen och bakom murarna. Jag försökte prioritera mål, såg hur det kom ut fler under lastbilen och sköt mot dem. Det fanns ingen tid att räkna hur många jag träffade, efter dungen gick jag över mot skogsdungen och husen. De var otroligt många, de var utanför och inne i husen och sköt från fönstren.”

Det kom mynningsflammor från tolv håll i 360 grader från 3–50 meters håll. En RPG slog ner bakom bilen och låg och glödde på marken.

Kalle ropade till Daniel och frågade var skytten befann sig varpå han avlossade sin RPG, sekunden senare öppnade Daniel eld.

Skymningen började falla, skuggfigurer skymtade mellan hus och i fönster, mynningsflammorna blixtrade överallt.

Daniel stod i tornet på sin galt och sköt med sin tunga kul-spruta på motståndare som bara var några meter bort. Han kämpade för sitt och kamraternas liv och var övertygad om att han skulle dö.

”Just då var jag fruktansvärt rädd och ville bara krypa ner och gömma mig i bilen. Men då skulle jag svika de andra och eftersom vi ändå skulle dö kunde jag lika gärna göra det när jag stod upp och kämpade. När jag väl hade fattat det beslutet blev jag helt lugn. Ingenting spelade längre någon roll, jag skulle ju ändå dö. Jag behövde inte längre oroa mig för det skulle ändå inte förändra något, det enda jag kunde göra var att agera. Så jag sökte mål, sköt och var helt nollställd. Det var en befriande känsla.”

De anföll från alla håll, även uppifrån bergen. Talibanernas plan var att slå ut det första och sista fordonet i konvojen så att de skulle bli fast i bergsskrevan.

Andy, skyttegruppens chef, frågade Daniel om han behövde hjälp, om han skulle komma ut.

”Ja, jag behöver hjälp och nej, kom inte ut”, blev svaret.

Kulor studsade mot de bepansrade jeeparna, överallt syntes mynningsflammor i det tätande mörkret.

Andy såg hur några talibaner kom springande mot dem från trädningen på höger sida. Han öppnade dörren, men Patrik, chauffören, slet tag i hans arm och höll honom kvar.

”Nej, kliver du ut dör du.”

Andy började stänga dörren och i samma stund träffade två kulor den skottsäkra rutan. Han öppnade dörren igen och sköt två spränggranater mot gestalterna i dungen.

”Efter det blev det lugnare.”

I galten framför dem kämpade tornskytten Chris med kulsprutan för att hålla fienden borta. Han såg hur några talibaner kom springande mot honom i en liten gränd mellan husen, öppnade eld och sökte nya mål. Det var svårt för honom att skjuta med kulsprutan, avstånden var för korta så han bytte till sin AK5:a och fortsatte att skjuta till vänster om bilen.

Plötsligt hördes en hög smäll. Talibanerna hade börjat kasta handgranater mot fordonen, vilket de aldrig gjort förr. På slutningen fanns en mur och han såg hur händer stack upp därifrån och kastade handgranater mot honom. De studsade mot fordonet, exploderade överallt. Flera rullade in under bilen och detonerade.

Huvudmentorn Gus hade stigit ur och stod på galtens fotstöd och sköt mot höger. När handgranaten exploderade under bilen kände han hur tryckvågen gjorde att det fladdrade till i hans byxben. Han trodde först att han var träffad men när han kände efter hade han klarat sig oskadd från splitter.

”Jag hade fortfarande känseln kvar och drog in benet i bilen. Sedan hörde jag hur något studsade på motorhuvu, det var fem

sex handgranater som föll ner på marken där de exploderade. En av dem studsade över taket innan den också föll ned”, berättar Gus.

Han vände sig om och såg hur det gnistrade när kulor slog in i den skottsäkra rutan på Golf X-rays galt.

Gus ropade i radion att nu måste konvojen röra sig så att de kom bort från striden, ut ur *kill zone*.

”Tidigare strider hade skett på långt håll, nu var de två, tre meter från bilen. Det var första gången jag känt att det kunde gå åt helvete. De försökte verkligen ta fordonen och slå ihjäl oss, med händerna om det så krävdes”, berättar Gus.

Längre fram i kön försökte Torbjörn leda striden via radio. De var också under beskjutning, men inte lika intensivt som längst bak där Golf X-ray och Sierra Golf befann sig.

Hela tiden försökte de få afghanerna att flytta sin Humwee som stod övergiven mitt på vägen med öppna dörrar, men de befann sig i strid en bit därifrån. Svenskarna försökte istället knuffa undan fordonet till sidan men eftersom förarna tagit med sig nycklarna gick det inte. Läget började bli kritiskt.

Daniel insåg plötsligt att han inte hört Chris kulspruta på länge. När han vände sig om såg han hur Chris stod i tornet och sköt med sin AK5:a mot husen på sluttningen. Det var bara fem meter mellan honom och fienden.

Daniel funderade på att ta upp sin egen AK5 för att punktbe-kämpa men insåg att han inte hade tid, istället svängde han runt sin kulspruta.

”Jag såg en skytt vid muren och en i fönstret i huset. Jag började räkna ut kulsprutans spridning, vände upp och sköt 60 bulor, kanske 80. Siktade rakt in i fönstret, korta skurar på tre så det skulle bli så lite spridning som möjligt. När jag hade skjutit blev det lugnare hos honom.”

Daniel svängde runt tornet, fortsatte att bekämpa sina mål och tappade all känsla för tiden.

En explosion detonerade väldigt nära honom och något smällde till hans hjälm. Han tappade greppet om kulsprutan och slungades bakåt mot galtens öppna taklucka. Omtöcknad kände han efter med tungan i munnen om någon tand satt lös.

Andy frågade på internradion hur allvarligt det var.

”Det är okej, jag har bara fått en smäll på hakan”, blev svaret.

Efter bara några sekunder kunde Daniel greppa kulsprutan igen. Han hade inget val, om han slutade slåss skulle deras fordon slås ut.

Andy beslutade ändå att rapportera en skadad. Han berättade inte hela sanningen för att få de andra att jobba hårdare med att få bort fordonet som blockerade vägen.

”Det var väldigt hektiskt. Gus frågade på radion varför vi stod stilla. Patrik frågade var jag ville ha bilen, om jag stod bra? Allt är samma skit, sa jag. De var så många och de var överallt. Utanför husen, inne i husen, runt omkring oss”, berättar Daniel.

Nu hade mörkret fallit och det var till svenskarnas fördel. De hade mörkerhjälpmedel, vilket inte motståndarna hade.

”Det räddade våra liv. Det mörknade toksnabbt, på bara någon minut. Jag drog stressat på mig mörkerhjälpmedlet med ena handen och sköt med kulsprutan med den andra.”

De andra i Golf X-ray kunde inte göra så mycket annat än att sitta i fordonet och vänta.

”Det var det värsta, att inte kunna gå ut och hjälpa till. Jag letade mål och ropade ut dem och langade grejer till Daniel. Jag kunde inte göra något annat än att hoppas att det skulle gå bra”, berättar Kalle.

Hela tiden fruktade han att kamraten skulle träffas av en kula och rasa ner i galten.

Plötsligt beslutade någon att det behövdes mer ljus och sköt

upp en ljusraket. Daniel följde den med blicken, insåg sedan att vinden höll på att föra den ur sin bana. Snart skulle han bli helt upplyst så att alla motståndare skulle kunna se honom. Han bad en tyst bön om att det skulle vara en blindgångare.

”Sedan sa det whaff. Det blev fullt dagsljus och det började smattra på som tusan.”

Längre fram på vägen kämpade de afghanska soldaterna mot talibanerna. De sprang rätt mot angriparna med dragna vapen och stred heroiskt för att ta terräng.

Officerare och soldater från OMLT slogs för sina liv. De sköt upp mot fienderna i husen och brände sönder armarna när de heta tomhylsorna föll in i ärmarna och träffade huden.

Till slut, efter vad som kändes som en evighet, sattes konvojen äntligen i rörelse. Fordonen som stod i wadin kunde köra de hundra meterna fram till backen, sedan uppför den och bort från striden.

I mentorsbilen Sierra Golf tryckte Sigge, föraren, gasen i botten men ingenting hände. Handgranaterna som exploderat under fordonet hade förstört växellådan.

Han la bilen i låg växel och lyckades få den att röra sig framåt de hundra meterna till backen men när han försökte köra uppför backen orkade inte fordonet längre.

Patrik, föraren i Golf X-rays bil, försökte knuffa Sierras galt med sitt fordon. De kom bara halvvägs, sedan var de tvungna att släppa taget och Sierra rullade bakåt in i bergväggen på vänster sida. Där fastnade galten, fortfarande under hård beskjutning.

Gus, mentorn, var tvungen att besluta sig för om de skulle överge fordonet eller inte. Golf X-ray försökte knuffa loss Sierra Golf och tredje gången lyckades de få loss galten från bergväggen så den rullade ner till början av backen i wadin. Men nu var de bara två fordon som var ensamma mot angriparna.

Intensiteten i beskjutningen ökade. Talibanerna befann sig

bakom dem och var på väg att omringa fordonen. Tornskytterna sköt oavbrutet mot fienden.

Daniel fick syn på en person som tagit skydd femton meter bakom deras fordon. Han satt bakom en sten med ryggen mot svenskarna så det verkade som om han hade tagit skydd mot talibanerna.

Daniel frågade Andy om de hade ANA bakom sig, men det hade de inte.

”Då förstod jag att det var en fiende som inte visste var han var och siktade på honom. Samtidigt som jag tryckte av började bilen köra framåt så jag vet inte om jag träffade honom.”

Golf X-ray körde förbi Sierra Golfs bil för att täcka en ny sektor samtidigt som kollegorna tog över deras gamla.

Daniel såg att det kom motståndare gående mot dem i wadin och varnade Chris som sköt en låda mot dem.

När röken lagt sig låg de kvar på marken.

En annan skyttegrupp, Foxtrot Golf, körde ner i wadin för att hjälpa Sierra Golf. Gruppchefen Niklas sprang ut och fäste en bogserlina i den trasiga galten medan Gus sköt mot fienden. Snart skulle de inte längre kunna stå emot angriparna.

Golf X-ray beslöt att lägga ut rök för att skydda bärgningen av Sierra Golfs galt.

Daniel kastade en rökgranat bakom fordonet men till sin fasa såg han hur marken fattade eld. Rökgranater innehåller fosfor som gjorde att den torra marken började brinna. Lågorna spred sig till buskarna vid vägkanten och till ett träd som också började brinna. Ljuset från lågorna dansade över soldaterna som fäste bärgningslinan och förvandlade dem till perfekta mål i mörkret. Beskjutningen ökade och blev allt värre.

Till slut lyckades gruppchefen fästa linan. När han var klar gick han fram till Gus.

”Allt är klart, vilken kanal är du på?”

”Sju”, svarade Gus kort utan att sluta skjuta.

De satte sig i bilarna och Sierra Golf bogserades uppför backen, bort från *kill zone*. Kvar på marken låg kropparna av de talibaner som dödats under striden. Det rykte ur kroppen på en skäggig man, andra hade fallit i trädningen, inne i husen, i gränderna, på marken, på vägen.

Ingen vet hur många som dog i wadin denna kväll, hur många som dog när de anföll en konvoj som annars bara hade kört igenom byn.

Efteråt hittades blodiga kläder, vapen och trasiga skyddsvästar av bybor men kropparna var borta. Talibanerna tog dem med sig och tystade sedan ner saken. Det här var inget som kunde blåsas upp som en stor seger. För många hade dött i wadin och de andra striderna under dessa dagar i slutet av juli, kanske var de så många som hundra.

Hos OMLT var lättningen stor när konvojen kom till polisstationen i Qush Teppa. Soldaterna steg ut ur sina fordon och omfamnade varandra, berusade av glädjen över att vara vid liv.

Chris gick fram till Daniel som förmodligen räddat hans liv och gav honom en stor kram. Man tände cigarrer, den ceremoniella ”TIC-cigarren” som enligt traditionen skulle rökas.

Adrenalinet pumpade genom Daniel, han var lycklig och allt kändes överkligt. Han som varit övertygad om att han skulle dö var vid liv. Han hade fått en ny chans att leva.

Aldrig är livet så ljuvligt och intensivt som för den som vandrat genom dödsskuggans dal, och lyckats ta sig därifrån. Skämten haglade, många var förmodligen opassande för en yttre betraktare. Människor som går på högvarv och är fulla på adrenalin kan ibland dra ganska opassande skämt för varandra, men de betyder ingenting utan är bara ett sätt att få bearbeta det som hänt.

Soldaterna gick sedan igenom det som inträffat. Alla var uppskruvade samtidigt som de undrade vad som skulle ske nästa dag.

Den natten erbjöd sig Daniel och Kalle frivilligt att gå vakt. Daniel var klarvaken av allt adrenalin och kunde inte sova. Klockan halv två vandrade de fram och tillbaka längs muren och pratade igenom det som hade hänt.

Det var inte så att Daniel kände någon skuld över att han hade dödat. Han hade inte haft något val, om han inte skjutit hade de själva blivit dödade och om han inte hade gjort allt för sina kamrater hade han aldrig kunnat förlåta sig själv.

Efter vaktpasset la sig de båda soldaterna på varsitt liggunderlag för att sova. Kalle somnade omedelbart och började snarka högljutt, men Daniel kunde inte komma till ro utan var fortfarande klarvaken. Han låg och stirrade på stjärnorna och tänkte på att han snart skulle vara hemma och andra trevliga saker. Den natten sov han på sin höjd tjugo minuter.

Att ta en annan människas liv är ingen lätt sak.

Nästa morgon lämnade konvojen Qush Teppa och körde mot Sheberghan. En bärgare tog Sierra Golfs galt på släp. Snart skulle de vara tillbaka i säkerhet.

Men de hann bara köra 1 200 meter innan blev de beskjutna igen från de omgivande bergen.

Daniel fick inte ens någon pulsökning utan kände bara en djup trötthet.

Gus, som nu åkte i Golf X-rays galt suckade och sa: ”Men kan de inte ge sig någon gång?”

Flyg begärdes och snart anlände tre F-15. De amerikanska stridsflygplanen svepte fram över bergen, en av dem spanade, en

annan flög lågt över insurgenterna och skrämde bort dem.

Konvojen fortsatte en bit till innan den stannade. De afghanska soldaterna hade hittat en vägbomb och funderade hur de skulle desarmera den.

Ett tiotal män stod på en bergsplatå och betraktade det hela. Kalle steg ut ur bilen och tog eldställning. Det dröjde inte länge förrän fordonet blev beskjutet med RPG.

Kalle och Daniel besvarade elden men träffade inte, skyttarna befann sig 580 meter bort.

De afghanska soldaterna gav sig upp mot höjderna för att nå fram till männen. En RPG exploderade ovanför deras huvuden, de var under ständig beskjutning, men när de kom fram till höjden fanns där bara bönder som låtsades arbeta med att ta in hö.

Man antog att de stoppat in vapnen i höskullarna och nu låtsades som ingenting, och det fanns inget att göra åt saken. De afghanska soldaterna tog några fångar, registrerade dem och släppte dem sedan.

Det var uppenbart att det inte skulle bli lätt för konvojen att ta sig tillbaka till Sheberghan, OMLT begärde all hjälp de kunde få men det var svårt att få tag på flyg.

På Marmal stod två apachehelikoptrar som varit inne på lagning. När amerikanerna hörde begäran om hjälp skruvade mekanikerna raskt i de sista skruvarna så att piloterna kunde kasta sig in i helikoptrarna och komma till undsättning. OMLT jublade när de anlände och började flyga i åttor över konvojen.

”Kom igen era jävlar, skjut bara på oss så ska ni få”, muttrade Torbjörn när de åkte längs den usla vägen.

De var nästan framme när helikoptrarna lämnade dem och flög hem till basen. Då hade konvojen bara några kilometer kvar att köra över ett par sandkullar och de flesta hade redan börjat pusta ut eftersom talibanerna aldrig hade slagit till så nära staden.

Men så körde ett av ANA:s fordon på en vägbomb, det var det sjätte fordonet i konvojen som råkade köra över på andra sidan vägen där bomben låg under en tryckplatta. Förmodligen hade den lagts ut för att slå ut fordon som var på väg att hjälpa konvojen efter att de blivit anfallna.

Explosionen slet sönder Ford Rangern och delade den nästan i två delar. Två afghanska soldater dog omedelbart och sex skadades.

Afghanerna var rasande, de hade aldrig förlorat några soldater och kompanichefen brukade skryta om saken. De hade tillbringat två månader i Darzab och skulle äntligen åka hem på ledighet och nu dog två av dem när de nästan var i säkerhet. Soldaterna plockade upp sina kamraters kroppsdelar som låg spridda runt bombkratern och sörjde i raseri.

När OMLT kom till platsen hade två fångar tagits och en av dem var skjuten. Han hade ett ingångshål vid ljumsken och hade blivit misshandlad.

Kalle kom till platsen och la förband på såret. Den andra fången, en typisk fårbonde i väst, skägg och toppig mössa, satt hop-sjunken på marken och hade fått stryk.

Fredrik, mentor i en annan OMLT-grupp, övertalade ANA att den afghanska polisen skulle arresteras fångarna. Annars skulle kanske soldaterna slå ihjäl bonden i sitt frustrerade raseri och till slut gick de med på detta.

Helikoptrar kom och hämtade de skadade och konvojen fortsatte köra den sista biten till Sheberghan.

Trots allt som hade hänt var de ändå glada över att komma fram. Och de konstaterade att det trots allt var ett mirakel att inte fler hade dött de senaste dygnet.

OMLT deltog i minnestunden över de stupade afghanska soldaterna och åkte sedan till basen på Mike Spann där de tog hand om sin utrustning och pratade igenom det som hade hänt.

Efter fyra dagar satte de sig på planet hem och landade i semesterloja Sverige där kriget glömts bort och människor krävde att truppen skulle tas hem från Afghanistan.

Torbjörn åkte hem till sambon och sina tolvåriga tvillingar. Han spelade *World of Warcraft* med sonen och renoverade en toalett i huset.

”Det kändes konstigt i början, men efter några dagar gav det med sig och allt blev som vanligt igen.”

Andra hade svårare att koppla bort det som hänt och var förbannade över att Försvarsmakten försökte mörka dagarna av strider. Det var förståeligt med tanke på att den text om händelsen som publicerades på Försvarsmaktens hemsida minst sagt var knapphändig:

Under någon timme på söndagen pågick två strider med svenska enheter inblandade i samtidigt.

Det första larmet gällde polisstationen i Teumorak, väster om Mazar-e Sharif. Antiafghanska stridande (AAF) öppnade eld mot polisstationen. En svensk pluton som fanns i området undsatte polisen.

De misstänkta förövarna hade försvunnit på motorcyklar och de svenska soldaterna sökte efter dem – utan att hitta dem. Området säkrades och förbandet kunde återgå till den svenska campen, Northern Lights, senare på kvällen. En halvtimme efter attacken mot polisstationen rapporterades att de svenska mentorsenheterna, OMLT, i sydvästra delen av det svenska operationsområdet, var i strid. De första rapporterna talade om en lätt sårad svensk soldat och ett skadat svenskt fordon.

Efter en kort tid stod det klart att rapporterna om en skadad svensk inte var helt korrekta. Det visade sig att soldaten ådragit sig mindre skrapsår. Det skadade patrullfordonet, en RG 32 (Galten), behövde dock bogseras bort.

Striderna avklingade på kvällen. Morgonen efter skulle samma soldater flytta sig åt nordväst men fick snart rapporter om att det fanns hemmagjorda vägbomber längs vägen. En hittades och desarmerades.

Afghanska armén (ANA), som de svenska OMLT-enheterna är mentorer till, hade inte samma tur. Ytterligare en vägbomb sprängde ett fordon i deras konvoj och två afghanska soldater stupade och ytterligare sex skadades.

Först när journalisten Peder Carlquist besökte OMLT och officerarna berättade om striderna kom hela sanningen ut.

När Aftonbladet några månader senare frågade arméinspektör Grundevik hur många motståndare svenska soldater hade dödat i Afghanistan blev svaret:

”En uppskattning är att ett femtontal motståndare har stupat, det kan vara något färre.”

Alla andra dödsfall var obekräftade enligt Försvarmakten. Förvisso var det ofta svårt att fastställa om en kula hade dödat eller sårat och ibland, som i Gardan, var det omöjligt för svenskarna att stanna och räkna hur många motståndare som stupat.

Men många soldater blev ändå irriterade över att Försvarmakten inte var mer öppna med att de tvingades döda motståndare i strid.

”Du har fel.”

Stockholm

Juli

”Det här får bli sista gången han åker, jag orkar helt enkelt inte mer. Det är för hårt att arbeta heltid och ta hand om tre barn själv”, sa Annika med eftertryck och drack ur plastmuggen med vin.

Det var Pridefestival och vi vandrade runt mellan champagnebarer och stånd där sexleksaker såldes. Läderklädda män höll varandra i handen, två unga kvinnor hånglade i ett hörn till tonerna av den ständigt närvarande slagern. I Försvarsmaktens tält fanns soldater som rekryterade och informerade om verksamheten. Myllret var en glittrande arena fylld med kända och okända stjärnor som det sig bör på en regnbågsfestival.

Annika såg ut att trivas med att få en paus i vardagen. För henne hade makens mission varit en enda lång maratonvandring mellan olika stressymtom. Hon hade ont i magen, svårt att sova och mobilen var alltid i närheten tillsammans med fruktan för dåliga nyheter.

Kapten Sunna visste vad hans bortavaro kostade och hade ständigt dåligt samvete. Han ringde hem varje dag och hade frågat om jag inte kunde göra något kul med hans fru så att hon blev lite gladare. Invigningen av Pridefestivalen, en helt annan värld jämfört med Afghanistan, verkade vara ett lämpligt tillfälle.

På VIP-området minglade diverse kändisar och drack gratis bubbel. Vi satte oss bredvid Unni Drougge och diskuterade Wikileaks, sajten där hemligheter kunde läckas, vilket både var bra och viktigt.

Men Wikileaks hade också släppt patrullrapporter från Afghanistan där namn på afghaner som samarbetade med ISAF offentliggjorts.

Grundaren Julian Assange verkade inte bry sig om att han riskerade livet på de människor han namngav, men hyllades ändå för att det som läckts ut avslöjade krigets verklighet i Afghanistan.

För den som var på plats var det redan uppenbart hur blodigt, våldsamt och rörigt kriget var men enligt medielogiken var allt hemligt intressant. Att ta del av läckta dokument som kunde laddas ner utan att reportern behövde lämna redaktionen var dessutom kostnadseffektivt, vilket egentligen var det sorgligaste i hela Wikileaks-historien, eftersom det som läcktes ut redan borde ha avslöjats av journalister och satts in i kontext.

Mitt i diskussionen ringde Annikas mobiltelefon. Sunna ringde från Afghanistan där Mona Sahlin var på besök på Camp Northern Lights för att skaffa sig en uppfattning om läget innan höstens valkampanj drog igång.

Socialdemokraterna hade inte tagit ställning inför valet. De pressades hårt av vänstern som krävde att trupperna omedelbart skulle dras tillbaka och att Sverige istället skulle satsa på bistånd.

Det hade självklart varit den bästa lösningen, om biståndsarbetarna hade kunnat resa fritt och arbeta där det behövdes. Fattigdomen var enorm, behovet av hjälp gigantiskt, men trots att det fanns pengar nådde inte hjälpen ut till de platser där den behövdes som mest eftersom biståndsarbetarna riskerade att dödas eller kidnappas, så det var knappast en bra lösning.

Varken Lars Ohly eller Vänsterpartiets utrikespolitiska tales-

man Hans Linde hade besökt Afghanistan. Det var synd för om de hade gjort det hade de insett att situationen inte var så enkel. Ett besök hade kanske också gett dem bättre argument till varför soldaterna skulle tas hem.

”Det går bra här nere. Din kompis har precis talat till kompaniet, hon verkar intresserad”, sa kapten Sunna i mobilen.

Mona och jag hade umgåtts i flera år och även om vi inte var eniga om allt var hon en god vän.

”Annars är det lugnt där borta”, sa han och syftade på kullen utan att säga orden högt.

Det var många som kunde lyssna på ett telefonsamtal mellan Afghanistan och Sverige så raka konversationer undveks alltid.

Annika fick tillbaka luren. Jag gick för att hämta mer vin då jag fick syn på Helle Klein, Aftonbladets politiska chefredaktör.

Det var ett av dessa många tillfällen som jag diskret borde ha dragit mig undan. Helle Klein tillhörde nämligen en falang som inte tyckte särskilt bra om mig.

Det började med att Jan Guillou kallade mig krigsanhängare efter att jag skrivit att soldaterna som skickats ner till Afghanistan borde få stöd av det samhälle som skickat dit dem.

Guillou fick understöd av Aftonbladets kulturchef Åsa Lindeborg som skrev i tidningens kulturblogg: ”Hildebrandt har fått se lika mycket av Natos framfart som Jan Myrdal fick se av röda khmerernas.”

Det var svårt att ta någon av dem på allvar.

Ironiskt nog var jag inte alls särskilt oense med dem när det gällde kärnfrågan. Självklart skulle de svenska soldaterna lämna Afghanistan, frågan var bara hur och när.

Var det rätt att alla åkte hem innan de afghanska säkerhets- trupperna lyckats anställa och utbilda tillräckligt många poliser och soldater för att kunna upprätthålla någon form av säkerhet,

något som afghanerna längtade efter?

Var det rätt att låta en religiös diktatur som förnekade kvinnor de mest basala rättigheter, som att gå i skolan, ta makten?

Många afghaner var livrädda för att talibanerna skulle återvända, borde man inte lyssna på dem?

Visst var Karzais regering korrumperad och många gamla krigsherrar satt i regeringen. Den enda realistiska lösningen var förmodligen att förhandla med talibanerna, få dem att undvika den värsta fundamentalismen och släppa in dem i regeringen och där försöka integrera dem i systemet.

Det var på intet sätt en optimal lösning, men var i alla fall ett steg framåt. Fanns det någon annan lösning och hur såg den i så fall ut? Det fanns tusen problem och komplikationer som aldrig diskuterades i Sverige.

En man som arbetat för Svenska Afghanistankommittén i många år sa att varje gång han åkte hem förvånades han över på vilken låg nivå debatten fördes.

Man kunde bara hålla med.

Nu stod jag alltså på Pridedefestivalen och betraktade Aftonbladets politiska chefredaktör som också var en motståndare till kriget och som hade skrivit att Försvarsmakten letade efter "ariska stridspittar".

"Egentligen har vi inte alls så skilda åsikter när det gäller Afghanistan", sa jag.

"Det har vi visst, du har tagit ställning för kriget. Vi har ingenting där att göra, det är ett fruktansvärt krig, soldaterna måste tas hem därifrån omedelbart. Sverige ska inte ha något att göra med det där kriget", svarade Helle Klein upprört.

Nu hade jag faktiskt inte alls tagit någon ställning för eller mot kriget. Ett av skälen till att jag följde soldaterna var för att skaffa mig en uppfattning och än hade jag inte tillräckligt med information.

Däremot visste jag hur ovanligt det var att vi kunde stå och dricka vin och lyssna på musik på en festival som var en manifestation för fri kärlek, oavsett kön. Hade vi gjort detsamma i Afghanistan hade vi blivit avrättade. Som kvinnor hade vi aldrig fått uttrycka våra åsikter offentligt, eller fått lämna hemmet. Vi stod mitt i det grönskande, frodiga Stockholm med sitt överflöd av vatten, rikedom, föräldralediga pappor, rättigheter och en frihet som var så gammal att den togs för given.

”Du vet ju inte vad som händer där nere”, sa jag.

”Det vet jag visst, det här är viktigt, för mig är det här minsann allvar och jag kommer att kämpa så länge jag kan mot det här hemska kriget.”

Nu var det ju knappast så att någon ville ha krig i Afghanistan heller. Frågan var hur fred skulle uppnås och hur afghanerna skulle kunna få det bättre. Eftersom centralstaten fortfarande var så svag och rättsväsendet så korrumpert levde afghanerna i ett laglöst land med rån, kidnappningar, våldtäkter, påtvingad prostitution, människohandel, tortyr och mord.

Krigsherrar med kontakter i regeringen hade egna privata arméer och fängelser. Den som hade kontakter, ”rätt” etnisk tillhörighet eller stamtillhörighet kunde klara sig undan straff för grova brott. Straffrihet rådde också för krigsförbrytare varav en del skaffat sig höga positioner i samhället.

Enligt en rapport från Utrikesdepartementet kunde de flesta kvinnor fortfarande inte lämna hemmet, den sociala normen dömde dem till ett liv i husarrest. Men kvinnor var i alla fall inte längre förbjudna att arbeta, vilket de varit under talibantiden, och de hade börjat engagera sig i politiken. Det var två små framsteg.

Våldet mot kvinnor var utbrett. De afghanska kvinnorna utsattes för våldtäkter, misshandel i form av ”brännskador”, för-

svinnanden, kidnappningar tvångsäktenskap, barnäktenskap, människohandel samt slavliknande förhållanden. Hedersmord förekom, något som myndigheterna sällan utredde. Barnäktenskap var vanliga, 7-åriga flickor kunde lovas bort till män som var 30–40 år äldre. Enligt en studie av en afghansk kvinnoorganisation gifts 57 procent av alla afghanska flickor bort innan de fyllt 16 år.

Arbetslösheten var skyhögt och landet var ett av de fattigaste i världen.

Talibanerna brände ner skolor och mördade lärare och flickor för att de gick i skolan.

Barnadödligheten var, enligt Unicef, den högsta i världen och 20 procent av barnen dog före fem års ålder.

En femtedel av alla barn arbetade på ett eller annat sätt. De utnyttjades sexuellt och det fanns en handel med barn för såväl tvångsarbete som för sexuella ändamål. Barnsoldater ingick också i olika milisförband.

Frågan var om det skulle bli bättre för afghanerna om ISAF lämnade Afghanistan innan någon form av stabil centralstat hade byggts upp. Gick det över huvud taget att bygga upp en fungerande statsmakt i ruinerna av detta krigshärjade land?

Ingen visste. Det fanns i alla fall inga snabba lösningar, bara människor som utnyttjade situationen, försökte göra sitt bästa eller kämpade för en sak som de ansåg vara rättfärdig och sann.

”Men du gör ett jättebra jobb. Vi är glada för att du vill skriva för oss på Aftonbladet, men när det gäller Afghanistan har du fel”, sa Helle Klein och försvann in i mängden av välklädda och vackra människor.

Alla var alltid så övertygade om att de hade rätt. De amerikanska soldaterna var frustrerade över att ingen förstod att de kämpade för demokrati. Talibanerna var övertygade om att de krigade i Allahs namn. Kosovoalbanerna sa det var deras rätt att

kämpa för ett eget land. Serberna ansåg att de gjorde sin plikt när de dödade och fördrev civila.

I början av 1990-talet befann jag mig i Bosnien och var djupt frustrerad över att inte omvärlden ingrep när människor masakrerades och fördrevs, koncentrationsläger upprättades, kvinnor våldtogs och de mest bestialiska övergrepp begicks.

Europa kunde inte stoppa kriget. Man blundade, ville inte tro att övergreppen var sanna, ville inte ens tro att människor var så grymma att de våldtog kvinnor inför deras egna barn, bakband fångar och kastade dem i en flod för att drunkna, dödade och fördrev dem som inte hade "rätt" etnisk härkomst. Flyktingar från forna Jugoslavien som lyckats ta sig till Sverige fick höra att de inte var välkomna. Det var lågkonjunktur och arbetslöshet. Ett invandrarfientligt parti satt i riksdagen och Moderaterna bildade regering.

När Sverige 1993 skickade soldater till Bosnien för att skydda civilbefolkningen protesterade vänstern. Debattörer ansåg att kriget var en inre angelägenhet för Jugoslavien, ett land som inte längre existerade.

Jag levde med bosniska familjer, intervjuade soldater och krigsfångar, såg de döda, bodde i Sarajevo när upp till tvåtusen granater kunde slå ner i staden per dygn. Jag skrev artiklar om skräcken, svälten och lidandet men ingen var intresserad, varken läsarna eller tidningen jag arbetade för.

När jag undrade varför inte omvärlden ingrep och varför FN-styrkorna inte hade starkare mandat viftades jag undan av folk här hemma som sa att jag inte förstod vad jag pratade om.

Kriget i Bosnien pågick i nästan fyra år, 200 000 människor dog. Först när USA ingrep, bombade serberna och tvingade fram ett fredsavtal i Dayton 1995, slutade dödandet.

Nu mördades människor i Afghanistan för att de hade fel kön, etnicitet, tillhörde fel klan, inte följde islam på talibanernas sätt

eller för att de hamnat i tvist med en lokal krigsherre. De dog för att de råkade befinna sig i ett hus som USA bombade eller när de körde på en vägbomb som talibaner lagt ut.

Vänstern krävde att de svenska soldaterna skulle tas hem. Finanskriser hotade konjunkturen, afghanska flyktingar som tagit sig till Sverige fick höra att de inte var välkomna, ett invandrarfientligt parti satt i riksdagen. Moderaterna hade bildat regering och tidningen jag skrev för var inte intresserad av mina artiklar och debattörer sa att jag inte visste vad jag pratade om när det gällde kriget.

Det hela började likna en enda stor flashback från början av 1990-talet.

Till och med frågorna jag funderade över var desamma då som nu: Hade inte omvärlden en moralisk plikt att stoppa dödande och brott mot de mänskliga rättigheterna? Borde inte diskussionen handla om vad som borde göras istället för om vad som gjorts?

Debatten om insatsen i Afghanistan hade förvandlats till en show där läsare kunde rösta för eller mot närvaron. Trots bristen på bred information och rapportering påverkade opinionen politikernas beslut. Det var med andra ord precis som vanligt när det gällde krig, vilket var nedslående.

Jag letade upp Annika och tillsammans lämnade vi VIP-tältet och strosade genom festen bort mot stora scenen.

”Strunta i dem”, sa Annika. ”De vet ju ändå inte vad de pratar om.”

Hon hade rätt, det fanns absolut ingen anledning att gnälla. Vi var ju trots allt alla födda i ett fritt land där man inte avrättades för sina åsikter. Det var i alla fall något att glädjas över.

”Vi håller på att förlora.”

SKYTTEKOMPANIET

Kullen i byn Ali Zayi

Augusti

Det kändes hemtamt att återvända till Mazar-e Sharifs levande trängsel med det ständiga trafikkaoset och de myllrande marknadsplatserna.

Den här gången var dock situationen något annorlunda än förr.

Fotografen Magnus Wennman var med och vi flyttade in på det hotell i Mazar-e Sharif där vi brukade bo.

Rummen var sunkiga, avskurna elsladdar hängde ovanför duschen och sängen var stenhård. Restaurangen såg exakt ut som alla andra samlingsplatser för journalister och biståndsarbetare som finns över hela världen. Till och med vaxdukarna och saltkaren var desamma, den enda skillnaden var att biståndsarbetarna blivit yngre och att det fanns trådlöst internet.

Där fanns också den vanliga blandningen av säkerhetsvakter och människor som inte ville berätta vad de arbetade med, vilket antingen betydde att de extraknäckte för någon underrättelse-tjänst eller ville ge sken av att göra det.

Svenska Afghanistankommitténs representant i Mazar-e Sharif kom också och åt på hotellet ibland. Han var en gänglig man runt sextio och som ofta gav ett ganska disträ intryck.

Han ville att vi skulle skriva om deras projekt, kvinnohuset de

stöttade, skolorna och barnmorskeverksamheten. Alla biståndsorganisationer ville bli omskrivna, det var reklam för deras verksamhet och inbringade fler donationer.

Men Magnus och jag skulle göra reportage om soldaterna på kullen och kvinnliga afghanska politiker för Aftonbladet, den tidning jag jobbat som krigsreporter för i tio år.

Detta skulle dock bli min sista resa för tidningen. Jag hade precis sagt upp mig, trött på bristen på stöd.

Det kändes inte längre meningsfullt att riskera liv och hälsa för en tidning som inte verkade bry sig om varken mig eller artiklarna jag skrev. Därför var det var hög tid att gå vidare i livet, men först skulle de två reportagen skrivas.

Att gå genom grindarna på Camp Northern Lights kändes som att komma hem. Två soldater från Delta som vaktade ingången tillsammans med afghanska säkerhetsvakter hälsade glatt.

Mathias, skyttekompaniets chef, hade redan organiserat resan till kullen och plutoncheferna berättade vad som hade hänt den senaste tiden.

Det stöd jag saknade från tidningen fick jag i överflöd av soldater och officerare. De brydde sig och var måna om att jag skulle vara informerad och komma till de platser jag behövde besöka.

Det hade kanske kunnat vara vanskligt om jag hade varit nyhetsreporter med ständig rapporteringsplikt till tidningen, men eftersom mitt egentliga uppdrag var att skriva en bok om soldaterna var det nödvändigt att komma dem så nära jag kunde.

Det hade varit samma sak om jag skrivit om sjuksköterskor, biståndsarbetare eller en afghansk familj, då hade deras verklighet varit i fokus.

Självklart var mitt perspektiv begränsat till den bubbla de svenska soldaterna levde i, men det var just om denna värld

boken handlade så den var svår att undvika.

En överraskning var hur mycket soldaterna diskuterade med varandra. De hade ”heta stolen” där alla fick sitta och lyssna på vad kamraterna tyckte var positivt och negativt med dem så att de kunde förbättra sig själva. När de berättade om saker som hänt var de självkritiska och uppriktiga, även om de hade gjort fel.

Ödmjukheten hos officerare och soldater stod i skarp kontrast mot vanföreställningen att militärer var adrenalinstinna robotar som lydde order utan att tveka, känna eller tänka. Å andra sidan var inte alla journalister lömska varelser som enbart var ute efter att smutskasta eller leta fel, som en del militärer ansåg.

Försvarsmakten och media var helt enkelt olika världar som ofta missförstod varandra eftersom de saknade kunskap om varandras verklighet. Brist på kommunikation leder ofelbart till missförstånd och är, som alltid, början på alla konflikter.

Pierre satt vid de långa träborden utanför mässen och drack kaffe. Han var på ett strålande humör och jublade lyckligt när jag berättade att jag slutat som krigsreporter på Aftonbladet.

”Det var väl inte en dag för tidigt. Jag har alltid undrat hur du kan jobba för den där skittidningen. Bra gjort!”

Han var munter efter att ha tillbringat sin ledighet med Bonnie, tjejen han bestämt sig för att göra till sin flickvän. Tydligt hade det hela varit mycket lyckat.

”Hon är en fin tjej. Det här kommer att bli bra.”

Jag hoppades det skulle hålla i sig. Pierre hade haft en dyster uppväxt med familjeproblem, fosterhem och en bror som dött.

”Jag nådde botten och det var bra, för nu vet jag hur det är och hur man tar sig upp igen. Det gör mig stark.”

Nu hade han hittat någon som kändes helt rätt och eftersom han var 36 år var det sannerligen dags att skaffa familj och få lite stadga i livet.

Men med tanke på hur många förhållanden som gick åt skogen när någon var ute på mission så var oddsen inte goda. Det fanns soldater som kommit hem och fått veta att det var slut och att partnern hittat en annan. Eller så växte sig avståndet så stort att det inte fanns någonting kvar när hon eller han väl kom hem. Annika, kapten Sunnas fru, brukade säga att ha karln på mission är som att leva som singel i ett år, och det är oftast inte ett liv som någon önskat sig.

”Jag håller tummarna för er, du är ju snart fyrtio och då kan du inte drälla omkring som en sorglig ungtkarl som inte har lyckats få en relation att fungera”, sa jag.

”Tack så förbannat mycket”, svarade Pierre glatt.

Mathias kom gående förbi mässen och stannade till vid bordet.

”Ni åker ut till kullen i morgon bitti, samling på flaggplan klockan sju.”

Han såg trött ut. De långa arbetstimmarna, kampen om resurserna och konflikterna med staben tärde hårt på honom.

Staben ville skicka ut skyttekompaniet på andra uppdrag, ryckte och drog i Mathias soldater och han kämpade i sin tur för att behålla dem på kullen och hålla resurserna samlade.

En pluton var på kullen, en pluton hade vakt och eskorttjänst, en var en QRU, *Quick Reaction Unit*, som ständigt stod beredd att rycka ut om något hände. Den fjärde plutonen var oftast ute på patruller i området väster om Mazar-e Sharif.

Det fanns med andra ord inte så mycket att spela på när det gällde soldater, särskilt med tanke på att några alltid var på ledighet och kompaniet sällan var fulltaligt.

Det ironiska var att stabspersonalen nästan var lika många som skyttekompaniet. Av de femhundra soldaterna var det bara knappt hälften som var ”kängor på marken”.

Mathias brukade muttra att de hade för lite att göra och för

mycket tid att hitta på saker som skyttekompaniet skulle utföra.

”Det är roligt att du är tillbaka”, sa han och gick sedan vidare mot baracken.

”Du kan bara inte hålla dig borta från bajsullen”, sa Pierre när Mathias försvunnit.

Han hade fortfarande inte varit där, och skulle aldrig komma dit eftersom stridsfordonen var för tunga för vägen.

”Du är bara avundsjuk, jag vet att du vill dit.”

”Klart att jag är avundsjuk. Jag är helt fastlåst vid min vagn och kan inte ens gå och duscha utan att berätta vart jag tar vägen. Du kan åka precis vart du vill, göra vad du vill, alla hjälper dig men ingen bestämmer över dig. Du har ta mig fan det bästa jobbet inom FS 19”, sa Pierre och tände en cigarett.

”Kanske, men du får betalt, det får inte jag. Ja, förutom de två närmaste veckorna som Aftonbladet betalar.”

”Du, jag vet inte om man kan kalla det jag får för skäligen lö.”

En svensk soldat som tjänstgjorde i Afghanistan hade en grundlön på 21 600 kronor i månaden och med tillägg tjänade hon eller han 36 300 kronor.

En norsk soldat fick 64 700 kronor med alla tillägg, en dansk 52 700 och en finsk 47 100.

Svenskarna hade inte bara sämst betalt av Nordens soldater, Försvarsmaktens lönekontor misslyckades dessutom oftast med att ge dem en korrekt lön och det var alltid strul med tillägg som inte betalades ut, vilket var en aldrig sinande källa till frustration och bitterhet. Stämningen blev inte bättre av att en överläkare kunde tjäna 120 000 kronor i månaden på att gå omkring inne på campen. En överstelöjtnant som jobbade i staben och inte heller var ute och åkte i terrängen så mycket tjänade 76 500 i månaden medan soldaterna som ständigt riskerade sitt liv hade sämst betalt av alla.

Det faktum att alla, även till exempel kockar och förrådspers-

sonal, hade samma risktillägg retade också fotsoldaterna.

”Du kommer att tjäna massor av pengar på din bok”, sa Pierre.

”Det tror jag inte, dokumentärböcker säljer sällan bra. Jag måste vara dum i huvudet som håller på med den. Jag fattar inte ens varför jag blev krigsreporter. Det är dåligt betalt, folk skjuter på en, man bor obekvämt, får noll stöd hemifrån och blir påhopad av folk som inte har en aning om vad de talar om.”

Pierre brast ut i ett belåtet gapskratt.

”Skönt att du äntligen har blivit bitter.”

Kullen var helt förändrad. En väg ledde upp till toppen där den nybyggda basen låg.

En rektangelformad mur hade byggts upp av grusfyllda nät och innanför den bodde soldaterna på sina Natosängar under bar himmel. Där fanns också ett duschbås av trä och en parkeringsplats för fordonen.

Utanför låg ett utedass och den gamla graven med den okända kroppen hade bevarats och fanns kvar, helt intakt. Krukskärorna var däremot försvunna, istället låg ett tjockt lager damm på marken.

Bygget av basen hade kostat ett människoliv. En lokalanställd ingenjör hade mördats när han skulle åka hem till Mazar-e Sharif.

Svenskarna hade eskorterat honom efter arbetets slut till en korsväg där den afghanska polisen skulle ha tagit över.

Men polisen hade inte dykt upp, och ingenjören bestämde sig för att köra vidare ensam. Han hann inte många hundra meter förrän han stoppades och avrättades av okända män.

Pierre och resten av soldaterna i Delta var i närheten när det hände och gav sig genast av till platsen. När de kom dit hade polisen redan anlänt. Den döde låg på flaket på en pickup, omringad av upphetsade bybor. Pierre försökte ta reda på vad som hänt men plötsligt öppnade någon eld mot soldaterna, så de

fick duckande ta skydd bakom stridsfordonen.

Poliserna gick däremot till anfall mot de hus där skytten förmodades befinna sig. De gick rätt över en åker trots att de blev beskjutna med granatgevär och det exploderade runt dem. Men de lyckades inte få tag i dem som mördat ingenjören.

De lokalanställda blev självklart rädda när deras arbetsledare blev dödad. Det var ett av skälen till att talibanerna siktade in sig på dem som samarbetade med ISAF, för att skrämma bort dem från arbetsplatsen och förhindra arbetet.

Men bygget fortsatte, basen blev färdig och den bemannades nu dygnet runt med en pluton svenska soldater.

Från början var det meningen att polisen skulle ta över kullen från svenskarna efter tre veckor, men av de polismännen som först hade utlovats hade bara sex dykt upp. Av dessa återstod nu bara en polis, Jamaluddin. Han var dock betydligt mer populär bland soldaterna än sina föregångare och hade ett eget skjul i hörnet av basen.

Men förändringen var inte enbart synlig, snart blev det uppenbart att mycket hade hänt under ytan.

”Stämningen är helt förändrad, vi håller på att förlora Ali Zayi. Något måste göras, annars kommer vi att förlora initiativet”, sa Bravos plutonchef Peter när vi slog upp Natosängarna och installerade oss på ”fobben”, som den kallades efter den engelska beteckningen FOB.

Antalet attacker och IED:er hade ökat. Talibanerna hade återvänt till området och likt religiösa Hells Angels på motorcyklar åkte de runt och trakasserade lokalbefolkningen och la ut vägbomber.

”Här finns många frustrerade arbetslösa unga män”, sa plutonchefen Peter. ”Det är synd att vi inte kan sätta oss ner och prata med dem, det hade nog löst många problem. Nu håller allt på att glida oss ur händerna. Om vi bara hade kunnat erbjuda

dem något, om de märkt att något positivt kom av vår närvaro så hade vi kanske kunnat vinna över dem på vår sida”, sa han och skakade bekymrat på huvudet.

Runt oss vilade soldaterna i skuggan under kamouflagenät i väntan på att eftermiddagshettan skulle ge med sig.

Tre satt vid ett bord och försökte lösa ett pusselspel, en annan satt på gruset lutad mot skyddsmuren byggd av grusfyllda nät och rökte en cigarett, trött efter förmiddagens patrull.

De hade försökt hitta en plats där de kunde köra över Balkh-floden med sina tunga fordon.

Den afghanska polisen hade posteringar i två byar på andra sidan floden. De två byarna och Ali Zayi bildade en triangel av talibannästen, så polisposteringarna var utsatta och de blev ofta anfallna. Soldaterna patrullerade på andra sidan floden, men eftersom det inte fanns någon bro tog det flera timmar att komma dit.

De behövde en övergång, eller helst av allt en bro. En sådan hade även varit en hjälp för befolkningen på andra sidan som tjänat timmar i resväg när de skulle ta sig till Mazar-e Sharif.

Idén att bygga en bro var inte direkt ny. En byäldste hade berättat att den första som lovat att en bro skulle byggas var en amerikansk kvinna som besökte honom för åtta år sedan.

Sedan dess hade biståndsarbetare och ISAF-soldater kommit med jämna mellanrum till hans hus, druckit te och frågat vad han behövde. Gång på gång hade den gamle sagt att det behövdes en bro, men ingenting hade hänt. Med så mycket prat och så lite handling var det inte konstigt att civilbefolkningen var trötta på utlänningarna och deras tomma löften.

Kapten Sunna hade gjort ett tappert försök att få igång brobyggnationen. Han gick till SIDA:s kontor på Camp Northern Lights för att försöka förmå dem att finansiera projektet.

”Vi har ett område där det är oroligt med många unga arga

män som är arbetslösa. Vi vill att det händer något där så att folk kan arbeta istället för att skjuta på oss. Vi vill att det ska bli lugnt, och att det ska hända något. Insurgenterna kör motorcyklar som kan ta sig över flodens vadställen. Våra tunga fordon kan inte följa efter. Därför måste vi bygga en bro”, förklarade Sunna.

Mottagandet han fick av den svenska biståndsmyndigheten var minst sagt svalt. En konsult inhyrd av SIDA förklarade att det minsann inte bara var att smälla upp en bro.

”Vi kan inte erbjuda någon snabblösning utan försöker hitta behoven och arbeta långsiktigt”, förklarade hon.

Regeringen hade beslutat att samarbetet mellan det civila och militära skulle öka, att bistånd skulle vinna över befolkningen på ISAF:s och de afghanska säkerhetsstyrkornas sida men hade inte förklarat hur detta skulle gå till.

Detta försatte damen från SIDA i en märklig situation. Hon var tvungen att följa sina regler och bestämmelser och kunde inte spontanbygga broar hur som helst.

Hon förväntades hitta biståndsorganisationer som ville starta projekt i området väster om Mazar-e Sharif så att befolkningen skulle tycka bättre om de svenska soldaterna. Men organisationerna ville inte åka till området eftersom det ansågs för farligt och dessutom ville de inte förknippas med militären. Eftersom regeringen inte förklarat hur saker och ting skulle genomföras fanns det inte ett regelverk att följa, utan det var upp till biståndsbyråkraten och militären att försöka lösa problemet. Det slutade med att kapten Sunna lämnade SIDA:s kontor fylld av frustration. Det var uppenbart att skyttesoldaterna inte skulle få någon hjälp där utan var tvungna att hitta en alternativ lösning, det vill säga hitta en plats där de kunde köra över floden med sina tunga fordon.

Därför hade en grupp från Bravo gett sig av denna morgon för att leta övergångar.

De körde genom byarna, förbi åkrar där skörden av vete hade tagits in men cannabisen fortfarande växte manshög. Några vallmofält syntes dock inte till, kanske hade de redan skördats.

Narkotika var den afghanska ekonomins ryggrad och stod för hälften av landets BNP.

Enligt FN-organet UNODC, *United Nations Office on Drugs and Crime*, producerades 92 procent av världens opium i landet och handeln var värd runt 450 miljarder kronor varje år. Pengarna gick till talibaner och krigsherrar som bland annat använde dem till att bekosta krig och terrorism.

Marknaden för drogerna var enorm, särskilt när det gällde odling av vallmo som användes för att utvinna opium och heroin. 15 miljoner människor missbrukade drogerna och av dem dog hundratusen varje år, betydligt fler än de som dödades i kriget.

Soldaterna stannade vid flodkanten, den sötfräna lukten var bedövande när de lämnade sina fordon och steg ut i vad som mest av allt kan betecknas som ett hippieparadis.

Två meter höga cannabisplantor svajade stillsamt i vinden på fält som sträckte sig så långt ögat nådde.

”Ta post västerut, ditåt och ditåt”, sa korpralen och pekade med hela handen när han placerade ut soldaterna.

De spred ut sig och riktade sina vapen mot åkrarna med marijuana.

”Korpral, är det okej att ta med sig lite röka?”

”Bara om du tar med dig så det räcker till dem som är kvar på kullen”, blev det blixtnabba svaret.

Istället för att skämta hade soldaterna kunnat få order om att bränna ner fälten. Men det hade varit meningslöst att förstöra försörjningen för utfattiga bönder. Opium och cannabis var betydligt mer lönsamt att odla än andra grödor. Var femte afghan försörjde sin familj på knark och även om en ameri-

kansk jordbruksrådgivare börjat introducera saffransodling för bönderna i trakten så hade det ännu inte fått något större genomslag.

Soldaterna väntade i värmen tills de två som gått för att rekognosera floden återvände med dåliga besked. Det skulle inte gå att köra över med fordonen vid detta vadställe.

”Vi får prova på en annan plats”, förklarade gruppchefen.

Alla hoppade in i fordonen och körde till den by som låg närmast kullen, där floden också var grund.

Soldaterna var vaksamma när de två galtarna och patrian körde tillbaka genom byarna. Det här var inte ett vänligt område.

För ett par veckor sedan blev Erik, Alfas plutonchef, och en grupp av hans soldater beskjutna med RPG från ett av husen. Soldaterna hade tur – en granat slog ner framför fordonen, en annan studsade mot vägen men exploderade inte.

Soldaterna från Alfa besvarade elden med kulspruta och två rökgranater, men fick sluta skjuta när de sex motståndsmännen flydde ut på fälten och försvann bland de kvinnor och barn som tagit sin tillflykt dit.

”Alfa är rena rama TIC-magneterna”, förklarade en av soldaterna från Bravo när saken kom på tal.

Häromdagen när Erik var ute på patrull blev han och Alfa återigen beskjutna. De försökte köra ut ur striden och föraren körde så fort att den 7 ton tunga galten hoppade över en vägbomb.

Det var andra gången Erik åkt över en vägbomb utan att den exploderade, vilket var en osannolik tur.

Men fordonet bakom honom körde på den nedgrävda bomben som exploderade. Takskytten fick skador i nacken, en annan soldat fick också lättare skador. Annars klarade sig alla.

Det utslagna fordonet blev omedelbart beskjutet, så solda-

terna var tvungna att gå i strid och försvara sitt fordon tills hjälp anlände.

När jag träffade Erik på campen sa han att det var som det var och att han fokuserade på sin uppgift. Mathias gav honom allt stöd han behövde, vilket han tyckte var viktigt.

”Att hamna i strid och klara av situationen är kvittot på att man duger i det här yrket. De får säga vad de vill, komma med sina bortförklaringar om varför de åkt hit, men alla vet innerst inne att de vill veta om de klarar av att hamna i strid”, förklarade Erik med sin karakteristiska uppriktighet.

Vi nådde fram till nästa plats som skulle undersökas. Det var en stor slänt kantad av höga klippor som sträckte sig ner mot floden. Soldaterna gick den sista biten till vattnet och vadade ut i den strida strömmen. De konstaterade att det inte alls var djupt och beslutade sig för att göra ett försök att köra över den ena galten.

Fordonet hann bara några meter ner i vattnet innan botten förvandlades till kvicksand och galten orubbligen kört fast.

Nu var inte detta något som soldaterna tog särskilt hårt utan de började omedelbart bogseringen med hjälp av den andra galten. Dessvärre hann den bara köra några meter innan också den sögs ner i sanden.

Det hela var, minst sagt, problematiskt.

Flera patruller hade blivit beskjutna vid floden och ju längre tid soldaterna stannade vid flodbädden, desto mer tid fick talibanerna på sig att hämta sina raketgevär. Det var dessutom alltid vid sådana här tillfällen, då allt verkade lugnt och säkert, som något obehagligt hände.

En man med ett barn i famnen vadade över floden och berättade att han hade besökt en klinik med sitt lilla barn. Ett par ungdomar ledde sina cyklar genom vattnet och såg nyfiket på fordonen. På höjderna vid floden började människor samlas, som om de väntade på att ett skådespel skulle bryta ut.

Och det fanns ingenstans att gömma sig, inte ens ett dike att kasta sig ner i.

Den stora patrian som stod på behörigt avstånd från floden var det enda fordon som var kördugligt, men istället för att fastna med gruppens tredje fordon kontaktade soldaterna kollegorna på kullen.

Det dröjde inte många minuter förrän en grupp anlände som under viss munterhet drog loss fordonen.

”Men nu vet vi i alla fall att det inte går att köra över här”, sa gruppchefen glatt.

Tillbaka på kullen var det dags för mat – samma frystorkade sörja som vanligt.

Glenn Jonny krängde på sig stridsselen över skyddsvästen. Han skulle ut på fotpatrull i byn. Häromkvällen hade tre insurgenter sprängt sig själva av misstag när den vägbomb som de höll på att gräva ner några hundra meter från kullen exploderade.

Det påstods också att en man blivit kidnappad av talibanerna efter att hans familj tipsat ISAF om en annan bomb. Glenn Jonny skulle ge sig ut med en grupp soldater för att ta reda på om uppgifterna stämde.

Det var nästan folktomt när han och de andra soldaterna gick längs den gropiga grusvägen som slingrade sig mellan fälten där bomullen snart var klar att skördas.

Bara någon enstaka bonde syntes på en åker i fjärran, och vid de muromgärdade husen stod några barn, men inga vuxna. Ändå kändes det som om hundratals osynliga ögon följde oss där vi vandrade längs vägen.

Tolken frågade barnen var de vuxna var, men fick inte något riktigt svar. En av ungarna, en kille, stal en lysstav ur fickan på en nyanländ soldat som inte kom sig för att protestera. Det var

fräckt och respektlöst, ett symboliskt tecken på den förändring som skett.

”Det var här det ska ha hänt”, sa Glenn Jonny när vi passerade platsen där de tre hade sprängt sig själva.

Grus hade lagts över hålet, alla spår av händelsen hade sopats igen.

Han ryckte på axlarna och fortsatte tillsammans med de andra soldaterna, kämpade vidare i värmen med den 25 kilo tunga utrustningen som rasslade i tystnaden. De svängde in på en liten bygata där Glenn Jonny äntligen hittade någon att prata med i en liten affär.

”Jag hörde en smäll när jag låg och sov, men vet inte vad det var”, sa Sayad, en man i 20-årsåldern som hängde tillsammans med några andra i dunklet framför den slitna trädysken.

Affärsbiträdet, en pojke på fjorton, lyssnade intresserat på samtalet. I hörnen stod säckar med mjöl och bönor, på de dammiga hyllorna låg några paket kex.

”Det är okej att säga till om det är något ni är missnöjda med, jag vill veta om vi gör något fel. Om en utländsk soldat kom till min by, förstörde vägarna och ställde frågor skulle jag också vara misstänksam. Jag förstår om ni inte är nöjda”, sa Glenn Jonny.

”Alla i byn är nöjda med ISAF. Vi är glada över att ni är här. Om ni åker kommer talibanerna tillbaka”, svarade Sayad.

Glenn Jonny drog efter andan. Han hade blivit duktigare på att kommunicera sedan vi sist var ute, nu talade han otvunget och gav inte upp i sin jakt på information.

”Jag vet att vi har gjort misstag och det är inte okej, men vi är inte här för vår skull utan för er.”

Fallskärmsjägaren från Skåne arbetade hårt för att nå fram, men det var förgäves. Ingen ville berätta om männen som sprängt sig själva eller om kidnappningen. Det var egentligen förståeligt för om de skvallrade skulle alla få reda på det, vilket kunde inne-

bära att de kidnappades eller råkade illa ut på annat sätt.

På väggen hängde två valaffischer inför parlamentsvalet som skulle hållas den 18 september, en dag innan valet i Sverige. En av affischerna föreställde en kvinnlig kandidat och någon hade klottrat över hennes ansikte.

Sayad förklarade först att han skulle rösta på en manlig kandidat vars bild hängde på den motsatta väggen, men ändrade sig sedan och sa att han skulle lägga sin röst på kvinnan. Han var uppenbarligen en ögontjänare av rang och hans kamrater hade svårt att dölja sina leenden när han lentungat förklarade hur viktigt det var med kvinnliga politiker.

Soldaterna återvände till kullen utan någon ny information. Den öppenhet som fanns för ett par månader sedan var borta. Till och med Glenn Jonny som alltid brukade vara glad och entusiastisk hade blivit dämpad.

”När vi gick in i byn blev här lugnt, nu har de omgrupperat och försöker sig på en ny taktik, eldöverfall på små enheter. Man får känslan av att de börjar bli desperata.”

Talibanerna hade allt att vinna på att attackera ISAF. Genom att sprida rädsla behöll de greppet om lokalbefolkningen och höll hjälporganisationerna borta.

”Vi hade kunnat göra en massa saker i trakten med mycket små medel så att civilbefolkningen började tro på oss, men ingenting händer”, sa plutonchefen Peter och skakade bekymrat på huvudet.

Armaruddin, den gamle som bodde med sina söner vid kullens fot, var också nedslagen.

”Om ISAF ska lyckas borde de patrullera byn dag och natt. De borde också ha en vägspärr där vägbomben skulle grävas ner, det är en osäker plats.”

Vi satt i skuggan vid dammen bredvid hans hus och drack te som serverades av sönerna. Ett av barnbarnen, en liten flicka, tultade runt bland träden framför oss. Den gamle frågade hur min familj mårde, om allt var bra. Det var som att besöka en äldre släkting och jag var glad över att han trots sin frustration över att svenskarna gjorde för lite verkade ha det bra.

”De försökte gräva ner en vägbomb utanför ett hus i byn. När de som bodde där såg det hända gick mannen ut och sa att de skulle tänka på barnen och sluta innan någon skadade sig. Några dagar senare blev en av männen i familjen kidnappad. De fick betala mycket pengar för att han skulle frigges.”

Det var med andra ord inte så konstigt att de flesta teg. Det hade nog de flesta gjort om deras barn riskerade att råka illa ut.

”Vi hoppades på att få brunnar, el, en doktor, skolor och en bro över floden men inget har hänt”, sa han och slog ut med händerna i en hjälplös gest.

Som svensk skattebetalare kunde man inte bli annat än irriterad över denna ineffektivitet.

När de svenska soldaterna gick in var det meningen att några snabba biståndsprojekt skulle dras igång som skulle visa att ISAF:s närvaro var något som gagnade hela byn och som kunde ha gjort byborna mer positiva till soldaterna, men ingenting hade hänt.

Varje år kostade den svenska insatsen i Afghanistan 1,9 miljarder kronor. Av dessa pengar stod den militära insatsen för 1 miljard och 590 miljoner gick till bistånd. Av dessa 590 miljonerna var en fjärdedel öronmärkta till de fyra provinserna i norr som var svenskarnas område. Ändå hade man inte lyckats göra någonting för byborna varav en del riskerade sina liv för svenskarna. En annan fråga var varför tre fjärdedelar av det svenska biståndet gick rätt in i den afghanska statsapparaten som var korrupt och fungerade uselt.

Man kunde också undra varför den militära avdelning som skötte det civila utvecklingsarbetet inte hade lyckats laga vägen som körts sönder av soldaternas tunga fordon när kullen intogs. Till slut hade skyttekompaniet blivit så irriterade att de själva hade skaffat fram en lastbil med grus som soldaterna använt till att laga hålen med.

Allt hade gått i stå, och det var lätt att förstå både soldaternas och Armaruddins frustration.

”För tio dagar sedan var de här och höll möte, kanske händer något nu”, sa han medan en av sönerna hällde upp mer te.

Det fanns gott om biståndspengar i Afghanistan, problemet var att hjälporganisationerna inte ville skicka folk till de områden som ansågs farliga, vilka ofta var de platser som behövde mest hjälp.

Hjälporganisationerna hade hårda restriktioner när det gällde säkerheten. Under presidentvalet förra året var till exempel representanten från Svenska Afghanistankommittén i Mazar-e Sharif tvungen att låsa in sig själv i ett rum under tre dagar. Västerlänningar var mål för talibanernas attacker och under året hade hitintills 34 hjälparbetare dött i 26 våldsdåd.

”Vi hade gärna finansierat projekt i Ali Zayi. Jag har letat efter dem, men biståndsorganisationer vill inte åka dit”, sa utvecklingsrådgivaren från SIDA på Camp Northern Lights.

En civil chef, ambassadör Krister Bringéus, hade tillsatts och börjat sitt arbete på Camp Northern Lights.

Förhoppningsvis skulle han få fart på biståndet och det civila arbetet, men det skulle ta tid.

Än så länge hängde allt i limbo, vilket drabbade alla.

På kullen hade soldaterna redan gått och lagt sig. Det fanns inte mycket annat att göra än att krypa ihop på Natosängen och svepa in sig i sovsäcken för att hålla nattkylan borta.

Soldaterna låg och småpratade i kvällningen.

”Jag har hört att vi är en jägarskvadron.”

”Jag har hört att vi är en JAS-rotel.”

”Om vi är de bästa borde vi också ha den bästa utrustningen.”

”Du vet att Försvarsmakten inte arbetar på det sättet.”

”Egentligen är det helt skruvat. Det var meningen att polisen skulle ta över kullen, men nu måste vi istället spana på poliserna. De som borde vara de snälla är de största skurkarna.”

”Polischefen i byn Zigzig har krigat mot talibanerna i hela sitt liv. Han vill inte ha fred.”

”Nä, det är för jävligt.”

”Afghanerna måste ju själva ta tag i sina problem annars är det meningslöst att vi är här.”

”De som inte är beredda att kämpa för demokrati är inte värda att få den.”

”Skicka en cigg, mina är slut.”

”Va? Redan?”

En stor explosion hördes från andra sidan Balkhfloden, därefter följde två mindre smällar. Soldaterna satte sig upp, några spanade ut från kullen mot floden, andra gick bort till patrian och lyssnade på radion.

Pluton Delta var i strid, stridsfordonen var beskjutna med raketgevär och finkalibriga vapen och besvarade elden.

Stefan, plutonchefen, rapporterade på radion att ingen var skadad.

”Två personer har observerats springa bort från platsen. Vi omgrupperar för att få grepp om motståndaren.”

Frida, en av soldaterna, lutade sig mot patrians öppna dörr medan hon lyssnade på den knastriga rösten i radion.

På andra sidan floden målade spårljusens röda streck genom natten.

”Det krävs en hel del mod av några grabbar i gympaskor att ge sig på Delta med kalasjnikovs och RPG, man måste ge dem det”, sa någon av soldaterna. Frida nickade tyst.

Jag undrade vad Pierre gjorde och vad som skulle hända om han blev skadad. Skulle Bonnie ta hand om honom om han kom hem förlamad? Skulle hon orka med honom när han vältrade sig i bitterhet och rastlöshet?

Fullmånen färgade åkrarna runt kullen silvervita, den speglade sig i floden och fyllde den med ett iskallt, överjordiskt skimmer.

De plågade skrien från dem som stupat på denna plats i tusentals år kunde nästan förnimmas i natten. Ett halvt andetag, sedan var de borta och allt som återstod var kullens stumma vakande.

Ingen svensk skadades denna kväll. De hade tur.

Men striden om området väster om Mazar-e Sharif hade blivit allt hårdare.

”Ingen lyssnar på oss.”

Mazar-e Sharif

Augusti

”Rösta på mig. Män hjälper bara männen, men jag är kvinna och kommer att arbeta för er.”

Brishna, den 44-åriga rektor som kandiderade till parlamentsvalet såg ut över kvinnorna som samlats på en hälsoklinik i ett av Mazar-e Sharifs fattigaste områden.

”Snälla, välj mig som er ledare. De säger att kvinnor har samma rättigheter som män, men varför är då 80 procent av kvinnorna analfabeter?”

Kvinnor i blå burqa och med sina minstingar på armen lyssnade uppmärksamt på den sjalbeklädda Brishna.

”Ni måste börja arbeta och klara er själva, då behöver ni inte längre be era män om pengar.”

Det var ett par veckor kvar till parlamentsvalet och hela Mazar-e Sharif var tapetserat med affischer på politiker. Sammanlagt 2 500 kandidater, varav 406 kvinnor, slogs om 249 säten i Kabul.

I Balkhprovinzen, som Brishna tillhörde, kämpade 68 män och 14 kvinnor om åtta platser. Tre säten var dock reserverade för kvinnor, Afghanistan tillämpade kvotering, och med tanke på Brishnas popularitet skulle hon förmodligen ta en av platserna.

Tolken berättade att han och de flesta han kände skulle rösta på henne. Han hade varit riktigt ivrig när vi åkte hem till Brishna i morse för att hälsa på i hennes stora hus som låg i stadens centrum. Dock inte i ett välbärgat område, vilket tolken också tyckte var coolt. När vi satt på kuddar i vardagsrummet och Brishnas halvvuxna son bjöd på te, berättade hon om hur eländig talibantiden varit. Hur hon hade varit tvungen att sitta inomhus hela dagarna, barnen var förbjudna att titta på tv och ingenting var tillåtet.

Nu kunde hon tjäna sitt land, kandiderade till parlamentet och arbetade som rektor för en flickskola.

Att kvinnor hördes i den offentliga debatten och kunde skaffa sig en maktposition var en enorm skillnad mot hur det en gång varit.

”Ni känner min bror, han är chef för sjukhuset. Min far var poet, jag är rektor. Ni kan gå och fråga mina grannar om mig och min familj”, sa Brishna till de fattiga kvinnorna.

Hennes make var officer, familjen var välbärgad och välkänd och även om hennes kampanjledare, en välklädd doktor, inte ville berätta hur stor kampanjkassan var så påstod det att hennes kampanj kostat minst en miljon afghani.

Den som vill ge sig in i politiken måste ha pengar och inflytelserika vänner, så det var ingen slump att de som slogs om den politiska makten kom från samhällets övre skikt.

Men det fanns ingen anledning att vara cynisk, det här var Afghanistans andra parlamentsval någonsin och samhällsbyggnad måste börja någonstans.

”Skulle andra politiker ge er en gåva för att ni ska rösta på dem så ta emot den, men rösta inte på dem. Mitt märke är tre bröd, mitt nummer är 73”, sa Brishna till kvinnorna vid kliniken. De flesta kunde inte läsa så de som röstade gjorde det med hjälp av bilder.

Hemma i Sverige pågick också valrörelsen för fullt. De Nya Moderaterna pumpade ut sitt budskap om att det som inte var trasigt inte behövdes fixas. Mona Sahlin kämpade på med Socialdemokraterna. Alla var oroliga för att Sverigedemokraterna skulle hamna i riksdagen.

I Afghanistan avrättade dödspatruller politiska motståndare, talibanerna sprängde vallokaler och hotade skära fingret av dem som röstade. De var lätta att identifiera eftersom fingret färgades blått så att man bara kunde rösta en gång.

En transport med valsedlar hade kapats i den södra delen av det svenska ansvarsområdet.

Sammanlagt 900 röstlokaler, de flesta i den södra och östra delen av landet, skulle stängas på grund av att myndigheterna inte kunde garantera säkerheten för dem som röstade.

I provinsen Herat kidnappades tio personer som arbetade för den kvinnliga politikern Fawsia Gilani. En lärare som ställde upp i valet dödades i en by några mil från Mazar-e Sharif.

Brishna sa att hon inte var rädd, att ingen hade hotat henne, för att i samma andetag hylla guvernör Atta, provinsens mäktigaste man.

Kanske gjorde hon det för att hon verkligen stödde honom eller så var de översvallande superlativen en försäkran om att hon skulle stötta den sittande makten. Rektor Brishna hade nämligen helt uppenbart en känsla för realpolitik.

”Vi röstade förra gången men ingenting hände. I år tänker vi inte göra det”, sa en äldre kvinna som vikt upp sin burqa för att kunna andas i hettan.

”Vi är fattiga, ingen hör vår röst”, ropade en ung mamma.

”Jag kommer att arbeta för att ni ska få det bättre”, sa Brishna och frågade sedan hur många som hade röstkort.

Knappt en tredjedel av åhörarna hade hämtat ut det kort som gjorde dem berättigade att rösta, men de som gjort det lovade

att välja Brishna. Kanske menade de det eller så var det bara av artighet.

En hängiven anhängare hade hon i alla fall fått.

”Jag respekterar Brishna”, sa 16-åriga Zenita med lysande ögon.

Även om hon var för ung att rösta var detta en händelse som kanske skulle påverka resten av hennes liv.

”Jag vill också bli politiker och arbeta för Afghanistan när jag blir äldre.”

Hopp var också värt något, särskilt för en 16-åring som tidigare inte haft någon liknande förebild.

Ändå fanns det mycket att beundra hos de afghanska kvinnorna.

”Det blir lite bättre år för år, allt man kan göra är att hoppas”, sa Maryam när jag besökte henne i den lilla lägenhet där hon bodde med sin man och fyra barn.

Vi träffades första gången förra året då hon jobbade som barnmorska på stadens BB.

Hon stod i ett rum med fem britsar där födande mammor kämpade med sin smärta och hon förklarade att hon snart var färdig med sin utbildning och att hon älskade sitt jobb.

Någon meter bort låg en utmattad mamma och väntade på att moderkakan skulle komma ut. Några minuter tidigare hade hon fött sitt fjärde barn, en liten flicka som höll på att lindas in i tyg. Maryam hade torkat blodet som rann ur den nyblivna modern med en bit tyg som hon sedan slängde i en halvfull plasthink.

På britsen bredvid skrek en äldre kvinna till av smärta när hon födde fram en välskapt liten pojke som ynkligt skrek ut sin hälsning till världen. Strax efter födde kvinnan plågat fram en pojke till, det blev tvillingar. Barnmorskorna sprang fram och tillbaka mellan salens sängar samtidigt som de småpratade med varandra. En mamma skrek, släktingar väntade vid de födande möd-

rarna för att ta hand om bäbisarna så fort de kom ut.

Längre bort från sterila, högteknologiska sjukhus gick inte att komma.

På BB i Mazar-e Sharif fanns inget duttande med privatliv, lustgas eller profylaxkurser. Där fanns inga undersköterskor eller bäddar, ingen utrustning eller smärtlindring. Men det var ändå en bra plats att föda på med afghanska mått mätt. De flesta, 80 procent av alla mammor, födde barn i hemmet. De låg på en matta i ett lerhus i en avlägsen bergsby och födde barn med kvinnliga släktingar vid sin sida. Om komplikationer tillstötte fanns inget att göra, de dog stillsamt utan vajande fanor, militärparader eller tal om martyrskap.

Det här var de afghanska kvinnornas frontlinje och förlusterna var enorma: 17 000 afghanska kvinnor dog i barnsäng varje år, oändligt många fler än de soldater som stupade i strid.

Ändå var mammornas slagfält bortglömt, undanskyfflat av världspolitik, soldater och stridsvagnar.

”Det sliter oerhört på kroppen att alltid vara gravid. Värst är det när det kommer en trettonårig flicka som ska föda. Hennes kropp är inte redo och det blir ofta komplikationer”, sa doktor Maryam och skakade bekymrat på huvudet.

Själv hade hon tre barn: fem år, tre år och åtta månader. En barnflicka tog hand om dem medan hon först jobbade på sjukhuset och sedan tog emot patienter på sin privata klinik. Lönen på sjukhuset var bara 350 svenska kronor i månaden och därför extraknäckte hon för att klara uppehållet. Maryam hade det slitigt men var ändå glad över det jobb hon tyckte så mycket om.

Nu hade ett år passerat och hon hade slutat på BB. Jag letade upp henne och lyckades hitta hennes lägenhet mitt i centrum. Maryam visade upp en liten bäbis, hennes fjärde barn.

”Jag var gravid när vi sågs sist. Jag hade precis fått veta det”, sa hon och log trött.

Sjukhusdirektören ville skicka ut henne på landsbygden för att tjänstgöra där, men Maryam kunde inte lämna man och barn och arbeta borta på veckorna. Dessutom var hon ju gravid så hon fick sluta, något hon sörjde.

”Men jag har min privata klinik där jag jobbar ett par timmar om dagen”, sa hon när vi satt i soffan i hennes lägenhet medan barnen busade runt i vardagsrummet.

Maryam var en av dessa smarta, hårt arbetande kvinnor som kämpade för att bygga sig en bättre framtid.

Det fanns många som hon, chefen för radiostationen som tog med sig sin nyfödda bäbis till jobbet och sedan styrde den station som sände relations- och ”Fråga doktorn”-program. Där fanns också kvinnliga tolkar, journalister, entreprenörer och chefen för kvinnohuset som tog emot misshandlade kvinnor vars män försökt döda dem.

Min respekt för dessa kvinnor som skaffat sig en position i detta samhälle och som försökte förbättra det var enorm. Men de var alldeles för få och situationen för de flesta kvinnor var bedrövlig. De kunde till och med mista rätten till sina egna barn om fadern dog och de gifte om sig. På ett barnhem i Mazar-e Sharif fanns flera barn vars mödrar hade tvingats att överge dem eftersom barnen tillhörde faderns släkt. De hade istället fått bo hos en farbror som hade misshandlat dem och tvingat dem jobba från morgon till kväll. De var mellan åtta och tolv år och hade placerats på barnhemmet efter att de hade rymt från sina släktingar.

En 8-årig pojke berättade att han sett sin far bli mördad av en annan man i deras hem.

”Han stack far med en kniv.”

Efteråt lämnade mamman honom till barnhemmet. Hon hade inte råd att ta hand om pojken, men hon behöll de yngre syskonen.

Han började gråta när han berättade, stora tårar rullade nedför kinderna när han sa att han ville hem till sin mamma och inte kunde förstå varför hon inte ville ha honom.

De andra barnen skruvade generat på sig och verkade tycka att det var pinsamt att han var så ledsen, men de sa att de också saknade sina mödrar. Vad deras mammor kände gick knappt att föreställa sig. Blotta tanken på att överge sitt eget barn var fruktansvärd. Ingen kvinna borde tvingas till att göra det.

”Alla har blivit härdade.”

SKYTTEKOMPANIET
Camp Northern Lights
September

Pluton Alfa hade återvänt från kullen där de varit i ännu en strid och soldaterna hade samlats vid mässen för att fira att de överlevt.

De satt vid långborden utomhus och drack öl. Egentligen var det inte tillåtet för skyttesoldaterna att dricka alkohol eftersom de hade ständig beredskap, men just denna kväll visste de att de inte skulle skickas ut igen och trotsade därför förbudet.

”Det är så förbannat löjligt att vi inte får dricka, är det någonsans man behöver slappna av och släppa ut lite ånga så är det här. Det här är mitt sätt och jag skiter i vad de säger”, sa Erik truligt.

Kongo började berätta om sin något bisarra uppväxt i ett vänsterkollektiv.

”Vi fick lära oss att sjunga kampsånger på dagis, som ’Sången om Stalin’ med gruppen Knutna nävar”, sa han och började sjunga med hög och klar röst:

*Vi sjunger en sång som sprids över världen,
till fri republik och förtryckarens stat.
Den ropar ett namn som håller oss samman,
den sjunger om Stalin, vår vän o Kamrat!*

Den vänsterinriktade uppväxten verkade dock inte ha satt några djupare spår hos Kongo eftersom han tjänstgjorde som soldat hos det som på kollektivet förmodligen skulle ha kallats de ”imperialistiska ockupationsmakterna”.

Dessutom försörjde han sig som sångare och hårdrocksgitarrist.

”När jag var liten spelade jag fotboll i Proletärens BK. Det var skitbra, alla fick vara med och spela, det skulle ju vara rättvist så det var inte så viktigt att vinna. Vi var så klart skitdåliga, men det var kul.”

En amerikansk civilanställd som satt vid bordet bredvid förklarade att amerikanerna var djupt fascinerade över att kvinnliga och manliga soldater arbetade, levde och framför allt duschade tillsammans.

”De tror att det är som duschscenen i filmen *Starship Troopers*.”

”Uppenbarligen hade de aldrig hört talas om duschdraperi.”, konstaterade jag.

Amerikanska kvinnliga soldater fick inte strida, män fick inte vara ensamma i samma rum som dem och självklart hade de egna containrar där de duschade. De kunde helt enkelt inte fatta att folk kunde behärska sig och göra sitt jobb.

”Fast det sägs att vaktornen runt campen är låsta för att folk gått upp dit och haft sex. De lär till och med ha hittat stearinljus där uppe”, sa Emina och hade sedan en lång utläggning om hur folk lyckades ha sex på campen.

Att någon slank iväg för att ägna sig åt dylikt umgänge var ett mysterium i en sådan här miljö där alla hade koll på alla och det inte fanns något som helst privatliv.

”Rumskompiserna kan gå ut ett tag, man kan gå upp på taket på skyddsrummen, det finns massor av alternativ”, sa Emina och rökte på sin feta cigarr med ett stort flin.

”Du verkar ha funderat på det här länge”, konstaterade jag.

”Nä, jag brukar mest sprida ut rykten om att folk ligger med varandra”, sa hon och skrattade glatt tillsammans med sina kamrater.

Erik pratade med sin ställföreträdande John med låg röst om det som hänt tidigare på dagen.

Första gången Erik var i strid var han euforisk i ett dygn, men nu hade det blivit vardag och var inte så märkvärdigt.

Men plutonen var ändå tvungen att samlas flera gånger efter varje strid och diskutera igenom det som hade hänt. I början hade det varit mycket känslor, vilket kanske inte var den 28-årige jägarsoldatens bästa gren.

”Då satt jag mest och lyssnade. Det har jag lärt mig att jag måste göra”, sa den unga plutonchefen som helt uppenbart hade lärt sig de grundläggande reglerna i personalvård.

”Men nu när folk har skjutit ett par gånger diskuteras det inte så mycket utan man nämner mest kortfattade detaljer. Alla har blivit härdade”, sa Erik.

Han sa att han inte tvivlade på sig själv, att några i plutonen tyckte att det var jobbigt att de nu varit i strid flera gånger men själv såg han det som något som gav honom erfarenhet.

”Man kan välja att se sig själv som ett offer. Men jag är chef, jag har ansvaret, mina beslut bestämmer utgången och jag kan själv välja hur jag ska reagera.”

Erik hade förändrats, mognat och blivit säkrare. Helt uppenbart hade han vuxit med ansvaret.

Kongo satte på ”Carry on my wayward son” med Kansas på sin mobil och stoppade in den i en ljuslykta av glas som stod på träbordet i ett försök för att få ett fylligare ljud.

*Carry on my wayward son
There'll be peace when you are done
Lay your weary head to rest
Don't you cry no more*

Kenneth, Alfas tredjeman, satt lutad över bordet en bit längre bort och pratade med rumskamraten Micke, en veteran från BAO1, den första Bosnienbataljonen, som återvänt till soldatlivet.

”Jag saknade det så mycket så förra året började jag träna och söka tjänster. Sedan fick jag denna vakans. Jag antar att jag inte är riktigt klok”, berättade han.

Steve Walshs röst ekade från ljuslyktan på bordet medan Kansaslåten fortsatte skrälla från mobiltelefonen och Kongo stämde in i sången.

*Masquerading as a man with a reason
My charade is the event of the season
And if I claim to be a wise man, well
It surely means that I don't know*

Borden utanför mässen var fullsatta denna kväll då sommarvärmen dröjde sig kvar långt in på natten och soldaterna i Alfa firade att de var vid liv.

Det var en kväll som senare skulle bli omöjlig att glömma.

”PRT no good.”

OMLT

Sar-e Pol

September

”Vi har fått ett prislista på oss”, förklarade OMLT:s chef Martin.

Han stod i vardagsrummet i huset de bodde i på den afghanska basen i Sheberghan.

Soldaterna och officerarna satt tätt samman på kuddarna som låg på de stora afghanska mattorna och lyssnade uppmärksamt.

”Talibanerna får 5 000 dollar för en död ISAF-soldat och 10 000 dollar för en död amerikansk soldat”, sa Martin glatt.

Soldaterna ryckte på axlarna och verkade inte alltför förnärade över att de bara ansågs vara hälften så mycket värda som amerikanerna.

Kjell, OMLT:s underrättelseofficer, en man i 60-årsåldern, tog över ordet.

”Nadir har fått fler tunga vapen och det finns rapporter om ökad aktivitet runt Sar-e Pol.”

Han fortsatte att redovisa för den lokala talibanledarens senaste förehavanden. En ny typ av tryckplattor hade levererats till det svenska ansvarsområdet och motståndarna hade ännu inte lärt sig hur de fungerade, vilket förklarade varför flera hade sprängt sig själva när de höll på att gräva ner vägbomberna.

”Det är ju också en form av självsanering”, mumlade en av soldaterna.

Jag satt tyst i ena hörnet, lyssnade och försökte göra mig själv så osynlig som möjligt. Chefen Martin hade först varit ovillig att låta mig följa med OMLT ut i fält. Det var inget personligt utan berodde på att ingen reporter hade släppts så långt in och han var orolig för hur afghanerna skulle reagera om en kvinna dök upp. Egentligen handlade det nog också om att han inte ville vara ansvarig om jag blev skjuten eller sprängd, men eftersom resten av gruppen tyckte att det var okej om jag följde med var han tvungen att ge med sig.

Jag placerades hos Torbjörn, den robusta och synnerligen energiska före detta säkerhetsofficeren från P 4 i Skövde som var huvudmentor i Romeo Golf. Gruppen bestod också av PJ, en stillsam norrlänning som under en tidigare vända varit chef för PO i Sar-e Pol, samt Walle som under FS 17 varit chef för ett MOT-team i samma område.

Det blev snabbt uppenbart att stämningen inom OMLT var annorlunda än i skyttekompaniet. Förutom den högre medelåldern fanns där ett större allvar, ett mörkare stråk som skymtade förbi de glättiga, ytliga skämten. Dessutom var de rejält frustrerade.

OMLT tvingades brottas med en lång rad problem, från trasig utrustning till att skaffa förnödenheter och de tyckte inte att de fick något stöd från den svenska campen.

”Omeletterna”, som de kallades av soldaterna på Camp Northern Lights, hade svårt att få ut vad de behövde i förråden eftersom dessa enbart var öppna under kontorstid. Efter striden i wadin i Gardan var till exempel piporna till kulsprutorna sönderskjutna, men de lyckades inte få nya av sina svenska kollegor. En dag lyckades inte ens sjukvårdaren Thomas få ut toapapper.

”Vad är det för jäkla inställning? De är väl här för att serva de som behöver? Vi kan inte ta ledigt. Hur skulle det se ut om vi förklarade för ANA att nej, vi kan inte följa med ut på patrull för vi

måste åka och hämta toapapper”, muttrade han på grov skånska.

Istället var det amerikanerna på Mike Spann, OMLT:s huvudbas, som hjälpte dem.

”Vi är här för att hjälpa våra allierade”, sa deras förrådsman och skakade glatt fram delar till kulsprutor, dasspapper och allt annat som de kunde tänkas behöva.

Den amerikanska armén var inriktad på att ge de stridande soldaterna vid fronten det stöd de behövde, eftersom det var dessa soldater som riskerade sina liv. Förrådsmän, de som arbetade med transporter, pappersvändare, alla hade fått det inpräntat att de skulle vara stolta över sin uppgift att bistå frontsoldaterna.

En gång, på ett plan som var på väg ut ur Irak, satt jag bredvid en man som förstärkte Humwees med skyddsplåtar så att de kunde klara vägbomber bättre. Han var oerhört stolt över att de arbetat dygnet runt och ökat produktionen.

”Vi klarade av trettiofem förra veckan. Det känns väldigt bra att åka hem och veta att jag hjälpt till att rädda grabbarnas liv när de är där ute.”

Någon liknande känsla verkade inte finnas hos det svenska försvaret.

FS 19 bestod av en massa enheter som var fästade runt Gustaf Fahl och hans stab. Alla ryckte ständigt i översten och ville ha hans uppmärksamhet och driva igenom sina idéer. OMLT verkade ofta glömmas bort eftersom de bodde på en annan camp.

Rent formellt ingick OMLT dessutom under RC North som styrdes av en tysk general och där det svenska ansvarsområdet ingick.

”Men vi är ju alla svenskar och jobbar i samma firma, så de borde ställa upp för oss”, sa sjukvårdaren Thomas.

Bristen på stöd innebar allvarligare saker än toapapper.

OMLT ville att svenska enheter, antingen från Camp Northern

Lights eller från de svenska provinskontoren i Sar-e Pol och Sheberghan skulle följa med dem ut och understödja ANA.

OMLT:s uppgift var egentligen inte att slåss utan att följa och vara mentorer för de afghanska kompanierna. Men de fick aldrig med sig några svenskar.

”De skiter fullständigt i oss”, som Torbjörn uttryckte det.

Saken blev inte bättre av Försvarmaktens summariska notis om de strider de utkämpat på vägen till och från Darzab, vilket ökade frustrationen.

OMLT hade varit i de hårdaste striderna som svenskar utkämpat sedan Kongo på 1960-talet och behövde bekräftelse och erkännande.

När de inte fick det började de känna sig utstötta. Om en soldat på campen inte hälsade tolkades det omedelbart negativt och de började betrakta de andra svenskarna med misstänksamhet.

Å andra sidan var det som om soldaterna på Camp Northern Lights inte riktigt visste hur de skulle hantera OMLT. Några hade nog gärna velat gå fram och prata med dem men vågade inte eftersom de inte kände dem. Det fanns också ett par som muttrade om att OMLT sökte strid och inte förstod att de inte haft något val.

När några från OMLT träffade överste Fahl blev de irriterade över att han ville prata känslor när de behövde utrustning och en JTAC för att kunna överleva nästa strid. De var fullständigt fokuserade på sin uppgift och hade föga lust att vara känsllosamma.

Om de bara fått sin utrustning och lite omsorg hade stämningen varit betydligt bättre än den var nu.

Istället muttrade Torbjörn ”PRT – no good”, gång på gång och citerade därmed den tolk som tröttnat när afghanerna bett att svenska soldater från provinskontoret skulle följa med ut på patrull för femtioefte gången och fått nej.

Vi åkte till den afghanska militärbasen i utkanten av Sar-e Pol, ännu en av dessa samlingar baracker som omgavs av en hög mur med utkikstorn.

Huset som OMLT förfogade över var nittio kvadratmeter stort och bestod av ett enda rum. I ena halvan fanns skåp och ett matbord, i sovdelen stod Natosängarna tätt samman.

Jag fick en bädd längst bort i ett hörn av rummet, sjukvårdaren Daniel bodde en halv meter bort. Sammanlagt var vi elva personer som bodde tätt inpå varandra.

Daniel och Kalle från skyttegruppen Golf X-ray stimmade runt och spelade 80-talslåtar som var dåliga redan när de var nya. De hade odlat mustascher som gjorde att de liknade tyska porrfilmsstjärnor från 1970-talet.

”Man måste ju ha lite roligt också”, förklarade Kalle och satte på ”Boys, boys, boys” med Sabrina.

Walle satt framför datorn och laddade ner underrättelserapporter. Egentligen var det Torbjörns jobb, men eftersom Walle var mest intresserad och kunnig hade Torbjörn glatt delegerat uppgiften.

”Jag har ingen som helst prestige när det gäller sådant”, förklarade han obekymrat.

Vi satt och rökte på trappan utanför huset medan de afghanska soldaterna stirrade häpet.

”Tror du att det kommer bli problem med dem?” frågade Torbjörn.

Jag skakade på huvudet och rättade sedan till sjalen som jag bar när afghaner var i närheten. Maryam hade förklarat att det ansågs slampigt att vara utan sjal, det kunde jämföras med att gå omkring i högklackat och minikjol i Stockholm.

Att anpassa klädseln, ha vida skjortor med långa ärmar och stora luftiga byxor samt täckt hår var också en självklarhet. Men eftersom jag bar byxor så uppfattade de nog mig snarast som en

transvestit, och självklart fanns det afghaner som ansåg att jag måste vara en prostituerad eftersom jag bodde i samma rum som män. Men de var alldeles för artiga för att säga det till mig.

”Det kommer inte att bli några problem, de vänjer sig snart. Till och med en rosa elefant blir tråkig efter ett tag”, svarade jag.

En gång var jag i en by i södra Sudan där en hjälporganisation hade ett projekt där barnsoldater avprogrammerades. När jag gick omkring tillsammans med två av pojkarna mötte vi två män på stigen som sa något till varandra som gjorde att barnsoldaterna brast i gapskratt. En av männen hade förvånat sagt till den andra:

”Vad är det där för något konstigt? Är det en kvinna eller?”

Men efter tre dagar hälsade männen glatt som om allt var normalt. Folk ute i världen var i allmänhet betydligt mer toleranta mot konstiga främlingar än vad svenskar kunde vara mot kvinnor klädda i sjalar eller zigenarkjolar.

Kapten Haffiz var 32 år och kompanichef för de soldater som Torbjörn och hans kollegor var mentorer för.

Han var en mild man som tog fram sin mobil och stolt visade upp filmer på sina barn, en liten bäbis och en söt 2-åring som tultade runt i hans vardagsrum och jagade familjens katt.

”För tre år sedan var alla våra distrikt säkra, sedan dess har säkerhetssituationen blivit värre. Jag hoppas det kommer att bli bättre”, sa han och log åt filmerna på barnen.

Han hade varit i armén sedan ANA bildades, hade utbildats i Turkiet i två år och sedan tillbringat sex år i strid över hela Afghanistan, som han uttryckte det.

Vi satt på mattorna som lagts ut på kontorsgolvet. I mitten stod en skål med nötter som Torbjörn snaskade i sig. Ingen annan rörde nöterna, det var Ramadan och afghanerna var inte tillåtna att äta eller dricka förrän efter solnedgången. Det gjorde dem trötta och slitna, ibland också griniga men ingen ville bryta fastan.

”De pengar och den utrustning ISAF ger till ANA är bara tillfälligt hjälp. De kommer att lämna oss och även om vi inte är tillräckligt starka än så kommer vi att klara vår uppgift”, sa Haffiz.

Om Sverige tog hem sina soldater omedelbart skulle det inte innebära någon katastrof, kanske skulle något annat land ta de soldaternas plats eller så skulle ISAF-trupperna bli ännu tunnare utspridda i området, vilket skulle drabba hans soldater som då skulle få ännu mindre stöd i kampen mot talibanerna.

”Det kommer kanske att ta 5–10 år, men sedan kommer vi att kunna klara allt själv”, sa kompanichefen.

”Vi vet att dushman planerar attacker under valet”, sa Zabi, en 25-årig plutonchef. ”Vi kommer att slåss mot dem, inga problem. Om de attackerar folket ska vi bekämpa dem”, tillade han med en kaxighet som skulle visa sig vara karakteristisk.

Som son till en Mujaheddin hade han mycket att bevisa och hade gott självförtroende. Med tanke på att hans jobb var livsfarligt kunde han behöva all styrka han kunde uppåda.

ANA:s soldater hamnade ofta i strid. De hade inte tillgång till debriefing, värdegrund, ordentlig utrustning eller bra sjukvård. De hade dåligt betalt, levde trångt och uselt, var borta i månader från sina familjer och många hade olika sjukdomar som inälvs-mask. Även om de hade fått amerikanska Humwees så hade de ständig brist på utrustning, och det var dessa soldater som dog och skadades mest i kriget.

Totalt fanns det runt 90 000 soldater i ANA, Afghanska nationella armén, men man rekryterade fler och planen var att den skulle växa till 240 000 man.

Trots att tadjikerna bara utgjorde en femtedel av Afghani-stans befolkning kom 40 procent av soldaterna från denna etniska grupp. Inom officerskåren var fördelningen ännu snedare, där var 70 procent tadjiker.

ANA hade bara funnits i några år och brottades med en lång rad problem. Enligt en FN-rapport från januari 2010 var nio av tio soldater i den afghanska armén analfabeter.

Tre av tio soldater var narkomaner och en fjärdedel deserterade varje år och tog med sig sina vapen. Eftersom ANA var under uppbyggnad och rekryteringen var stor hade de också problem med infiltratörer som rapporterade till talibanerna eller utförde attacker på afghanska soldater eller deras mentorer.

ANA hade även problem med att soldaterna drack alkohol och att frånvaron utan giltigt skäl var hög.

”Är du rädd när du är ute och krigar?” frågade jag Zabi.

Han skakade bestämt på huvudet. Dum fråga, han var alldeles för macho för att visa rädsla.

”Det finns en man som blev träffad av hundra kulor men överlevde. Allah räddade honom, hans tid var inte inne och nu har han inga problem alls”, berättade Zabi entusiastiskt där han satt på mattan med korslagda ben.

Det fanns liknande berättelser i alla krig, skrönor som berättades för att ge tröst och mod. Soldater som oskadade hade sprungit genom kulregn, klivit ut ur sprängda fordon utan en skråma eller som ensamma besegrat horder av fiender.

Sällan nämndes invaliderna som fått benen bortsprängda, smärtan, skräcken, lidandet eller änkorna och de faderlösa barnen. Kanske var det för obehagligt eller så ville man inte dra på sig olycka.

Vid den yttersta gränsen mellan liv och död var marginalerna så små att även den mest rationella vidtog åtgärder för att inte stöta sig med de makter som kunde ge dem otur.

Zabi hade tilltro till Allah och sin hundrakulorsman – svenskarna trodde på hård träning, teknologi, bepansring och skyddsvästar.

Soldater över hela världen bar amuleter, följde rutiner och ritualer som absolut inte fick brytas och många ateist hade börjat be när döden kom alltför nära.

Det fanns något uråldrigt och mycket mänskligt i detta. Sedan tidernas gryning hade krigare offrat för stridslycka, bett till gudar och gudinnor, vårdat sina vapen med kärlek och omsorg, tränat sina kroppar och fyllt sina sinnen med rättfärdighet som skänkte dem styrka.

Allt för att kunna besegra den fiende som ville döda dem och kunna skydda sitt folk. Zabi var övertygad om att han stred på den goda sidan för att rädda sitt land. Talibanerna hade självklart samma övertygelse, det hade förmodligen också de självmordsbombare som dödade oskyldiga civila när de sprängde sig själva.

De mest fasansfulla handlingar kunde bortrationaliseras med att någon gett sitt liv för de andras skull.

Att människor var tvungna att offras för att gruppen, stammen, klanen, landet skulle överleva var en gammal självklarhet för mänskligheten. Under tusentals år valdes en ung kvinna eller man ut och dödades som gåva till en gudomlighet för att den skulle bistå dem.

När människorna blev bofasta och började odla land som man därmed var tvungna att försvara började stormännen få råd att skaffa sig krigare som var beredda att dö för dem, och markerna. Krigarna blev till slut professionella soldater som var anställda för att försvara sitt land, erövra främmande länder eller påtvinga andra sin religion. Numera kunde de också kriga för att tvinga fram fred och för att skydda civila.

Övergångsperioden mellan människooffer som dödades för stammen och professionella soldater som skulle skydda sitt land eller erövra nytt pågick länge. Ett exempel på hur dessa båda världar krockade var när romarna erövrade Storbritannien cirka

år 100 efter Kristus födelse. Då offrade de keltiska prästerna ett stort antal briter så att de skulle besegra romarna i andevärlden. Det gick sådär.

Människans förmåga att övertyga sig till att tro på vad som helst är imponerande och skrämmande.

”De gör rätt, vet hur de ska agera och nuförtiden kan de göra egna operationer, det kunde de inte för något år sedan. Men de saknar resurser”, sa Torbjörn när vi lämnade de afghanska officerarnas hus.

”Dessutom är de dåliga på att planera. Ibland kan vi sitta och lägga upp en plan i minsta lilla detalj, men så ändras allt och de knackar på dörren och säger att de ska ut på en tredagarspatrull om tio minuter och undrar om vi vill följa med. Då är det bara för oss att haka på. Vi skulle ju kunna stanna kvar, det är ju ingen som tvingar oss att följa med, men om vi stannar så kommer de inte att lyssna på oss mer.”

Han ryckte på axlarna och accepterade stoiskt de kort han hade fått att spela med.

”Ett tag var det tal om att den här bataljonen skulle skickas till Helmand. Eftersom vårt avtal ser ut som det gör hade det inneburit att vi varit tvungna att följa med. Vi skämtade om det på utbildningen och sa till varandra: I Helmand kan ingen höra dig gråta.”

Han flinade glatt.

”Men nu är det dags för middag.”

”Amsterdam.”

”Madrid.”

”Dresden.”

”New York.”

”Kalahari.”

Torbjörn skrattade till i framsätet, men kommenterade inte att Kalahari var en öken och inte en stad utan fortsatte.

”Istanbul.”

”London.”

Vägen som slingrade sig genom bergspasset var oändligt dålig, PJ kunde inte köra i mer än 30 kilometer i timmen. En bonde och ett par pojkar såg upp från arbetet på en grönskande äng som sluttade brant ner mot vägen. En gammal gubbe drev sin åsna bort från vägen och blängde sedan misstänksamt när konvojen körde förbi.

Tolken sov i baksätet, jag satt på det obekväma tygsätet och kände hur ammunitionslådan under den skavde mot ändan. Det fanns inget annat att göra än att antingen stirra ut på landskapet eller in i Walles knäveck.

Eftersom han bemannade kulsprutan i tornet och därmed stod upp befann sig hans knän ungefär trettio centimeter från mitt ansikte. Det positiva var att han var väldigt lång, hade han varit kortare hade jag stirrat in i och med jämna mellanrum råkat smälla till hans skrev.

Fordonet gungade fram som ett bepansrat skepp genom bergen, på väg till en avlägsen by som skulle få chansen att åtnjutna sina demokratiska rättigheter och rösta på en parlamentsledamot.

Längre fram körde en pluton från det afghanska kompaniet samt polismän som eskorterade valarbetare som skulle förbereda vallokalerna.

Kvällen innan hade kompanichefen knackat på och berättat att en pluton skulle följa med valarbetare till Kohistanat nästa morgon och stanna två nätter i området.

När Torbjörn samlade sina mentorer och berättade om saken brast Walle ut i ett dystert skratt.

”Oj, oj. Det här kommer att bli intressant.”

Att åka till det området innebar tydligen nästan alltid strider.

”Nu har de plötsligt fått för sig att skicka ANA på en tredagarspatrull. Säkert kommer de varken att ha mat eller bränsle med sig. Visst, det kommer att ordna sig på något vis, det gör det alltid, men tänk vad mycket lättare det hade varit om de hade haft lite framförhållning så att de kunde planera resan”, sa Torbjörn.

”Men nu kanske vi kan få prioritet så vi kan få en JTAC med oss”, tillade han förhoppningsfullt.

PJ sa ingenting utan lunkade istället iväg för att packa galten. Det var mycket som behövde ordnas innan avfärden klockan sex morgonen därpå.

Ett intensivt arbete pågick för att afghanerna skulle kunna rösta i parlamentsvalet. Det fanns ingen tvekan om att valet var viktigt för afghanerna, men problemen var stora.

Vallokaler skulle öppnas även i mycket avlägsna byar och valarbetare skulle eskorteras dit.

Talibanerna gjorde allt för att stoppa valet och det fanns ingen anledning att tro att parlamentsvalet skulle bli mindre våldsamt än presidentvalet varit året innan.

I det som motsvarade länskriminalens ledningscentral i Sar-e Pol höll polis, armé och NDS, säkerhetspolisen, dagliga möten där de planerade hur de skulle kunna hålla vallokaler öppna och gick igenom den information de hade om motståndarna.

”De har lagt ut två IED i den här byn, och en längs den här vägen”, sa general Aziz under ett möte. Han pekade på kartan som låg på det stora bordet.

”Under valet ska ett kompani åka dit och stanna”, sa han och pekade på bergen vid sidan av Sar-e Pol.

Generalen var väldigt lik den franska skådespelaren Gérard Depardieu och hade diabetes, vilket var vanskligt med tanke på

att det var Ramadan och ingen kunde äta eller dricka under dygnets ljusa timmar. Han såg inte heller så pigg ut.

”Vi har problem med bensin”, sa polischefen.

En bild på president Karzai hängde på väggen. Torbjörn lyssnade tyst på diskussionerna, bara den hoppande foten avslöjade hur rastlös och uttråkad han var av det väldigt utdragna mötet.

”Vi pratade med provinskontoret, men de sa att de inte var ansvariga för att ge oss bensin.”

Torbjörn hade svårt att dölja sin irritation.

”Jag ska prata med dem”, sa han.

PO Sar-e Pol, det svenska missionens lokalkontor, låg i ett mur-omgärdat hus mitt i staden, inte långt från polisstationen. Torbjörn var sammanbiten redan när vakterna öppnade porten så att fordonen kunde köra in.

”De har inte följt med oss ut en enda gång, trots att vi alltid ber dem. Vår uppgift är ju att vara mentorer för ANA, inte att kriga, även om vi självklart slåss om vi blir anfallna. Det är ju i vårt eget intresse att inte bli nedkämpade. Men den skyttegrupp vi har med oss ska ju skydda oss, inte ANA. Och de behöver understöd när de ger sig iväg. Svensk trupp är här för att stötta armé och polis. Då kan de ju inte bara sitta inlåsta på kontoret när folk är ute och slåss för sina liv.”

Han hoppade ur galten och marscherade in i byggnaden.

Några soldater satt på den skuggiga verandan utanför ingången. PJ hälsade på kollegorna och lutade sig mot väggen.

”Jag ska åka till skjutbanan i morgon, jag längtar så efter att få skjuta”, sa en ung kvinnlig kulspruteskytt i 20-årsåldern.

”Jag har också skjutit en del, fast utanför skjutbanan”, svarade PJ lugnt.

Den kvinnliga soldaten uppfattade inte ironin i hans röst.

”Det ska bli så roligt att äntligen få komma ut. Vi sitter ju bara

här i huset hela dagarna”, sa hon glatt och fortsatte sedan att prata länge och ingående om sina skytteresultat.

PJ lyssnade med ett småleende på läpparna, men sa inget. De var båda svenska soldater i Afghanistan men de levde i helt olika världar, åtskilda av en avgrund av ålder och erfarenheter.

Om inte den unga soldaten kunde förstå vad OMLT varit med om, hur skulle de officerare som arbetade på högkvarteret begripa vad de gick igenom? För att inte tala om vanliga svenskar som inte hade någon som helst erfarenhet av det militära?

PJ ursäktade sig och försvann in i huset.

”He gå int förklara för dom som int vet, som slalomhjälden Ingemar Stenmark en gång uttryckte det”, sa han och stängde dörren.

Den kvällen, när OMLT återvänt till sitt hus på den afghanska basen, spelade de som var under trettiofyra *Call of Duty* vid matbordet. Lyckligtvis hade de hörlurar på sig så vi 60-talister i resten av gruppen slapp höra skotten och explosionerna medan vi slöade på våra Natosängar i rummets andra halva.

Om någon var spänd och orolig inför morgondagens resa så doldes det väl. Torbjörn hade somnat och låg orörlig med öppen mun och den bärbara datorn på magen. Sjukvårdaren Thomas låg och chattade med någon tjej på nätet, de hade riggat upp trådlöst internet via satellittelefonen.

Hans dejtande var ett kärt samtalsämne bland de andra, hitintills hade han inte hittat någon. Olle, den 55-åriga sjukvårdaren som dessutom var kulspruteskytt, låg och läste.

Patrik var den enda av skyttesoldaterna som inte spelade CoD, han låg och tittade på film på sin bärbara dator. Andy, gruppens chef och ordningsman, var hemma i Sverige för att göra några uttagningsprov så Golf X-ray bestod just nu bara av tre personer.

Daniel hade tidigare berättat att gruppen varit i ett tiotal strider, något som de var ganska stolta över trots att de klädsamt försökte dölja det.

”Men det är blandade känslor det här med TIC:ar”, sa Kalle. ”Man vill ju att det ska gå bra, sedan är det ju adrenalinruset, ändå har man ångest för att det ska gå illa”, sa han eftertänksamt.

Ibland fladdrade känslan av odödlighet förbi hos dem, så tydlig och påtalig. Ingen av dem hade skadats eller dött, de var gudarnas gunstlingar med turen på sin sida. Kicken av att ha överlevt, triumfen över att vara vid liv, i kombination med adrenalin var det en berusande drog. Aldrig var livet så enkelt och ljuvligt som i dessa stunder av destillerad lättnad.

Oron inför den stundande resan till byn i bergen tyglades noga. Behärskning var oändligt viktigt. Allt handlade om att kunna fungera rationellt och behålla lugnet i de mest extrema situationer.

Självlåg och jag och försökte att inte tänka på hur vägbomber trasade sönder människors kroppar.

Fyra år tidigare, på det amerikanska fältsjukhuset i Bagdad, drog läkarna in mig i akutrummet. Där låg soldater med sönderbrända könsorgan, ben så sargade att kängan bara hängde kvar i några köttslamsor, män som skrek av smärta innan sköterskan hann söva ner dem.

Söner, makar, bröder och älskade dog på britsarna till sjukvårdspersonalens besvikna ilska. Kroppar tvättades rena och lades i platssäckar innan de sändes hem till familjens saknad och livslånga sorg.

Alla tankar på morgondagen var meningslösa, det fick bli som det blev. Jag tog upp min mobil och började istället skjuta sönder bubblor i det spel som skingrade tankarna bäst och frös nuet till stiltje.

”Det är konstigt, inför sådana här uppdrag är man orolig för allt som kan hända. Sedan när man kommer iväg så är allt lugnt, då finns det inget att göra”, sa Torbjörn.

Han var påtagligt lättad, ja, till och med på gott humör, trots att klockan bara var fem på morgonen, när han satte sig i galtens framsäte.

Chefen för PO Sar-e Pol hade hört av sig och meddelat att de skulle följa med till Kohistanat med fyra fordon.

”Jag ritar enorma kors i taket och vem vet, de har kanske ändrat sig och kommer att följa med ut oftare i fortsättningen. Det hade ju varit skönt”, sa Torbjörn och sträckte sig efter radions mikrofon.

”Detta är Romeo Golf, alla fordon framåt.”

Konvojen som lämnade Sar-e Pol bestod av OMLT:s tre galtar, fyra polisbilar, fem humwees med ANA-soldater samt fyra galtar med soldater från PO Sar-e Pol.

De enda som saknades var valarbetarna som skulle möta upp konvojen utanför staden, vilket de självklart inte gjorde.

Istället fick alla vänta i ett par långsamma timmar på en spikrak asfalterad väg.

På en sluttning bredvid låg en inhägnad anläggning, ett oljefält som inte kunde användas eftersom talibanerna attackerade så fort det sattes igång. Solen glänste mot de orörliga borrharna.

”Det är det tragiska med Afghanistan. Det finns så mycket gas- och oljetillgångar i landet, och mineraler, att ingen borde behöva vara fattig”, suckade PJ och såg på lerhusen på andra sidan vägen.

Några smutsiga ungar stod på gårdsplanen och stirrade förvånat på fordonen. På åkern utanför husen arbetade ett par män med hackor.

”Om det bara blev fred och de fick ett slut på korruptionen så

hade det här kunnat bli ett riktigt välmående land”, sa PJ.

Han pekade på en stor valaffisch som stod på fältet där de två bönderna arbetade. Kandidaten var en allvarlig skäggprydd man.

”Det är en av Dostums gamla kommandanter och han sitter redan i parlamentet. Hans son brukade åka till flickskolorna och välja ut tjejer. Sedan skickade han sina livvakter för att lasta in dem i bilen så att de kunde roa sig med dem. Den där snubben påstods också vara inblandad.”

Flickor som hade sex innan äktenskapet fick sina liv förstörda. Den skäggige på affischen blickade stolt mot skyn.

”Både han och sonen har haft arresteringsorder på sig länge, men inget hände. Till slut krävde president Karzai att bröderna skulle arresteras, men politikern började lobba och muta folk så han inte skulle bli utkastad från parlamentet och därmed mista den straffimmunitet som alla parlamentarikerna har. Han klarade sig och slapp åtal, men sonen arresterades och sitter inlåst medan det där svinet kandiderar.”

PJ skakade dystert på huvudet och hoppade sedan in bakom ratten. Valarbetarnas minibuss hade anlänt och konvojen sattes långsamt i rörelse bort mot bergen som tornade upp sig i fjärran. Den långa, gungande färden hade börjat.

Fattigdomen blev värre ju längre vi körde in i en värld av armod och konservatism.

De kvinnliga kandidaterna på valaffischerna försvann och snart syntes bara en enda kandidat till. Lerhusen blev allt mindre och blickarna som soldaternas fordon fick allt mer hatiska.

Några barn siktade allvarligt med sina låtsasgevär mot konvojen och sköt, men det var ingen lek, ingen skrattade.

Den gropiga, sönderkörda ursäkten till väg slingrade sig genom ett pass där gulbruna bergsvägar reste sig lodrätt femtio meter

upp för att sedan plana ut till böljande plåtåer.

Det var som om en jätte hade tagit berget och slitit isär det så att ett porlande vattendrag kunde rinna genom glipan.

Talibanerna brukade anfalla i passet, vilket var förståeligt, kulspruteskytten på taket var då tvungen att lägga sig ner på taket på galten och försöka skjuta lodrätt uppåt.

Konvojen körde vidare genom det undersköna landskapet och letade sig allt högre upp i bergen, förbi porlande bäckar och brant sluttande ängar, för att slutligen nå fram till slutmålet, byn Pasnay, åtta mil från Sar-e Pol.

Det var en utfattig byhåla uppe i bergen, 1 674 meter över havet, som till skillnad från några av byarna vi passerat på vägen var relativt positivt inställd till ISAF och regeringstrupperna.

Lerhusen var små och fallfärdiga, magra ungar med slitna kläder och frostsador i ansiktet såg nyfiket på när soldaterna slog läger vid en skola som höll på att byggas och som nästan var färdig.

På andra sidan vägen låg polisstationen och guvernörens kontor, två små stenhäus med falnande rappning. Dit skyndade valarbetarna så fort deras minibuss stannade. De var fem finklädda, välutbildade män som genast satte igång med sina uppgifter med en effektivitet som sällan skådades i Afghanistan.

”Som det ser ut kommer sex av arton vallokaler att vara öppna på grund av säkerhetsläget”, förklarade Said, en prydlig man i 30-årsåldern.

”Ett av problemen är att vi inte kan få tag i kvinnliga valarbetare så att kvinnorna kan rösta. Familjerna vill inte att de arbetar utan att de ska stanna hemma, byäldsten tillåter inte att kvinnor arbetar utanför hemmet.”

De båda könen var alltid skilda åt och det var helt otänkbart att de skulle rösta i samma lokal. Kvinnorna måste därför ha

egen avdelning och där kunde bara kvinnliga valarbetare jobba.

”Men vi ska prata med dem, vi kommer att hitta en kvinna så småningom”, sa Said med stor tillförsikt.

”Vi vet inte ens hur många som bor i distriktet, kanske 150 000 människor. 32 000 röstkort har i alla fall delats ut.”

Han satt tillsammans med sina kollegor i ett lånat kontorsrum med en almanacka från år 2000 och planerade hur de skulle hitta kvinnliga och manliga valarbetare.

Dessa medelklassmän arbetade med valet under tre månader och de var väl medvetna om att de därför var ett av talibanernas mål.

”Vi är medvetna om riskerna, men måste göra det här för Afghanistan. Självklart fruktar vi att säkerheten ska göra att det inte blir ett rättvist val och utan hjälp från ANA och ANP skulle det inte ens kunna genomföras. Vi hade inte kunnat åka hit om de inte vore för dem.”

Said och hans kollegor lämnade kontoret, tre av dem hoppade in i minibussen och åkte iväg, de två andra gick till ett möte med byäldsten för att försöka förmå honom att tillåta dem att anställa kvinnor. Om det fanns några hjältar i detta korrumperade, krigströtta land så var det dessa fem män som riskerade sina liv genom att åka rätt igenom talibanland till avlägsna bergstrakter så att invånarna skulle kunna rösta.

Guvernören i distriktet, en liten skäggig man, hade sitt kontor bredvid rummet valarbetarna lånat.

Han höll upp ett brev och berättade dystert att en av hans anställda hade kidnappats av talibanerna. Han hoppades att han inte skulle dödas utan att han släpptes om familjen betalade en lösensumma. Om den kidnappade dessutom avsvor sig all framtida kontakt med regeringen, polis och armé så brukade de få leva.

”Jag hoppas det kommer att gå bra”, sa guvernören.

Situationen verkade ganska hopplös. Hur skulle regeringen i Kabul, som själv var gravt korrumpierad, kunna upprätta någon form av makt i områden som dessa där talibanerna styrde med hot och terror?

I Sverige hävdade några debattörer att kriget inte kunde vinnas, att det var en orättfärdig ockupation av Afghanistan och att talibanerna var motståndsmän som hade all rätt på sin sida när de kämpade för rätten till sitt land.

På frågan vad distriktsguvernören tyckte om detta skakade männen i rummet på huvudet.

”Talibanerna får stöd från andra länder, vi vill inte ha dem här, de vill inte ha återuppbyggnad. Talibanerna vill ha krig, det går inte att prata med dem, något är fel på deras hjärnor”, sa en man som satt i guvernörens rum.

”Om ISAF bestämde sig för att ta bort talibanerna skulle de försvinna, men ANA och ANP är för lata”, sa guvernören.

Talibanerna hade, som på så många andra ställen i landet, en skuggregering på platsen. Guvernören må ha regeringens mandat, men han hade inga soldater som ständigt var på plats, som kunde sätta kraft bakom hans beslut. I det här landet var det den starkaste som överlevde och det verkade som om talibanerna hade trumfen på sin sida.

Ändå trodde invånarna i byn att de skulle få en bättre framtid.

”Talibanerna är många fler än de var förra året. Regeringen är för svag, vi måste välja någon till parlamentet som kan kämpa för vårt distrikt så att de skickar hit fler soldater”, sa en byäldste från trakten.

Och valarbetarna fortsatte att arbeta oförtrutet med att anställa folk som skulle jobba i vallokalerna trots att bara en tredjedel kunde hållas öppna. Dagen efter berättade de belåtet att de hittat en kvinna som kunde arbeta i lokalen.

Afghanerna hade inte gett upp hoppet om sitt land, även om omvärlden höll på att göra det.

Soldaterna satt vid sitt nattläger intill den halvfärdiga skolan. PJ plockade fram tyska och amerikanska fältransoner.

I den tyska *Einmannpackung* fanns hamburgare i tomatsås med chili, grovt bröd, en liten burk körsbärsarmelad, en ask leverpastej, socker, salt och fruktpudding.

I den amerikanska fanns köttgryta, godis, en kaka, kex, energidryck, äppeljelly och grillsås. Valet var inte svårt, den tyska fältransonen var godare.

Den unga kulspruteskytten som vi träffat på PO i Sar-e Pol kom och satte sig och pratade, ivrig över att ”äntligen få komma någonstans”.

Daniel diskuterade kulsprutor med henne. Patrik berättade med illa dold förälskelse och stolthet att hans flickvän också var soldat.

Det visade sig att hans flickvans mamma hade arbetat tillsammans med mig som växlare på SJ någon gång på 1980-talet, så liten var världen.

Torbjörn retades med sjukvårdaren Andreas som inte hade någon Natosäng utan satt och läste på ett liggunderlag inne i mussedomen som omslöt honom som ett genomskinligt tält.

”Titta på lillen, så söt han är där han sitter i sin lekhage.”

Solen fick bergen att glöda i järnrött innan den la sig till ro mellan bergen och ett stråk av stjärnor bredde gnistrande ut sig över natthimlen. ANA-soldaterna satt runt en eld och åt dagens första mål nu när mörkret äntligen fallit. Den sträva lukten från elden blandade sig med den kristallklara bergsluften som var så frisk att man nästan blev rusig av den.

”Om det varit fred hade jag köpt mig ett hus här”, sa PJ.

Byn vid världens ände var en mycket vacker plats i all sin eländiga fattigdom. Det var omöjligt att inte hoppas att dess invånare skulle få den framtid de drömde om.

Klockan tio nästa morgon skulle konvojen plötsligt åka därifrån. Valarbetarna var klara och underrättelserapporter hade kommit om att talibanerna samlade sig för att anfälla på hemvägen. Fyra vägbomber skulle enligt uppgift också ha lagts ut, och det fanns bara en väg tillbaka. Oron värkte till i magen, bilder på söndersprängda soldater fladdrade förbi i bakhuvudet innan de trängdes bort med möda.

Alla tänkte förmodligen på samma sak, men ingen sa något.

PJ satt som vanligt bakom ratten.

”Allt bra?”

”Självklart.”

”Som vi säger på västgötska”, sa Torbjörn när han hoppade in i bilen och smällde igen dörren. ”Nu är det dags att *give the iron*.”

Men det blev ingen strid den där dagen, inte ens när vi körde genom bergspasset där talibanerna brukade anfälla. Inga vägbomber exploderade under bilarna och slet sönder soldaterna. Det blev bara en dag av ändlöst många timmar då vi satt och lekte samma lek om och om igen.

”Antwerpen.”

”Nyköping.”

”Gnesta.”

Det var nästan mörkt när vi var tillbaka i huset på militärbasen i Sar-e-Pol. Sjukvårdarna lagade mat medan resten slöade på sina Natosånger. Tröttheten efter resan och nätterna i bergen värkte i kroppen, sömnen var en mjuk famn att sjunka ner i.

Klockan halv nio knackade kompanichefen på dörren och bad att få prata med Torbjörn. De gick ut på gården och efter någon minut återvände mentorn.

”Avmarsch om tio minuter. Polisstationen i Sayed är under anfall.”

Ordern utlyste en febril aktivitet och tio minuter senare satt OMLT i fordonen med stridsutrustningen på.

De afghanska soldaterna tog något längre tid på sig men lyckades till slut bli färdiga. Strax innan konvojen skulle rulla ut genom grindarna kom också besked om att enheter från svenska PO skulle följa med.

”Det var värst. Först följer de med till Pasnay och nu ska de med till Sayed. Vad har hänt?” sa Torbjörn.

”De vill kanske helt enkelt vara med om en TIC”, svarade Walle lakoniskt.

Torbjörn skakade på huvudet och ropade sedan i radion:

”Detta är Romeo Golf. Alla enheter framåt.”

PO Sar-e Pol låg bara några minuter från den afghanska militärbasen. Konvojen fick dock snällt vänta på gatan utanför medan de svenska och finska soldaterna gjorde sig redo. Samtidigt kom rapporter om att en polischeckpoint hade fallit och att striden intensifierats. Det var med andra ord bråttom.

Efter tio minuter, en kvart, rullade ett finskt fordon och flera svenska ut på vägen. De anslöt sig längst bak i konvojen som äntligen kunde åka och undsätta poliserna.

Sayed låg sex kilometer utanför Sar-e Pol och var ett av talibanernas prioriterade mål, för om byn föll var vägen fri in till Sar-e Pol.

Ledaren i området hade kallats till Pakistan där talibanledningen beordrat honom att ta staden innan parlamentsvalet. Till sin hjälp hade talibanledaren hardcoretalibaner, politiskt

och ideologiskt motiverade krigare. Det fanns flera legosoldater bland dem, mestadels uzbekier.

Det var detta gäng som hade anfallit polisstationen som hade flera omgivande posteringar i bergen.

Spårlysen lyste upp natten när vi körde förbi en checkpoint som var i strid.

ANA, som körde först, stannade inte utan fortsatte till själva polisstationen som låg på en kulle några hundra meter bort. Torbjörn och de två andra fordonen från OMLT låg bakom dem, efter kom fordonen från provinskontoret.

Det var en ordentlig strid. Dova explosioner skakade marken, kulor ven genom luften. Skotten kom från alla håll och i mörkret och kaoset var det omöjligt att avgöra vem som avlossade dem.

Torbjörn förklarade att alla skulle vänta med att öppna eld tills han tagit reda på var fienden befann sig.

Hadi, chef för tredje plutonen, sprang fram till honom och frågade vad han skulle göra först.

”Ska vi skicka soldater till checkpointen eller försvara polisstationen?”

Torbjörn stod på vägen, till synes oberörd av kulorna som ven runt hans huvud.

”Det är ditt val, det är du som bestämmer. Min rekommendation är att du slår tillbaka fienden här.”

Hadi nickade.

”Då gör vi så.”

Torbjörn ropade på tolken och tillsammans med Hadi sprang de uppför kullen, rätt in i striden, för att prata med polischefen.

Talibanerna hade redan intagit en postering en bit längre bort. De fem polismän som var posterade där var döda, hade flytt eller var tillfångatagna.

PJ och jag stod utanför galten och lyssnade i mörkret. Det kom skott från minst fem håll och det var inte helt enkelt att räkna ut vem som sköt varifrån.

En RPG slog ner och skakade marken. Lukten, ljuden och bergen påminde om det belägrade Sarajevo och kändes märkligt välbekanta. Jag kan inte påstå att jag var rädd, rädsla är en värdelös känsla när ingenting går att göra åt situationen. Adrenalin skärper perceptionsförmågan, men krymper synfältet till storleken av ett sugrör vilket gör det svårt att uppfatta allt som sker.

Skottlossningen ökade, nu sköts det från alla håll och spårlysen korsade varandra.

”Whooa! Vad i helvete!”

Walle, som stod vid kulsprutan på taket, duckade.

”En kula strök rätt över huvudet”, sa han med skratt i rösten.

Snart strök fler kulor förbi i mörkret med ett surrande ljud.

En träff i huvudet och allt hade varit över, så bräckligt var livet denna kväll då bara turen avgjorde om någon skulle leva eller dö. Att stå kvar var att utmana makterna. Jag satte mig i den bepansrade bilen och sparade på den lilla tur jag hade kvar.

Eftersom jag inte hade någon mörkerutrustning såg jag ändå ingenting. Bättre att sitta stilla och inte vara i vägen, samt att lyssna för att få en bild av vad som hände i kaoset.

Eftersom Walle inte kunde lämna kulsprutan skötte han radiotrafiken och vidarebefordrade informationen han fick från Torbjörn till soldaterna från PO i Sar-e Pol.

”Var är fiendens position?” frågade de.

”De skjuter från söder, norr, från väst. Äh, man kan nog säga att de skjuter överallt och att vi är omringade”, svarade Walle lakoniskt.

En andfådd Torbjörn återvände till fordonet, greppade radion och förklarade var den afghanska polisen befann sig.

Då hördes plötsligt skott från en grovkalibrig kulspruta från en av de svenska bilarna längre bak i konvojen. Någon från PO Sar-e Pol tyckte att de blev beskjutna och besvarade elden.

Ett par minuter senare kom en polisman springande. ”Sluta skjuta! Säg åt dem att sluta skjuta! De skjuter på polismän!”

Torbjörn beordrade omedelbart eldupphör. Det var en *blue on blue*, en svensk soldat hade skjutit på polismän som försökte slå tillbaka anfallande talibaner. Lyckligtvis hade ingen skadats.

OMLT-gruppen skakade på huvudet. Ingen av dem hade öppnat eld eftersom de ännu inte var säkra på fiendernas positioner.

Daniel gick bort till svensken som skjutit och förklarade att de var tvungna att ha lite is i magen, att det var viktigt att ha tillräcklig information om alla positioner när man kommer in i en strid som förstärkning innan man öppnar eld mot en misstänkt mynningsflamma.

”Men jag förstår att de var nervösa i sin första strid och att i natten kan en överskjutning tolkas som en beskjutning”, förklarade han milt.

Fast han svor också en hel del när han återvände till sin galt.

Samtidigt höll Torbjörn på att förklara vad som hände i mörkret.

”Det där är en postering”, sa han och pekade på spårljus som kom från andra sidan dalen. ”Det där också. Vi ska försöka slå tillbaka dem från polisposteringen de tagit. Vi behöver ljus.”

Han beordrade Kalle och Patrik att komma dit. Ett par minuter senare kom de springande med ett granatgevär och lysgranater.

”Vi är redo”, sa Kalle.

Han bar på en kulspruta med ett riktigt bra sikte, ett hemmabygge som Andy knåpat ihop. Torbjörn förklarade för Hadi att de skulle lysa upp dalen för att se var fienderna befann sig.

Samtidigt sprang Kalle och Patrik hukande de tjugo meterna uppför backen till polisstationen.

Den bestod av några lerhus som var omgivna av en låg mur och platsen var under ständig beskjutning, talibanerna var bara några meter bort. Kulorna ven runt soldaterna och en RPG träffade nästan en byggnad.

En grupp ANA-soldater med granatkastare hade tagit sig till en polispostering på andra sidan dalen och började skjuta granater mot den erövrade polisposteringen. Dova explosioner mullrade genom dalen.

”De har ju ingen aning om avståndet”, muttrade PJ.

”Men det verkar ändå som om de träffar i närheten”, sa Walle muntert.

På polisstationen försökte man skjuta talibanerna på den intagna posteringen, men de var för långt bort för polisernas automatvapen, dessutom hade de inga mörkerhjälpmedel.

Patrik satte sig ner på huk och träffades nästan av en kulkärve som slog ner i marken framför honom.

De båda soldaterna drog sig tillbaka till den låga muren. Patrik siktade med granatgeväret och sa sedan i radion att han var redo att skjuta lysgranaten.

Någon minut senare lystes dalen upp av ett vitt fosforsken. Avståndet till kullen där talibanerna tagit posteringen mättes noga. Patrik sköt två till. Kalle siktade med kulsprutan mot den intagna posteringen.

”Får jag skjuta?” frågade han Torbjörn.

”Svar ja, du har eldtillstånd.”

Kalle sköt, flera skott.

”Fick du någon?” frågade Torbjörn.

”Jag vet inte, kulorna river upp så mycket damm när de träffar att man ser inte om någon faller, men jag tror nog att jag fick ett par.”

Striden fortsatte. Walle stod och trampade rastlöst vid kul-sprutan på galtens tak.

”Det är det tråkiga med den här tjänsten, man får inte vara med där ute utan är tvungen att bara stå här.”

Så småningom började skottlossningen dö ut. Två F-16 anlände och började söka av området. Ett av stridsflygplanen gjorde en *show of force*, dök och släppte sedan facklor som föll brinnande mot marken.

Piloterna rapporterade att de såg ett åttiotal motorcyklar lämna området. De hade kunnat skjuta på dem, men eftersom det inte fanns någon JTAC på plats så kunde inte piloterna attackera på eget bevåg, det tillät inte insatsreglerna.

”TIC:en är kall”, konstaterade Torbjörn. ”De sticker alltid när det kommer flyg. Nu återvänder de till sina gömställen där de återgrupperar och snart kommer de att slå till igen.”

En grupp afghanska soldater och poliser gav sig av i natten för att undersöka polisposteringen som intagits och sedan övergivits.

De hittade två döda polismän på platsen, de övriga tre som befunnit sig på posteringen var försvunna. Antingen hade de flytt, kidnappats eller dödats någon annanstans. De kunde också ha gått över till talibanerna, antingen frivilligt eller under hot.

Det fanns fler blodspår på marken, senare skulle det visa sig att sonen till en mulla och talibanledare dödats under striden tillsammans med en bombmakare som utbildats i Pakistan. En tredje taliban sårades och dog ett par dagar senare av sina skador.

På polisstationen var polischefen i upplösningstillstånd. Han gick fram och tillbaka framför sitt kontor med tårarna rinnande längs kinderna.

”Mina män är döda.”

Polischefen hade varit betydligt högre uppsatt, men enligt PJ hade han blivit degraderad efter att ha varit inblandad i tretton mord, kanske fler, av politiska motståndare och konkurrenter.

Han hade aldrig hamnat inför rätta eftersom han hade för bra kontakter för att behöva oroas för straff. PJ avskydde honom, kallade honom för gangster och påpekade det ironiska i att de var där för att hjälpa honom.

Patrullen som hade skickats ut fortsatte till posteringen på det motsatta berget.

Torbjörn förklarade för polischefen att han måste kontakta poliserna där och meddela att en patrull var på väg så att de inte sköt på dem.

Polischefen torkade tårarna och ropade på dem på radion, men de svarade inte trots upprepade försök.

”De sover nog”, sa han en smula förläget och ropade på en av sina poliser.

”Vi ska bara väcka dem”, förklarade chefen medan polismannen siktade mot berget och sköt ett par skott.

Genast skrapade det till i radion och de nyvaknade polismännen fick besked om att de snart skulle få besök och att de inte skulle skjuta på gästerna.

Torbjörn skrattade till och tände en cigarett, full av adrenalin efter striden. Tolken var blek och skakig. Detta var hans första strid.

”Jag var alldeles för rädd”, sa han.

Torbjörn skrattade.

”Det gick ju bra. Han var rädd när kulorna ven runt skallen men som jag sa: Man behöver inte vara orolig när man hör dem, det är värre när det är tyst för då har de träffat.”

Klockan närmade sig två, alla gjorde sig redo att åka hem och sova efter en dag som varit mycket lång. Men soldaterna från PO fick besked om att de inte fick lämna platsen förrän solen steg upp.

Torbjörn var helt oförstående till detta beslut.

”De kör sist i konvojen och har dessutom mörkerutrustning som gör att de kan se en IED lika bra på natten som på dagen. Vad spelar det då för roll om vi åker då eller nu?”

”PRT no good”, sa han och skakade på huvudet.

Beslutet gjorde att alla var tvungna att stanna till soluppgången fyra timmar senare. Självt kurade jag ihop mig på sätet i galten och somnade som ett barn.

Först klockan sju på morgonen var vi tillbaka i huset på militärbasen.

”Säga vad man vill, men man vet aldrig vad som händer och det är ju i alla fall inte tråkigt”, sa Torbjörn.

”Men vad ska vi göra? Vi måste helt enkelt hjälpa dem. Det är inte klokt att man binder en massa resurser på kullen, där finns bara gangsters, det är ju här talibanerna håller på att ta över och alla insatser borde sättas in.”

Han la sig på sängen och suckade trött.

”PRT no good.”

”Välkommen, det är fullt krig här.”

SKYTTEKOMPANIET

Området väster om Mazar-e Sharif

Valdagen den 18 september

”Det är fullt krig här.”

Glenn Jonnys röst lät bister och frustrerad i mobiltelefonen.

”De skjuter överallt och för en stund sedan var det en stor explosion en bit härifrån. En stor rökpelare steg mot himlen, det vete fan vad det var som smälde.”

Glenn Jonny och pluton Bravo var posterade på kullen. De satt på första parkett och kunde bara hjälplöst se på det kaos som brutit ut i området väster om Mazar-e Sharif.

Vägbomber exploderade, vallokaler attackerades och strider utkämpades. Det var uppenbart att talibanerna hade slagit till i en rad samordnade attacker som skulle skrämma bort folk från valurnorna i det område där svenskarna hade byggt sin bas.

”Vi hörs sen”, sa jag till Glenn Jonny och avslutade samtalet i mobiltelefonen.

Jag hade precis anlänt till ”Hotel 35”, kodnamnet på en mur-omgärdad bas som låg en bit från ringvägen. Där befann sig merparten av skyttekompaniet för att understödja afghansk armé och polis.

Ingången kantades av två utkikstorn. En afghansk soldat lyfte undan taggtråden så att jag kunde gå in på området där febril aktivitet rådde.

Stora tält omgärdade av murar byggda av sandsäckar stod i mitten. Runt dem hade en mängd fordon parkerats.

Polismän stod i klungor runt sina blåa pickuper. De afghanska soldaterna köade för mat, några hade redan fått stora fat med ris blandat med kyckling och grönsaker och satt på marken där de åt med fingrarna tillsammans med sina kamrater.

Ett tjugotal luftvärnskanoner från 1980-talet stod och rostade bredvid ett en rad bajamajor.

Ett tyskt team från OMLT satt på en bänk och talade allvarligt med de afghanska officerare de mentorerade medan män i olika uniformer skyndade fram och tillbaka.

En soldat eskorterade mig till sin överste, en kraftfull man som satt i ett litet hus med en mängd kartor framför sig. Där fick jag snällt vänta tills Mathias kom och hämtade mig.

Han såg onekligen förvånad ut, men gick ändå i god för mig och förklarade att jag var med svenskarna.

”Vi behöver ha ett möte och du kan inte lyssna på det”, sa en brunklädd man från säkerhetspolisen NDS.

”Då väntar jag väl utanför.”

Det var första gången jag inte fått delta i ett möte sedan jag kom till Afghanistan, vilket var ett tecken på att jag onekligen blivit bortskämd när det gällde tillgången till information. Å andra sidan hade jag aldrig träffat det här afghanska kompaniet, så det var ganska förståeligt att de inte litade på mig.

”Jag trodde du var med OMLT”, sa Mathias när han till slut kom ut från mötet och började gå med långa kliv över basen.

”Det verkade som om det var dags att komma hit”, svarade jag.

Torbjörn och hans grupp var i Sar-e Pol. En ny skyttegrupp hade tagit Golf X-rays plats och den leddes av en 27-åring som tillsammans med sina soldater satt och tittade på tv på hög volym

på kvällarna. Det gick både mig och resten av gamlingarna på nerverna och jag kände mig allt mer som den tonårsmamma jag faktiskt var.

Dagarna i Sar-e Pol var tämligen händelselösa och de senaste veckorna hade allt handlat om att förbereda valet. Det hölls en massa möten, hos distriktsguvernören och i sambandscentralen och även om allt verkade lätt kaotiskt var alla fast beslutna att se till att alla skulle få rösta. Men redan innan valdagen hade en vallokal blivit beskjutet och en bomb hade hittats under ett tält där folk skulle rösta. Jag hade tänkt stanna kvar hos OMLT om jag inte fått besked om att det hände en massa saker väster om Mazar-e Sharif och att en av Deltas soldater var sårad.

”Du måste komma hit”, sms:ade Pierre.

Att resa ensam var inte helt enkelt eller säkert så jag bad den afghanska kompanichefen, Haffiz, om hjälp. Han skaffade fram en bil och chaufför han litade på och gav order till sin sergeant att ta på sig civila kläder och följa med som eskort. Det var en rar och omtänksam gest.

Sergeant Naijbullä försäkrade under den två timmar långa bilfärden på ringväg fem att allt var fullständigt lugnt. Inte ens när vi stannade vid en plats där man desarmerade en IED var han särskilt bekymrad.

”De upptäckte den ju. Allt är lugnt, alla kommer att kunna rösta.”

Nu småsprang jag bredvid Mathias för att kunna hålla jämna steg med honom.

”Det är fullständigt kaos här”, sa majoren. Han såg trött ut och förklarade att han inte hade sovit på flera nätter.

Afghansk militär och polis var ansvariga för säkerheten och för att eskortera ut valsedlar och valarbetare till de olika byarna

så att folk skulle kunna rösta. Sedan skulle de hämta tillbaka allt och alla när vallokalerna stängde. Skyttekompaniets uppgift var att understödja militär och polis, i praktiken innebar det att afghanerna knappt ville lämna basen utan att ha de tungt beväpnade svenska soldaterna med sig. Trycket på Mathias var stort.

”Vi har haft många, långa möten. Dessutom händer det saker precis hela tiden som förändrar läget”, sa han när vi nådde fram till den del av lägret där skyttekompaniet höll till.

Mathias stannade till vid den svenska sjukvårdspatrian där sjukvårdarna satt på fällstolar i solskenet.

”Är allt bra?”

Han fick jakande svar på frågan, avböjde erbjudandet om en kopp kaffe och gick sedan de sista meterna till ledningsvagnen som stod bredvid ett elverk.

Dörrarna på patrian var öppna. Maria satt och pratade i radi-on, Nils skrev på datorn. En av Mathias mobiler ringde för tredje gången på några minuter.

”Vad händer?” frågade han Maria när samtalet avslutats.

”De håller på att desarmera den IED som hittades vid korsningen.”

Det måste ha varit den som jag och den afghanska sergeanten stannat till vid.

”Är det den femte?”

Maria såg tveksam ut och började bläddra i sina papper. ”Nja, jag tror att det är den sjätte.”

Hon gned sig i ögonen, hälsade och log sedan trött mot mig.

”Välkommen, det är fullt krig här.”

Kaoset hade brutit ut fyra dagar tidigare när skyttekompaniet anlände till Hotel 35. Plötsligt fick de reda på att ett amerikanskt och ett afghanskt specialförband kört på en vägbomb och sedan hamnat i strid några kilometer bort.

Varför amerikanerna befann sig området var ett mysterium,

Mathias hade ingen aning, varken han eller någon annan hade blivit informerade.

Specialstyrkorna hade i alla fall blivit beskjutna med granatkastare, vilket var något nytt i trakten.

Mathias såg till att de lotsades in till basen och deras förklaring till vad de gjorde i området verkade trovärdig.

”Men man vet ju inte”, sa han skeptiskt.

Därefter fortsatte händelser att staplas på varandra.

En minibuss körde på en vägbomb och dödade passagerarna, varav många var kvinnor och barn. Attentatsmännen tillät inte att kropparna hämtades upp utan de sköt på alla som försökte ta hand om de döda. Muslimer vill begrava sina döda inom ett dygn, men kropparna låg kvar längre än så vid vägkanten som en brutal varning till dem som tänkte rösta.

Fler fordon körde på vägbomber, ännu fler hittades och desarmerades med afghansk effektivitet, vilket innebar att man slet bort trådarna och slängde bort dem från vägen.

Vallokaler anfölls, valarbetare dödades, men ändå fortsatte man att köra ut valurnor och valarbetare.

Pluton Delta delades i två delar med två stridsfordon i varje så att de kunde följa två grupper med poliser och soldater och därmed kunde fler vallokaler hinnas med.

Pierres vagn åkte västerut, mot trakten vid kullen, och snart hamnade de afghanska soldaterna i strid. De hade kört i förväg och Delta kunde inte komma fram till dem eftersom den bro som skilde dem åt var för smal. Istället körde de över bomullsfälten, men när de nådde fram var striden över.

En IED som höll på att desarmeras av amerikaner exploderade och flera i Pierres grupp var övertygade om att de sett en människa flyga upp i dammolnet, men lyckligtvis var det desarmeringsroboten.

Deltas övriga två fordon samt bärgaren eskorterade en grupp afghanska soldater och poliser som skulle till byar som låg åt andra hållet och lämna av valedlar till morgondagens val.

Det hade nästan blivit mörkt när de lämnade av de sista i en by ett par mil från ringvägen och var riktigt belåtna över att ha hunnit med mycket under dagen.

Konvojen började köra tillbaka mot basen Hotel 35. De två stridsfordonen körde sist bakom afghanska poliser och soldater.

Stora grushögar låg på den usla vägen och stridsfordonen var tvungna att kryssa mellan högarna. Det gick långsamt.

Sudden, eller Stefan som han egentligen hette, körde plutonchefens vagn och eftersom denne också hette Stefan hade chauffören fått sitt smeknamn. Han drog åt säkerhetsbältet riktigt hårt, något han aldrig gjort förr, och förmodligen räddade det hans liv.

För i nästa stund skakade stridsfordonet till. Det var ingen våldsamt smäll men när plutonchefen Stefan såg ljusblitzen insåg han att de träffats av en RPG eller kört på en vägbomb. Vagnens elektricitet slocknade men den fortsatte att rulla.

En efter en anmälde soldaterna sig som oskadade – alla utom Sudden. Stefan förstod att vagnen rullade på tomgång och att något riktigt allvarligt hade hänt.

Han klättrade ur sin plats högst upp på fordonet och försökte öppna luckan till utrymmet där Sudden satt men misslyckades, explosionen hade böjt den.

Eftersom det var kväll hade alla mörkerhjälpmedel på sig vilket begränsade synfältet och vilket inte gjorde det hela lättare. Skytten hämtade en yxa och förtvivlat kämpade de för att komma åt sin kamrat.

”Det var som en dålig actionfilm. Vagnen som rullade fram i natten. Vi som stod på den och slet i luckan. Jag tänkte att det

här bara inte fick vara sant, att vi måste få ut honom”, berättade Stefan.

Till slut lyckas de öppna luckan. Sudden satt hopsjunken i förarutrymmet med blodet rinnande ur munnen. Allt runt honom var söndertrasat.

Stefan, vars främsta skräck alltid hade varit att ta beslut som ledde till att någon av hans soldater dog eller skadades, såg till sin lättnad att han vaknade till och såg upp på dem.

”Det var den bästa känslan man kan tänka sig.”

Medan skytten pratade med Sudden och drog dåliga skämt för att hålla honom lugn och hålla uppe hans humör, försökte Stefan reda ut situationen de hamnat i.

Stridsfordonet hade rullat ner i ett dike och stannat, men det luktade diesel. Han sträckte sig ner över den skadade och stängde av motorn. Eftersom radion inte längre fungerade gick Stefan sedan till fots genom mörkret för att leta upp det andra stridsfordonet. När han kom fram hade vagnschefen Martin redan tagit över befälet på platsen.

Han kontaktade TOC:en på Camp Northern Lights och begärde Medevac, *Medical Evacuation*, men fick beskedet att det inte fanns några tillgängliga helikoptrar eftersom det var strid överallt.

Samtidigt undersökte sjukvårdaren Sudden. Han var fortfarande vid medvetande men hade ont i rygg och nacke. Blodet kom från en utslagen tand och en inre blödning i halsen. Han fick en morfinklubba att suga på, vilken han senare förklarade var värdelös och en besvikelse eftersom den inte lindrade någonting.

Stefan försökte sedan räkna ut vad de skulle ta sig till.

”Hela tiden var vi övertygade om att vi snart skulle bli anfallna.”

Polisen och armén som kört i förväg återvändande och undrade vad som hänt.

När polisen insåg att svenskarna kört på en vägbomb ville de åka från platsen men de fick inte för de afghanska soldaterna. ANA-officern gick istället bort till plutonchefen.

”Commander of the army?”

”Yes”, svarade Stefan från Gällivare som inte tänkte ge sig in i någon diskussion om gradbeteckningar.

”What shall we do now?”

”Eldställning utåt”, sa Stefan och såg hur afghanska och svenska soldater försvann åt alla håll för att slå en ring runt det skadade fordonet.

Det dröjde en timme innan en amerikansk sjukvårdshelikopter kom till platsen. De informerades om att landningszonen var ”het” men landade ändå. Sjukvårdarna rusade ut och hämtade Sudden som lagts på en bår.

Det var bråttom, helikoptern var ett mål för fienden och de ville inte stå kvar en sekund längre än nödvändigt.

Stefan sprang bredvid båren när Sudden bars till helikoptern. Han kramade hans hand, tog farväl av sin soldat och skrek att de snart skulle ses igen.

Sjukvårdshelikoptern lyfte och Sudden flögs till sjukhuset i Marmal.

”Det var en stor lättnad att han nu skulle tas hand om och bli bra. Men när den försvunnit så såg vi oss omkring och tänkte: Jaha, vad gör vi nu?”

De var fast mitt ute i ingenstans på landsbygden med ett trasigt stridsfordon. TOC:en meddelade att hjälp tidigast skulle kunna lämna Camp Northern Lights klockan sex nästa morgon men dit var det åtta timmar och ingen hade lust att vänta så länge, särskilt inte när de hade bärgaren med sig.

Delta, som nu var fulltaliga eftersom de två andra stridsfordonen hade anlänt till platsen, beslutade sig för att forsla den skadade vagnen tillbaka till Hotel 35. Bärgaren började släpa

stridsfordonet meter efter meter över marken. Fienden skulle inte få någon chans att ta några PR-bilder som de skulle kunna lägga ut på nätet.

För den skadade Sudden var helikopterfärden smärtsam och han var ordentligt grinig och omtöcknad när han rullades in på det tyska fältsjukhuset i Marmal.

Undersökningen visade på sprickor i kotor i rygg och nacke och även höften var sprucken. Men hans chanser att bli helt återställd var goda.

De plåstrade om honom, gav honom smärtstillande och la honom i en sal bredvid en skottskadad amerikansk soldat där han äntligen föll i sömn.

För resten av pluton Delta blev det en sömnlös natt. Men klockan sex på morgonen valdagen den 18 september kom de fram till Hotel 35 där de släpade in det söndersprängda stridsfordonet.

Efter att Mathias hade pratat med dem skickade han plutonchefen Stefan och hans besättning till Camp Northern Lights. Deras uppgift var att besöka Sudden på sjukhuset och sedan vila ut.

”Det värsta var när vi kom tillbaka till campen och gick förbi mässen. Där stod fullt med urdruckna vinglas på borden. Vi hade varit ute i skiten i flera dygn, Sudden hade nästan dött, men här hade de suttit och druckit vin som om ingenting hade hänt. Då blev det riktigt dålig stämning bland oss”, berättar Stefan.

För Mathias hade problemen bara börjat. Valurnorna skulle hämtas och eskorteras till Mazar-e Sharif. Polisen och ANA ville att skyttesoldaterna skulle hjälpa dem.

Delta var decimerade och saknade en vagn och eftersom plutonen hade varit igång i flera dagar och dessutom varit uppe hela

natten behövde de sova några timmar.

Men Mathias hade pluton Charlie som hade ställt upp sina patrior och galtar bakom ledningsvagnen bredvid IEDD, gruppen som desarmerade vägbomber. Pluton Alfa befann sig fortfarande på Camp Northern Lights, beredda att rycka ut vart som helst i det svenska området.

Pluton Bravo var posterad på kullen i Ali Zayi och hade rapporterat in explosioner och skottlossning.

NDS rapporterade om att talibaner hade samlats vid ringvägen för att anfälla fordon, en afghan hade enligt uppgift blivit kidnappad.

Det såg ut att bli en fruktansvärd dag.

Mathias gick fram och tillbaka framför ledningsvagnens öppna dörrar. Han försökte prata med Maria men hans två mobiltelefoner ringde oavbrutet. Maria hade i sin tur suttit fastklistrad vid radion i snart tre dygn och hade gett upp försöken att gå och lägga sig, utan hade somnat på sätena i fordonet.

”Det är strid i byn Mullah Shardin. Arbaki slåss tillsammans med polisen och försvarar vallokalerna.”

Att den lokala milisen slogs tillsammans med polisen så att byborna skulle kunna rösta var inte dåligt.

Mathias tolk, en rutinerad man i 30-årsåldern, kom fram och berättade att den afghanska översten ville träffa honom om en halvtimme.

”Säg att jag kommer att vara där”, sa Mathias.

Staben ringde och undrade vad som hände. Mathias svarade på några frågor, stoppade ner telefonen i fickan och suckade sedan trött.

”Man får i alla fall veta att man lever”, sa han och såg upp på utkikstornet av trä där en utkik rapporterat att rök syntes i fjärran.

”Gå och ät medan du kan”, sa Maria.

Mathias nickade och gick sedan runt utkikstornet till den plats där några hemmasnickrade bänkar hade ställts upp runt en lägereld.

Några soldater från Delta hade vaknat och höll på att äta en tidig lunch. Pierre kokade vatten och hälsade glatt.

”Hon behöver någonstans att sova, kan du ta hand om det?” frågade Mathias.

”Inga problem”, sa Pierre som verkade vara på bra humör trots det som hänt Sudden. Det här var första gången någon av dem skadades, men soldaterna verkade inte alltför medtagna.

”Jag måste ha tag i ett telefonkort. Har du något? Kan du ordna det?”

Han talade med låg röst så att ingen skulle höra. Privata mobiltelefoner var inte tillåtna i fält.

Men Pierre hade ändå ringt flickvännen Bonnie och berättat att han mådde bra. Det var av ren omsorg eftersom han inte ville att hon skulle bli orolig om hon läste i tidningarna eller på Försvarsmaktens hemsida att någon från Delta skadats.

Bonnie hade dock blivit fruktansvärt orolig och börjat gråta. Pierre hade gjort sitt bästa för att lugna henne, men sedan hade hans telefonkort tagit slut. Nu var han desperat efter ett nytt för att kunna ringa tillbaka.

”Det är först nu som jag fattar hur grymt oroliga de är där hemma över att jag är här nere. Jag har nog inte riktigt förstått hur mycket det påverkar folk”, sa han och såg riktigt förundrad ut.

Först när en kamrat nästan dött insåg han att det faktiskt fanns människor som brydde sig om honom, och att han hade ett ansvar mot dem.

”Jag ordnar ett telefonkort”, sa jag.

”Tack, gärna så fort som möjligt.”

Mathias hade hämtat en grönpåse i en av containrarna med förråd som han sträckte fram så att Pierre kunde hålla vatten i den. Han tackade och satte sig sedan på de bänkar som stod i en fyrkant runt en eldstad.

”Det är skönt att Sudden kommer att klara sig”, sa han och fick medhåll av soldaterna som satt i solskenet och försökte vakna till.

”Hur är det med er? Har ni fått sova något?”

Peter nickade glatt.

”Jajemen, minst tre timmar.”

Mathias åt av sin mat och såg själv ut att behöva några timmars extra sömn. Han hade arbetat oavbrutet sedan han kom till Afghanistan och ständigt snott runt och släckt bränder.

Byråkrati, motstånd från staben och en enorm tröghet i systemet gjorde att han och alla andra som ville åstadkomma något var tvungna att slita hårt för att få åtminstone lite gjort.

Den ständiga närvaron vid kullen slukade stora resurser. Att försöka få bistånd och bygga en bro vid Ali Zayi hade också tagit mycket kraft.

”Men amerikanerna har ingenjörstrupper och pengar, så de kommer kanske att bygga bron.”

Dessutom talade han ständigt med soldaterna, såg direkt om någon inte mådde bra, backade upp sina plutonchefer, planerade och hade alltid miljoner problem som måste lösas plus att striderna i hans område bara ökade. Jag undrade hur han orkade.

Ett par gånger hade jag hittat honom på kompaniledningens kontor där han satt för sig själv och stirrade in i en vägg.

Han hyste säkert också tvivel ibland, men han kunde inte säga det högt. Det var ju han som var chef, den som bar ansvaret, ledde kompaniet och skulle se till att allt fungerade och var därför tvungen att verka säker på sin sak.

Nu befann han sig i en situation där ett felaktigt beslut kunde leda till att någon dog. Han visade det inte utåt men pressen på honom måste vara fruktansvärd.

Maria kom gående fram till bänkarna med en telefon i handen. Hon sa att polisen ville att han skulle skicka soldater till en by där det var strid.

”Vad ska jag säga?” frågade hon.

”Vänta”, sa Mathias och tänkte några sekunder innan han svarade.

”Nej, vi kan inte skicka någon. Vi har inte de resurserna. Inte nu.”

Det var uppenbart att Mathias tänkte ta det säkra före det osäkra.

”Ni ska tillbaka och göra ert jobb!”

OMLT

Sar-e Pol

Valdagen den 18 september 2010

Torbjörn och hans OMLT-grupp var kvar i Sar-e Pol där det redan brutit ut ett par strider i trakten.

De var på väg till ledningscentralen där valet övervakades då galtens växellåda gick sönder. PJ kämpade med att laga den medan Torbjörn vankade fram och tillbaka och svor över det han kallade ”sydafrikanskt skräp”.

Efter någon timme lyckades dock PJ på något mirakulöst sätt få växellådan att fungera så att de kunde komma iväg.

Utanför ledningscentralen stod poliser från en by i närheten som tillsammans med valarbetarna flytt från platsen. Talibanerna hade anfallit och hotat att döda dem. Männen var rädda och fruktade för sitt liv.

Polischefen blev rasande när han såg dem. Han skrek på poliserna och tog den ansvariges vapen eftersom han inte ansåg att han förtjänade det.

”Ni ska tillbaka och göra ert jobb!”

De vädjade om hjälp och sa att de skulle dö om de åkte tillbaka ensamma. Claes och XO som han mentorerade överlade om saken.

Eftersom talibanerna hade lämnat byn beslutade de att andra plutonen skulle följa med de motvilliga poliserna till byn och

hämta valsedlarna. Plutonchefen Jawed accepterade obekymrat detta uppdrag trots att han skadats i strid någon vecka tidigare. Och som vanligt när någon ur ANA-kompaniet skickades någonstans så följde Torbjörn och hans grupp med.

När de nådde fram till byn möttes de av tomma gator och spänd tystnad. Bara borgmästaren kom och mötte dem. Talibanerna var i närheten, de hade letat efter valsedlarna men byborna hade gömt dem i en brunn så de inte kunde komma åt dem.

Snart kom ytterligare en man fram till Torbjörn. Han presenterade sig som lärare och pratade om det som hade hänt. Till och med den robusta Torbjörn kunde inte låta bli att tycka det var rörande att dessa människor riskerade livet genom att rösta och tala med dem. Många ögon följde minsta lilla förehavande där de stod på torget. Talibanerna skulle snart anfalla, det var bara en tidsfråga.

Ändå visade borgmästaren och läraren ett sådant mod.

Valsedlarna fiskades upp ur brunnen och man gjorde sig redo att åka från platsen.

Vid torget stod en sönderskjuten bil som tillhörde valarbetarna. Den var ganska förstörd, däckerna var punkterade men Jawed bestämde ändå att de skulle ta den med.

Talibanerna skulle inte få tillfredsställelsen att behålla den. Han beordrade en av sina stackars soldater att sätta sig i bilen, satte fast en bogserlina som PJ mycket motvilligt lämnat ifrån sig, och sedan började konvojen köra mot Sar-e Pol.

De hann inte många meter förrän talibanerna anföll från bergen. De sköt ner på konvojen som långsamt kämpade sig framåt i dalgången med den sönderskjutna bilen på släp. Kulorna studsade mot de bepansrade fordonen och takskyttarna öppnade eld mot fienden.

En RPG slog ner bara några centimeter från Torbjörns bil.

Smällen skakade det tunga fordonet och svepte in den i damm-
moln. Det var nästan så att de började tvivla på om de över
huvud taget skulle kunna ta sig tillbaka till Sar-e Pol igen.

”Vi gjorde vad vi kunde.”

SKYTTEKOMPANIET

Hotel 35

Valdagen den 18 september

På Hotel 35 lyssnade Mathias på en högljudd diskussion.

Den lokala polischefen var en man med stor mage och hetsigt humör. I går hade han försenat eskorterna av valurnor genom att dyka upp flera timmar för sent, trots avtalad tid och vetskapen om att soldater och valarbetare väntade på honom. Nu var han rasande för att inte Mathias ville skicka ut soldater till byn där talibanerna slogs mot hans poliser.

Han stod utanför det lilla huset som fungerade som högkvarter och skrek på Mathias och den afghanska kompanichefen så att spottet sprutade ur munnen.

Polischefen gjorde bara avbrott när telefonen ringde och han istället vrålade i den. Hans ansikte var högrött och mannen såg ut att vara sekunder från en hjärtattack. Ingen verkade ta honom på något större allvar.

Mathias skruvade på sig och såg ut som om han helst av allt skulle vilja vara någon annanstans.

”Jag har inte tillräckligt med soldater att skicka. Vi har stöttat er hela vägen, åkt med ut och lämnat valurnor och två enheter är och hämtar dem nu. Det är snart mörkt och jag har ett ansvar för soldaterna.”

Han ville inte dela på plutonerna, ville inte ta risken att de

skulle vara för få och tänkte hålla på de resurser som fanns på basen.

”Polischefen är förbannad på oss, men han vet inte ens vad som händer på hans egen polisstation”, muttrade den afghanska kommandanten.

Polischefen fortsatte att skrika. Han gick mellan kommandanten och Mathias och skällde.

”Mina soldater har varit igång i tre dygn, deras stridsvärde är lågt”, svarade Mathias.

En bit därifrån stod den magra mannen i brun kostym från NDS. Hans tre telefoner ringde oavbrutet och han rapporterade sedan till omgivningen korthugget om vad som höll på att hända.

Talibanerna hade attackerat en till vallokal. Ännu en vägbomb hade hittats. Överallt var det dåliga nyheter.

Mathias återvände till ledningsvagnen som rapporterade att Delta som var ute med afghansk polis och militär nått fram till det område där striden var och att de rapporterade att de såg folk skjuta från en kulle.

Polisen hade stuckit från striden, men milisen och valarbetarna var kvar och blev beskjutna.

”Delta kan understödja, men då måste vi stryka flera byar där valurnorna ska hämtas i kväll”, sa Mathias.

Efter en kort överläggning beslutades att det fick bli så.

”ANA avser att hjälpa, jag vill att Delta understödjer. De framrycker med den styrka de är med nu”, sa Mathias.

”Två motorcyklar varav en person var beväpnad åkte precis förbi oss på vägen”, rapporterade Nils.

”Vallokalen i Ali Zayi var tom. Polisen lämnade den kvällen innan och det sköts i området”, sa Maria.

Att de lyckades skrämma bort folk från att rösta i lokalen var dystert. Det var ju detta område som först och främst skulle säkras.

En grupp från Bravo hade åkt dit och fått reda på vad som hänt.

Senare hamnade en annan grupp från plutonen i strid när de var ute med polisen och blev beskjutna.

”Bara de tar det lugnt nu och inte pressar på för mycket”, sa Mathias som följde striden på radion.

”Delta behövde inte ingripa. Tydligt hade det lugnat ner sig i byn”, sa Maria.

Sent på eftermiddagen fanns det inte mycket mer som kunde göras. Mathias och den afghanska officeren kom efter långa diskussioner med polismästaren överens om att avbryta insamlingen av valurnorna och istället återuppta den tidigt nästa morgon.

Den kvällen satt Deltas soldater på bänkar runt elden och åt middag medan de funderade igenom det som hade hänt de senaste dygnet. De var trötta. Några satt bara och stirrade in i lågorna, två spelade spel med varandra, andra åt tysta ur de gröna påsarna med frystorkad mat.

Överallt rörde sig soldater som skuggor i den kyliga kvällen.

”Det är viktigt att ni pratar igenom det som hänt i grupperna”, sa plutonens andreman som hade tagit över ledarskapet.

Gruppen bröts upp i mindre delar och försvann ut över den provisoriska basen. Pierre och hans grupp stod vid sitt stridsfordon och diskuterade allvarligt med varandra. De var kanske utbildade och kände till riskerna, men det var en sak att förstå saker intellektuellt, en annan att inse dem känslomässigt.

Jag satt kvar vid elden och tänkte på att de flesta var i samma ålder som när jag åkte till mitt första krig och trodde jag var

osårbar. Insikten om den egna dödligheten var något som gradvis växte fram, i alla fall för mig. När fokus ligger på att överleva är själen stum, dödsångesten kommer efteråt, i tryggheten när det finns plats för den. Skulden över det som gjorts, och ännu värre, det som aldrig gjordes, var svårast att hantera. Men med åldern kom acceptansen, det gick inte att förändra världen, det enda man kunde göra var ett tappert försök att göra den lite bättre. Skulle de unga soldaterna tvingas göra samma känslomässiga resa som jag själv hade gjort? Förhoppningsvis skulle de slippa.

Jag tände en cigarett, försökte ännu en gång ringa Torbjörn på mobilen och fick äntligen svar.

”Vi är tillbaka nu. Det var en jävla strid. Där missade du något, eller kanske inte för det var riktigt otäckt. En RPG slog ner bara några centimeter från galten.”

Trots att han var samlad och munter skälvde adrenalinet i rösten.

”Är alla okej?” frågade jag.

”Jadå, vi hade tur. Nu ska vi äta middag och gå igenom det som hänt.”

Till skillnad från de unga skyttesoldaternas öppna och långa diskussioner om strider brukade OMLT:s debriefing bestå av att de pratade igenom händelsen, skämtade lite och sedan gjorde något annat.

Kanske var det den högre medelåldern som gjorde att inga långa utläggningar behövdes, eller så berodde det på att de redan varit igenom så mycket att de inte behövde diskutera det särskilt ingående.

Jag tog farväl av Torbjörn och stoppade lättad ner mobilen i fickan. Oron växte med avståndet och det var alltid värre att befinna sig i säkerhet och undra än att vara på plats.

Pierre återvände och slog sig ner på träbänken vid elden.

”Det är många som har behov av att prata. Det är först nu några inser att det är på riktigt och att de kan dö.”

Han räckte över en mugg kaffe och tände en cigarett.

”Hur mår du själv?” frågade jag.

”Bra”, sa han och verkade förvånad över frågan. ”Det här är ju risker som ingår i jobbet och om man inte beredd på att man kan dö eller skadas borde man inte heller vara här.”

Han ryckte på axlarna.

”Annars är jag nöjd. Det ju detta vi ska syssla med, vara ute och uträtta saker”, sa han och verkade onekligen upplivad över att vara behövd.

Vi satt tysta och såg in i lågorna. Klockan närmade sig nio och folk började gå och lägga sig.

”Konstigt nog känner jag mig skyldig för att jag åkte hit och inte stannade hos OMLT, fast jag är lättad över att jag slapp följa dem i strid.”

Explosioner ekade i minnet, splitter trasade sönder handen, slog sönder fönster, skar sönder människokroppar som dog på en skräpig gata i ett annat krig, i en annan tid. Jag rös av olust när kroppen mindes rädslan.

Elden dansade över fårorna i Pierres ansikte.

”Nu tog du beslutet att åka hit och det var bra. Det finns ändå inget du kan göra åt saken så sluta tänka på det. Håll fast vid beslutet och gör det bästa av det.”

Han gäspade stort.

”Det börjar bli dags att sova.”

Pierre hade fixat fram en ledig Natosång som stod mitt emot hans egen utanför ett av tälten som var fullbelagt. Folk låg och sov överallt innanför sandsäcksmurarna. Höga snarkningar hördes i mörkret.

”Det är skrämmande att det som händer här nere påverkar

dem där hemma så mycket”, viskade Pierre över den smala gången mellan Natosängarna.

Jag huttrade i mina dubbla sovsäckar och såg upp på den mörka himlen där stjärnorna gnistrade hysteriskt.

”Det är värre ju längre bort man är från någon eller något, hjärnan har en förmåga att fylla ut tomrum med värsta tänkbara scenarier när den saknar information”, svarade jag.

”Bonnie är bra för mig. Vi kompletterar varandra.”

Pierre letade fram mobilen ur packningen under sängen och skickade sedan ett sms till flickvännen med orden ”jag älskar dig”. Därefter låg han tyst och stirrade upp på stjärnorna.

Han var helt uppenbart jättekär. Det var riktigt gulligt.

”Jag måste ju tro att vi gör något för demokratin i det här landet. Att vi i alla fall gör något som är bra”, sa Pierre.

Jag hade ingen aning om han hade rätt. Alla dessa människor som riskerade sitt liv för att rösta, skulle de få se en positiv förändring eller var allt förgäves?

Skulle verkligen de politiker som hamnade i parlamentet förbättra något, eller skulle de utnyttja sina maktpositioner på bekostnad av de afghaner som hoppades så mycket på dem? Skulle allt bara leda till att korrupta krigsherrar som borde ha suttit inspärrade tog makten och utnyttjade ISAF för sina egna syften?

Några dagar tidigare talade jag med ANA:s ställföreträdande bataljonschef, XO.

Han hade slagits mot talibanerna i femton år, sårats två gånger och var oerhört trött på kriget. Hans dröm var att öppna en affär där hans söner skulle hjälpa till. Det var allt han önskade, att få leva ett lugnt liv tillsammans med sin familj.

När jag läste upp några saker som skrivits hemma i Sverige om valet, att det var meningslöst eftersom fusket var så utbrett, så blev han uppriktigt förbannad.

”Hur kan de sitta i Sverige och skriva om Afghanistan? Har de varit här? Vet de någonting? Det här är vårt andra parlamentsval någonsin, det här är helt nytt för oss. Ni i Sverige har haft demokrati länge, men så är det inte för oss. Vi måste få tid på oss att lära oss hur demokrati fungerar, vi måste få en chans att bygga upp vårt land”, sa den höga officeren upprört.

Självklart hade han rätt, människor vaknar inte upp en dag som fulländade demokrater. Förändring tar tid och det fanns inga snabba lösningar. I Bosnien fanns det fortfarande kvar internationella trupper sexton år efter krigsslutet, varför skulle det gå snabbare i Afghanistan som hade ännu större problem att brottas med?

Nästa dag lämnade soldaterna Hotel 35 i gryningen och gav sig ut för att samla in de återstående valurnorna. När detta var gjort eskorterades valsedlarna av polis och militär till Mazar-e Sharif där de skulle räknas. Svenskarna följde dem genom det mest riskabla området.

”Man kan ju förstå de som tvivlar på att det här valet gått rätt till”, sa Maria och slöt ögonen medan hon lät tröttheten skölja över henne.

Med västerländska mått mätt hade man kanske kunnat säga att det var ett misslyckat val.

Sammanlagt hade 44 incidenter inträffat i området väster om Mazar-e Sharif, vilket var tio procent av alla våldsdåd under valet i hela Afghanistan. Sexton vägbomber hade hittats och desarmerats, strider hade utkämpats och det var oklart hur många civila som dödats.

Men på vägen utanför Hotel 35 passerade konvojen med valsedlarna och fortsatte mot Mazar-e Sharif. En afghansk polisman stod på flaket på en Ford Ranger och när han passerade några hus knöt han näven och lyfte den mot himlen i en trotsig gest.

För honom var valet inte ett misslyckande, utan en seger. De hade inte vikt ner sig, folk hade trots allt kunnat gå och rösta även om priset var högt.

”Vi har i alla fall gjort vad vi kunnat”, sa Mathias och slog sig ner på bänken bredvid Maria.

”Kommer du ihåg på slutövningen när de la in en massa moment som skulle stressa oss och vi tänkte att så här kommer det ju aldrig att bli. Men det här var ta mig tusan värre”, sa Maria.

Hon skakade på huvudet.

”Vad länge sedan slutövningen känns, det är som om den hände förra året. Det är konstigt, vissa dagar känns det som om ingenting händer, men när man jämför med andra missioner inser man att vi har fullt upp jämt.”

”Jo, det är konstigt. Nu får vi bara hoppas att valet där hemma går lugnt till”, sa Mathias och log trött.

Hemma i Sverige pågick det mest intressanta valet på årtal. Soldaterna satt och spekulerade i vad som skulle hända om de rödgröna vann.

”Då får vi väl börja packa ihop i morgon och åka hem”, sa en av sjukvårdarna medan han gjorde i ordning en kopp kaffe.

Liksom många andra soldater var han besviken över att Socialdemokraterna plötsligt ändrat ståndpunkt när det gällde närvaron i Afghanistan.

I somras när Mona Sahlin besökt dem hade hon varit övertygad om att soldaterna gjorde en viktig insats, men vid hemkomsten uppstod problem med hennes allierade. Vänsterpartiet krävde att Sverige omedelbart skulle ta hem trupperna. Däremot kunde de tänka sig att OMLT skulle vara kvar för att utbilda afghanska soldater vilket var helt obegripligt för alla som visste vilka risker de utsattes för.

Miljöpartiet ville ta hem soldaterna 2014, och Socialdemokraterna hade efter en lång tvekan beslutat sig för att ta hem trupperna 2013. Det hela var egentligen bara ett politiskt bländverk, men för soldaterna var det demoraliserande.

Mona Sahlin hade sagt att hon stöttade insatsen när hon var på plats, nu hade hon plötsligt ändrat ståndpunkt. I en debattartikel undertecknad av ledande socialdemokrater påstods dessutom att säkerhetsläget i svenskarnas ansvarsområde nu var så stabilt att trupperna snart kunde börja tas hem.

Kanske var detta skälet till att inte särskilt många soldater röstade på Socialdemokraterna. Moderaternas valedar hade däremot snabbt tagit slut i det rum på Camp Northern Lights som användes som röstlokal, så fler fick flygas ner från Sverige.

”Sossarna får helt enkelt inte vinna”, sa en av soldaterna vid sjukvårdspatrian.

”Då är ju allt som vi gör här helt meningslöst.”

Sjukvårdarna satt och solade. Nils rengjorde sitt vapen och hade lagt ut delarna på träbänken han satt på.

Aya, Deltas enda kvinnliga soldat, satt och kelade med den valp som soldaterna hittat och sedan adopterat. De hade matat, avmaskat och badat valpen som förmodligen skulle dö när soldaterna åkte hem till Sverige för gott.

Det var lugnet efter stormen, och alla väntade på att få veta vad som hände där hemma i Sverige.

En kamrat sms:ade den första valprognosen. Moderaterna var i ledning. En lättad suck gick genom de uniformsklädda. Gladast blev Pierre som började studsa runt och muntert sjunga:

”Sossarna kommer att förlora, sossarna kommer att förlora.”

Det skulle snart visa sig att han hade rätt.

Skyttekompaniet återvände till Camp Northern Lights samma kväll, trötta och smutsiga efter intensiva dagar i fält.

Att duscha var mer underbart än det går att beskriva.

Barack 011 var tom, Alfa hade åkt för att avlösa Bravo på kullen. Den enda dörren som var öppen var till rummet som Mathias delade med Sunna.

Majoren var ensam och satt på sin säng med några papper vid sin sida. Rummet var kalt som en cell, väggarna rentvättade och utan teckningar eller bilder och alla persedlar låg prydligt undanstuvade i väskor och skåp.

”Ångrar du något av alla de beslut du tagit de senaste dagarna?” frågade jag.

Mathias skakade på huvudet.

”Nej, jag gjorde vad jag kunde.”

Vi pratade en stund, men när jag lämnade rummet sa han med trött röst:

”Alla här har någon att prata med utom jag.”

Jag stannade, osäker på vad jag skulle ta mig till.

Som civil och neutral var det många som använde mig som mental avstjälpningsplats för sin frustration och bitterhet. Det enda jag behövde göra var att lyssna och ställde jag kontrollfrågor visade det sig att upprördheten oftast berodde på trötthet och ett behov av att släppa ut lite ånga.

Men med Mathias var det annorlunda, distansen var för stor.

Jag var en berättare och visste inte tillräckligt om hur det var att leda soldater i fält. Nog kunde jag föreställa mig hur det var att vara chef och att ständigt vara tvungen att fatta blixtnabba korrekta beslut, men hur det var att ansvara för andra människors liv i krig efter dygn av sömnlöshet i ett kaos av händelser kunde jag bara vagt föreställa mig.

Jag tänkte att jag borde säga något, men fick inte fram ett ord.

”Dina soldater har i alla fall förtroende för dig, det måste väl kännas bra”, sa jag till slut, vilket var helt sant, det sa de nämligen ofta.

Mathias såg nästan generad ut.

”Jo. Ska du gå och äta?”

Jag nickade.

”Då ses vi sen.”

Jag nickade, lättad över att ögonblicket passerat.

Samma kväll återvände Bravo från kullen, desillusionerade och arga över att de inte fått tillstånd att ge sig ut för att försöka förhindra skottlossningen och explosionerna runt dem.

”Vad i helvete gör vi här egentligen?”

”Vi kunde ju inte göra ett skit förutom att se på.”

De var uppgivna och slitna. Till och med den gladlynte Glenn Jonny hade svårt att hålla uppe stämningen, men han försökte.

”Äh, nu skiter vi i det här. Nu är i alla fall valet avklarat och vi har en ledig kväll”, sa han.

Skyttesoldaterna hade ett snävt markperspektiv och såg aldrig den stora helheten. De hade inte sett afghanernas glädje över valet och visste inte hur många byar som trots allt hade kunnat rösta. Det enda de kände till var vad de själva hade sett.

Efter över fyra månader i Afghanistan började också soldaterna bli slitna och friktionen mellan dem blev allt större.

Bara Maria, min rumskompis, höll oförtröttligt samma takt. Hon steg upp halv sex, gick och tränade, arbetade hela dagen och la sig sedan vid halv tio. Det var samma sak dag efter dag, vecka efter vecka, utan några vilopausar. Hon var stridsledningsofficer, skötte underrättelsetjänsten, förde befäl och gjorde allt annat som behövdes, samtidigt.

Men ibland skymtade tröttheten till och med hos henne.

”Det är inte helt enkelt att vara befäl för de här soldaterna”, sa

hon en kväll och lutade huvudet mot ett av de grå skåpen som skärmade av rummet.

”Det är inga dumskallar i kompaniet. De ifrågasätter alla beslut så det gäller att man kan argumentera för sin sak”, sa hon och log snett.

”Hoppas att vi har gjort rätt och att vi har lyckats åstadkomma något under den här tiden.”

Den som var tröttast av alla var dock Pierre. Han låg nedbäddad i sängen i det rum han delade med en annan gruppchef och var sjuk. Men den här gången var det inte jalla, den fruktade mag-sjukdomen, utan något betydligt farligare.

”Jag har fått leishmaniasis”, konstaterade han.

Sjukdomen spreds via sandflugor och förmodligen hade Pierre blivit biten när han sov på marken ute i öknen. Han kavlade upp armen och visade ett sår på armen som höll på att sprida sig. Ansiktet var askgrått under solbrännan, han fick intravenöst penicillin var tredje timme och skulle läggas in på sjukhuset i Marmal nästa dag.

Leishmaniasis är en dödlig sjukdom som angriper immunförsvaret, orsakar feber, viktnedgång, blodbrist och mjältförstoring. Trots att den drabbar 350 miljoner människor varje år är den nästan okänd, förmodligen för att det oftast är fattiga människor som smittas.

Men nu hade den börjat sprida sig bland soldaterna på FS 19 och de flesta som blivit sjuka tillhörde pluton Delta, sandfolket som de kallades eftersom de med sina masker mot dammet var snarlika infödingarna på planeten Tatoonie i *Stjärnornas krig*.

Pierre hade dessutom lyckats få blodförgiftning så han var verkligen dödssjuk.

Han sträckte sig efter uniformsjackan och visade upp ett tygmärke som satt på armen.

”First five”, stod det på märket.

Jag kunde inte låta bli att skratta åt den dåliga soldathumorn, att skryta med att man varit först att få en livsfarlig sjukdom.

”Har du berättat för Bonnie att du är sjuk?”

Pierre gjorde en grimas.

”Nä, jag vill inte oroa henne, orkar inte förklara på telefonen vad som händer. Det enda jag sagt är att jag har feber.”

De flesta soldater verkade göra likadant, i båsen där de ringde hem gratis hördes ofta en lång rad bortförklaringar. ”Det är ingen fara.” ”Det verkar värre än det är.” ”Tro inte på skiten som skrivs i tidningarna.”

De anhörigas oro var en tung skuld att bära.

”Jag är snart frisk igen”, sa Pierre.

Jag hoppades innerligt att han hade rätt och tog farväl. Det var dags för mig att åka hem till Sverige.

”Vi ses om ett par veckor.”

”Jajemen, eller är jag död när du kommer tillbaka. I så fall vill jag att Bonnie ska ärva min nya filmkamera, kan du fixa det?”

”Okej, men du kommer inte att dö och det vet du.”

”Det vet man aldrig.”

”Annika tror att jag sitter på kontoret hela dagarna, om hon får reda på vad jag egentligen gör ligger jag risigt till”, muttrade Sunna.

Han hade precis kommit tillbaka efter att ha lett en bärgningsoperation väster om Mazar-e Sharif. En patria hade blivit påskjuten och det hade tagit ett dygn att få upp den på en lastbil och forsla den tillbaka till Camp Northern Lights.

För tre månader sedan hade detta varit uppseendeväckande, men numera var strider och söndersprängda fordon vardag och inget särskilt.

Sunna satt på en stol på skyttekompaniets kontor och hade

precis talat med sin hustru på telefon. Ansiktet var fårat av trötthet och han var bekymrad.

”Hon mår inte bra, det håller på att bli för mycket för henne där hemma”, sa han med en röst tung av skuld. ”Kan du inte prata med henne när du är hemma så hon får något annat att tänka på?”

Jag lovade, jag umgicks gärna med Annika så det var sannerligen ingen uppoffring.

”Bra”, sa Sunna och såg lite gladare ut.

Jag tog farväl, gick till patriorna som skulle köra till Marmal där flygplatsen låg. Det skulle bli skönt att få åka hem och vila ett par veckor, långt borta från krig och soldater.

Och med tanke på vad som höll på att planeras skulle nästa tur förmodligen bli dramatisk.

”Det är först nu man fattar
att det är sant.”

OMLT OCH SKYTTEKOMPANIET

Mazar-e Sharif

Oktober

”Det första jag mindes när jag vaknade var att de sa att vi hade gått på en IED. Jag kollade ner på kroppen, hade känsel i händer och fötter men det gjorde ont i ryggen och nacken.”

Sudden satt vid köksbordet i föräldrahemmet, ett 1970-tals-
hus i Täby utanför Stockholm, och berättade om när vägbom-
ben exploderade under stridsfordonet han körde.

Han hade fortfarande halskrage och svårt att gå. En framtand
var utslagen och han såg magrare ut än vanligt.

”Jag kände mig ändå trygg eftersom jag var tillsammans med
kompisarna. De körde en massa interna skämt och jag tänkte att
det inte var någon fara, att jag skulle klara mig.”

Han hade haft djävulskt ont. Fentanylklubban fungerade inte
och när han lastats på helikoptern och den flög iväg med öppna
dörrar blåste det som tusan och gjorde ännu ondare.

Han kom ihåg hur han rullades in på sjukhuset i Marmal,
undersöktes och sedan sövdes ner. När han vaknade kunde han
varken se eller röra sig och fick nästan panik tills han insåg att
han var fastspänd i en respirator.

I nästa stund var överste Fahl och kapten Sunna där. De ställ-
de frågor och gick sedan. Sudden låg ensam kvar.

En jänkare med amputerade fötter låg i sängen bredvid och

sov. En annan amerikansk soldat frågade honom:

”What’s up?”

”IED”, svarade Sudden.

Amerikanen förklarade att han tillhörde specialstyrkorna och att hans bil hade sprängts dagen innan. Sudden somnade om.

Plutonchefen Stefan och resten av gruppen kom på besök på eftermiddagen och först då kände sig Sudden trygg igen.

Det beslutades att hans stridsparskamrat Pierre, som inte var den Pierre jag hängde med, skulle följa med honom i det special-flyg som skulle ta honom till Sverige.

”Det betydde mycket, att jag inte skulle vara ensam bland en massa främmande människor.”

Han flögs hem till Sverige, lades in på sjukhuset där två tjejer från HR-centrum ordnade hotellrum till Pierre och Suddens anhöriga så att de kunde vara i hans närhet. De skötte allt, biljetter, samtal, såg till att allt flöt på. En säkerhetsvakt stod utanför hans sal och kontrollerade att ingen obehörig kom in.

”Jag har gjort lumpen och NBG; *Nordic Battle Group*, varit i Kosovo och Afghanistan så jag vet hur Försvarsmakten kan vara, men de har aldrig varit så hjälpsamma som nu. De var grymma”, sa han och drack av kaffet.

Nu återstod rehabiliteringen av den trasiga kroppen. Sudden sa att han alltid var glad när han vaknade och inte hade några fläschbacks, men smärtan syntes hela tiden i hans ögon.

Han gick mödosamt bort till sitt sovrum. Där, på väggen, var den svenska flagga som hängt på stridsfordonet uppsatt på väggen. Alla i besättningen hade skrivit sina namn på den.

Suddens röst brast av rörelse när han skulle berätta hur mycket det betydde för honom att ha den där och hur mycket han saknade sin grupp.

”Men jag blir förbannad på hur folk pratar här hemma om att

vi ska åka därifrån. Åk ner själva och se verkligheten, då kommer de se att vi behövs och gör skillnad.”

Han var 22 år gammal, bara sju år äldre än min egen son.

”Ångrar du att du åkte till Afghanistan?” frågade jag.

”Nej, verkligen inte. Jag kan förstå att mamma och pappa var oroliga när jag åkte och jag skulle nog aldrig vilja att min son gjorde samma sak. Men jag visste hur det var där nere och hade pratat med folk som var nere på FS 17. Jag visste vad jag kunde vänta mig och ångrar ingenting.

Det kändes sorgligt och betryggande att lämna Sudden i hans föräldrahem. Men Försvarsmakten hade tydligen förbättrat sitt omhändertagande av skadade, tidigare hade soldater klagat över att det varit för byråkratiskt men nu flöt det tydligen på utan problem. Steg för steg förbättrades omhändertagandet av soldaterna.

Folkpartisten Allan Widman hade länge arbetat för att Sverige skulle få en veteranpolitik och gjorde en utredning om saken. Våren 2010 presenterades den av försvarsminister Sten Tolgfors.

Stödet till anhöriga ökades och Försvarsmakten hade ett lagstadgat uppföljningsansvar för sina veteraner under resten av deras liv. Försvarsmakten skulle också vidta stödåtgärder som var kopplade till rehabilitering, och stödet till veteraner som skadats i tjänsten var inte längre tidsbegränsat.

Regeringen ville också inrätta en veteranadministration som var tänkt att hjälpa soldater och deras anhöriga så att de slapp vända sig till en massa olika myndigheter och organisationer.

Det var Sveriges första veteranpolitik någonsin, vilket var på tiden med tanke på att landets soldater befann sig i krig.

Däremot hymlades det fortfarande om att soldaterna stred och vad det egentligen innebar. Ett land som haft fred i 200 år hade fortfarande svårt att förstå vad som hände i Afghanistan och varför.

”Det känns inget bra att åka ner igen”, sa jag och såg ut över flygplanet som var fullt med soldater som varit hemma i Sverige på ledighet.

Erik som satt i sätet bredvid såg upp från boken om hunddressyr.

”Jag har inte heller någon lust.”

Han hade haft en extra veckas ledighet eftersom någon gjort inbrott i det hus han precis köpt på den norrländska landsbygden tillsammans med sin sambo. Erik fick beskedet när han var på campen och hade rasande och hjälplös gått omkring och väntat på att få åka hem och ta hand om sin flickvän och sitt hem. Nu hade han satt in larm och säkrat huset på alla tänkbara sätt.

”Det är bara att bita ihop och göra det här sista”, sa han med bristande entusiasm.

Därefter lirkade han fram sin krigsdagbok ur benfickan, den som alla befäl antecknar alla händelser och beslut i. Han berättade att det här var hans andra dagbok, en hade han redan fyllt. Sidorna var fyllda med kortfattade meddelanden på militäriska som berättade om strider, vägbomber och patruller.

”Är de offentliga?” frågade Erik.

Jag ryckte på axlarna och svarade uppriktigt att jag inte hade någon aning.

”Det borde de vara, så att folk där hemma får veta vad som händer här nere”, sa Erik.

Därefter återgick han till att läsa sin hundbok. OMLT satt på sätena runt omkring. ”Bella” tittade på filmer som spelats in från strider med hjälmkameror på sin dator. Torbjörn satt en bit bort och försökte sova. Trots att han försökte hålla god min på flygplatsen, skämtade och pratade med alla, var det tydligt att han var rastlös inför det stundande uppdraget.

Stämningen var överlag dämpad, men så fanns det inte heller något att glädjas över när man åkte i det trånga planet.

Försvaret hade hyrt in ett sunkigt charterplan från en liten firma som måste ha lämnat absolut lägsta anbud. Soldaterna satt packade som sillar i utrymmet.

Dålig komfort hade varit överkomligt, det värsta var att planet gick sönder så ofta att det var osäkert om och när man skulle komma fram.

På hemresan hade planet tankats med fulbränsle som innehöll vatten så det blev stående på den flygplats i Turkiet där det alltid mellanlandade. Soldaterna blev synnerligen missmodiga och förberedde sig på att stanna kvar över natten. Då landade ett danskt plan på väg mot Köpenhamn med soldater de hämtat i Helmand. Lyckligtvis var flyget nästan tomt och alla svenskar fick skjuts till Skandinavien. Det danska planet var nästan helt nytt, hade gott om benutrymme och det serverades en god måltid med riktiga glas och bestick.

Klasskillnaden mellan hur de danska och svenska soldaterna värdesattes och behandlades av sina länder blev plötsligt mycket tydlig.

I Danmark mindes man andra världskriget och kom ihåg att soldater är nödvändiga ibland. Där hycklade man inte om att uppdraget i Afghanistan var farligt, eller om att man var i krig. Danmark var det ISAF-land som hade förlorat flest soldater i förhållande till sin folkmängd. Men de tog också hand om de kvinnor och män som skickades till de hårda striderna i södra Afghanistan. Vid hemkomsten hölls det offentliga parader och en soldats status var betydligt högre än den var i Sverige.

Under Almedalsveckan i juli deltog jag i ett seminarium tillsammans med en dansk officer, Richard Engelholm, som var på väg till Helmand.

”Jag är stolt över att vara officer i den danska armén, att åka till Afghanistan är essensen av mitt yrke, det är vad jag gör”, sa han

självklart. Något sådant kunde sällan skådas hos svenska office-rare som ibland nästan verkade strykrädda när de berättade om sitt jobb.

Richard Engelholm var häpen över att de kvinnor och män som Sverige skickade till Afghanistan kunde kallas legosoldater av debattörer och bli påhoppade i alla möjliga sammanhang.

”Det finns danskar som är mot insatsen i Afghanistan, men de kritiserar politikerna och inte soldaterna”, sa han.

I alla andra länder var det en självklarhet att angripa dem som fattat besluten, inte dem som befann sig längst ner på skalan, men inte i Sverige. Huruvida detta berodde på kritikernas okunskap eller feghet att ge sig på makten var oklart.

Vi gick till en bar i Visby och drack vin medan politikerna raggade röster runt oss i ett försök att komma åt eller behålla makten. Få talade klarspråk eller stod upp för soldaterna eftersom det inte ansågs vara en tillräckligt stor valfråga. Det var just detta som var mest skrämmande, att dessa skrattande, sommarbruna människor som var så uppfyllda av sin egen och politikens viktighet faktiskt var ansvariga för att soldaterna var i Afghanistan och riskerade sina liv.

Ändå hade de förmodligen bara en aning om vilken verklighet OMLT och skyttesoldaterna befann sig i.

Sverige hade en lång politisk tradition av att hålla sig borta från stridigheter. Att svenskar krigade i Afghanistan var nog aldrig meningen, men när militären ändå drogs in i stridigheter fick regeringen börja hantera situationen. Det gick sådär. Om Försvarsmakten var ovan att ha soldater i krig var det inget jämfört med politikerna.

Ingen betvivlade försvarsminister Sten Tolgfors engagemang i soldaterna, men han lyckades aldrig riktigt förklara för militären eller svenska folket vad som skulle uppnås med insatsen.

Till allas förvåning landade planet på Marmals flygplats utanför Mazar-e Sharif i någorlunda rätt tid. Erik tog farväl, Alfa var på kullen och han skulle ta sig dit så fort som möjligt. Hans ställföreträdare var kvar på campen eftersom han hade fått leichmaniasis, istället var det plutonens tredjeman Kenneth, som hade befälet i Ali Zayi.

”Vi ses. Ta det lugnt”, sa Erik och gick för att hämta sina saker.

Själv åkte jag med Torbjörn till den amerikanska basen Mike Spann för att följa med hans grupp och Golf X-ray till Darzab.

Över två månader hade gått sedan den stora striden längs vägen då konvojen med nöd och näppe klarade att ta sig tillbaka till Sheberghan.

Sedan dess hade man slutat att köra till Darzab, det ansågs för riskabelt med tanke på att ett tiotal vägbomber lagts ut längs vägen och talibanerna hade stärkt sin ställning i området. Soldaterna flögs istället dit med helikoptrar.

Men trots att USA placerat 48 helikoptrar i norra delen av Afghanistan, som även stod till svenskarnas förfogande, var det ett nyckfullt transportmedel.

All packning kördes ut till helikopterplattan utanför Mike Spann och vi väntade länge utan att någon helikopter dök upp.

Till slut kom beskedet att flygningen var inställd på grund av vädret. Något som väckte mycket munterhet eftersom två helikoptrar precis passerat över soldaterna och fortsatt norrut.

Nästa kväll väntade alla på att åka ut till helikopterplattan för att återigen göra ett försök.

Torbjörn gick fram och tillbaka framför det lilla hus där OMLT hade sin mäss. Han kedjerökte och var rastlös och det var uppenbart att han inte hade någon lust alls att åka till Darzab.

Kapten Christian, mentor för kompaniet för *heavy weapons*, var mer öppet orolig.

”Jag kan ju inte säga att jag ser fram emot att åka dit”, sa fyrbarnspappan.

Darzab var förmodligen den farligaste platsen i det svenska ansvarsområdet, man var helt avskuren från all hjälp och helt omringad av talibaner.

Å andra sidan var staden en viktig plats i min berättelse och det kändes nödvändigt att åka dit, trots obehagskänslorna som slingrade sig genom magen.

Sjukvårdaren Thomas skakade bekymrat på huvudet.

”Vad ska du till det där rättboet att göra?”

Jag ryckte på axlarna och följde med till matsalen på Mike Spann, trängdes med amerikanska soldater och åt feta friterade kycklingbitar som sköljdes ner med läsk.

Klockan var runt sju när en av soldaterna fick ett sms om att en svensk soldat hade stupat väster om Mazar-e Sharif. Det var Alfa, Eriks pluton, som mist soldaten. Namnet var fortfarande hemligt, de anhöriga hade inte underrättats. Beskedet togs emot med sorg av soldaterna och officerarna i OMLT.

Torbjörn satte sig ner på en bänk och tände ännu en cigarett.

”Det är ju inte roligt att åka, särskilt inte nu”, sa han med låg röst som plötsligt lät väldigt sårbar.

Han var pappa med tvillingar på tolv år. Själv hade jag en femtonåring hemma, hur skulle han reagera om mamma dog? Var det inte ett gigantiskt svek att dö från sitt barn?

Dödsängesten växte sig stark i tystnaden.

”Det är alltid värst innan man kommer iväg”, sa jag.

Torbjörn nickade.

”Jo, så är det.”

Chris ringde sin fru på mobiltelefonen och berättade att han var okej. Han var inte den enda som ringde hem den kvällen till

anhöriga som naturligtvis blev ännu oroligare nu när de förstod att något allvarligt hänt.

Telefonen ringde också hos en mamma som fick det mest fruktansvärda meddelande en förälder någonsin kan få.

Mörkret tätnade och det blev plötsligt svårt att andas.

Alfa bodde ju i baracken på Camp Northern Lights där jag hade mitt rum. Vem av dem var det? Emina, den coola bruden från Bosnien? Kongo som för bara några veckor sedan fått alla att skratta när han sjöng ”Sången om Stalin”? Var det Micke som tjänstgjort i Bosnien och nu hade återvänt till soldatlivet? Eller var det Erik som åkt direkt till kullen för att dö?

Ingen visste. Det fanns inget annat att göra än att vänta och oroa sig.

På Facebook fanns ett meddelande från Aftonbladet som sökte mig eftersom de ville att jag skulle skriva om saken, vilket var lite konstigt eftersom jag sagt upp mig som krigsreporter.

Dessutom hade de artiklar jag skrivit flera veckor tidigare inte publicerats. Varför visste jag inte. Ingen hade hört av sig, men det spelade egentligen ingen roll eftersom jag redan fått betalt.

Men ett par dagar tidigare hade redaktören brutit tystnaden och mejlat över artikeln om kullen – omskriven till oigenkännlighet och full av faktafel.

Jag var luttrad när det gällde att få artiklar ändrade, men det här var exceptionellt. Om texten hade publicerats i den omskrivna versionen hade jag tappat all trovärdighet.

När jag påpekade detta för redaktören svarade hon att jag skulle rätta felen. Det var ett tråkigt slut på ett tio år långt samarbete som mestadels fungerat väldigt bra.

Med tanke på detta var det ganska optimistiskt att de trodde att jag skulle skriva om soldaten som dödat. Om de gett mig lite stöd, ringt någon gång när jag kom hem från ett uppdrag,

visat lite omtanke istället för ointresserad kyla, så hade jag kanske ställt upp.

Nu stängde jag istället datorn och gick och la mig.

Flaggorna hängde på halv stång på Camp Northern Lights, skyttesoldaterna hade svarta sorgband runt armen. Stämningen var dämpad. Alla talade med lågmälda röster.

Pierre stod hedersvakt utanför kylcontainern där kroppen låg. Han nickade kort där han stod med sitt vapen och med baskern på och såg sliten ut eftersom han fortfarande var sjuk. Eftersom nästan alla på campen hade åkt ut till kullen var det sjuklingarna som fått stiga upp ur sängarna och ta över vakttjänsten.

Skyttekompaniets kontor var nästan tomt. De flesta var vid kullen där patrian höll på att bärgas, Mathias hade åkt ut till pluton Alfa så fort han fick reda på vad som hänt. Nu var soldaterna på väg in till campen.

Nils satt vid sitt skrivbord.

”Det här är bara för jävligt”, konstaterade han.

Det var Kenneth Wallin som hade stupat, 23-åringen som hade haft befälet över plutonen innan Erik kom till kullen.

Patrian där Kenneth var vagnchef hade kört på en IED. Han bröt nacken av explosionen. Föraren Kongo skadade nacken och var på sjukhuset i Marmal.

Kenneth hade bott några rum längre bort i korridoren tillsammans med Micke. Han gjorde aldrig något större väsen av sig men var alltid vänlig och glad.

Nu var han borta.

Teknikchefen berättade om bärgningen av patrian med exakta militära termer. John, Alfes andreman, satt på en stol och lyssnade tillsammans med några andra.

Sorgen låg som en kvävande filt över rummet. Teknikchefen

talade med låg röst på sin sjungande norrländska. Hans formella ord lät på något sätt betryggande i sammanhanget.

En knackning på dörren fick honom att tystna, pressofficeren steg in i rummet. Han stod framför skyttesoldaterna och förklarade ödmjukt att svensk media ville ha en kommentar från någon av Alfas soldater.

”Vi vill ju att han ska minnas som den person han var”, sa pressofficeren som verkade omedveten om att han slog någon form av rekord i dålig tajming.

”Finns det någon du kan tänka dig som vill tala med media i plutonen”, frågade han John, Alfas andreman.

Soldaterna hade inte kommit tillbaka till campen och det första de behövde efter att ha varit på kullen i nästan en vecka var varm mat, en dusch och sedan tid att hämta sig från den värsta chocken, inte att bli intervjuade.

Klockan var dessutom halv åtta på söndagsmorgonen svensk tid. Det var inte nära någons deadline så det var svårt att förstå varför pressofficeren låg på så hårt.

”Det är inget jag tänker tänka på just nu”, sa John och lämnade rummet, påtagligt irriterad.

Mötet avbröts, nästa genomgång skulle vara om två timmar. De kvarvarande skyttesoldaterna lämnade rummet, bleka av trötthet efter en sömlös natt.

Redaktören på Aftonbladet skickade ett sms. Hon ville att jag skulle hitta en soldat som ville chatta med Aftonbladet. ”Nu gör vi bra journalistik.”

Men jag hade slutat som krigsreporter.

Det fanns faktiskt andra journalister på campen. Jessica Rosengren och fotografen Kurt Engström som arbetade för Norrländska Socialdemokraten.

De satt utanför mässen och sa att de var lite omskakade över att hamna mitt i en sådan stor nyhetshändelse.

”Det är ju första gången vi är i Afghanistan och så händer allt detta”, sa Jessica.

”Och nu är ni nyhetsledande. Jag kommer inte att skriva något.”

En gång hade jag varit Jessica, en lokaltidningsreporter som började skriva om krig. Därför kändes det rätt att avsluta karriären med att ge henne all plats. Det var dessutom bara en tidsfråga innan Terese Christiansson, Expressens korrespondent i Kabul, skulle dyka upp.

För tjugo år sedan dominerades krigsrapporteringen av medelålders män, nu var det kvinnor som var ute på fältet och skrev om krig. Saker och ting hade faktiskt förändrats, även om det under tiden hade känts som att det gick väldigt långsamt.

Jag tog farväl av Jessica och önskade henne lycka till.

Soldaterna från Alfa anlände en timme senare, trötta och smutsiga. Tysta och nedstämda gick de mot matsalen i små grupper.

Emira kom gående för sig själv, rödögd och sammanbiten.

”Han var ju bara 23 år”, sa hon och brast i gråt.

Emina och Kenneth hade varit vänner. Han hade alltid tagit henne i försvar om det var något tjafs med de andra i plutonen, hade alltid stått på hennes sida.

Micke, Kenneths bästa vän och rumskompis, grät så att tårarna rann nedför det grå skägget.

”Det är först nu, när man kommer till campen, som man fattar att det är sant.”

Erik satt på träbänken utanför skyttekompaniets kontor tillsammans med John.

Turen hade tagit slut. Erik, som för första gången i sitt liv

ledde en pluton och detta i Afghanistan och som gång på gång hamnat i strid, hade förlorat en av sina soldater.

Han såg ner i gruset.

”Jag förstår inte att han är borta. Det är som om han när som helst skulle komma runt hörnet med pärmarna i famnen, de som han alltid bar på.”

John log igenkännande.

”Sorgen kommer i omgångar. När man pratar om något annat försvinner det, sedan slår det till”, sa han.

Erik nickade.

”Så är det.”

Han hade varit i kylcontainern och tagit farväl, sa att det känts bra att se honom en sista gång. Snart skulle en minnesstund hållas i kapellet där Kenneth log från ett fotografi.

Därefter skulle hans kropp flygas till Sverige. Erik och John skulle eskortera honom tillsammans med Micke och Emina.

”Jag vill träffa hans föräldrar och berätta om vad som hände”, sa Erik. Det var en del av hans ansvar som chef, att prata med de anhöriga, hålla ihop plutonen, att stötta och vara stark.

John nickade.

”Jag vill också träffa dem.”

Soldater från andra enheter gick förbi. De såg nästan blyga ut, få vågade sig fram, ovana som de var vid situationen.

Men Viking, JTAC, kom fram till bänken, eller han rättare sagt stövlade fram med långa kliv. Han skakade hand med Erik och beklagade sorgen.

”Det är för jävligt, men det är som det är. Det är ju krig”, sa han på sin kärva norrländska.

”Jo, tack ska du ha”, svarade Erik.

Denna fyrkantiga manlighet full av så mycket omtanke var riktigt rörande.

Viking, mannen från vidderna i norr, vandrade iväg.

”Kongo är på väg hit från sjukhuset”, sa John.

”Det är bra”, sa Erik och nickade för sig själv.

Han hade kommit till kullen på fredagen, övertagit befälet från Kenneth. På lördagen hade pluton Delta patrullerat i några byar där talibanerna har tagit sin tillflyktsort. De hamnade i strid på eftermiddagen, något som numera nästan blivit rutin i området väster om Mazar-e Sharif.

Erik och hans pluton hörde vad som hände på radion. De frågade om Delta behövde understöd och fick till svar att de skulle skära av talibanernas reträttväg.

Alfa gjorde sig redo. Erik tog plats i sin galt, Kenneth tog på sig skyddsväst och stridssele, samlade ihop sina saker och gick sedan mot patrian där Kongo redan satt vid ratten.

Micke såg upp när rumskamraten passerade.

”Ta det nu lugnt där ute”, sa han.

”Ja, ja”, svarade Kenneth.

I nästa stund var han borta.

”Vad hände sen?” frågade jag Erik.

”Läs själv”, sa han och lämnade över den krigsdagbok han visat på planet tre dagar tidigare.

Nu hade de nya sidorna fyllts med prydlig text.

18:02 – Delta Quebeck i strid. Small arms fire samt en RPG.

18:10 – Alfa Quebeck framrycker. VP check över vattendrag av EA. De leder sitt fordon över till fots. AQ följer efter, över vp-checken och följer vägen västerut.

De två galtarna körde först, patrian sist. På vägen var de tvungna att passera ett vattendrag och en av soldaterna ut, vadade genom

vattnet och letade igenom botten. Då han inte hittade något som liknade en IED körde de två galtarna över flodbädden.

18:20 – Efter 100 meter hörs en kraftig detonation. Misstänker först RPG. Takskytten målanger skyttar i bebyggelsen 11–13 och öppnar eld. Inser källan till detonationen. Takskytt ser rök klockan 3. Föraren Kongo anmäler IED. Wallin skadad. AQ1 uppfattar allvaret. Vill vända, åka tillbaks och försvara platsen till hjälp anländer.

AQ1 var beteckningen på Erik, DQ var pluton Delta.

AQ1 ger order om vändning men vagnen håller på att välta och kommer inte upp för egen maskin. Försöker anropa DQ när vi nästan välter, hinner signalera till ledningsplats om helikopter. Tänker att nu håller det på att gå åt helvete på riktigt. Måste återta initiativet. Ger order om nödevakuering. Sätter ut poster. DQ har hört vad som hänt och är på väg. Får löpande orientering av EA. Wallin har ingen puls, ej haft sedan man påbörjat återupplivningsförsöken. Sjukvårdaren anser att han har blod i lungorna och troligen är död. Återupplivningsförsöken fortsätter.

CEA leder bärgningen, AQ1 tar plats i hans vagn för att stridsleda. DQ bryter in mellan mig och bebyggelsen och tar eldställning.

DQ3 hämtas av AQ galtar. AQ1 visar i rätt riktning till den utslagna patrian. Kongo har ont i nacken, Hera har ont i axlar och armbåge.

19:20 – Medevac anländer. DQ3 bär kroppen.

JAG HEDRAR WALLIN MED EN HONNÖR NÄR HAN LÄMNAR.

19:27 – Kongo evakuerades. Laddningen kraftig, främre axeln och hjulen borta. Vagnen står med fronten i vattendragets dy. Jag ser något som ser ut som tryckplatta.

21:20 – Berättar på höjden att Wallin har stupat.
Overklighetskänsla, samtidigt som man handlar rationellt.

12:01 – AQ tillbaks på CNL.

Kommer för evigt att sakna min goda vän/kollega, kommer att hedra ditt minne.

Det måste ha varit fruktansvärt när bomben exploderade under patrian och Eriks galt körde fast när han försökte åka tillbaka så att han bara kunde höra på radion om Kenneth. Om inte Delta hade kommit med sina stridsfordon och ställt sig mellan Eriks galt och byn hade de också kunnat bli utslagna.

”Det var en konstig känsla när han flög iväg med helikoptern”, sa Erik med låg röst.

Jag stängde krigsdagboken och gav den tillbaka till Erik som satt tyst på bänken. Det fanns inget mer att säga.

Mobilen surrade till av ett sms från Torbjörn.

”Helikopter går 22:30 i kväll. Kom hit om du ska med.”

”Vi håller på att bli omringade.”

OMLT

Darzab

Oktober

”Där, lite mer till höger.”

Daniel låg på mage bredvid Patrik och spanade mot talibanerna som tagit skydd bakom några stenar 700 meter bort.

Patrik siktade med prickskyttegeväret, en sekund senare eka-de skottet över de böljande bergen.

I nästa stund besvarades elden och kulorna yrde över den lilla kulle vi tagit skydd bakom. Det var inte mer än en liten upphöjning i det vidsträckta landskapet där bergen veckade sig mjukt bort i oändligheten. Gardan, den by där de hårdaste striderna utkämpats, låg bara ett par kilometer bort.

En afghansk soldat riggade upp sin kulspruta ett par meter från Patrik. Han sköt mot platsen där talibanerna befann sig. Skotten skar genom luften och tomhylsorna rasslade ner på marken.

När han slutade skjuta började skott vina över huvudena. Alla duckade för de surrande ljuden. Endast den skäggiga gamla mannen från Arbaki, motståndsrörelsen, verkade helt oberörd där han satt på huk och pratade i sin mobiltelefon.

Klockan var nästan fem. Striden hade pågått i tre timmar och visade inga tecken på att mattas av. Andy hade via radio bett om flygunderstöd för att ”avsluta det här innan det blev mörkt”, men hitintills hade inget flyg dykt upp.

Vi var fast på kullen på en platå i bergen, sex svenskar från OMLT, tre män från Arbaki och en handfull ANA-soldater.

Patrik sköt återigen med prickskyttegeväret.

”Bra”, ropade Daniel uppmuntrande.

På andra sidan dalen detonerade en granat. Det låga mullrandet rullade fram som dov åska över de grönbruna bergen.

”Det är okej”, log den afghanska sergeanten som för några veckor sedan eskorterat mig till Hotel 35.

”De skjuter, men det är ingen fara.”

Nere i dalen kom några bönder vandrande mellan två kullar, med får som de drev framför sig. Sergeanten började skrika på dem och ville att de skulle stanna så att de inte hamnade i korseld. Men de brydde sig inte utan gick lugnt vidare.

Solen höll på att sjunka, snart skulle det bli mörkt och det var minst ett par timmars vandring tillbaka till basen. Frågan var om vi någonsin skulle komma dit igen.

Sergeanten talade i radion som en av hans soldater bar på ryggen och ropade sedan:

”Vi måste ta oss härifrån nu, de håller på att omringa oss.”

Christian gav Andy en frågande blick och fick en huvudskakning till svar.

”Nej, det är bättre att stanna och vänta på flyget.”

Sergeanten gav sina soldater en order och de började genast packa ihop sin utrustning och sina vapen.

”Vi måste härifrån.”

Han tog några steg bort från kullen och såg sedan på mig.

”Kom nu!”

De afghanska och svenska soldaterna såg på varandra. En detonation hördes i fjärran.

”Kom, vi måste härifrån nu.”

Ett par dagar tidigare satt vi utanför Mike Spann och väntade på helikoptern till Darzab.

Det här var tredje kvällen i rad som OMLT försökte komma iväg så förhoppningarna var inte så stora att de skulle lyckas.

Några veckor tidigare hade ett mentorsteam från OMLT fått vänta i tio dagar på att bli utflugna från Darzab, varför visste ingen.

”Jag tror inte att den kommer i kväll heller”, sa Daniel som låg på betongen lutad mot sin ryggsäck.

”Jodå, kom igen nu. Tänk lite positivt för en gångs skull”, svarade Kalle som låg vid hans sida.

Torbjörn som rastlöst vandrat fram och tillbaka stannade till och plockade upp ett cigarettpaket.

”Jag hoppas inte den kommer, men det gör väl ingen”, muttrade han dystert.

”Ja, jag sover hellre i en säng i natt”, sa PJ och ryckte på axlarna.

Torbjörn tände en cigarett och flinade sedan.

”Härligt att man har börjat kedjeröka igen. Det var på tiden.”

Vi var elva personer som väntade denna småkyliga söndagskväll: de fyra halvsovande soldaterna i Golf X-ray, Torbjörn, PJ och Walle, Christian (mentorn för *heavy weapons*), två tolkar och så jag.

Bagaget låg prydligt uppradat på kanten till helikopterplattan. Patrik satt med benen i kors och spejade ut i mörkret med AK5:an i knäet. Kalle och Daniel smågnabbades med varandra och Andy kontrollerade utrustningen.

Darzab var den mest avlägsna och utsatta platsen som fanns i området.

Alla hade blandade känslor inför att åka dit, särskilt efter Kenneth Wallins död, och stämningen var ödesmättad.

Själv hade jag fått flera presenter av de i OMLT som inte skulle

åka, en vindtät anorak så att jag inte skulle frysa i helikoptern, ett par dyra öronproppar, en tröja.

Det kändes som avskedspresenter, som om de aldrig skulle se mig mer.

Samtidigt hade jag tillbringat så mycket tid med Romeo och Golf X-ray att jag kände mig trygg i deras sällskap. Det var en falsk trygghetskänsla, men ändå behaglig. De var som en stor dysfunktionell familj där alla höll sams nästan hela tiden – att stanna kvar när de åkte var uteslutet.

Ett dovt avläggset ljud växte sig starkare till ett högt smattrande och till allas förvåning sänkte sig en helikopter mot landningsplattan.

En Chinook har två rotorerna och kan flyga ett tjugotal personer plus packning. Den har en kulspruteskytt bak och två på vardera sidan och är ganska ful. De amerikanska soldaterna kallar den *the flying turd*, den flygande bajskorven.

Alla hjälptes åt med att bära in bagaget, lådor med ammunition, väskor och vapen. När allt var fastsurrat satte sig alla på de fällbara sittplatserna av presenning och spände fast bältena. Någon minut senare lyfte helikoptern och flög in i natten.

Larmet gjorde det nästan omöjligt att prata. Det fanns knappt några fönster att se ut genom, bara små gluggar. Soldaterna satt tysta och såg ut i ingenting.

Efter en dryg halvtimme öppnade en av de amerikanska skyttarna eld. Ljudet från kulsprutan skar genom motorlarmet, lukten av krut stack i näsan.

Skytten sköt ett par hundra skott mot marken. Soldaterna växlade några förvånade blickar. Magen värkte till av oro. Blev vi beskjutna? Var det någon fara?

När OMLT:s chef Martin flög från Darzab för några veckor

sedan träffades ANA-helikoptern han åkte i av tretton skott. Den kunde lika gärna ha störtat i bergen. Var vi lika illa ute?

”Man kan undra vad de skjuter på”, ropade Daniel för att överrösta larmet.

En befogad fråga med tanke på att helikoptern flyger i tvåhundra kilometer i timmen och det måste vara svårt om inte näst intill omöjligt att träffa något på marken.

”Han kanske skjuter in vapnet”, ropade Kalle och flinade.

Daniel ryckte på axlarna och fortsatte sedan stirra in i ingenting.

Det var ingen mening att oro sig, lika bra att skjuta bort alla tankar på brinnande helikoptervrak i bergen.

Musiken hjälpte till att hålla rädslan på avstånd. Favoritgruppen Kansas sjöng ”Carry on my wayward son” på Ipoden:

*Once I rose above the noise and confusion
Just to get a glimpse beyond this illusion
I was soaring ever higher, but I flew too high*

Efter en evighet landade helikoptern i ett moln av damm på en höjd ovanför Darzab.

Soldaterna från förstärkningsplutonen Romeo Lima liknade spöken där de stod i månlyuset, täckta av damm i väntan på att få stiga ombord och flyga därifrån nu när deras avlösning anlant.

Urlastningen började omedelbart. Ingen talade med någon utan alla arbetade snabbt i tysthet. Efter några minuter hade Romeo Lima tagit plats och helikoptern lyfte i en tryckvåg av damm som letade sig in i varje skrymsle på kroppen.

”Att man aldrig lär sig”, sa Torbjörn och gjorde ett fåfångt försök att borsta bort dammet som täckte hans ansikte som en stel mask.

Han följde helikoptern med blicken medan den flög bort över

bergen och förvandlades till en blinkande punkt. Snart var också den försvunnen och kvar fanns bara ensam tystnad.

”Darzab är som Helmand, här kan ingen höra dig gråta”, sa Torbjörn.

Nedanför oss bredde staden ut sig i dalen, inbäddad mellan ljusa uråldriga berg. Månljuset fick lerhusen att skimra under den stjärnklara himlen. Det lyste i fönstren på ett par av de hus som klamrade sig fast på slutningen. Det var magiskt vackert, som taget ur en sagovärld.

Till och med Torbjörn verkade tagen av nattens skönhet.

”Riktigt snyggt”, konstaterade han. ”Men som du ser kan vi inte ta oss någonstans om något händer. Blir vi anfallna är vi helt utlämnade åt oss själva.”

En pickup som tillhörde polisen väntade på att köra bagaget till förläggningen. De fyra soldaterna i Golf X-ray låg i skyttställningar och såg vakande upp mot bergen.

”Skicka oss vart som helst, vi behövs överallt”, muttrade Torbjörn och gick bort till packningen som låg i en hög täckt av damm.

”Lika bra att vi sätter fart så att vi kommer i ordning någon gång”, sa han och slängde upp en väska på axeln.

Förläggningen bestod av tre små smutsiga rum i guvernörens hus. Eftersom han inte kunde besöka Darzab på grund av säkerhetsläget hade han upplåtit en del av sitt residens till ISAF så att soldaterna slapp sova utomhus.

Hur förstärkningsplutonen, som var tre gånger så många, hade fått plats var ett mysterium. Rummen var fyllda med uppfällda Natosängar som staplats på varandra från golv till tak. Klockan två på natten stod alla och monterade ner sängarna för att få plats.

Eftersom Walle snarkade så högt placerades han i en skrubbs tillsammans med de två tolkarna.

Skyttegruppen tog plats i ett något större rum och de tre officerarna samt jag själv flyttade in i det största rummet där fyra sängar precis fick plats.

Klockan tre var allt färdigt.

Walle sov redan högljutt. Kalle spelade ”Stad i ljus” med Tommy Körberg på sin dator, en sång som skyttegruppen var fixerad vid och ofta sjöng.

”Egentligen är det här ingen *Forward operation base* utan en *Combat outpost*”, sa Torbjörn muntert.

Sovsäcken var varm, Natosängen lika bekväm som vanligt. Det hela skulle nog gå bra, det brukade det ju göra.

Nästa morgon hölls ett möte i moskén mellan byäldstar och talibaner. President Karzai hade skickat ut ett påbud om att förhandlingar nu skulle hållas med talibaner på alla nivåer. Att försöka få dem att göra eftergifter när det gällde den värsta religiösa fundamentalismen, exempelvis de mest strikta tolkningarna av sharialagarna, och sedan integrera dem i regeringen framstod allt mer som det enda alternativet för att uppnå någon form av fred i landet.

Om detta gjordes, och provinserna hade ett stort mått av självstyre, skulle Afghanistan kanske kunna hållas samman så att världssamfundet kunde dra sig ur med någon form av heder i behåll. Att lämna Afghanistan var allas mål, särskilt president Obamas om han ville bli omvald.

Huruvida de samtal som fördes mellan den afghanska regeringen och talibanerna skulle lyckas var oklart, särskilt i det här området.

Talibanledaren i Darzab ansågs i alla fall vara mer pragmatisk än hans motsvarigheter i Sar-e Pol och Sheberghan.

Lyckligtvis, för ISAF, bråkade de tre ledarna ständigt med varandra och gjorde därmed inga gemensamma aktioner.

Den afghanska underrättelsetjänsten bedömde att talibanledaren i Darzab hade 300 krigare, men bara tio procent av dem var dugliga.

Talibanerna har även här byggt upp en skuggadministration i området.

”De går runt till folk och ber dem att komma till dem om de har problem. Numera vågar ingen gå till guvernörens representant eftersom de är rädda för repressalier”, hade en man från den afghanska underrättelsetjänsten berättat.

Vi var alltså omringade av talibaner som dessutom befann sig i staden.

”Men vem vet, de här samtalen kan kanske leda till något”, sa Torbjörn utan att låta som om han verkligen trodde på det.

Han drack kaffe sittandes på sin Natosäng. Generatoren hade dragits igång så att det fanns el och den brummade nu hemtrevligt utanför fönstret.

Dagsluset avslöjade att rummet var en orgie i kitsch.

Väggar och gardiner var blå, dörr- och fönsterkarmarna gula vilket gjorde rummet riktigt svenskt, men taket var rött och rosa.

Den blågröna heltäckningsmattan på golvet var redan genomsmutsig av alla kängor som trampat fram och tillbaka och på väggarna hängde kartor och ett släktträd.

Det rummen saknade i renlighet och stil komparerades dock av utsikten utanför dörren där bergen sträckte sig mot en klarblå himmel. Förvånade män i turbaner stirrade häpet när jag klev ut från rummet. Det var bara att hälsa glatt och sedan fortsätta runt hörnet där toaletten, en grop i marken, låg. Det gick inte att vara finkänslig i det här jobbet.

ANA:s förläggning låg tvärs över vägen och var ett enplanshus där rappningen flagnat till bruna fläckar. Zabi, den 25-åriga plutonchefen, satt utanför ingången på en pinnstol och beklagade sig över platsen han skickats till.

”Darzab no good”, förklarade han trött och gjorde en gest mot staden nedanför backen där folk trängdes på gatorna.

En pojke manade på en åsna som kämpade sig upp mot oss med en last av gula dunkar fyllda med vatten.

”I tre månader ska jag vara här. Du borde inte ha kommit hit, faster”, sa han sin rara blandning av macho och coolhet.

Men det var bra att han kallade mig för faster, det var en hedersbetygelse. Efter allt som hänt hade soldaterna i andra kompaniet tydligen blivit så vana vid mig att de tog min närvaro som normal.

Zabi såg dystert upp mot träden. Ett stråk av gult skymtade i löven, hösten var på väg med kyla och regn vilket skulle göra plutonchefens liv ännu mer miserabelt.

”För tre dagar sedan var vi i strid, där uppe”, sa han och pekade på det skyttevärn som låg i bergen, drygt 150 meter upp. ”Vill ni ha te?” sa han och log snett.

Det var förståeligt att Zabi inte tyckte det var särskilt roligt att tillbringa tre månader på denna plats, särskilt med tanke på att han och de andra soldaterna bodde i råtthål till rum.

Men han klagade inte mer över saken utan började istället berätta om hur han en gång hade lurat i Torbjörn att han hade en flickvän, vilket inte var sant. Han skrattade glatt åt att mentorn hade trott på honom.

Förhållandet mellan afghanska kvinnor och män, eller snarare bristen på det, var ett mysterium. De levde åtskilda från varandra, dejtade inte utan giftes bort av sin familj. Min tolk Hamid hade väntat i över ett år på att gifta sig med sin kusin men förhandlingarna drog ut på tiden och just nu såg det mörkt ut.

De svenska soldaterna spekulerade ibland var frustrationen över frånvaron av umgänge med det andra könet egentligen hamnade. Några aghanska soldater hade filmer på dansande, sminkade småpojkar i sina mobiler. Det påstods att vissa män umgicks väldigt nära med varandra, men ingen visste säkert.

En svensk soldat påstod att han sett en pojke idka tidelag med en get en bit från kullen. Det sades också att det fanns prostituerade kvinnor utanför Blå moskén i Mazar-e Sharif. De kunde kännas igen på att deras hår var uppsatt så att de hade en upphöjning på huvudet under burqan och de lockade till sig kunder genom att vicka på fingret. Diskretion var självklart mycket viktigt eftersom utomäktenskapligt sex var förbjudet enligt lag.

Zabi lät en av sina soldater fylla på te i det glas han hade i handen. Hade han levt i en annan kultur hade han med all säkerhet varit en player av stora mått. Han såg bra ut och det var inte svårt att föreställa sig honom på en strand med en blondin under vardera armen. Dessvärre hade han råkat bli född i Afghanistan och hade istället dragit en livslott som innebar postering i Darzab under tre månader.

Shaldar, ledaren för Arbaki, den lokala milisen, kom gående uppför backen och hälsade på både afghaner och svenskar. Han var en rundlagd man som själv sponsrade de män som rest sig upp mot talibanerna, ett beslut han tog efter att ha blivit miss-handlad.

”Talibaner stoppade mig på vägen till Darzab, slet ut mig ur bilen, slog mig och sa att jag skulle börja be, för när bönen var slut skulle de skjuta mig”, berättade han.

”Jag var nästan färdig med bönen när bybor kom fram och bad för mitt liv eftersom de kunde råka illa ut om jag blev dödad, min släkt kunde hämnas på dem. Då tog talibanerna mig till en annan by, höll mig inspärrad och misshandlade mig i fyra dagar tills byäldsten fick dem att släppa mig.”

När såren läkt samlade han ihop en milis för egna pengar och slogs nu tillsammans med afghansk armé och polis.

”Nittio procent av alla i trakten är för talibanerna, bara tio procent emot, men jag är beredd att kämpa mot dem tills jag dör”, sa han och lutade sig tillbaka på stolen.

Det var ödesmättade ord. För det ingen visste den här förmiddagen var att han bara hade sex månader kvar att leva innan han mördades i sitt eget hem.

Christian, mentorn för *heavy weapons*, talade länge med Arbakiledaren. Han var gruppens mesta ”människomänniska”, kommunicerade ständigt, byggde relationer, intervjuade dem han mötte och var uppriktigt nyfiken på deras drivkrafter, åsikter och liv.

I ett annat liv hade han kunnat vara en skicklig journalist istället för kapten hos den svenska Försvarsmakten.

För min del var det bekvämt, jag behövde bara lyssna och sticka in någon fråga med jämna mellanrum. Faktum var att jag trivdes i Darzab, allt som var intressant fanns tillgängligt utanför huset, från Arbaki till civilbefolkning.

Dessutom var det långt från Mazar-e Sharif dit svensk media hade rest för att rapportera om Kenneth Wallins död.

Den här eftermiddagen kom det dessutom fler dåliga nyheter. Två svenska soldater sköts i benen 70 kilometer väster om Aibak.

De ingick i en patrull som var ute med den afghanska polisen när de blev anfallna. De två sjukvårdarna lämnade sitt fordon och tog eldställning i ett gammalt värn när de sårades. En av dem fick amputera benet.

Informationen var knapphändig och eftersom mobilerna stängdes klockan sex fick vi vänta till nästa dag för att få veta mer. Talibanerna i trakten hade förklarat att om nätet inte stäng-

des av skulle de spränga mobilmasten som stod högst upp på berget på andra sidan dalen.

”Fan vad trist att mista ett ben”, sa Daniel och hällde vatten i en grönpåse som han sedan rörde om i.

”Ja, att vara ung och sedan vara handikappad resten av livet”, svarade Christian.

Han åt MRE. Förpackningarna med kakor, mat och tabasco-sås låg utspridda över sängen.

En afghansk soldat posterad i Qush Teppa hade också skadats denna eftermiddag men i en bilolycka. OMLT hade efter många om och men lyckats ordna Medevac åt soldaten men det hade inte varit helt enkelt.

Det var ingen hemlighet att afghanerna prioriterades lägre än de utländska soldaterna när det gällde att få tillgång till ISAF:s resurser.

Walle gick fram och tillbaka i rummet som ett rastlöst lejon som stängts in i en alldeles för liten bur.

Torbjörn låg på rygg på sin säng och följde honom med blicken.

”Snart får det hända något annars kommer Walle att börja klättra på väggarna. I morgon blir det stridspatrull i bergen med ANA och Arbaki.”

En stridspatrull innebar att vi skulle ge oss upp i bergen och precis vad som helst kunde hända.

För att komma dit var vi tvungna att gå uppför en tvåhundra meter mycket brant sluttning och jag fruktade den mer än något annat.

För drygt tio år sedan i Kosovo besökte jag en dal som låg nära byn Gornji Obrinje där arton personer från samma familj massakrerats av serbiska soldater. När vi skulle återvända till byn blev vi beskjutna av serbiskt artilleri och var tvungna att springa uppför en lång brant backe. Min kondition var så dålig att jag var

helt slut halvvägs uppför backen och jag fick kämpa för att ta mig ända upp. Det var som en mardröm, jag sprang och sprang men kom ingenstans medan granater slog ner.

Nu var jag visserligen i betydligt bättre form men fruktade ändå djävulsbacken. Det råd som jag fått var att undvika cigaretter och inte bära skyddsväst, något jag definitivt tänkte följa.

”Jag kommer att få en hjärtattack”, sa jag.

”Om det händer, kan vi då begära Medevac med tanke på att du är civil?” frågade Kalle osentimentalt.

”Jag tror det. Inbäddade reportrar brukar få en brits, mat samt grundläggande sjukvård vid behov”, svarade jag med en grimas.

Vi lämnade basen strax efter lunch dagen därpå, soldaterna i Golf X-ray, mentorerna Walle och Christian, en grupp soldater från ANA och några från Arbaki, den lokala milisen.

Precis innan avmarschen ringde mobilen. En kollega från en branschtidning frågade om det var sant att jag slutat som krigsreporter. Jag sa som det var, att jag sagt upp mig för flera veckor sedan, vilket kändes oerhört oviktigt jämfört med allt annat. Att bli omskriven var dock obehagligt, det var påfrestande nog att befinna sig i Afghanistan. Men artikeln jag skrivit om kullen hade i alla fall publicerats i min version, inte den omskrivna, vilket var en lättnad.

”Då är det dags”, sa Christian.

Berget var inte fullt så jobbigt att gå uppför som jag hade föreställt mig, det gick att streta sig upp. Det faktum att de övriga svenskarna tyckte att det var lika jobbigt gjorde det hela mer uthärdligt, även om de bar på vapen, ammunition och annan utrustning.

De afghanska soldaterna och Arbaki verkade dock helt obekymrade. De sprang i förväg på lätta fötter och verkade inte alls förstå varför vi hamnade på efterkälken.

Att flämtande och svettig stå högst upp på bergskammen och se ut över den bedövande vackra dalen kändes som en seger.

Därefter gick det lättare, en stor plåtå med böljande brungröna kullar bredde ut sig så långt ögat kunde se. Syret på den höga höjden var lika berusande som skönhetsupplevelsen av bergen som veckats samman i tidernas gryning. Vi gick på ett led, små människor i ett gigantiskt landskap utan slut, hobbitar på väg mot Mordor.

En av de afghanska soldaterna hade en gång berättat för Daniel att det fanns drakar i bergen. De bodde inte i den närmaste dalen men i dalen bortanför den. Ibland kunde man se en skymt av dem eller höra dem på natten.

Att någon trodde på sagodjur var tragikomiskt när man satt i huset i Darzab och det var inte utan att man undrade om afghanen möjligtvis varit påtänd, vilket hände ibland.

Men när man gick över bergen, in i oändligheten, var det lättare att förstå att någon kunde tro på sagodjur. Bergen var vildsint magiska.

Det dröjde inte länge förrän en av de vitklädda männen från Arbaki pekade mot några avlägsna kullar och ropade:

”Dushman, dushman.”

Han verkade upplivad av tanken på att det fanns talibaner där borta. Svenskarna tog rast, hämtade andan i några minuter. ANA syntes inte längre till utan hade sprungit långt i förväg. Snart hördes några skott i fjärran.

Vi vandrade vidare över kullarna, in i striden.

ANA låg på en liten kulle och sköt mot något bakom den. En smal bergskam ledde till dem och Christian beslutade att han skulle gå dit med tolken. Jag följde med.

Vi gick på ett led och var halvvägs framme när flera kulor slog ner i kullen och rev upp damm, bara några centimeter från de afghanska soldaterna som kastade sig åt sidan. I nästa sekund

surrade kulor över Christians huvud. Han duckade och slängde sig i säkerhet på ena sidan av bergskammen.

”Jävlar, där var det nära att jag fick mittbena”, sa han och tryckte sig mot marken.

Christian slog på internradion och pratade med de andra som stod kvar en bit bort.

”Vi tar tillfällig eldställning här i några minuter.”

Tolken skakade bekymrat på huvudet.

”Det där var för nära.”

Den lilla kullen framför oss var tydligen beskjuten från två håll, vilket inte var bra.

Efter att ha väntat några minuter sa Christian att nu var det dags att ta sig dit. Vi reste oss och skyndade bort till de afghanska soldaterna. Så fort vi kom dit tog jag och tolken omedelbart skydd på marken.

Snart anslöt sig resten av OMLT. Patrik som hade prickskytteväret la sig i eldställning medan Daniel hjälpte honom att söka mål.

Granater slog ned. De dånade som åska och röt som en vredgad drake bortom bergen. Soldaterna talade lugnt med varandra, vräkte ut sin eldkraft mot fienden och log snett åt de kulor som kom för nära dem. De uppträdde som om det här var en helt vanlig dag på jobbet, vilket det dessvärre också var.

En del män är förälskade i livsfaran. De uppvaktar henne som en skräckinjagande älskarinna, utmanar henne eftersom det får dem att känna sig mer levande än någonting annat.

Krigare har gett henne många namn. Ishtar, Kali, Pallas Athena, Freja, alla var de aspekter för åtrån och fasan nära döden.

För andra var hon snarare en jobbig gammal släkting som man var tvungen att umgås med ibland.

Men visst ökade hon pulsen och lockade fram ett rus när

kulorna ven genom luften under dödsdansen på kullen. Solen sken allt klarare från himlen, molnen blev vitare, luften blev ljuvligare att andas, livet hade aldrig varit så bräckligt och dyrbart.

Men det spelade ingen roll hur mycket hon än lockade och kråmade sig, för dem som inte undkom hennes förförelsekonster fanns bara sorg, smärta och död.

Hon var en omättlig bitch som tog betydligt mer än hon gav och det bästa var att hålla sig långt borta från henne.

Trots att tiden hade stelnat visade klockan att striden pågått i timmar och solen sjönk allt djupare mot bergens öppna famn.

Andy hade beställt ECAS, *Emergency Close Air Support*, den enda hjälp som nådde fram till dessa otillgängliga trakter. Men planet dröjde, de afghanska soldaterna var stressade över att vi höll på att bli omringade. Dessutom tyckte de inte om att vara ute i mörkret, de dunkla skuggorna var för skrämmande.

”Kom, vi måste skynda oss, det är bråttom”, ropade sergeanten.

Andy pratade i radion, frågade när flyget skulle komma och fick till slut besked om att det var på väg. Han bad afghanerna att stanna, förklarade att hjälp var på väg, att de nu hade en chans att slå tillbaka. I månader hade de blivit beskjutna, kört in i bakhåll och blivit anfallna.

”Vi är alltid tvåa på bollen.”

Nu hade de möjlighet att attackera istället för att drivas bort från kullen, vilket talibanerna skulle uppfatta som en seger. Allt de behövde göra var att vänta en liten stund. Men afghanerna ville inte.

Beskjutningen hade ökat och besvarades av afghanska soldater som lagt sig på en bergskam för att täcka reträtten.

ANA och Arbaki ville därifrån så fort som möjligt och till slut

lämnade OMLT motvilligt kullen och började dra sig tillbaka.

Spårljusen skar som röda streck genom skymningen när vi vandrade över bergssluttningarna. Mullrandet av explosioner ökade mellan höjderna.

Basen i Darzab kändes oändligt långt borta.

Det var nästan helt mörkt när ett dån hördes i skyn och Andys radio vaknade till liv.

”Golf X-Ray, this is Bone one one, radiocheck, over.”

En B-1:a, ett amerikanskt bombplan, började cirkla över kvällshimlen. De afghanska soldaterna jublade och sträckte upp sina händer mot planet som om det vore en gudomlighet.

Hjälp hade anlänt. Nu var de inte längre ensamma mitt ute i ingenstans medan fienden höll på att omringa dem.

De hade förmodligen blivit väldigt förvånade om de vetat om att det var en kvinnlig besättning som kommit till deras undsättning.

Eftersom Andy inte var en utbildad JTAC kunde han inte beordra planet att öppna eld. B-1:an cirklade över området, sökte av det och överlade med Andy medan vi klättrade ner för en brant bergssluttning för att sedan gå över en platå där spårljusen svischade fram och tillbaka genom mörkret. Medan vandringen fortsatte genom dödsskuggans dal enades Andy och piloten om att det fanns motståndare som sköt mot dem från en kulle ett par kilometer bort.

Hon talade med sin JTAC som satt på en flygbas långt därifrån och fick till slut tillstånd att fälla en 250 kilos bomb på höjden.

”Nu, om några sekunder är det dags”, sa Andy och alla stannade och lyssnade när smällen rev kvällen i bitar. Några sekunder passerade, sedan var det över och gruppen fortsatte att gå.

”Varför bombade ni där, de var inte kvar där borta”, muttrade en Arbaki som omöjligen kunde veta exakt var talibanerna fanns.

Fast resten av hans kamrater verkade uppmuntrade över den släppta bomben.

Planet cirklade beskyddande över oss i skyn, som en högteknologisk gudinna medan vi vandrade i mörkret till basen i Darzab.

Först när vi nådde fram till dalgången där staden låg återvände hon till sin bas.

Klockan var runt halv sju när vi klev in i rummen i guvernörens hus där Torbjörn och PJ väntade. Fötterna värkte och det var väldigt skönt att sitta ner och äta en fältranson. Men det dröjde inte många minuter förrän skottlossning åter hördes. Basen var under attack.

De afghanska soldaterna hade redan sprungit ut och besvarade elden med handeldvapen, granatkastare och allt vad de hade tillgängligt.

En soldat sköt från höften med sin M16, två av hans kollegor sköt med granatkastare mot bergen. Ett tag var det ett rent kaos där spårlyjus for åt alla håll och ingen verkade veta vad de egentligen siktade på men så småningom blev motelden något mer strukturerad.

Andy satt på en campingstol utanför den afghanska kompani-chefens hus och begärde återigen flygunderstöd via radio.

Till hans förvåning skickades både två stridsflygplan, F-15, och två attackhelikoptrar till platsen.

”Vi brukar få kämpa för att få flyg men i dag har de skickat fem stycken. Jag fattar ingenting”, sa han förbryllat innan han fortsatte prata med flyget som spanade efter fiender.

Striden varade i ett par timmar och till slut gav angriparna upp och försvann. OMLT kunde gå och lägga sig. Någon surfade på fältdatorn, andra somnade direkt på sina Natosängar.

Det var över, för den här gången.

Nästa dag satt några av svenskarna på trappan utanför huset och pratade igenom det som hänt.

”Jag borde kanske vara mer påverkad över det som hände i går, men det är jag inte, vilket oroar mig”, sa Christian.

”Du är orolig för att du inte är orolig”, konstaterade Andy.

”Ungefär så. Det är nog för att vi är så trygga med varandra och alla vet vad de ska göra, vi har ju gjort det här så många gånger förr”, sa Christian och rökte på sin cigarill.

Andy nickade.

”Men man får nog räkna med att ingen utomstående förstår den känslan.”

De ryckte på axlarna och bytte ämne. Det var så mycket som hänt och så många strider som utkämpats att de blivit luttrade och avtrubbade. Reaktionerna fick komma sedan, efter missionen, i trygghet där hemma, om de nu kom över huvud taget.

I Darzab fortsatte vardagen. Torbjörn gick bort till den afghanska kompanichefen som väntade i sitt lilla hus ett stenkast bort.

”Han klagar alltid över något”, sa han när vi gick in och slog oss ner på mattorna på golvet.

”Vi har ingen dusch här, inget varmvatten och kan inte tvätta kläder. Vi får inget från kandaken, bataljonen. Det finns mycket problem här. Jag får betala så att soldaterna får vatten, med mina egna pengar”, sa Haffiz.

Men Torbjörn kunde inte ge honom några pengar eller hjälp med sådana praktiska ting. Hans jobb var att utbilda, inget mer.

Kompanichefen förklarade att han inte ville att det skulle bli fler patruller i bergen.

”Vi ska vänta tills förhandlingarna mellan byäldstar och talibanerna är färdiga. Vi längtar alla efter fred. Det kanske sker nu.”

”Ett sätt att sluta fred och skapa säkerhet är att patrullera”, sa Torbjörn och påpekade att Haffiz order var att göra just detta.

Kompanichefen skakade på huvudet.

”När talibanerna först kom hit trodde alla att de var från Afghanistan och ville skapa en islamistisk stat. Men det var pakistanska regeringen som understödde dem för att skapa krig i vårt land. De brände mitt och mina släktingars hus och då bestämde jag mig för att slåss mot dem. När jag tog på mig uniformen beslöt jag mig för att tjäna folket, det var mitt mål. Men Afghanistan är ett politiskt minfält. ANA och ANP offrar sig och bekämpar fienden, men nu är vi i händerna på talibaner, vår regering och utländska regeringar. Det här är mitt största problem, att jag inte förstår politiken i Afghanistan.”

Det var det nog dessvärre ingen som gjorde helt och hållet.

Torbjörn verkade dock inte ha någon större lust att diskutera politik utan lovade istället att försöka undersöka vattenförsörjningen och de andra problemen och lämnade sedan rummet, missnöjd över att kompanichefen var så passiv.

De nya insatsregler som införts i början på missionen gav de svenska soldaterna ett utökat mandat att öppna eld mot misstänkta motståndare men hitintills hade de inte tillämpats.

De länder som bidrog till ISAF hade olika insatsregler, ROE, för sina soldater. Tyskarna hade tidigare haft så begränsande regler att de själva skämtade om att de knappt kunde lämna campen.

Det var regeringarna i de länder som skickade trupper som bestämde vilka ROE deras soldater skulle följa. Detta irriterade dem som var betydligt mer offensiva än svenskar och tyskar. Även ANA hade svårt ibland att förstå varför inte svenskarna var mer aggressiva.

”Amerikanerna utträttat mer på tre veckor än vad svenskarna åstadkommit på flera år”, som en afghansk överste en gång uttryckte det.

Nu hade de svenska soldaterna nya insatsregler sedan fem månader tillbaka, men de hade inte använt dem. OMLT och skyttekompaniet blev anfallna, stred och drev antingen bort fienden eller körde bort från striden. Detta upprepades gång på gång, vilket gjorde flera av militärerna frustrerade. De ville vara offensiva, slå tillbaka och kanske också ge igen.

Att vägen mellan Sheberghan och Darzab fortfarande var stängd efter dagar med hårda strider i juli upplevdes också som irriterande.

”De har fått all tid i världen att gräva ner sig under de månader de lämnats i fred.”

Men det planerades en storoffensiv som skulle öppna vägen innan vintern, och det var tänkt att den skulle börja om några dagar. Allt hängde på den afghanska armén som tog beslutet och de höll på att förhandla om understöd från ISAF.

”Man vet aldrig om det blir av. Antingen bestämmer de sig för att åka i morgon bitti, eller så väntar de till våren”, sa Torbjörn och erbjöd en cigarett från sitt paket.

Vi stod utanför ingången till guvernörens hus och såg på staden som vilade i den svala eftermiddagssolen.

”Jag har tänkt på en sak, kommer du få ont om pengar nu när du sagt upp dig?” frågade Torbjörn och verkade uppriktigt orolig.

Jag förklarade att jag nog skulle klara mig, men först när han hade förhört sig om min ekonomiska status blev han lugn och släppte ämnet.

Kalle kom utsläntrande på trappan iförd långkalsonger och en röd toppluva. Han kliade sig på mustaschen och sa sedan med släpig röst:

”Nej, nu börjar jag bli trött på fältransoner. Är det inte dags att grilla snart?”

Torbjörn nickade.

”Vi får gå på patrull i stan och passa på att handla.”

Små affärer låg tätt längs huvudgatan där folk trängdes med varandra. Kläder som såg ut att passa en hallick i New York på 1970-talet hängde utanför tygaffären, ett avhugget kohuvud låg framför en köttaffär, grönsakshandlaren hade färsk vitlök och tomaters till salu. Några pojkar hade samlats för tuppfäkting, men den avbröts av en arg man som tvingade dem att skilja på fåglarna och sedan skällde ut pojkarna. På torget var det boskapsmarknad och man köpslog om kor, getter och får. Överallt myllrade det av människor som såg på soldaterna med rent hat.

En man från Arbaki som vi träffade nere vid floden där djuren drack och kvinnorna tvättade kläder hade förklarat att talibanerna inte hade setts till på flera veckor. Han gick vakt vid vattnet och berättade att han blivit misshandlad av talibanerna och sedan fördrivits från sin gård. Därför hade han anslutit sig till milisen och han hoppades att regeringen skulle börja betala Arbaki så att han kunde försörja sin familj.

Han var den enda som verkade uppskatta soldaternas närvaro, på huvudgatan gjorde man det inte. Avstånden mellan svenskarna och afghanerna var enormt. Det spelade ingen roll hur nära militärerna var afghanerna, de befann sig ändå i sin egen värld och de såg bara sin lilla bit av allt som hände i landet ur sitt perspektiv. Med tanke på alla problem de brottades med så var det kanske tillräckligt.

Motviljan i staden hindrade dock inte Christian att glatt hälsa på folk och sedan handla fem kilo fårkött av en slaktare. Köttet hängde på en järnkrok omgiven av feta flugor, men mentorn försäkrade att köttet gick utmärkt att äta.

Den kvällen satt vi runt en öppen eld på baksidan av huset och åt grillspett med friterad potatis. Det smakade gudomligt.

”Vi har en sak vi skulle vilja säga till dig”, förklarade Torbjörn plötsligt med högtidlig röst.

”Vi tänkte att det var dags att du blev hedersmedlem i OMLT.”

Han höll ett uppskattande litet tal och överlämnade sedan ett OMLT-märke i tyg samt en kaffekåsa med samma märke.

”Egentligen får du kåsan eftersom vi är trötta på att du snor våra muggar.”

”Skål, *princess zero one*”, sa Christian och höjde en vattenflaska tillsammans med de andra. Han använde den anropssignal han gett mig efter att jag klagat på ett gruskorn i min Natosäng och enligt dem betett mig som prinsessan på ärten.

Jag blev riktigt rörd. Bråket med tidningen hade varit betydligt jobbigare än jag hade visat utåt. Man var så utsatt när man befann sig långt hemifrån och minsta problem växte sig större än det egentligen var.

Att gruppen visade mig uppskattning var en hedersbetygelse som betydde mycket.

Efter den kvällen släpade sig dagarna förbi i all stillsamhet och gruppen blev om möjligt ännu mer välbekant.

Andy läxade upp Kalle för att han inte ville stadga sig. Andy var nyförälskad i Sofia som han precis hade träffat. Hon förstod inte alls vad det innebar att vara soldat eftersom hon aldrig tidigare hade haft någon kontakt med den världen. Hon var orolig och ville att han skulle ringa hem oftare, trots att han redan hade använt upp alla telefonkort och dessutom fått fler av de andra. En morgon bråkade de högljutt. Andy vandrade fram och tillbaka utanför huset och skrek i mobilen.

”Jag gör ju så gott jag kan!”

Det var helt sant, han var verkligen föredömlig när det gällde

att höra av sig. Men Sofia förstod det inte där hon satt långt borta i Sverige och oroligt föreställde sig de mest skrämmande scenarier. Det man inte vet kan man inte heller förhålla sig till.

Saken diskuterades snart av alla. Om någon hade det uselt påverkades hela gruppen. Att hålla uppe stämningen, skämta och vara hjälpsam var därför viktigt i denna klaustrofobiska miljö.

PJ hade också träffat en kvinna. Han satte ivrigt på mobilen varje morgon för att se om det kommit några sms under natten då mobilmasten var avstängd. Det gick att avläsa på hans ansiktsuttryck vad det stod i textmeddelandet och en morgon rodnade han. Det retades han för resten av dagen.

En dag när jag vaknade tog det bara ett par sekunder innan Christian undrade om jag var på dåligt humör, vilket jag också var eftersom jag hade sprängande huvudvärk.

Det var helt enkelt omöjligt att ha några hemligheter eller ett privatliv när elva personer bodde så tätt inpå varandra.

Daniel berättade att när han var hemma på ledighet hade han läst på en valaffisch att vänstern ville att trupperna skulle ut ur Afghanistan för det afghanska folkets skull.

”Jag blev förbannad. Det låter som om det är vi svenskar som terroriserar civilbefolkningen. Ska vi bara blunda när våra afghanska systrar och bröder blir påtvingade ett talibanstyre som endast en minoritet vill ha? Låta en regim som styrs av fanatiker och kvinnohatare ta över? Om du ser en person bli miss-handlad av ett gäng vid en busshållplats, ska du inte hjälpa den personen då? Hur mycket ska man blunda för egentligen? Är inte alla liv lika mycket värda?”

Han, som annars var en lågmäld och lugn ung man, blev riktigt upprörd när han talade om saken.

”Krig är hemskt. Jag är verkligen ingen förespråkare för det, men ibland är det ett nödvändigt ont, ibland måste man göra

saker som man inte tycker om för att det ska bli bättre i slutändan.”

Och ständigt spekulerades i om den stora offensiven skulle börja, eller inte. Till slut stod det klart att det inte skulle bli något. Istället landade en helikopter med personal från RC North som ansvarade för hela norra Afghanistan.

En tysk och en amerikansk överste kom på besök för att se till att både afghanska och svenska soldater skulle kunna vara i Darzab över vintern.

Överstarna hade med sig stabspersonal och sin egen livvakt. De fick ligga och sova i kylan utanför huset mellan väggen och muren som vette mot staden. Plötsligt myllrade det av soldater och eftersom Martin, chefen för OMLT, också följt med fick vi tränga ihop oss ytterligare i rummet.

De amerikanska soldaterna fnissade och skämtade sinsemellan när jag gick förbi dem, precis som afghanerna gjort i början. De hade uppenbarligen väldigt svårt att hantera en kvinna i sin närvaro. Tyskarna tog dock det hela med betydligt större lugn, men de som var mest obekymrade var afghanerna, vilket var ganska ironiskt.

Besökarna gick bort till en polisstation som hade börjat byggas med stöd av ISAF i utkanten av staden. Den lokala polischefen hade dessvärre lagt sig i bygget och sett till att murarna täckte ett väldigt stort område.

Eftersom tillgången av material var begränsad hade muren blivit ganska låg. Ett glapp hade dessutom lämnats i den vid en kulle, så eventuella fiender kunde helt enkelt promenera rätt in i området.

OMLT väntade på gatan utanför fiaskobygget, Christian pratade med några nyfikna pojkar som samlats runt dem. Två små flickor tittade ut från en dörr, men drog sig snabbt undan när

tolken och Christian gick mot dem i ett försök att konversera.

”Prata inte med dem, då kommer de och dödar oss”, sa den ena flickan till den andra innan de snabbt stängde dörren.

En afghansk polisman kom släntrande längs vägen. Han berättade att han varit taliban i Kunduz för ett och ett halvt år sedan men att han bytt sida, vilket inte var helt ovanligt åt båda hållen.

”Jag arbetade med att bryta sten då talibanerna kom och sa att vi måste hjälpa dem. De tillät inte att folk såg på tv, att män rakade sig och kvinnor fick inte gå på gatan. Jag var rädd för dem. De övervakade människor och såg allt. Om du följde deras regler så gjorde de inget, men om du rakade dig dödade de eller misshandlade dig. De sa att ISAF-soldaterna var otrogna, att de inte trodde på islam och att vi skulle döda dem alla.”

Han talade med låg röst, men verkade obesvärad över att berätta om sitt tidigare talibanliv.

”En dag kom det självmordsbombare till oss. De kom från Kandahar och Helmand och hade sprängbälten på sig. De åt inte utan drack bara en halv kopp mjölk och talade hela tiden om muslimer och Koranen. De var glada och sa att när de dödat de otrogna blev de lyckliga för det var Allahs vilja. Sedan åkte de in till staden och sprängde sig själva. Många människor dog.”

Målet var en tysk militärkolonn, två tyska soldater och fem afghanska barn dödades i explosionen.

”Jag lämnade Kunduz efter den händelsen och kom hit och blev polis.” Han tog farväl och vandrade tillbaka längs den dammiga gatan kantad av höga lermurar.

Det fanns så många aspekter av Afghanistan och så många verkligheter att det var omöjligt att besöka dem alla. Den kvinnligaste av världar, BB, var dock ett måste.

Sjukhuset låg bara några stenkast från huset där vi bodde och

där behandlades alla patienter, både talibaner och soldater från ANA, en neutral zon mitt i kriget.

Martin, chefen för OMLT, hade med sig en säck med kläder som hans barn och deras klasskamrater hade samlat in hemma i Sverige till barnen i Darzab.

En robust barnmorska tog hand om distributionen. Hon stegade resolut ut i det överfulla väntrummet och greppade tag i barn som hon visste var fattiga, tog med dem till läkarens kontor och klädde sedan på dem med kläder hon hittade i säcken. De förvånade barnen stod helt stilla medan en av dem fick på sig batmantröja, byxor och skor och sedan skickades iväg så att barnmorskan kunde fortsätta klä på nästa.

På BB arbetade två unga kvinnliga läkare som dessutom talade lite engelska. De tog emot på sitt kontor där barnen hade klätts på och berättade om de problem de brottades med.

”Vi utför 15–16 aborter per månad, vilket är mer än i andra distrikt. Det beror på att kvinnorna är stressade och deprimerade på grund av säkerhetssituationen. Kvinnorna har många problem med sjukdomar och vi har för många patienter och för lite mediciner och utrustning. Vi har inget vatten, badrummet är dåligt och vi har ofta elavbrott”, berättade doktor Fribo och slog ut med händerna i en hjälplös gest.

Hon var 33 år gammal och chef för ett BB som denna månad välkomnat 89 bäbisar till världen.

När det körde ihop sig så ringde hon sina lärare i Mazar-e Sharif för att konsultera dem, men det kunde hon bara göra på dagtid eftersom mobilmasten var avstängd på kvällar och nätter.

”Våra patienter har svårt att ta sig hit från byarna i bergen. Vi har två ambulanser, men bara en fungerar.”

Hennes kollega doktor Jamila hjälpte doktor Fribo med engelskan och fyllde i ord. Det var uppenbart att de två var nära vänner.

”Jag tycker om att arbeta i Darzab. Folk är fattiga här och jag känner att jag behövs”, förklarade Jamila.

Hon var singel och bodde hos släktingar. Några kvällar i veckan samlade hon en grupp barn i åldrarna 5–8 år som fick leka att de var ingenjörer, läkare, lärare och andra yrken. På så sätt skulle barnen förstå vad jobben innebar och att de var uppnåeliga vilket förhoppningsvis inspirerade dem och gjorde att de studerade hårdare i skolan.

Att träffa dessa två afghanska unga kvinnor var en befrielse. Bland all död och allt elände så krigade de för att skänka liv.

Om några hade kunnat klara av samhällsbygget i Afghanistan så var det kvinnor av deras kaliber. Men det var korrumperade, makthungriga, våldsamma män som hade landets öde i sina händer. Religiösa fundamentalister som varken kunde läsa eller skriva men ändå ansåg sig ha rätt att besluta över människors liv.

”Vi skulle behöva förlossningskit, det är en låda med handskar och annan engångsutrustning som behövs vid en förlossning”, sa Freba.

De skrev en önskelista på saker de behövde. Jag lovade att ge den vidare men kunde inte garantera någonting.

Eftersom ingen hjälporganisation ville sätta sin fot i Darzab så visste jag inte riktigt vem som skulle kunna skaka fram förlossningssakerna. Men militärerna borde ju veta, någon borde ju kunna ställa upp och hjälpa till.

Jag visade listan för den amerikanska översten som omedelbart började lösa problemet. Det skulle nog gå att ordna fram pengar till detta och han kände till en amerikansk hjälporganisation som fokuserade på kvinnokliniker. Förhoppningsvis skulle de två kvinnliga läkarna få sina engångshandskar och annan utrustning. Jag hoppades innerligt att det skulle lösa sig.

Amerikanerna och tyskarna var på väg från Darzab. De hade stannat i ett par dagar och en helikopter skulle förhoppningsvis dyka upp någon gång under natten för att hämta dem.

Jag beslöt mig för att åka med. Jag hade stannat tillräckligt länge i Darzab och började längta efter en dusch och en riktig säng.

Klockan halv tre på natten landade en Chinook i ett moln av damm. Jag var dödstrött och vandrade in i helikoptern och slog mig ned.

Martin, OMLT:s chef, skulle också med och jag var säker att han var någonstans bakom mig bland alla amerikanska och tyska militärer.

Det gick lätt att somna när helikoptern lyft men några minuter senare började det blixtra och lukten av något bränt spred sig i helikoptern. Soldaten bredvid sa att vi blev beskjutna av missiler men inte ens i mitt sömndruckna tillstånd trodde jag att han hade rätt.

Helikoptern sköt *flares* som gjorde att det blev svårare att träffa den med målsökande missiler. Tydligen hade något gått fel. En kvart senare landade vi, men inte i Mazar-e Sharif utan på en helt annan bas långt därifrån.

Ljuset tändes. Trötta, dammiga soldater tittade på varandra. Den amerikanska översten förklarade att Martin inte hade kommit med helikoptern eftersom den var fullsatt.

”Men vi fick med oss Johanne”, sa han glatt.

Hurra för det, tänkte jag dystert.

Klockan var halv fyra på morgonen, jag var på en främmande bas tillsammans med amerikanska soldater och eftersom helikopterns rotor var sönder skulle vi förmodligen bli kvar länge.

Men den hade i alla fall inte störtat och här borde det vara möjligt att få sig en varm dusch.

Vakthavande befäl visste inte var duschen låg men kontaktade

sin kvinnliga kapten som erbjöd mig att låna hennes rum.

”Jag ska ändå jobba.”

En varm dusch och en riktig säng var ett rent himmelrike. Jag sov som en gris i timmar, tacksam över att slippa ligga på golvet i mässen som soldaterna.

På basen fanns bland annat de norska Medevac-helikoptrarna och deras piloter. Det var en prydlig plats, luxuös i jämförelse med Darzab, och där fanns tennisplaner med konstgräs och stenlagda gångar. En ensam svensk officer var på plats för att förbereda den svenska helikopterinsatsen.

Sveriges förmåga att köpa in helikoptrar var en historia i sig själv. Eftersom det inte ansågs politiskt korrekt att köpa dem från USA eller Storbritannien hade man satsat på att köpa in sameuropeiska helikoptrar tillsammans med bland andra danskar och finnar. Danskarna hade dock dragit sig ur affären på ett tidigt stadium och itället köpt Merlins av britterna, den helikopter som anses vara bäst i ökenområden.

Men Sverige stannade kvar i affären trots ständiga förseningar och leveransproblem. Eftersom sydeuropéer är kortare än svenskar krävde man plötsligt att cockpiten skulle vara tio centimeter högre än normalt så att helikoptrarna var tvungna att byggas om. Det hela utvecklades till ett enda stort miljardfiasko och några helikoptrar syntes inte till.

Till slut meddelade försvarsminister Sten Tolgfors att Sverige skulle köpa 15 Blackhawks för 4,7 miljarder för att åtgärda helikopterbristen.

Om Saab hade tillverkat helikoptrar hade Sverige förmodligen haft hur många som helst, men nu tillverkade de istället JAS-plan.

Sverige har beställt 204 av dessa plan vilket är något fler stridsflygplan än de tre grannländerna har tillsammans. Thage G Peterson var försvarsminister 1994–1997 och ansvarig för att en del av planen köptes in. Han har berättat för TV4 att han utsattes för ett hårt tryck från svenska myndigheter, facket och militärledningen, som stod på samma sida som Saabledning- en och industrin, att planen skulle beställas. Att Sverige har så många stridsflygplan beror med andra ord på att de är en form av industristöd.

Förr, under det kalla krigets dagar, då Försvarsmakten hade många soldater med gammal och dålig utrustning, gjorde officerare karriär genom att haka på ett materielprojekt, exempelvis JAS. Ju bättre det gick för projektet, desto högre befordrades de. Andra höga officerare gick direkt från Försvarsmakten till försvarsindustrin.

Det var förmodligen på grund av detta som det fanns en del märkliga materielprojekt. Det var också svårt att reda ut om det var höga officerare, politiker eller försvarsindustrin som egentligen bestämde vilka system som skulle utvecklas och användas.

Berömd är historien om NBF, Nätverksbaserat försvar, ett projekt som gick ut på att stridande enheter skulle dela realtidsinformation och ledas från en enda plats.

Idén kom från USA i mitten på 1990-talet och Försvarsmakten gav en amerikansk konsultfirma i uppdrag att göra ett förslag till ett svenskt nätverksbaserat försvar. Konsulternas rapport kostade drygt tio miljoner kronor.

Idén studerades sedan av Högkvarteret, Försvarets materielverk, FMV, och Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, och sedan fortsatte projektet.

När Johan Hederstedt blev ÖB år 2000 såg han ingen anledning att stoppa utvecklingen av NBF. Försvarsminister Leni Björklund lät också projektet fortsätta. Först sommaren 2009

stoppade Sten Tolgfors projektet med ett särskilt regeringsbeslut.

Då hade NBF kostat skattebetalarna cirka 2,5 miljarder kronor utan att det gav något vettigt.

Drygt hälften av Försvarsmaktens anslag på 42 miljarder användes till materiel, ändå hade soldaterna i Afghanistan inte fungerande skyddsvästar, OMLT hade inga ordentlig kikare och man klarade inte av att betala ut korrekta löner till sina anställda.

Om det hade varit ett privat företag hade nog en del fått sparken.

Helikoptrarna på basen lyfte och landade. Det var lockande att spela helikoptertombola, hoppa in i en av dem för att se om man hamnade hos norrmän i Ghormach eller hos tyskar i Kunduz, men jag var för trött och ville bara hem.

Den amerikanska översten hade tagit på sig ansvaret för mig, den ensamma svenskan, och han meddelade att vi skulle flygas ut på eftermiddagen. Det enda som fanns att göra var att se helikoptrarna lyfta och landa medan tiden rann förbi.

Sent på eftermiddagen fick vi slutligen kliva in i en Chinook men när alla hade spänt fast sig förklarade piloten att vi måste kliva av eftersom de fått ett brådskande uppdrag. Men det fanns ett par Blackhawk som skulle till Mazar-e Sharif.

Vid det laget var jag så less att jag trängde mig in en av helikoptrarna och de amerikanska soldaterna var för artiga för att säga nej.

Snart flög vi över bergen i solnedgången, över små byar som kurade ihop sig i dalgångarna, bort mot de glittrande ljusen i Mazar-e Sharif. Kylan fick fingrarna att värka, det var trångt och det var inte utan att jag undrade vad som skulle gå åt skogen den här flygningen. Men inga blixtrar som betydde att något vapen

avlossats syntes på marken. Helikoptern landade tryggt utanför Mike Spann.

När jag klättrade ut kände jag att nu räckte det, det fick vara nog med äventyr.

Allt jag ville ha var lugn och ro i en trygg omgivning.

”Aldrig mer.”

SKYTTEKOMPANIET

Området väster om Mazar-e Sharif

Oktober

”Kenneth Wallin var kanon, så himla rolig och professionell.”

Emina satt på sängen i sitt rum och log sorgset.

”Andligt sett var han en gubbe, konservativ och traditionell, men han kunde också driva med sig själv. Vi hade så roligt de sista dagarna på kullen och skämtade en massa. Han var en bra vän och en klockren ledare. Det låter kanske klyschigt, men jag hade följt honom vart som helst.”

Hon hade precis kommit tillbaka till Camp Northern Lights efter att ha eskorterat kistan till Sverige.

Nu började hon landa i sorgen och kunde berätta om sin kamrat.

Detta hade varit Kenneths andra mission i Afghanistan, den första var FS 15. Då var han nitton år och hade precis gjort luppen som jägare i Arvidsjaur.

När han kom hem hade han ströjobbat som snickare och väktare innan han åkte ner igen med FS 19. Kenneth trivdes bra med det militära och han hade sökt till specialistofficersutbildning. Om han inte kom in på den hade han tänkt söka en vakans på FS 20.

”På kullen läste han en bok som en rysk soldat skrivit om missionen i Tjetjenien. Det stod i boken att det alltid är de bästa som

dör och att fegisarna gömmer sig längst bak. Han kom bara till sidan 48”, sa Emina.

Hon lutade sig mot väggen och slöt ögonen.

Ett par sekunder senare skrattade hon till och berättade att Kenneth alltid förät sig när det var tacobuffé och sedan låg och stönade i sängen med värkande mage.

”Han lärde sig aldrig.”

I sitt rum på andra sidan korridoren satt Micke och såg sorgset på sin döda kamrats porträtt.

”Jag gjorde min första mission i Libanon samma år som han föddes, men reagerade aldrig på ålderskillnaden. Han var så förbannat duktig, och sedan tog allt slut den där satans dagen.”

Kenneths säng stod bäddad i rummet men hans saker hade plockats bort.

Micke suckade tungt.

”Det är en jäkla tomhet, ett stort hål i kroppen. Stiltjen och tomheten stör mig oerhört. Jag sitter bland människor men känner mig ändå ensam. Jag hade gjort vad som helst för honom, men det hjälper inte nu.”

”Vi pratade om allt och hade lovat att följa varandra hem om någon av oss stupade, därför kändes det bra att få flyga hem med honom och träffa familjen.”

Plutonen hade fått stanna på campen sedan Kenneths död. Mathias ville att de skulle bearbeta det som hade hänt och ville inte ha en hämndaktion utförd i vredesmod.

”Men jag känner inget speciellt inför att åka ut till kullen. Jag är inte arg utan ledsen, det är tomheten som spökar mest.”

Micke skakade på huvudet.

”Det är svårt att sätta ord på saker och ting.”

Han drog upp armen och visade en nygjord tatuering på sin arm: ”Sergeant Wallin stupad den 16/10 2010. Aldrig glömd.”

Micke nickade för sig själv.

”Så är det.”

På kullen var Bravo lättade över att deras avlösning äntligen kommit.

De finska soldaterna som skulle ta deras plats var försenade efter att ha fått vänta i timmar på de afghanska arbetare de skulle eskortera. Det här med tid var inte så noga i Afghanistan. Men till slut hade de dykt upp och nu stod de runt kullen tillsammans med en lastbil med grus och med spadar i händerna. Den väg som kördes sönder i mitten på juni när kullen intogs höll äntligen på att lagas.

”Man får väl vara glad att det bara tog fyra månader”, konstaterade en av soldaterna.

Han verkade rejält trött och sliten. Månaderna i Afghanistan började ta ut sin rätt.

”Jag fattar inte vad vi gör här, fy fan. Jag ska aldrig sätta min fot i det här landet mer”, sa Johan, en av de mer bittra soldaterna och sparkade i gruset.

Men det var bara ett par veckor innan avlösningen, FS 20, anlände. Snart skulle de lämna över och börja rotera hem.

”Det ska bli ofattbart skönt att komma hem till Sverige.”

Även om en del soldater var negativa så var Mathias mer positiv till utvecklingen i området väster om Mazar-e Sharif än han varit tidigare.

Sökoperationer hade genomförts tillsammans med den afghanska polisen och flera motståndsmän hade gripits.

”ANA har börjat intressera sig för området. För en gångs skull verkar det faktiskt som om vi är på rätt väg.”

Det skulle kanske fungera. Kullen skulle kanske bli ett lyckat projekt.

”Allt som vi har slitit för har äntligen kommit igång. Det funkar med staben och samarbetet med ANA, ANP och alla andra har börjat ta ansvar. Allt har börjat flyta på och nu ska vi hem, när det äntligen rullar på. Det är typiskt.”

Armaruddin, den gamle som bodde vid kullens fot, var glad över att träffas igen. Han berättade att det gick bättre i byn och han kände sig mer positiv, att ISAF var mer aktiva och att han trodde att det snart skulle komma biståndsorganisationer till området.

När vi tog farväl frågade jag om han trodde att talibanerna skulle ta makten igen?

”Ja, det tror jag. Det finns en i varje familj. De kommer att komma tillbaka.”

Med dessa två helt motstridiga budskap tog vi farväl. Förmodligen skulle vi aldrig se varandra igen. Den gamle var över 80 år. Han skulle nog inte leva så länge till.

”I början verkade familjen så himla mysig, men det är hemskt hur de behandlar ungarna. En liten flicka, hon som är runt tre, trillade baklänges och slog huvudet i en sten och gubbarna bara skrattade åt henne”, sa Glenn Jonny när vi gick mot patrian. Bilden av den paradisiska byn hade skrumpnat samman, som det mesta när man väl lärde känna det ordentligt.

Det var dags att åka hem, till det välordnade Sverige där ett helt annat liv väntade. Allt var packat och rummet städad, till Marias glädje. Hon skulle hem om tre veckor och försökte bestämma sig för om hon skulle fortsätta som polis eller i det militära.

”Helst skulle jag vilja göra båda sakerna. Men det ska bli skönt att komma härifrån och ta det lite lugnt. Det känns som om man börjar kunna det här nu. Hoppas nu bara att FS 20 fortsätter vara på kullen och fortsätter det vi har påbörjat.”

Pierre och jag drack en sista kopp kaffe och noterade knappt soldaterna som gick fram och tillbaka till matsalen. Bara när ambassadör Krister Bringéus och hans stab passerade tystnade vi båda.

Den civila chefen var klädd i shorts och panamahatt och skilde sig därmed ordentligt från mängden. Men han hade snabbt blivit populär för sin uppriktighet och förmåga att få saker gjorda. SIDA-personalen hade ändrat attityd efter hans ankomst och de flesta var övertygade om att han skulle få biståndet och de civila insatserna att fungera.

Böneutroparens sång hördes från moskén från andra sidan muren, en helikopter flög mot solnedgången.

”Det har varit en bra mission, trots allt. Vi gjorde något unikt när vi tog kullen, det känns bra att ha fått vara med om det”, sa Pierre.

När han kom hem skulle han bygga upp ett liv med Bonnie, leta lägenhet, söka jobb, stadga sig.

”Det har varit en massa strul, men nu är jag säker på att det är henne jag vill vara tillsammans med.”

Ett sms kom från Torbjörn, som var kvar i Darzab. Han skrev att en taxi full med förnödenheter kommit dit.

Den amerikanska översten hade helt sonika hyrt bilen, bett chauffören att köra dit lådor med vinterkläder och förhoppningsvis saker till BB.

”Det är skönt att det är någon som fattar att det faktiskt går att fixa saker. Det kan man knappast säga om G9 här på campen som tog månader på sig att laga en vägstump”, sa Pierre.

Vi tog farväl och jag insåg att jag skulle sakna denna märkliga plats, där jag tillbringat fyra månader av mitt liv.

”Det beror på att du inte är frisk i ditt huvud”, sa Pierre glatt och gick sedan för att vårda den kulspruta som han äntligen hade fått till sin grupp.

”Det tog bara sju månader, här går det minsann undan. Ha en bra resa hem. Hoppas inte planet störtar.”
Han vinkade och var sedan försvunnen.

”En gång räcker.”

SKYTTEKOMPANIET

Stockholm

November

Kenneth Wallin begravdes under fulla militära hedersbetygelser den 16 november i Katarina kyrka i Stockholm.

En strimma sol lyckades kämpa sig ner genom molntäcket som legat över Stockholm i flera dagar och lyste upp kyrkan. Skyttekompaniet var dämpade när de tog plats.

Erik, hans ställföreträdare John och Micke som delat rum med Kenneth satt på de främsta raderna.

Mathias satt längst bak tillsammans med Emina och Stefan, Deltas plutonchef.

Sudden hade också kommit dit, halskragen var kvar och även om han ännu hade ont kunde han gå utan kryckor.

Kyrkan var helt fullsatt. Kistan stod längst fram, draperad i svenska flaggan och med kamrater som hedersvakt. Kenneth log från ett foto, klädd i uniform och med Afghanistan i bakgrunden.

Orkestern spelade först ”Tears in heaven” med Eric Clapton och sedan ”Balladen om den blå baskern”. Alla soldater får fylla i önskemål om hur deras begravning ska se ut. Det här var det som Kenneth valt.

På andra sidan gången satt familjen, en mor och en far som

mist sin son, en ung man som mist sin bror och alla andra anhöriga.

Prästen Helge Stålnacke berättade att Kenneth ville bli präst när han var liten, för då skulle han få tala utan att bli avbruten. Han hade köpt *Barnens bibel* och predikade sedan i sin ensamhet.

Han sa att Kenneth reste till Afghanistan för att han ville göra något för kvinnorna och barnen. Det som berörde honom mest var att barn frös ihjäl på vintrarna för att de saknade filtar.

Helge Stålnacke bad en bön. Ritualen gav sörjandet stadga, satte ord på det outtalade.

”Det finns saker man måste göra fast man är rädd, annars är man ingen människa utan bara en liten lort”, sa prästen och citerade *Bröderna Lejonhjärta* av Astrid Lindgren.

Kenneths mamma, Susanne, stannade storgråtande kvar vid kistan när hon skulle ta ett sista farväl. Vilken tröst finns för en mor som mist sin pojke?

Flaggan som legat på kistan veks ihop. Olof Granander, chef för I 19, Kenneths hemmaregemente, tog emot den och gav den sedan vidare till Kenneths bror.

”Av jord är du kommen”, sa prästen och la en handfull mull på kistan.

Utanför kyrkan sköt hedersvakten salut. Ljudet ekade in i den fullsatta kyrkan. Soldaterna böjde sina huvuden inför sorgemånifestationen.

”Av jord ska du åter varda.”

Skotten ekade ännu en gång.

”Vila nu i frid, Kenneth”, sa prästen med en sådan värme och ömhet att det var svårt att hålla tårarna borta.

Orkestern spelade *Sorgmarsch* av Grieg och hedersvakten bar långsamt ut kistan till den väntande bilen.

”En gång räcker, och det är redan en gång för mycket”, sa överste Gustaf Fahl med en djup suck.

En amerikansk överste i Irak som deltog i sin tjugofjärde minnesstund för en stupad soldat på bara några månader sa en gång: ”Det blir inte lättare, men man blir i alla fall lite avtrubbad.”

Kriget började bli vardag. Svenska soldater i strid var inte längre en nyhet, bara sårade och döda uppmärksammades av medierna. Tillvänjningen hade börjat. Kanske skulle det också innebära en mer realistisk syn på omvärlden.

År 2010 var det blodigaste sedan invasionen 2001: 711 utländska soldater stupade, 190 fler än föregående år.

Enligt afghanska inrikes- och försvarsdepartementen döddes 2 043 civila, 1 292 poliser, 5 225 rebeller och 810 afghanska soldater under 2010.

Enligt en FN-rapport stod talibanerna för 75 procent av de civila dödsoffren.

Var det värt det?

Vad var alternativet?

Vid begravningskaffet gick Erik omkring och tog hand om de anhöriga och soldaterna. Han hade gjort allt det som förväntades av honom. Han hade talat med föräldrarna, följt med hem till dem, ständigt stått till deras förfogande samt försökt att leda sin pluton genom händelsen så bra han förmådde.

Bara en gång hade han vacklat, den gång han kom hem till huset i Norrland efter att ha eskorterat kistan till Sverige. När han satte sig i soffan och lyssnade på ensamheten kände han hur hjärtat började rusa. Erik la sig ned, lät sig köras över av det mörka, kämpade inte emot.

Först då stillade sig hjärtat och la sig åter till ro i bröstkorgen.

”När jag kommer hem ska jag gå och prata med någon. Jag tror det är nyttigt för att sätta saker i perspektiv”, sa han och var

flera år äldre än vad han varit för bara några månader sedan.

Högtidliga soldater satt vid långborden med vita dukar, ovana vid situationen. Mathias höll med om att det hade varit en mäktig begravning.

”Men själv har jag valt en mindre variant”, sa han, vilket var en självklarhet.

Han var en enkel man och det var svårt att avgöra om det berodde på ödmjukhet eller blygsel.

Kongo hade fortfarande halskrage efter skadan han fick när patrian sprängdes.

”Men snart får jag ta bort den, det ska bli skönt. Det är svårt att headbanga med den på”, sa hårdrockaren.

Emina funderade på att dricka sig full. Micke var stark och talade med alla, tröstade Kenneths styvfar, stod stadigt i sorgen. Men när han inte trodde att någon såg försvann han in i sina tankar och såg väldigt ledsen ut.

Efteråt berättade Kenneths mamma att hon nästan inte mindes något av begravningen, att den hade varit en dimma av sorg.

Hon hade stått sin son så nära, de hade alltid pratat med varandra, haft samma sorts humor.

Någon dag innan han åkte ner för sista gången satt de på balkongen tillsammans och såg ut över vattnet. Han hade tagit fram datorn, visat några bilder från Afghanistan, vilket han aldrig hade gjort förut.

”Första gången han åkte på mission kunde jag inte sova på nätterna, utan hade telefonen i ständig beredskap. Nu gick det lite bättre, men han visste att jag låg sömlös många nätter, därför var han försiktig med vad han berättade. Han ville inte oroa mig.”

Bara några dagar efter att han åkt ringde telefonen. Strax efteråt ringde en överste på dörren. Han hade paraduniformen

på eftersom han brådstörtat fått ge sig av från en middag för att lämna dödsbudet.

”Hur sorg känns?”

Kenneths mamma skakade på huvudet åt frågan.

”Jag vet inte, jag har nog inte börjat sörja än.”

”Vi kan inte vara politiker.”

SKYTTEKOMPANIET OCH OMLT

Sverige

December 2010–maj 2011

Det var över. De femhundra soldaterna från FS 19 huttrade i blötsnön när de ställde upp framför Armémuseum i Stockholm den 16 december 2010.

De skadade satt i rullstolar eller balanserade på kryckor, Kenneth Wallins fotografi stod på det bord där medaljerna som snart skulle delas ut av ÖB hade lagts ut.

”Alla är hemma, i ett stycke”, sa Martin, chefen för OMLT, med en röst fylld av lättnad.

”Trots allt det som hänt är det skönt att det inte blev värre. Men det är inget jag vill göra om”, sa Mathias.

De anhöriga trängdes i flerdubbla led och orkestern spelade. ÖB Sverker Göranson och försvarsminister Sten Tolgfors höll tal och hyllade soldaterna för deras insats.

Annika, kapten Sunnas fru, förklarade lyckligt att: ”Nu är det äntligen över, och han kommer aldrig att få åka ut igen.”

Pierre presenterade stolt en mörkhårig ung kvinna, den berömda Bonnie som han talat om i månader.

”Jag är glad att jag hade fel när jag i början av missionen trodde att fyra skulle dö. Nu var det en som dog och tio som skadades om finnarna inkluderas. Det är illa nog”, sa Pierre.

Det sades att FS 19 varit i strid över sjuttio gånger och att de dödat någonstans mellan fem och femton fiender.

Den allmänna uppfattningen bland soldaterna var att striderna var något fler och antalet dödade fiender var två-, trehundra stycken.

”Det är synd att de inte säger hur många de är. Det är som om de skäms över vad vi uträttat”, sa en av soldaterna.

Missionen hade varit dramatisk in i det sista. En finsk konvoj blev beskjuten på vägen mot Sheberghan. En svensk officer som hade varit hemma på ledighet åkte i en finsk Geländewagen och i närheten av byn Teumorak träffades den av en RPG. Officeren skadades så svårt att båda benen behövde amputeras. Två finska soldater skadades också lätt i attacken.

Kapten Sunna åkte ut till platsen tillsammans med en förstärkningspluton som precis anlant till Afghanistan.

De åkte till en by där de fått information om att de motståndare som anfallit konvojen hade samlats. Förstärkningsplutonen rapporterade att de såg 10–15 beväpnade personer med vapen.

”Skjut då för fan”, sa kapten Sunna.

Att skjuta varningsskott var något FS 19 slutat med i juni. De nyanlända soldaterna öppnade eld och dödade ett par av motståndarna,

Därefter gick den afghanska polisen in i ett hus och grep fyra män som de var övertygade om hade varit inblandade i attacken.

Samtidigt, flera hundra mil därifrån, på Försvarens högkvarter i Stockholm, pågick en febril aktivitet hos ATS, Armé-taktiska staben.

De samlades i en aulaliknande sal med stora bildskärmar på väggarna.

Överste Christer Tistam, som varit chef på FS 18, höll i en av

dagens genomgångar. Ett tjugotal officerare och civilanställda satt på sina platser och gick igenom vad som hände i Afghanistan och vilka enheter som var på plats i området väster om Mazar-e Sharif.

Därefter började de gå igenom läget för den skadade officeren som befann sig på sjukhuset i Marmal. De förberedde transporten till Sverige och planerade hur de skulle ta emot honom.

”Hans fru får inte flyga ner till Stockholm ensam, någon måste följa med henne. Hon får absolut inte vara ensam”, sa överste Tistam med eftertryck.

Någon från HR-centrum lovade att ordna detta.

Därefter redovisade Torbjörn från info vilken information som hade gått ut till medierna och vad de i sin tur hade rapporterat.

Stämningen var samlad och effektiv, det var inte första gången man gjorde något liknande. Inte den sista heller.

I Afghanistan blev kullen i Ali Zayi beskjutet med granater. Den var just då bemannad med finska soldater.

Den första granaten hamnade en bit från kullen och dödade en ko. Nästa träffade mitt i basen där den förstörde den bastu som finnarna byggt och sårade en soldat i rumpan. Den finska plutonchefen rapporterade till basen:

”The bastard hit the sauna, and one man is wounded.”

I den ordningsföljden.

Den ensamma afghanska polisman som under månader bott på kullen hade fått avlösning av sex kollegor och Mathias ordnade så att han fick gå en polisutbildning i Mazar-e Sharif, vilket han var mycket glad över. Sedan försvann han. Efter många om och men lyckades svenskarna nå honom och då berättade han nervöst att han blivit misshandlad och att de sagt att han måste sluta

skolan och avsäga sig all kontakt med ISAF och de afghanska säkerhetstrupperna. Nu hade han återvänt till sin hemby och var arbetslös och ledsn över att inte kunna försörja sig.

Den sista plutonen från FS 19 som lämnade Afghanistan var Alfa som utkämpade en sista strid innan de åkte hem. De var ute på patrull när de blev beskjutna från en höstack och besvarade elden. Höstacken fattade eld och ett par män sköts ner när de flydde därifrån.

Den sjukvårdspatria som de hade med sig fick mest eld på sig under anfallet, kulorna träffade mitt i det röda korset bak på fordonet. Sjukvårdspersonal var alltid ett favoritmål för motståndarna eftersom de inte hade någon kulspruta på taket.

Enligt reglerna fick sjukvårdarna nämligen bara bära handeldvapen så att de kunde försvara skadade, men de fick inte ha något kraftigare vapen på fordonet så att de kunde försvara sig själva.

När pluton Alfa och sjukvårdarna återvände till campen efter striden träffade de nyanlända från FS 20. Deras sjukvårdare hade fått lära sig att om det blev strid skulle de köra därifrån och sedan bli beskyddade av skyttesoldater.

Att se skotthålen på patrians röda kors och inse att strider pågick överallt och att de var ett favoritmål för motståndarna var ett bryskt uppvaknande för dem.

Innan OMLT åkte hem deltog de i en framgångsrik operation som initierades av distriktpolischefen i Faizabad, en by vid vägen mellan Mazar-e Sharif och Sheberghan. På polischefens order genomfördes en sökoperation med en afghansk polisenshet som var specialiserad på sådana, samt ANA.

Under tre dagar genomfördes flera byar av de afghanska spe-

cialpoliserna. I en by hittades ris och sovsäckar gömda i en vägg, i en annan hade en IED lagts under tröskeln till en koranskola. De blev beskjutna med granatkastare, vilket besvarades. 15–20 personer greps.

Operationen ansågs lyckad eftersom det var ett afghanskt initiativ, och polisen och armén hade genomfört den på ett professionellt sätt.

Detta togs som ett tecken på att de afghanska säkerhetsstyrkorna höll på att bli bättre och att det höll på att vända till det bättre.

Men nu var det över och de intensiva månaderna var förbi. Soldaterna stod rakryggade i snögloppet utanför Armémuseum och fick sina medaljer fästa på bröstet av ÖB.

Därefter löstes FS 19 upp och spreds åt alla håll över Sverige. Några åkte på kryssning, drack sprit och klamrade sig fast vid den sammansvetsade kamratskap de upplevt under missionen ytterligare något dygn innan de återvände till vardagen. Andra skyndade hem för att äntligen få vara tillsammans med sina familjer.

Robin, en av soldaterna på skyttekompaniet, hann knappt komma in genom dörren och ställa ner väskorna förrän en självmordsbombare sprängde sig själv utanför porten i centrala Stockholm. En händelse som han tog med ro med tanke på allt som hänt de senaste månaderna.

Det är sällan hemkomsten som är besvärlig. Det är snarare en lättnad att få komma hem uppfylld av alla nya intryck och med en distans till omvärlden som är befriande. De problem som andra brottas med känns futtiga och små. Man flyger högt över vardagliga förtretligheter driven av nya insikter och en förhoppning om att ha utträttat något som kanske är av värde.

Det svåra är att landa när den grå vardagen långsamt tar över. Andra människors diskussioner och problem ter sig meningslösa i all sin futtiga inskränkthet. Ledan får längtan tillbaka till kamratskapen och något som är större än en själv att växa.

Några av soldaterna började må dåligt. Enligt en undersökning gjord av Försvarsmakten hade var fjärde som gjort utlands-tjänst problem, bland annat med återanpassning, ångest och depression. Andra klarade sig utan mentala problem men höll på att gå under av tristess.

Under julen skickade Pierre ett sms sent en kväll från en bar dit han gått för att slappna av och ha kul. Men det kom fram folk som visste att han varit i Afghanistan och talade om för honom att Sverige inte hade något där att göra, att soldater var mördare, att hela missionen var meningslös.

”Jag står inte ut med alla packade idioter som tror att de vet något”, skrev han lätt desperat i textmeddelandet.

Pierre var liksom de flesta andra långledig efter missionen och tackade också nej tre gånger till att åka ner till Afghanistan eftersom han ville satsa på förhållandet med Bonnie. Istället började han arbeta på ett privat företag. Men han trodde ändå att han snart skulle återvända till det militära.

”Jag måste sluta leva i förnekelse.”

Han har inte flyttat ihop med Bonnie men de är fortfarande tillsammans, även om de gör slut med varandra ibland.

”Jag vill verkligen att det ska fungera, men jag är ingen lätt människa att leva med.”

Nils började jobba som lärarvikarie i väntan på att börja en utbildning till specialistofficer. Tiden i Afghanistan, som var första gången han var utanför Europa, lärde honom att ha mer tålamod, större respekt för olika människor och han hade fått ett

helt nytt perspektiv på fattigdom och problem.

”Dessutom har jag blivit ännu mer införstådd med att vi gör skillnad där nere, till den största delen i positiv bemärkelse. Det finns en osjälvisk skara människor som lämnar sin partner, sina barn, sitt liv här hemma för att hjälpa andra människor. Jag har också lärt mig om okunskapen i Sverige, att vi har svenskar i krig utan att allmänheten förstår vad det innebär. Om jag mot förmodan tar upp att jag har varit i Afghanistan när jag pratar med någon ny människa får jag alltid två frågor: Har du dödat någon? Hur mycket fick du i lön? När jag sedan förklarar att vår primära uppgift är att bygga upp landet så kan de inte förstå varför vi då har vapen med oss.”

Nils hade också lärt sig något mindre poetiska saker som att gå på fält-toa i 54 graders värme medan fem afghaner stod och stirrade. Att äta Bullens pilsnerkorv och nudlar tre gånger om dagen nio dagar i sträck, sova på kartong i en öken, att fnissa när någon skjuter granatkastare och att vara utan familj, flickvän och civila vänner i elva veckor i sträck.

”Allt detta har gett mig en, för mig, ovärderlig erfarenhet av livet som jag tror att många svenskar aldrig kommer att få. Jag kan inte säga tyvärr, för alla klarar det inte. Däremot skulle många i det här landet behöva en *reality check*. Det ska bli intressant att se hur i helvete vi ska kunna dra hem våra trupper därifrån 2014 utan att allt brakar samman, och tyvärr så blir förmodligen det afghanska folket lidande.”

Micke från pluton Alfa fick en vakans på FS 20, och efter juledigheten återvände han till Afghanistan där han återigen började jobba som skyttesoldat på kullen. Han kom hem i maj 2011.

Essi, som talade dari, gjorde samma sak och fick jobb på Psy-ops. Där träffade han kungen som kom på besök till campen. Det togs ett foto på dem tillsammans som Essi sedan använde som profilbild på Facebook.

Kongo stämplade, tog körkort för lastbil och spelade med sitt band.

Han hade fortfarande sviter efter att patrian kört på vägbomben och Kenneth dödats. Hans nacke var stel och värkte när han rörde på huvudet och han fick mycket ont i ryggen efter bara några minuter om han stod upp.

”Jag ångrar inte att jag åkte, men det går inte en dag utan att jag tänker på Kenneth.”

Emina återvände till sina universitetsstudier men hon tänker ofta på Kenneth och missionen, på allt hon gjorde och skulle ha gjort annorlunda.

”Häromnatten hade jag ännu en dröm om Afghanistan, om hur dumt det är att man tvingades slösa en massa pengar på utrustning som försvaret var dåliga på att förse oss med.”

Hon var irriterad över människors okunskap och svartvita syn på Afghanistan här hemma.

”För ett tag sedan frågade en gubbe hur vi gjorde när vi åkte in i en by. Han undrade om vi radade upp alla bybor och sedan tryckte upp dem mot en vägg. Vad svarar man på en sådan fråga?”

Trots detta skulle hon vilja åka ner igen när hon klarat av sina studier.

Kapten Sunna återvände till sin tjänst på Förvarshögskolan efter ett par månaders ledighet. ”Jag är fortfarande oerhört trött, efter den här turen känns det som om jag åldrats tio år.”

Efter att ha kunnat kalla in flyg och helikoptrar med ett telefonsamtal tvingades han nu åter in i den långsamma, svenska militärbyråkratin.

Ledan åt sig allt djupare in i Sunna, ingenting var roligt längre, han började bli retlig och sov dåligt.

”Jag funderar också mycket på vad vi gjorde där nere, om det var värt det. Vi hade bara kunnat ägna oss åt att sola och träna och vi hade ändå varit i Afghanistan och alla hade varit nöjda. Om vi inte hade velat utträtta något hade folk inte dött eller blivit skadade.”

Han hade också bestämt sig för att gå och prata med en psykolog för att bearbeta det som hade hänt.

Maria återvände till jobbet som polis och började jobba med ungdomar, vilket hon trivdes väldigt bra med. Hon planerade också bröllopet med sin pojkvän. Hon var enormt nöjd över missionen och tyckte att de utträttade mycket.

”Det ger mig ett lugn. Det var också väldigt bra att ha Mathias som chef, han backade verkligen upp både mig och alla andra och det kändes verkligen att man hade hans stöd.”

Stefan, plutonchefen för Delta, återvände till I 19 där han tillsammans med andra officerare som varit i Afghanistan arbetade för att förbättra systemet.

”Försvarsmakten är som en stor oljetanker och det tar tid att svänga runt den. Men om vi lyckas svänga några grader varje år så kommer den till slut att vara på rätt kurs.”

Stefan, som nästan förlorade en soldat när Sudden skadades, funderade mycket på de politiska besluten och skälen till varför de över huvud taget var i Afghanistan.

”Om inte politikerna kan säga varför vi är där och om inte folk här hemma bryr sig så finns det ju ingen mening med att

vi åker dit. Om det är viktigt för Sverige ska vi givetvis göra vårt jobb och då är jag beredd att ta de risker som krävs. Men om det inte är viktigt, då finns det ju ingen anledning att riskera livet på mina soldater.”

Mathias åkte hem till familjen i Arvidsjaur, till det nya hus hans fru köpt under hans bortavaro. Han var väldigt trött och orkade inte tala med någon från FS 19 förrän i februari, då han återvände till sitt jobb på jägarbataljonen där han fick ett meningslöst utredningsjobb.

”Man känner sig helt värdelös och är inte behövd längre. Det är nog det jobbigaste med att komma hem, att jag inte får något riktigt ansvar utan har hamnat mellan stolarna.”

Men han är nöjd och stolt över det som uträttades i Afghanistan.

”Att lägga sig ute vid buset var bra, det var att ta tag i problemen. Och jag tror på konceptet med OMLT, framför allt när det gäller att mentorera polisen. Det är många där nere som börjar kriga för att polisen inte sköter sig.”

Liksom så många andra officerare var han skeptisk till hur Försvarsmakten fungerar och funderade på om det var värt att stanna kvar i firman.

”Det är så få som har praktisk erfarenhet och det tas konstiga beslut som inte hänger ihop, vilket gör att allt blir ineffektivt. Det är särintressenas diktatur.”

Plutonchefen på Alfa, Erik, hade inte heller någon lätt hemkomst och gick till en psykolog, precis som han hade sagt att han skulle göra.

”Jag tar ansvar för Kenneths död och han är med mig varje dag, vilket påverkar sättet jag ser på livet. Jag tar inte längre saker för givet och tänker annorlunda på hur jag förhåller mig

till anhöriga och närstående”, sa han.

Den sista tiden i Afghanistan tassade alla runt på tå kring Erik och var osäkra på hur de skulle behandla honom. Militärpolisen gjorde en utredning och han fick berätta flera gånger om vad som hänt, men han var förvånad över att det inte hölls djupare förhör där han fick redovisa allt i minsta detalj: vilka underrättelser han hade, vilka insatsregler som följdes och exakt hur han tänkte.

”Jag vet att jag gjorde rätt och hade gärna redovisat det. Men det är nästan som om det finns en ovilja att ta tag i saker av rädsla för att upptäcka något dåligt. Om jag hade gjort fel hade det kanske inte heller rättats till och då hade ingen kunnat lära sig något av det. Jag är förvånad över min egen organisations tillkortakommanden. Det är en stor klyfta mellan Försvarsmaktsledningen och trupperna på marken.”

Han funderade mycket på vad som hänt om hans soldater hade skjutit ihjäl någon civil.

”Det var nära flera gånger eftersom fienden anföll från bostadshus. Jag hade självklart tagit ansvar för det eftersom jag var plutonchef men jag undrar om Försvarsmakten hade backat upp mig. Att Mathias skulle göra det vet jag, men jag litar helt enkelt inte riktigt på dem i Högkvarteret.”

Insikten om hur små marginalerna är, smärtan över förluster och krig bränner bort illusioner om världen och det egna jaget. Att konfrontera de stora frågorna var tungt och ibland behövde man helt enkelt vara förbannad på någon.

”Jag känner mig ensam ibland. Det finns ingen här som riktigt förstår det jag upplevt”, sa Erik.

Han visste inte om han har gjort någon nytta, att svenskarna bara var en liten kugge i det stora hela.

”Jag kan inte påstå att det känns som om jag gjort en insats för världsfreden. Talibanerna, eller rättare sagt de kriminella som samarbetar med dem i området väster om Mazar-e Sharif,

tolererar oss så länge vi inte stör deras verksamhet för mycket. Om vi ökar trupp närvaron och är i vägen kommer de slå tillbaka ordentligt, och då kan vi ha tagit oss vatten över huvudet. Men det är bara min uppfattning. Frågar du någon annan får du förmodligen ett annat svar.”

Många av skyttekompaniets unga soldater grubblade över det som hänt och flera av dem mådde dåligt.

Enligt Försvarsmaktens regler ska alla missioner ha en återträff ett halvår efter hemkomsten för att bearbeta det som hänt. Men av någon anledning skulle skyttekompaniet, som verkligen hade behövt träffas och prata av sig, inte ha sin återträff förrän i september, tio månader efter hemkomsten. HR-centrum hade tydligen inte resurser att ta sig an dem tidigare. De som behövde stöd mest fick den sist vilket var svårt att förstå.

Några andra som var frustrerade var OMLT.

Golf X-ray tillbringade sammanlagt 79 dygn i Darzab och utkämpade tolv strider i Afghanistan.

Som tack för detta fick Patrik och sammanlagt elva personer i OMLT vid hemkomsten reda på att de hade en löneskuld på mellan 2 700–11 800 kronor som de var tvungna att återbetala till Försvarsmakten.

De hade riskerat sina liv och detta var tacken från det lönekontor som konsekvent misslyckats med att betala ut korrekta löner under hela missionen.

Patrik stannade trots detta kvar inom Försvarsmakten och började utbilda soldater i Norrland, Andy återgick till sitt jobb som polis. Kalle åkte ner igen som sjukvårdare på FS 20 där han återigen tjänstgjorde hos OMLT.

Daniel åkte hem till Norrland och började läsa på högskolan.

Han sa att han inte påverkats av tiden i Afghanistan, att ingen anhörig har märkt något konstigt utan att han var samma glada prick som förr.

”Om det varit den första missionen hade jag nog varit mer påverkad och bitter. Då blev det så verkligt hur bra vi har det i Sverige. I vilken bubbla vi lever, vilken stor vikt folk lägger på problem som egentligen har liten betydelse. Men det här var min tredje mission.”

Han hade ingen större lust att återvända till Afghanistan igen, men stängde inte heller dörren.

”Det beror helt på vilka man får åka tillsammans med.”

Christian återvände till sitt regemente där militärer arbetar nio till fem och insåg också att han var väldigt ensam. Arbetskamraterna hade aldrig varit ute på mission och kunde inte sätta sig in i det som hände i Afghanistan där han för inte så länge sedan nästan hade blivit skjuten i huvudet på en kulle. Just frustrationen över att ingen kunde eller ville förstå var värst.

”Jag försöker beskriva hur det är att vara i strid, men det är svårt att sätta ord på det, svårt att beskriva för dem som aldrig har upplevt något liknande. De säger att det där var väl inte så farligt utan att ha en aning och det stör mig.”

Han tränade mycket och åkte ut på skjutbanan med jämna mellanrum för att hålla demonerna borta. På nätterna sov han dåligt och vaknade var fjärde timme för att sedan somna om.

”Varför vet jag inte, det är inte så att jag går omkring och har ångest. Jag har inte dåligt samvete för det jag gjort och mår inte dåligt för dem som jag dödat. Jag hade ju inget alternativ. Vi skickades dit för att stötta afghanska armén, vilket innebar att vi hamnade i strid och om jag inte hade skjutit tillbaka hade jag inte överlevt.”

Torbjörn upplevde samma oförståelse från kollegorna när han återvände till sitt jobb efter en två månader lång ledighet.

”Men det är väl så det brukar vara har jag hört. Men jag har inga stressyndrom eller något sådant”, förklarade han med sin sedvanliga korthuggenhet.

Han hade blivit chef för en ny enhet men det verkade ändå som om han hade lust att åka ut på mission igen.

”Vi får se. Familjen är inte så road av tanken.”

Det enda han funderade över var om de gjorde tillräckligt, om de inte hade kunnat göra mer.

”Men det är ju inget att göra något åt nu.”

Martin, chefen för OMLT, återvände efter ledigheten till sitt jobb på ATS med all sin erfarenhet från fältet.

”Nu har vi skickat ner materiel som efterfrågats. Det går åt rätt håll även om ATS ständigt måste slåss om pengar och resurser. Men vi börjar bli mognare och kan hantera det här med strids-teknik. Jag är optimistisk. Det är större fokus på erfarenheter, men det är viktig att bli mer öppna med informationen, det har Försvarsmakten inte varit så bra på tidigare.”

Han önskade, liksom så många andra militärer, att politiker-na kunde vara tydligare.

”De sätter inga mål. Vi kan bara säga att vi tog kullen, vi sköt där eller där men kan inte förklara för svenska folket vilka de övergripande målen är. Vi kan inte vara politiker. Vi måste ägna oss åt vårt uppdrag och våra stridsuppgifter.”

Claes, mentorn för afghanernas XO, var också långledig när han kom hem. Något som gjorde honom så uttråkad att han började renovera sitt hus. Han har ingen större lust att åka ner igen och skulle han göra det vill han ha en lugnare tjänst.

”Där man inte riskerar att dö hela tiden.”

Gus och Walle började arbeta tillsammans på Livgardet där de utbildade dem som skulle åka ner till Afghanistan. Gus skulle snart åka ner igen till en tjänst i Kabul men Walle hade fått veta av HR-centrum att han var tvungen att stanna hemma i ett år.

”Men när det året är över sticker jag ner direkt.”

PJ arbetade också med utbildning på Livgardet. Han hade ett förhållande med kvinnan som skickade de sms som fick honom att rodna i Darzab. De har skaffat en schäfervalp tillsammans.

FS 20 hade en händelserik mission då de utförde tre stora operationer, var inblandade i 28 TIC:ar och hittade 31 vägbomber varav de körde på fem, dock utan att någon skadades.

I februari 2011 åkte soldater från FS 20, ANA och ANP i en konvoj till och från Darzab. De fick slå sig fram, blev anfallna och var tvungna att desarmera vägbomber, men de lyckades ta sig fram och tillbaka på den väg som varit stängd sedan juli 2010.

När de gjorde samma resa i april mötte de inte lika stort motstånd. Trycket mot talibanerna hade ökat. Norrmännen, som fanns i ett angränsande distrikt, hade arbetat från sitt håll och svenskarna har gått in från Qush Teppa. Några talibanledare hade tagits av daga, så enligt uppgift var säkerhetsläget något bättre i området.

Under FS 20 genomfördes också en rad förändringar. OMLT flyttade till Camp Northern Lights så att avståndet till de andra svenskarna minskade och samarbetet mellan enheterna fungerade bättre.

OMLT hade fått bättre utrustning och vapen och eftersom FS 20 hade två JTAC kunde de få understöd av dem.

Striderna vid kullen i Ali Zayi fortsatte men man pressade bort motståndarna till andra byar så att ISAF:s område blev större.

Vägen som körts sönder var helt reparerad. Svenskarna var ständigt på plats, men den afghanska armén och polisen var också betydligt mer aktiva än de varit tidigare. De afghanska poliserna utbildades på plats av amerikaner och överste Michael Nilsson, chef för FS 20, berättade att byborna var öppnare och varnade dem för vägbomber.

”De litar på oss mer eftersom vi har stannat kvar.”

Svenskarna hjälpte till med material och färg när den lokala moskén skulle renoveras. När detta var gjort lyckades byborna skaffa en ny mulla och till skillnad från sin föregångare undervisar han både flickor och pojkar.

Samarbetet mellan de civila och militära myndigheterna hade också förbättrats.

Krister Bringéus, den civila chefen, hade fått två biståndsorganisationer att lova att de skulle etablera sig i området runt kullen eftersom säkerheten hade förbättrats. De har i skrivande stund inte dykt upp, men om de gör det kommer de bland annat att erbjuda sjukvård.

ÖB hade också lovat att bron över Balkhfloden skulle byggas.

I det svenska ansvarsområdet hade 600 talibaner lagt ner vapnen och byt sida.

De afghanska säkerhetstyrkorna tog emot dem – och gav dem sedan jobb som lokalpolis. Huruvida detta förbättrade förtroendet för polisen var oklart.

I början på 2011 visade Försvarsmaktens infoavdelning upp en av de svenska soldaternas stridsfilmer för journalister i Sverige. Det blev en PR-succé och nästan alla medier visade filmerna. Det var också en framgång för infoavdelningen som länge försökt få Försvarsmakten att bli mer öppen.

Något som var mycket populärt bland soldaterna var att nya, fungerande skyddsvästar äntligen köptes in.

”Jag har drivit frågan om stridsvästarna länge och det är klart att jag skulle vilja att allt materiel köptes in direkt. Men vi måste följa bestämmelserna och utrustningen måste testas och godkännas, så allt tar tid”, sa arméinspektör Berndt Grundevik.

Byråkrati och regler bromsade även arméns högsta chef som berättade att han hade slitit hårt för att få ner stridsfordon, bepansrade galtar och ordentlig utrustning till soldaterna i Afghanistan.

”FS 20 utsattes för 5 IED-attacker och ingen skadades. Det är ett tecken på att de har rätt saker.”

Helikoptrar hade sänts ner tillsammans med annan utrustning som soldaterna efterfrågat. Man förhandlade också om att hyra in bandvagnar så att soldaterna kunde undvika vägar där de riskerade att köra på bomber.

”Jag har levt med den här insatsen dygnet runt i tre och ett halvt år. Man blir oerhört personligt engagerad och min drivkraft är självklart att göra mitt absolut bästa”, sa general Grundevik.

Han önskade att politikerna var tydligare när det gällde att förklara syftet med insatsen, så att den kunde få en bredare folklig förankring. Samt att fler politiker, inte bara de som arbetade med försvarsfrågor, fick kunskap om vad militären gör i Afghanistan. En tämligen rimlig begäran eftersom politikernas beslut i slutändan styrde insatsen.

Ett steg i den riktningen tog Vänsterpartiets Lars Ohly då han i mars 2011 för första gången besökte Mazar-e Sharif och FS 20 för att skaffa sig en uppfattning om insatsen. Han var fortfarande negativ när han kom hem och ville att Sverige skulle ta hem trupperna, men han sa i alla fall att han hade respekt för

soldaterna. Att Ohly åkte till Afghanistan för att själv skaffa sig information på plats var hedervärt och något som fler politiker och debattörer borde ta efter.

Mona Sahlin tvingades avgå efter valet och efterträdaren Håkan Juholt gjorde Peter Hultqvist till Socialdemokraternas försvarspolitiska talesman. Överraskande med tanke på att Hultqvist verkat måttligt road när han besökte Camp Northern Lights i början av året. Men med tanke på att politiska utnämningar ofta handlar mer om lojalitet än om kunskaper och intresse så var det kanske ändå inte så konstigt.

I slutet av mars tog afghanska säkerhetsstyrkor över ansvaret för området runt Mazar-e Sharif, något som inte påverkade svenskararnas insats nämnvärt.

Reaktionen från motståndarna kom i början på april då en handfull talibaner lyckades hetsa upp demonstranter efter fredagsbönen så att de gick in i FN:s högkvarter i staden där de dödade sju FN-anställda, däribland svensken Joakim Dungel. FN:s säkerhetsvakter avlossade inte ett skott mot folkmassan när den intog byggnaden.

I mitten på april 2011 presenterade Riksrevisionsverket en rapport efter att ha granskat regeringens hantering av svenska bidrag till civila och militära internationella insatser.

”Regeringens styrning, uppföljning och rapportering är bristfällig. Konsekvensen blir att varken riksdagen eller medborgarna har insyn i en verksamhet som kostar minst 3 miljarder varje år.”

Rapporten slog fast att regeringen visserligen var ambitiös och bestämde övergripande mål och motiv för de svenska insatserna men det fanns ingen tydlig koppling mellan dem. Försvarsmakten, SIDA och Folke Bernadotte-akademien hade fått veta att de

skulle samarbeta men de hade inte fått några direktiv om hur detta skulle göras vilket skapade en massa onödig frustration.

”Eftersom regeringen inte har konkretiserat mål eller motiv är det inte heller tydligt vad de svenska bidragen förväntas uppnå eller vilka resultat som ska redovisas. Regeringens styrning av berörda myndigheter handlar huvudsakligen om vad respektive myndighet ska bidra med och inte vad bidragen i sig skall syfta till”, slog Riksrevisionsverket fast.

Även om officerare klagade över att de inte visste vilka mål som skulle uppnås i Afghanistan, men det var inte enkelt att åstadkomma mätbara resultat när det gällde internationella insatser. I Kosovo hade exempelvis närvaron av soldater förhindrat våld och attacker och det var omöjligt att mäta exakt vad som hade hänt om de trupperna inte hade varit där. Regeringen kunde inte heller gå in och detaljstyra myndigheternas arbete eftersom ministerstyre är förbjudet i Sverige.

Sverige var inte medlem i försvarsalliansen Nato, men genom att bidra med trupper och visa solidaritet med västländer och Nato så hoppades man att de i sin tur skulle hjälpa oss vid krig eller naturkatastrofer. Soldaterna i Afghanistan stärkte på så sätt indirekt Sveriges försvar.

Men detta var något som sällan nämndes utan istället talade politikerna om att insatsen handlade om att flickor skulle få gå i skolan och att skapa fred och stabilitet. Det var förvisso hedervärda skäl, men väldigt luddigt.

Riksrevisionsverkets granskning visade också att riksdagen inte hade insyn i verksamheten eftersom det fanns brister i regeringens rapportering. Kostnaderna för insatserna hade ökat till 3 miljarder per år, men ingen hade någon riktig överblick över hur mycket som betalats ut och om pengarna gjorde någon nytta.

”Det fanns inte heller någon samlad rapportering om det svenska engagemanget till riksdagen, eller någon samlad bild av

hur det svenska engagemanget ser ut i förhållande till uttalade motiv och ambitioner eller hur verksamheten utvecklas över tid.”

Med tanke på detta var det kanske inte konstigt att det fanns så mycket förvirring, missförstånd och brist på folklig förankring när det gällde insatsen i Afghanistan.

Det sorgliga var att detta i slutändan drabbade Pierre, Emina och de andra soldater som blev anklagade för de mest absurda saker av människor som inte hade en aning om vad de egentligen sysslade med i Afghanistan.

I maj 2011 gick en amerikansk specialstyrka in i ett hus i Pakistan och sköt Usama bin Ladin, orsaken till att Afghanistan invaderats. Det var en stor seger för USA och president Obama som nu fick möjlighet att börja dra tillbaka trupperna från Afghanistan inför det amerikanska presidentvalet.

Den 29 maj, på Veterandagen, samlades en grupp militärer utanför Sjöhistoriska museet i Stockholm för att medaljeras.

En av dem var Patrik från Golf X-ray som belönades för sin insats under FS 17 då han tillsammans med en kollega klättrade upp på en höjd i Gardan för att försvara sina kamrater, och nästan dog när de besköts med RPG:er. Han fick den nyinstiftade medaljen för sitt mod och sin professionalism.

Vid Patriks sida stod Magnus, också från FS 17, som hamnade i den första striden som utkämpades på ett fält vid ringvägen efter att galten han körde blivit utslagen. Han såg stolt och glad ut när medaljen fästes på hans bröst. Vikten av offentlig bekräftelse och erkännande ska aldrig underskattas.

Det var första gången som denna statsceremoni hölls och förutom ÖB och försvarsministern fanns samtliga förbandschefer på plats. De lyfte fram och belönade de soldater som riskerade sina liv i fält och även soldater som sårats fick en ny medalj.

Dessvärre fanns där fler militärer än åskådare. Försvarsmakten hade inte lyckats nå fram till allmänheten och locka dem till platsen. Förmodligen på grund av att man inte hade gjort något ordentligt försök att sprida information om händelsen.

De tunna åskådarskarorna var därför symboliska, både när det gällde Försvarsmaktens förmåga att nå ut med sitt budskap och allmänhetens intresse.

Det faktum att bara försvarsministern var på plats och ingen annan minister från regeringen gav också en signal om hur högt soldaternas insats och offer värderades.

Kenneth Wallins mamma och styvfar var i alla fall där för att titta. De hade sålt sin lägenhet och flyttat bort från minnena i ett försök att lindra sorgen. Kenneths mamma gick på samtalsterapi och mårde inte så bra, men det gick framåt och hon hade fortfarande kontakt med Kenneths kamrater.

Annika och Sunna var också på plats, ömsint omslingrade.

”Jag var orolig över hur det gått i Ali Zayi så det var en lättnad att få reda på att de har utvidgat området runt kullen och att det blivit bättre. Då fanns det ju en mening med det vi gjorde och det är viktigt för mig att veta”, sa kapten Sunna.

I Afghanistan hade FS 21 tagit över och deras mission förväntades bli ännu tyngre än föregångarnas. Det var under den kommande sommaren som allt skulle ställas på sin spets och det skulle visa sig om situationen skulle vända till bättre, eller sämre. Förhoppningsvis skulle de inte behöva betala ett lika högt pris som FS 19.

I Stockholm avslutades ceremonin. Patrik kramade om sin flickvän och visade stolt upp sin medalj. Orkestern spelade medan förbandscheferna lämnade platsen med fladdrande fanor och glänsande uniformer. Snart var slänten helt tömd på människor.

Det var över, för den här gången.

Min resa med FS 19 är härmed slut.

Men kriget fortsätter och över tusen svenska soldater fortsätter skickas till Afghanistan varje år. Fler kommer att skadas eller stupa, familjer kommer att leva med sin oro och soldater kommer att komma hem och mötas av okunskap.

Min förhoppning är att den som läser denna bok lite bättre förstår vad soldaterna gör och hur de har det.

För oavsett vad man tycker om insatsen i Afghanistan så borde dessa kvinnor och män som politikerna skickat till ett krig behandlas med stor omsorg. Måtte de inte heller missbrukas av politiska skäl eller slösas bort på rena dumheter.

Soldaterna riskerar sina liv när de försöker uträtta något långt borta från trygga Sverige.

De gör sitt bästa i en mycket svår situation.

För detta förtjänar de all respekt, från hela samhället.

I juni 2011 lämnade FS 21 kullen. Den afghanska polisen och militären ska bygga fyra nya baser i området runt Ali Zayi.

Tack till

... skyttekompaniet och OMLT. Utan deras öppenhet, hjälp och vilja att visa hur verkligheten i Afghanistan verkligen ser ut hade denna bok varit omöjlig att skriva.

... hela FS 19, inklusive Movecon och Travel, som gjort allt de kunnat för att underlätta mitt arbete.

... Robin och Benjamin från FS 17 som inspirerade mig att skriva boken.

... arméinspektör Berndt Grundevik som för första gången släppte in en krigsreporter i en tidigare stängd miljö.

... Lars Høstbeck för ovärderlig faktagranskning och kritik.

... Cina Gerdin och Daniel Alsén för läsning och stöd.